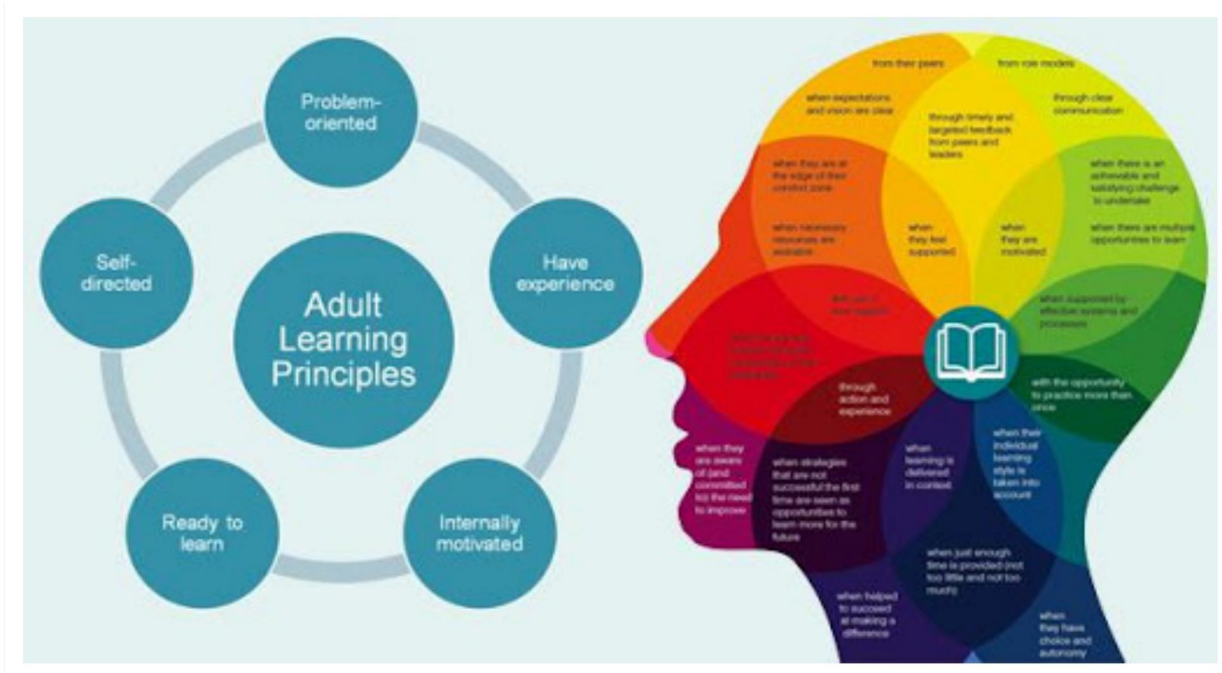

Savivaldos parama suaugusiųjų švietimui Suaugusiųjų mokymosi skatinimo vadovas

Vadovas yra skirtas savivaldybių suaugusiųjų švietėjams ir organizatoriams, siekiantiems naujų žinių ir iniciatyvų tobulinant suaugusiųjų švietimą. Jame pateikiama informacija apie suaugusiųjų švietimo situaciją, paramą suaugusiųjų švietimo teikėjams ir mokymosi galimybes įvairioms tikslinėms grupėms; apie Europos Sąjungos fondus, valstybės ir savivaldybių paramos priemones. Vadove taip pat yra įkvėpiančių gerosios praktikos pavyzdžių ir naudingų įrankių, kuriuos galima nedelsiant taikyti praktikoje. Požiūris į suaugusiųjų švietimą savivaldos lygmenyje nagrinėjamas Šiaurės ir Pietų Europos šalyse, kuriose suaugusieji mokosi ne vienodai aktyviai.

LATVIAN ADULT EDUCATION ASSOCIATION

Project coordinator

<http://www.laea.lv/>

Sarmīte Pīlate, Ingrīda Muraškovska, Dace Puriņa, Vija Zīverte,
Brigita Tivča, Ginta Vendele – Renga, Evija Kalniņa

PROMETEO - ITALIAN ASSOCIATION INVOLVED IN ADULT EDUCATION

<http://asprometeo.altervista.org>

Carlo Smaldone Villani, Francesca Pastorino

LITHUANIAN ASSOCIATION OF ADULT EDUCATION (LAAE)

<http://www.lssa.smm.lt/en/>

Inga Jagelavičiūtė, dr.Vilija Lukošūnienė, Arūnė Taunytė

ASSOCIATION OF ESTONIAN ADULT EDUCATORS ANDRAS

<https://www.andras.ee/en>

Ene Käpp, Kertu Enesaar, Ruth Kuriks, Hannelore Juhtsalu

Turinys

Ivadas	4
I skyrius. Aktuali suaugusiųjų švietimo situacija	6
Latvija	6
Lietuva	21
Estija	36
Italija	46
II skyrius. Geroji suaugusiųjų švietimo praktika	55
Latvija	55
Lietuva	75
Estija	92
Italija	102
III skyrius. Skaitmeninimas ir gyventojų skaitmeninis raštingumas	115
Latvija	115
Lietuva	133
Estija	154
Italija	171
Skaitmeninių įgūdžių tyrimo palyginimas tarp šalių partnerių	193
Išvados ir rekomendacijos	200
Naudoti šaltiniai	202

Atsakomybės apribojimas.

Europos Komisijos parama šio leidinio kūrimui nėra pritarimas turiniui, kuris atspindi tik autorių požiūrį, ir Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokį jame esančios informacijos naudojimą.

Ivadas

Vadovas parengtas įgyvendinant „Erasmus+“ projektą „Savivaldybių parama suaugusiųjų švietimui“. Projektu siekiama didinti vietos valdžios paramą suaugusiųjų švietimui skatinant gausesnį suaugusiųjų dalyvavimą švietime. Vietos valdžia yra artimiausia vietos gyventojams paramos institucija, bendradarbiaujanti su vietos suaugusiųjų švietimo teikėjais. Tai lemia ypatingą vietos valdžios vaidmenį suaugusiųjų švietime.

Tradicinėje politikoje per daug dėmesio skiriama institucinei švietimo sąrangai. Švietimo sistemos turi būti transformuotos, kad taptų atviresnės ir lankstesnės nuolatinių pokyčių ir naujų iššūkių akivaizdoje. Europos Komisija dalijimasi atsakomybėmis paskelbė vienu iš pagrindinių mokymosi visą gyvenimą principų: atsakomybę už mokymosi visą gyvenimą galimybes dalijasi valstybė, savivaldybės, verslininkai, visuomeninės organizacijos ir kiekvienas pilietis. Savivaldybės savo teritorijose gali koordinuoti šią atsakomybę, efektyviai panaudodamos turimus išteklius ir kompleksiskai sprendamos su suaugusiųjų švietimu susijusias problemas.

Suaugusieji sudaro didžiausią besimokančiųjų grupę kiekvienoje šalyje, kiekvienoje savivaldybėje. Įvairaus amžiaus, tautybės ir socialinių grupių suaugusiesiems turi būti suteiktas tinkamas išsilavinimas. Dėmesys turėtų būti kreipiamas į ekonomiškai aktyvius gyventojus – mažų ir vidutinių įmonių kolektyvus, darbininkus, amatininkus, taip pat į pažeidžiamas grupes – bedarbius, migrantus, mažas pajamas gaunančius asmenis, pensijinio ir ikipensijinio amžiaus žmones.

Švietimo kokybė, prieinamumas ir turinys yra reikšmingi iššūkiai nacionalinio žmogiškojo kapitalo plėtrai, lemiantys ekonomikos ir gyvenimo kokybės augimą. Darbo aplinkoje žmogaus potencialas vystosi per patirtį, tačiau vyksta ir atvirkštiniai procesai – profesinis ir socialinis perdegimas. Ilgametė Latvijos suaugusiųjų švietimo asociacijos vadovė A.Jākobsone teigia, kad „daugelis žmonių nėra pasirengę priimti visos atsakomybės už savo gyvenimą. Jie pavargsta nuo nuolatinio poreikio pasirinkti ir priimti sprendimus įvairiose situacijose“¹. Tai įpareigoja savivaldybes ieškoti įtikinamų būdų siekiant įtraukti „perdegusius“ ir „pavargusius“ suaugusiuosius į švietimą. Įvairi ir skatinanti švietimo informacija, profesinio orientavimo paslaugos, mokomieji meistriškumo kursai, edukacinė bendruomenių veikla tampa vis svarbesne suaugusiųjų švietimo dalimi.

¹ Jākobsone Anita. Pieaugušo mācīšanās un mūžizglītības nozīme katrā cilvēka un sabiedrības dzīvē. No : KomPas : rokasgrāmata pieaugušo izglītības pasniedzējiem. Rīga : Latvijas Pieaugušo izglītības apvienība, 2003. 13. – 48. lpp.

Viena iš tikslinių suaugusiųjų švietimo grupių yra patys suaugusiųjų švietėjai – suaugusiųjų švietimo mokytojai ir studijų organizatoriai. Programų pasiūla, jų kokybė ir mokymų naudingumas labai priklauso nuo jų profesinės kompetencijos. Latvijoje nėra oficialių profesijų, susijusių su suaugusiųjų švietimu. Vadinasi, šalyje nėra suaugusiųjų švietimo srities specialistų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo procedūrų, nėra nacionalinio lygmens pasiūlos. Savivaldybės šį klausimą sprendžia keisdamosi specialistų patirtimi ir kitais ištekliais. Ne tik specialistų trūkumas, bet ir dažnai nepakankamas savivaldos deputatų supratimas apie suaugusiųjų švietimo esmę ir uždavinius, trukdo savivaldybėms kurti kryptingą suaugusiųjų švietimo politiką.

Vadove pateikiamos keturių projekto šalių partnerių – Latvijos, Lietuvos, Estijos ir Italijos - suaugusiųjų švietimo situacijos. Apžvalgoje apibendrinama informacija apie suaugusiųjų švietimo praktiką, paramą suaugusiųjų švietimui, švietimo galimybes skirtingoms tikslinėms suaugusiųjų grupėms, ES fondų, valstybės ir savivaldybių paramą. Šiaurės Europos požiūris lyginamas su Pietų Europos požiūriu šalyse, kuriose suaugusieji ne vienodai aktyviai dalyvauja suaugusiųjų švietime.

Kiekvienas partneris pateikė gerosios patirties, skatinančios suaugusiųjų mokymąsi aprašymą, naudojamus metodus ir naudą vietos valdžios institucijoms. Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija pateikia išsamią ir įkvepiančią apžvalgą apie kasmetinių nacionalinių suaugusiųjų švietimo savaitinių patirtį ir suaugusiųjų psichinę ir fizinę sveikatą skatinančių veiklų organizavimą Panevėžio ir Joniškio savivaldybėse. Estijos suaugusiųjų švietėjų asociacija „Andras“ aprašo, kaip veikia suaugusiųjų švietimo koordinatorių tinklas Estijoje, analizuoja regioninio bendradarbiavimo seminarų vaidmenį sprendžiant suaugusiųjų švietimo problemas ir pasakoja apie ilgalaikę Talino liaudies aukštosios mokyklos veiklą. Italijos asociacija „Prometeo“ dalijasi Montessori metodų taikymu suaugusiems ir keliomis naujovėmis, kurios palengvina žmonių grįžimą mokytis sėkmingesnei integracijai į darbo rinką. Latvijos suaugusiųjų švietimo asociacija pateikia dvių skirtingų suaugusiųjų švietimo paramos modelių pavyzdį.

Vadovas taip pat siūlo praktinį gyventojų skaitmeninių įgūdžių nustatymo įrankį, kuris projekto metu buvo išbandytas keliose projekto šalių partnerių savivaldybėse. Šių apklausų pagrindu pateikiama informacija apie konkrečius skaitmeninių įgūdžių mokymosi poreikius. Šį įrankį galima kopijuoti ir pritaikyti kitiems savivaldybės poreikiams.

Vadovas sukurtas tam, kad savivaldybių suaugusiųjų švietėjai gautų naujų žinių ir iniciatyvos suaugusiųjų švietimui tobulinti.

I skyrius. Aktuali suaugusiųjų švietimo situacija

Latvija

Gyventojų struktūra

Centrinio statistikos biuro duomenimis², 2020 m. pradžioje Latvijoje buvo 1 907 675 nuolatiniai gyventojai, iš jų 46,2% vyrų ir 53,8% moterų. 60,9% visų gyventojų yra darbingo amžiaus, 23,1% viršija darbingą amžių 16,0% - iki darbingo amžiaus³.

1 lentelė. Latvijos gyventojų struktūra, 2020 m.

Vecums (gadi) Age (years)	Iedzīvotāju skaits Population			Īpatsvars no iedzīvotāju kopskaita attiecīgajā vecumā grupā (%) Ratio to total population of corresponding age group (%)
	pavisam total	vīrieši males	sievietes females	
PAVISAM TOTAL	1 907 675	880 956	1 026 719	
0-14	305 188	157 283	147 905	
15-64	1 211 074	593 991	617 083	
>65	391 413	129 682	261 731	
Vidējais vecums Average age	42.7	39.4	45.5	

Age Group	Vīrieši/ Males (%)	Sievietes/ Females (%)
0-14	51.5	48.5
15-64	49.0	51.0
65+	33.1	66.9

Legend: ■ Vīrieši/ Males - 46.2, ■ Sievietes/ Females - 53.8

Pagrindiniai viso šalies gyventojų skaičiaus mažėjimo veiksniai yra du - pirma, neigiamas natūralus prieaugis dėl mažo gimstamumo ir nepakankamos gyvenimo trukmės, antra, neigiamas tarptautinės migracijos balansas.

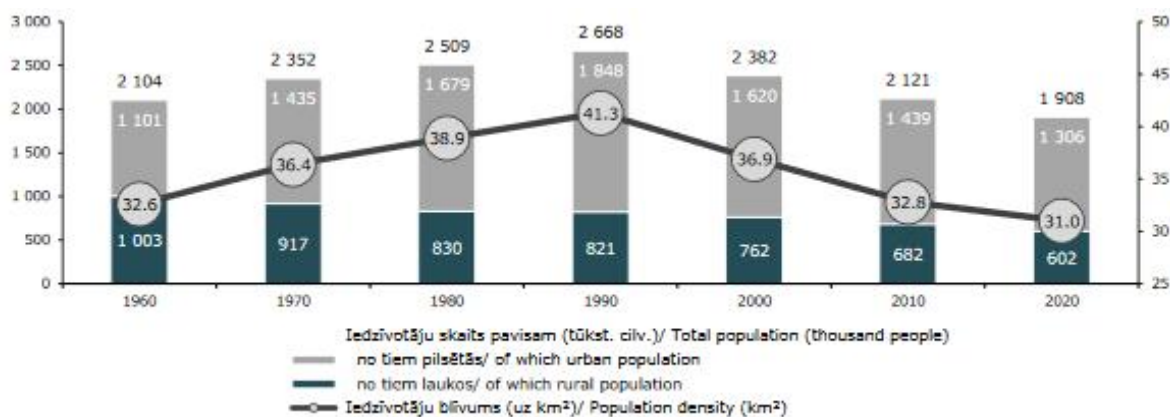
1 pav. Latvijas administracinės teritorijos ir statistinių regionų žemėlapis, 2020 m⁴.

² https://data.csb.gov.lv/pxweb/en/iedz/iedz_iedzrakst/IRG010.px

³ <https://stat.gov.lv/lv/statistikas-temas/valsts-ekonomika/ikp-gada/publikacijas-un-infografikas/1631-latvijas-statistikas-49-puslapis>

⁴ <https://stat.gov.lv/lv/statistikas-temas/valsts-ekonomika/ikp-gada/publikacijas-un-infografikas/1631-latvijas-statistikas-7-puslapis>

2020 m. pradžioje Latvijoje buvo 119 vietos valdžios institucijų. 1 306 000 žmonių gyveno mieste (68% visų gyventojų) ir 602 000 kaime. Rygoje gyveno 33% visų šalies gyventojų⁵ (627 000)

1 diagrama. Nuolatiniai gyventojai ir jų tankis; 1960, 1970, 1980, 1990, 2000, 2010, 2020 m.

2020 m. pradžioje Latvijoje gyveno 1 192 000 latvių (mažiau nei 63 proc. visų gyventojų). 86 proc. Latvijos gyventojų yra Latvijos piliečiai, 10 proc. yra nepiliečiai ir 2 proc. yra Rusijos piliečiai. Rygoje gyvena 51 proc. visų nepiliečių, kurie sudaro 16 proc. visų Rygos gyventojų.

25-64 metų amžiaus Latvijos gyventojų, dalyvaujančių suaugusiųjų švietime 2015 m. buvo 5,7%, 2016 m. - 7,3%, 2017 m. - 7,5%, 2018 m. - 6,7% ir 2019 m. - 7,4%. 2020 m. buvo užsibrėžta pasiekti 15%. Dauguma 2015–2020 m. suaugusiųjų švietimo dalyvių buvo moterys, turinčios aukštąjį išsilavinimą. Aktyviausiai mokėsi 25–34 metų amžiaus tiek moterys, tiek vyrai⁶.

Suaugusiųjų švietimo praktika

Pagrindinis Latvijos švietimo politikos teisės aktas yra *Švietimo įstatymas*⁷. *Švietimo įstatymo* 7 straipsnyje nustatyta, kad įgyti išsilavinimą gali visi Latvijos gyventojai, norintys ar turintys įgyti privalomą išsilavinimą. Viena iš tikslinių grupių yra suaugusieji.

Latvijoje pagrindinį išsilavinimą įgyti privaloma visiems gyventojams. Dėl tam tikrų priežasčių mokyklą nutraukę suaugusieji gali gauti pradinį ar vidurinį išsilavinimą bendrojo lavinimo įstaigose,

⁵ <https://stat.gov.lv/lv/statistikas-temas/valsts-ekonomika/ikp-gada/publikacijas-un-infografikas/1631-latvijas-statistikas> 39 p.

⁶ https://data.csb.gov.lv/pxweb/lv/sociala/sociala_izgl_ek_aktivitate_ikgad/NBG390.px

⁷ <https://likumi.lv/doc.php?id=50759>

kurios vykdo atitinkamas švietimo programas nuotolinio mokymosi forma. Latvijoje yra dvi profesinės grupės, kurioms reglamentuotas tolesnis mokymasis: mokytojai ir medicinos personalas.

Švietimo įstatymo 17 straipsnyje nustatyta, kad vietos valdžios institucijos turi priimti atsakomybę už suaugusiųjų švietimo politikos įgyvendinimą, tačiau išsamiai neapibūdintos administracinės ir organizacinės procedūros, neminima ir suaugusiųjų švietimo finansavimo tvarka.

Vadinasi, padėtis įgyvendinant suaugusiųjų švietimą Latvijos apskrityse skiriasi. Tai priklauso nuo vietos valdžios supratimo apie suaugusiųjų švietimo svarbą ir iniciatyvų jį įgyvendinant.

Suaugusiųjų švietimo organizavimo modeliai

Suaugusiųjų švietimo pasiūlą teikia Latvijos miestų ir apskričių savivaldybės, taikydamos įvairius organizacinius modelius:

1. Suaugusiųjų švietimo funkcija pavesta specialiai suaugusiųjų švietimo tikslais vietos valdžios įsteigta švietimo įstaigai;
2. Funkcija paskirta kaip papildoma užduotis vienai iš esamų savivaldybės švietimo įstaigų (profesinei, bendrojo ar aukštojo mokslo institucijai);
3. Suaugusiųjų mokymas yra įtrauktas į struktūrinio padalinio (švietimo tarybos ar švietimo skyriaus) ar vietos valdžios specialisto, atsakingo už švietimą, funkcijas;
4. Funkcija pavedama konkrečiai asociacijai, įsteigta atitinkamu tikslu.

Pirmojo modelio privalumas yra tas, kad savivaldybių mokymo centrai geriau supranta vietos gyventojų poreikius ir sugeba patenkinti savivaldybės darbuotojų mokymosi poreikius.

Dėl 2009 m. administracinės teritorinės reformos, vietoj administracinių rajonų formuojant vietines savivaldybes, vietos valdžios biudžetai buvo suskaidyti ir keliose savivaldybėse likviduoti suaugusiųjų švietimo centrai.

Suaugusiųjų švietimo programoms įgyvendinti įstaigos negauna nuolatinio valstybės finansavimo, išskyrus savivaldybių finansavimą, todėl jos yra suinteresuotos nuolat pritraukti papildomų finansinių išteklių savo veiklai plėtoti.

Suaugusiųjų švietimo teikėjai Latvijoje yra: savivaldybių suaugusiųjų švietimo centrai, universitetai, profesinio mokymo įstaigos, asociacijos ir fondai, įmonės, organizuojančios mokymą darbo vietoje, privačios mokymo įstaigos. Bendrojo ugdymo įstaigos teikia mokymus mokytojams ir tėvams. Švietimo įstaigų sąrašą ir jų siūlomas programas galima rasti *Nacionalinėje švietimo galimybių duomenų bazėje* [NIID](#).

Savivaldybių suaugusiųjų švietimo centrai

Savivaldybių suaugusiųjų švietimo centrų veikla nėra tolygi, ji priklauso nuo savivaldybės dydžio, skiriamo biudžeto, išrinktų deputatų supratimo apie suaugusiųjų švietimo svarbą, mokymo išteklių prieinamumo, vietos švietimo tradicijų ir, dažnai, nuo suaugusiųjų švietimo organizatoriaus iniciatyvumo.

Savivaldybių suaugusiųjų švietimo centrai turi materialinę-techninę bazę ir švietimo programas, kurioms įgyvendinti mokytojai pritraukiami sudarant sutartis su įmonėmis. Suaugusiųjų švietimo centrų biudžetas susideda iš kelių šaltinių: savivaldybės finansavimo, projektinių lėšų ir pajamų iš mokamų paslaugų.

Latvijai yra būdinga tai, kad savivaldybių švietimo centrai sieja suaugusiųjų švietimą su bendruoju išsilavinimu, nes mokytojai sudaro didelę dalį savivaldybės darbuotojų ir pedagogai yra viena iš reglamentuojamų profesijų. Centrai teikia tęstinį mokytojų mokymą. Tokiu būdu centrai gauna informaciją apie bendrojo ugdymo problemas ir rengia pasiūlymą tėvams. Rygos miesto savivaldybės švietimo ir informacijos centras yra sukurtas atliepti mokytojų tęstinio mokymo poreikius, tačiau taip pat atlieka suaugusiųjų švietimo įgyvendinimo ir koordinavimo funkcijas. Panaši situacija buvo ir Jelgavoje, kur buvo sujungti Metodinės informacijos ir Suaugusiųjų švietimo centrai.

Savivaldybės suaugusiųjų švietimo organizatoriai konsultuoja gyventojus apie švietimo galimybes, organizuoja seminarus ir savivaldybės užsakytus kursus. Daugelyje savivaldybių nėra nuolatinių patalpų švietimo veikloms, o bendradarbiavimas su dėstytojais yra situacinio pobūdžio. Suaugusiųjų švietimo organizatoriai naudojami valstybės finansuojamomis švietimo programomis, teikdami paraišką ir organizuodami kursus savo savivaldybėje.

Aukštojo mokslo institucijų tinklas

Latvijoje yra teritoriškai išplėtotas aukštųjų mokyklų tinklas, kurį reikia aktyviau naudoti suaugusiųjų švietimo reikmėms. Latvijos miestuose daugėja universitetų filialų, o tai ženkliai skatina suaugusiųjų švietimo prieinamumą. Aukštosiose mokyklose įsteigti tam tikri struktūriniai

padaliniai - tęstinio mokymo skyriai ar mokymosi visą gyvenimą centrai, kurie, bendradarbiaudami su visais fakultetais, koordinuoja programų rengimą ir įgyvendinimą bei dalyvių pritraukimą. Aukštojo mokslo įstaigos siūlo suaugusiems neformaliojo švietimo programas, kvalifikacijos kėlimo programas, taip pat laisvųjų klausytojų studijų kursus.

Aukštojo mokslo įstaigos turi tam tikrų pranašumų įgyvendinant suaugusiųjų švietimą: turtingą akademinį žinių ir kompetencijų potencialą, patirtis kuriant e. mokymosi galimybes, geras bibliotekas ir kiti išteklius. Suaugusiųjų švietimo pasiūlą aukštosios mokyklos formuoja pagal savo profilį. Palyginimui, savivaldybių suaugusiųjų švietimo centrai yra labiau orientuoti į vietos gyventojų švietimo interesų tenkinimą, geriau žino jų poreikius, tačiau turi gerokai mažiau galimybių pasiūlyti į profesiją orientuotą mokymą.

Profesinio mokymo įstaigos

Profesinio mokymo įstaigų veikla suaugusiųjų švietime suaktyvėjo 2014–2020 m. planavimo laikotarpiu. Anksčiau buvo nemažai investuojama į *Profesinio mokymo kompetencijos centrų* (VECC) infrastruktūros plėtrą. Šių centrų dėka profesinio mokymo įstaigos gali reaguoti į darbo rinkos poreikius naudodamosi modernia įranga. Profesinio mokymo įstaigos siūlo suaugusiųjų tęstinio mokymo programas, aktualias darbuotojų perkvalifikavimui, taip pat profesinio tobulėjimo programas, suaugusiųjų neformaliojo švietimo programas ir atskirus programų modulius. VECC bendradarbiauja su pramonės įmonėmis, rengia įmonių darbuotojus ir kuria naujas programas įmonėms.

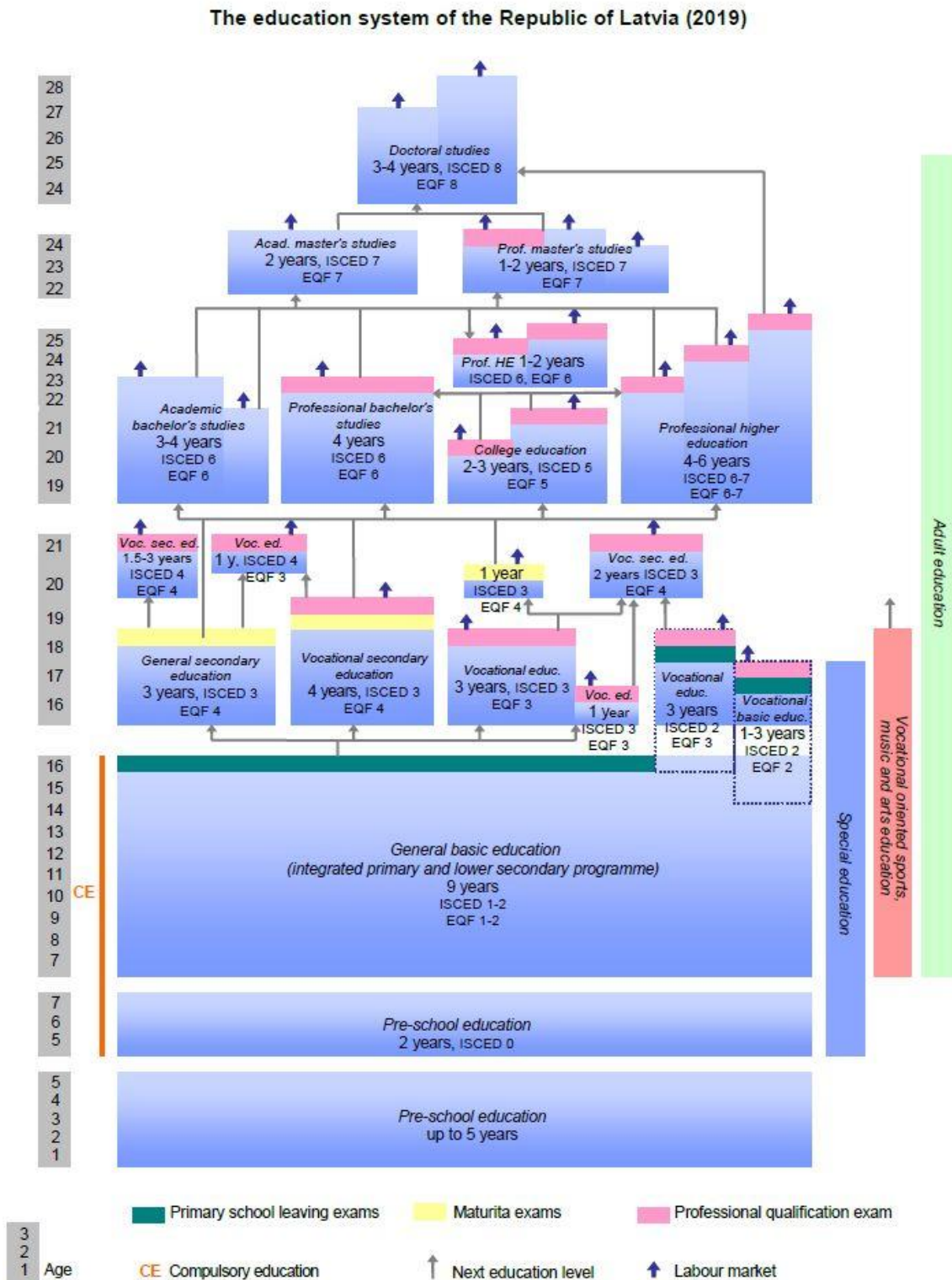
Privatūs mokymo centrai

Privatūs mokymo centrai yra formuojami įmonės pagrindu arba kaip nepriklausomi centrai. Didelių įmonių mokymo centrai teikia tęstinį mokymą įmonės darbuotojams, tačiau į savo programas pritraukia ir viešuosius klientus. Mažesnės įmonės, veikiančios paslaugų sektoriuje, sukuria suaugusiųjų švietimo pasiūlymą, papildantį pagrindinę veiklą. Tokiuose įmonės mokymo centruose mokytojais tampa pačios įmonės specialistai. Mokymams naudojama įmonės materialinė ir techninė bazė. Privatūs mokymo centrai yra suinteresuoti sukurti plačios teritorinės aprėpties švietimo pasiūlymą, kuris užtikrintų didesnę pelną. Šie centrai arba specializuojasi didesnės paklausos srityse (pvz. verslumas, kalbos), arba rengia programas pagal projektų administratoriaus paskelbtus konkursus.

Asociacijos ir fondai

Asociacijos ir fondai dažniausiai siūlo neformaliojo švietimo veiklas įvairiomis formomis. Tuo pačiu, atliepiant konkrečios asociacijos tikslus, organizuojami seminarai ir kursai.

Siekiant užtikrinti suaugusiųjų švietimo kokybę, nustatyta, kad švietimo paslaugų teikėjas gali būti valstybinės švietimo kokybės tarnybos registruotos švietimo įstaigos ir kitos organizacijos ar įmonės, licencijavusios savo programas savivaldybėje. Informacija apie švietimo įstaigas skelbiama švietimo įstaigų registre.

2 pav. Suaugusiųjų švietimo vieta Latvijos švietimo sistemoje⁸

⁸ <http://www.aic.lv/portal/en/izglitiba-latvija>

Suaugusiųjų švietimo programų pasiūla

Formalaus švietimo sistemoje suaugusieji turi galimybę įgyti pagrindinį, bendrąjį vidurinį, profesinį ir aukštąjį išsilavinimą. Neformalųjį švietimą įgyvendina įvairios švietimo įstaigos.

Suaugusiesiems siūloma:

- tęstinio profesinio mokymo programos.
- Profesinio tobulėjimo programos.
- Neformaliojo suaugusiųjų švietimo programos.

Mažiausia numatyta mokymų trukmė: 240 valandų tęstinio profesinio mokymo programoms, 160 valandų - profesinio tobulinimosi programoms. Tačiau neformaliojo švietimo programoms valandų skaičius neregamentuojamas. Tęstinio profesinio mokymo ir kvalifikacijos tobulinimo programoms reikalinga *Valstybinės švietimo ir kokybės tarnybos* išduota licencija.

Kultūrinio švietimo programos (tipiškiausios - dainų ir šokių programos, amatų mokymas) Latvijoje yra svarbi mokymosi visą gyvenimą sritis. Jas įgyvendina kultūros švietimo įstaigos - meno ir muzikos mokyklos, savivaldybės kultūros namai, liaudies meno studijų centrai. Programų įgyvendinimą kuruoja Kultūros ministerija.

Suaugusiųjų švietimo programų pasiskirstymas Latvijoje pateiktas 3 lentelėje.

2 lentelė. Suaugusiųjų švietimo programų pasiskirstymas Latvijoje (pagal NIID duomenis 2020 12 21)

Programų pobūdis	Neformaliojo suaugusiųjų švietimo programų skaičius	Kvalifikacijos kėlimo programų skaičius	Tęstinio profesinio mokymo programų skaičius	Iš viso
Verslas ir administravimas	933	159	77	1169 (25%)
Humanitarinės programos	569		-	569 (12%)
Tarp jų - kalbų mokymas	551		-	551
Individualios paslaugos	432	119	132	683 (15%)
Socialinė gerovė	126	55	15	196 (4%)
Kompiuterių mokslas	261	31	13	305 (6%)
Civilinė ir karinė gynyba	245	277	6	528 (11%)
Inžinerijos mokslai ir technologijos	355	56	80	491 (10%)
Architektūra ir statyba	102	47	18	167 (4%)
Gamyba ir perdirbimas		94	25	119 (3%)
Kita				(10%)
Iš viso:	3509	834	370	4713

Programu pobūdis	Neformaliojo suaugusiųjų švietimo programu skaičius	Kvalifikacijos kēlimo programu skaičius	Tęstinio profesinio mokymo programu skaičius	Iš viso
Iš jų - įgyvendinama Rygoje	2697 m	519	245	3461 (73%)

Be išvardytų suaugusiųjų švietimo programų, yra 414 mokytojų kvalifikacijos kēlimo programų.

NIID duomenys rodo suaugusiųjų švietimo programų struktūros disbalansą: 74% visų programų yra neformaliojo švietimo programos ir tik 8% programų leidžia įgyti profesinę kvalifikaciją. Ketvirtadalis visų programų savo turiniu atliepia verslą ir administravimą, o inžinerija ir technologijos, architektūra ir statyba, gamyba ir perdirbimas kartu sudaro tik 18% visų programų. 73% programų įgyvendinama Rygoje ir tik 27% kitose Latvijos savivaldybėse.

Viešai prieinamus duomenis apie dalyvavimo suaugusiųjų mokyme paklausą, pasiūlą ir kliūtis keblu analizuoti nes jie gauti naudojant skirtingas metodikas ir skirtingą suaugusiųjų amžiaus traktavimą. Nėra projektų, kurie skatintų glaudesnį mokslo ir praktikos bendradarbiavimą.

Strateginė sistema

Ilgalaikiai koncepciniai dokumentai, patvirtinti Latvijos Respublikos Seimo *Latvijos augimo modelis: pirmiausia žmonės (2005)*, - tai pirmasis strateginis žingsnis akcentuojant visą gyvenimą trunkantį mokymąsi plačiąja prasme. Čia pabrėžiama, kad žmonės, kaip žinių kūrėjai ir žinių valdytojai, yra, ir ateityje vis labiau bus, pagrindinė mūsų šalies vertybė.

Pirmasis pagrindinis planavimo dokumentas Latvijoje, kuriame pateikiamas mokymosi visą gyvenimą apibrėžimas, yra *Latvijos nacionalinis plėtros planas 2007–2013 m. (2006 m.)*⁹, kuriame teigiama, kad naujų žinių, profesinių įgūdžių reikia siekti visą gyvenimą ir kad žinios lemia darbo kokybę, efektyvų kapitalo panaudojimą ir technologijų plėtrą.

*Švietimo plėtros 2007–2013 m. gairėse (2006 m.)*¹⁰ pateiktas išsamus mokymosi visą gyvenimą ir suaugusiųjų švietimo apibrėžimas, kelios svarbios mokymąsi visą gyvenimą apibūdinančios sąvokos, tokios kaip neformalusis švietimas, kasdienis mokymasis ir kt.

⁹ <https://likumi.lv/ta/id/139505-noteikumi-par-latvijas-nacionalo-attistibas-planu-2007-2013-gadam>

¹⁰ <https://likumi.lv/doc.php?id=144686>

*Mokymosi visą gyvenimą politikos gairės*¹¹ (2007 m.), yra pirmasis suaugusiųjų švietimo plėtros planavimo dokumentas. Pirmą kartą Latvijoje buvo nustatyta, kad mokymosi visą gyvenimą užtikrinimas yra bendra valstybės, vietos valdžios, juridinių asmenų ir gyventojų atsakomybė.

Sekant ES mokymosi visą gyvenimą politikos, įskaitant suaugusiųjų švietimą, plėtrą *Latvijos darnaus vystymosi strategija „Latvija 2030“*¹² (2009) numato, kad būtina priimti sprendimus dėl žmogiškojo kapitalo plėtros ir didinti darbuotojų ir darbdavių produktyvumą ir motyvaciją efektyviau naudoti žmogiškąjį kapitalą. Strategijoje tiesiogiai pabrėžiama mokymosi visą gyvenimą ir suaugusiųjų švietimo svarba ir nurodoma būtinybė plėtoti mokymosi visą gyvenimą kultūrą Latvijoje, įvardinant tai kaip vieną iš prioritetinių ilgalaikių veiksmų krypčių.

Latvijos nacionalinė reformų programa, skirta įgyvendinti strategiją *Europa 2020*¹³, pirmą kartą buvo patvirtinta 2011 m. ir yra kasmet atnaujinama. Programoje taip pat pabrėžiama mokymosi visą gyvenimą principo įgyvendinimo svarba ir valstybės įsipareigojimas remti darbuotojų kvalifikacijos kėlimą pagal darbdavių poreikius.

*Latvijos nacionalinis plėtros planas 2014–2020 m*¹⁴ (2012) pabrėžia būtinybę suteikti galimybes visą gyvenimą tobulinti kompetencijas kokybiško formaliojo švietimo sistemoje ir už jos ribų, taip pat poreikį įgyti ir tobulinti būtinas kompetencijas (kompetencijas suprantant kaip žinių, įgūdžių ir požiūrių visumą) tokias kaip: kalbos įgūdžius, informacijos bei komunikacijos technologijų naudojimo žinias bei įgūdžius, bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžius, verslumą, pilietiškumą, kūrybiškumą, kritinį mą.

*Švietimo plėtros gairės 2014–2020 m*¹⁵ (2014) visą gyvenimą trunkančio mokymosi sampratą aiškina kaip galimybes kiekvienam visuomenės nariui įgyti ir (arba) tobulinti žinias, įgūdžius ir kompetencijas pagal darbo rinkos poreikius. Mokymasis visą gyvenimą apima formalųjį ir neformalųjį švietimą, taip pat savaiminį neformalųjį mokymąsi.

*Suaugusiųjų švietimo valdymo modelio įgyvendinimo planas 2016–2020 m*¹⁶ (2016) išsamiai įvertina ankstesnę patirtį suaugusiųjų švietimo srityje, taip pat numato planuojamas priemones. Plane pateikiami įvairių terminų, susijusių su suaugusiųjų švietimu, apibrėžimai, tokie kaip „suaugusiųjų švietimas - ugdymo procesas, užtikrinantis asmenybės tobulėjimą ir

¹¹ https://www.tip.edu.lv/media/files/Muzizglitibas_politikas_pamatnostadnes_2007.pdf

¹² https://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/Latvija_2030_7.pdf

¹³ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/nrp_latvia_lv_0.pdf

¹⁴ <https://likumi.lv/ta/id/253919-par-latvijas-nacionalo-attistibas-planu-2014-2020-gadam>

¹⁵ <https://m.likumi.lv/doc.php?id=266406>

¹⁶ <https://likumi.lv/ta/id/281992-par-pieauguso-izglitibas-parvaldibas-modela-ieviesanas-planu-2016-2020-gadam>

konkurencingumā darbo rīkojē per visā žmogaus gyvenimā“, „neformālais švietims - švietims veiklā, organizuojāma neformālojo švietims sistēmōjē; interesu švietims - kursai, iškāitānt profesinā tobulējimā neįgyjānt nāujo profesinio lygio“ ir „savāiminis neformālais mokymāsis“ - procesā, kurio metu iš kāsdiēnēs ir darbīnēs patīrties įgyjāmos žīnīos, įgūdžīai, kompetēncījos, požiūriāi ir vērtībēs, praturtīnāntys ir tobulīnāntys āsmēnybē ir, galbūt, darbo įgūdžīus. Skīrtīngāi nei neformālais švietims, savāiminis neformālais mokymāsis nēra įtrāuktās į programās ār kursus, jis vīkstā mokāntīs visuomenējē, šēimōjē, darbē “. Plānē dēmesīs sutelktās ne tik į suāugusījujū pōrēkį mokytīs, sēkīānt ātsīnāujīntī žīnīās, ir išsīugdytī nāujūs įgūdžīus, bet ir į veīksnīus, skātinānčīus suāugusīuosīus mokytīs, būtīnybē tāīkytī suāugusīems tīnkāmus mokymōsī metodūs.

2020 m. Lēpos 2 d. Seīmas patvīrtīno *Nācionālīnį plētros plānā 2021–2027 m*¹⁷, kur vīenā iš veīksmū kryptīu jū „kōkybīškās, pīreīnāmas ir įtrāuktās švietims“. Norīnt pāsēktī veīksmū kryptīs tīkslus, pabrēžīāma suāugusījujū švietims svarbā tobulīnānt darbo jēgos kvalīfīkācijā, o tāi reīškīā nuolātīnį āsmēnybēs tobulējimā, tāip pat gebējimā išlāīkytī ir nuolāt gerīntī konkurencīngumā darbo rīkojē.

Buvo nūstātītī du veīklos kryptīs tīkslāi: pīrma,- āktīvīntī suāugusījujū įsītrāukīmā į mokymōsī visā gyvenīmā veīklās, skātinānt darbādvīju indēlį ir darbūotojū motīvācijā; āntrā,- sēktī tobulīntī darbo įgūdžīus, reīkālīngūs šalīs ēkonomīkos plētrāi.

*2021–2027 m. Švietims ir įgūdžīu ugdyms gāirīju projektē*¹⁸ vīenās iš polītīkos rezultātō „Kōkybīnīs ir šīuolāīkīnīs švietims“ rodīklīu ātsklēidžīā, kād 2027 m. išāugo švietīms dālyvāujānčīu suāugusījujū dālīs,- per pāstārūsīos metūs mokēsī 15 proc. suāugusījujū (25–64 m.). Bē to, vīenā iš veīksmū kryptīu jū suāugusījujū švietims plētrā, o tāi reīškīā tvārīu suāugusījujū švietims sistēmū plētrā ir kōkybīško bēi pīreīnāmo suāugusījujū švietims teīkīmā.

Ātēīnānčīu lāīkotārpiu plānuojāma sukurtī sociālāi ātsākīngā ir tvārīā suāugusījujū švietims finansāvīms sistēmā, nūmātānt āsmēns, darbādvīo ir vālstībēs ātsākōmybēs.

Bē to, nūmātōmā plētotī vīēšojo ir privātāus sektōrīju partnerystē suāugusījujū švietīms finansūtī, pvz., kurtī ir išbāndītī įgūdžīu fondūs tām tīkruosē sektōrīuosē (stātībōs, transportō ir logīstīkos, telekōmūkācijōs ir ryšīu, medīenos prāmōnējē, IRT, chemījos ir gīmīnīngosē prāmōnēs šākosē), kāi darbādvīāi finansīškāi pīrsīdēdā pīrē vīēšōsīos pāramos.

¹⁷ <https://likumi.lv/ta/id/315879-par-latvijas-nacionalo-attistibas-planu-20212027-gadam-nap2027>

¹⁸ https://www.izm.gov.lv/sites/izm/files/iap2027_projekta_versija_apspriesana_160720201_2.pdf

Parama suaugusiųjų švietimui

Švietimo ir mokslo ministerija yra pagrindinė viešojo administravimo institucija švietimo politikos srityje, taigi ir suaugusiųjų švietimo politikoje.

2017 m. - *Suaugusiųjų švietimo valdymo taryba*¹⁹ buvo įsteigta kaip tarpdisciplininė konsultacinė įstaiga. Jos uždutis - užtikrinti suaugusiųjų švietimo valdymo modelio 2016–2020 m. plano įgyvendinimo koordinavimą ir stebėseną.

Tarybą sudaro balsavimo teisę turintys atstovai iš šių institucijų: Švietimo ir mokslo ministerijos, Socialinių reikalų ministerijos, Ekonomikos ministerijos, Kultūros ministerijos, Valstybinės švietimo kokybės tarnybos, Sveikatos apsaugos ministerijos, Gynybos ministerijos, Tarpsektorinio koordinavimo centro, taip pat Latvijos darbdavių konfederacijos, Latvijos laisvųjų profesinių sąjungų konfederacijos, Latvijos prekybos ir pramonės rūmų, Latvijos savivaldybių asociacijos, Latvijos didžiųjų miestų asociacijos, Latvijos suaugusiųjų švietimo asociacijos ir regionų.

Švietimo įstatymas numato, kad suaugusiųjų švietimas gali būti finansuojamas iš valstybės ir vietos valdžios biudžetų; darbdavių lėšų; besimokančiųjų įnašų; aukų ir dovanų bei kitų šaltinių. Tačiau įgyvendinant suaugusiųjų švietimą Latvijoje daugiausia naudojamos ES lėšos. Vadovaujantis *Švietimo plėtros 2014–2020 m. gairėmis*, ES fondų programavimo laikotarpiu nuo 2014–2020 m. suaugusiųjų švietimui skirta 73,31 mln. Eur.

Suaugusiųjų švietimo valdymo modelio 2016–2020 metų įgyvendinimo plane atsakomybė už struktūrinių fondų finansavimo skirto suaugusiųjų švietimo plėtros tikslams įgyvendinti administravimą yra perduota trims ministerijoms. *Švietimo ir mokslo ministerija* yra atsakinga už jaunimą ir dirbančius suaugusiuosius, *Socialinių reikalų ministerija* – už bedarbius ir darbo ieškančius asmenis, o *Ekonomikos ministerija* - už darbdavių užsakytus mokymus.

2020 m. birželio 30 d. Europos socialinio fondo projekte *Dirbančiųjų asmenų profesinės kompetencijos gerinimas* dalyvavo 26 870 suaugusiųjų²⁰ ir projekto dalyvių rodiklis pasiekė 48%. Šio projekto prioritetinė tikslinė grupė yra suaugusieji, turintys žemus pagrindinius įgūdžius. Projekte dalyvauja 27% numatyto skaičiaus suaugusiųjų - 5309 dalyviai.

Suaugusiųjų švietimas Latvijoje vystosi netolygiai: teritoriniu aspektu tam įtakos turi regioninės aukštojo mokslo įstaigos ir (arba) profesinio mokymo kompetencijų centrai ir vietos valdžios

¹⁹ <https://www.izm.gov.lv/lv/pieauguso-izglitiba-parvaldibas-padome>

²⁰ https://viaa.gov.lv/lat/pieauguso_izglitiba/par_projektu/jaunami/

požiūris; sektoriaus aspektu tam įtakos turi universitetų, PMKC ir pramonės asociacijų potencialas ir bendradarbiavimas.

*Latvijos suaugusiųjų švietimo asociacija*²¹ (LSŠA) taip pat rūpinasi parama suaugusiųjų švietimui.

Asociacijos pagrindiniai tikslai yra:

- skatinti suaugusiųjų švietimo sistemos plėtrą Latvijoje.
- Dalyvauti įgyvendinant mokymosi visą gyvenimą principus.
- Skatinti pilietinės, demokratinės ir atviros visuomenės formavimąsi Latvijoje.

LSŠA yra nevyriausybinė organizacija - asociacija, vienijanti juridinius asmenis - savivaldybes, suaugusiųjų švietimo įstaigas ir nevyriausybines organizacijas, taip pat individualius narius. LSŠA yra *Europos suaugusiųjų švietimo asociacijos* narė. LSŠA kaip nevyriausybinė organizacija nėra finansuojama iš valstybės biudžeto, finansavimas gaunamas dalyvaujant nacionaliniuose ir tarptautiniuose projektuose.

Informacija apie suaugusiųjų švietimą

1. *Latvijos valstybinis portalas „manaLatvija.lv“* skyriai: Gyvenimo situacijos / Švietimas / Mokymasis visą gyvenimą ir suaugusiųjų švietimas

<https://mana.latvija.lv/muzizglitiba-un-pieauguso-izglitiba/>

Svetainėje pateikiama informacija apie suaugusiųjų mokymosi galimybes, įskaitant informaciją apie bendrųjų ir su darbu susijusių įgūdžių vertinimą, informaciją apie tęstinį profesinį mokymą, mokymąsi pagal pomėgius, taip pat informacija specialistams apie mokymo išteklius ir paramos galimybes. Be to, svetainėje pateikiama informacija apie susijusias įstaigas ir nuorodos į šių įstaigų svetaines.

2. *Švietimo ir mokslo ministerija*

<https://www.izm.gov.lv/lv/search?q=pieaugu%C5%A1o%20izgl%C4%ABtiba>

Skiltis *Suaugusiųjų švietimas* Švietimo ir mokslo ministerijos svetainėje buvo sukurta 2020 m. lapkričio mėn. Informacija svetainėje yra padalinta į 4 dalis: informacija suaugusiems, informacija apie suaugusiųjų švietimo politiką Latvijoje ir ES, Suaugusiųjų švietimo valdymo taryba ir informacija suaugusiųjų švietimo vykdytojams.

Žemėlapij, kuriame pavaizduoti suaugusiųjų švietimo vykdytojai Latvijoje, galima rasti svetainėje:

<http://www.muzizglitiba.lv/#ma>

3. *Valstybinė švietimo plėtros agentūra* (darbuotojų mokymo galimybės)

²¹ <http://www.laea.lv/home/laea/about-laea.aspx>

https://viaa.gov.lv/lat/pieauguso_izglitiba/par_projektu/ ir

<https://www.macibaspieaugusajiem.lv/>

Pateikiama naujausia informacija apie projektą *Dirbančių asmenų profesinės kompetencijos tobulinimas*: įgyvendinimo būklė, projekto teikiamos mokymo galimybės ir parama, įskaitant prieigą prie e-aplinkos, taip pat išsami informacija apie galimybę įvertinti įgytas kompetencijas ir informacija apie suaugusiųjų švietimo koordinatorius savivaldybėse, informacija apie karjeros konsultantus *Valstybinės užimtumo agentūros* padaliniuose.

4. *Valstybinė užimtumo agentūra* (bedarbių ir darbo ieškančių asmenų mokymo galimybės)

<https://www.nva.gov.lv/lv/apmacibu-iespejas>

Svetainėje pateikiama informacija: apie konkurencingumo didinimo priemones, įgūdžių ir kvalifikacijos įgijimą, apie mokymą darbo vietoje, apie paramą vertinant profesinę kompetenciją ir apie nuotolinio mokymosi galimybes.

5. *Valstybinė švietimo kokybės tarnyba*

<https://ikvd.gov.lv/arpus-formala-izglitiba/>

Pateikiama išsami informacija apie profesinių kompetencijų, įgytų ne formaliojo švietimo sistemoje, vertinimo procesą

6. *Latvijos investicijų ir plėtros agentūra* (parama įmonių darbuotojų mokymuisi)

https://www.liaa.gov.lv/lv/atbalsta-sanemsanas-kartiba-pasakuma-atbalsts-darbinieku-apmacibam-ietvaros/apmacibu_projekta_iesniegums_1.doc

Svetainėje pateikiama informacija apie Agentūros veiklos tikslą, teikiamą finansavimą, taip pat informacija apie įmones, kurios gauna finansavimą savo darbuotojų mokymui.

Informaciją apie suaugusiųjų švietimą tiesiogiai gali teikti daugiau nei 80 Latvijos savivaldybių suaugusiųjų švietimo koordinatorių <http://www.muzizglitiba.lv/#map> ir Valstybinės užimtumo agentūros padaliniai.

Stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių (SSGG) analizė

3 lentelė. Latvijos suaugusiųjų švietimo SSGG

Stiprybės	<p>Įvairios savivaldybės turi suaugusiųjų mokymo centrus, kai kuriose savivaldybėse yra specialistas, atsakingas už suaugusiųjų švietimą.</p> <p>Dideliuose miestuose ir plėtros centruose yra gana plačios suaugusiųjų švietimo galimybės, kurias teikia technikos mokyklos, universitetai ir privatūs švietimo paslaugų teikėjai.</p> <p>Investicijos į profesinio mokymo įstaigų infrastruktūros modernizavimą skatino tęstinio profesinio mokymo programų plėtrą, o tai palengvina darbo rinkai reikalingų specialistų rengimą.</p> <p>ES lėšomis teikiama parama dirbančiųjų ir bedarbių mokymams. Įsteigta tarpdisciplininė patariamoji įstaiga - <i>Suaugusiųjų švietimo valdymo taryba</i>.</p>
------------------	---

Silpnības	<p>Apart nacionalinēs ir reģioninēs reikšmēs plētros centru siūlomū mokymū, suaugusiuju švietimo pasiūla yra gana ribota.</p> <p>Silpna žemus pamatinius iģūdžius turinčiu suaugusiuju, , motyvacija ir iģtraukimas i švietimā.</p> <p>Savivaldybēs negauna finansavimo suaugusiuju švietimo politikai iģyvendinti, jokiamē norminiame dokumente nēra nustatyta suaugusiuju švietimo finansavimo tvarka.</p> <p>Nēra valstybinio uģsakymo dēl andragogu iģ specialistu profesinio rengimo.</p> <p>Viešojoje erdvēje nepakanka informacijos apie suaugusiuju švietimo galimybes.</p>
Galimybės	<p>2021 m. iģyvendinama administracinē teritorinē reforma numato konsoliduoti vietas valdžios institucijas, dēl to padidēs vietas gyventuju skaičius ir bus palankesnēs salygos suaugusiuju švietimo plētrai. Kultūros ir sporto centri, medicinos ir socialinēs globos iģstaigos, nevyriausybinēs organizacijos, taikančios neformalaus uģdymo metodus, turi daug galimybiu motyvuoti ir iģtraukti suaugusiuju i švietimā.</p> <p>Profesinio mokymo iģstaigu perējimas prie modulinu programu principo sukurs lankstesnes galimybes iģyti profesiniu iģūdžiu.</p>
Grēsmēs	<p>Dalyvaudami suaugusiuju švietimo programose, suaugusieji neturi pakankamai informacijos apie galimybes iģsidarbinti pagal iģytā specialybē, o tai lemia neracionalu iģstekliu naudojimā.</p> <p>Remiantis <i>Ekonomikos ministerijos</i> darbo rinkos prognozēmis, iki 2025 m. 50% Latvijos darbuotoju reikēs perkvalifikuoti. Dēl nepakankamo gyventuju pasirengimo mokytis ir gebējimo iģyti sudētingu žiniu gali būti sunku iģveikti šj iššukj, gali išaugti nedarbas ir susilpnēti ekonomika.</p>

Naudoti šaltiniai

1. Bērziņa, Inga. (2014) *Karjeras attīstības atbalsts un motivācijas mācīties veicināšana pieaugušajiem*. [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.].
http://www.muzizglitiba.lv/sites/default/files/04_Berzina_karjera.pdf
2. Birziņa, Rita. (2014) *Pieaugušo izglītības pieprasījums un piedāvājums*. [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]. http://www.muzizglitiba.lv/sites/default/files/06_Birzina_piedavajums-un-pieprasijums.pdf
3. Fernāte, Andra. (2014) *Pieaugušo izglītības kvalitāte un tās nodrošinājums*. [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.].
http://www.muzizglitiba.lv/sites/default/files/06_Zin_PI_kvalitate_A_Fernate_2014_1.pdf
4. Fernāte, Andra. Birziņa, Rita. Kurlovičs, Gunārs. (2014) *Mūžizglītības un pieaugušo izglītības sistēma*. [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.].
http://www.muzizglitiba.lv/sites/default/files/07_zinojums_PI_sistema.pdf
5. Godiņš, Kristiāns. (2013) Latvijas administratīvi teritoriālo struktūru iesaiste pieaugušo izglītības pārraudzībā un īstenošanā. [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.].
http://www.muzizglitiba.lv/sites/default/files/04_Pieauguso-izglitiba_rejonais-limenis_KG_2013.pdf
6. *Izglītības likums*. [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]. <https://likumi.lv/ta/id/50759-izglitibas-likums>
7. Izglītības un zinātnes ministrija. (2014) *Izglītības attīstības pamatnostādņēs 2014.-2020.gadam*. [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.].
<https://www.izm.gov.lv/lv/attistibas-planosanas-dokumenti>

8. Izglītības un zinātnes ministrija. (2020) *Izglītības attīstības pamatnostādnes 2021.-2027.gadam: projekta versija* . [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]
https://www.izm.gov.lv/sites/izm/files/iap2027_projekta_versija_apsriesana_160720201_2.pdf
9. Izglītības un zinātnes ministrija. (2007) *Mūzikas izglītības politikas pamatnostādnes 2007.–2013.gadam*. [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]
https://www.tip.edu.lv/media/files/Muzizglitiba_politikas_pamatnostadnes_2007.pdf
10. Izglītības un zinātnes ministrija. (2019) *OECD Latvijas Prasmju stratēģija. Novērtējums un rekomendācijas : kopsavilkums*. [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]
https://www.izm.gov.lv/sites/izm/files/report-summary-lv1_0.pdf
11. Izglītības un zinātnes ministrija. (2016) *Pieaugušo izglītības pārvaldības modeļa ieviešanas plāns 2016.-2020. gadam*. [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]
<https://likumi.lv/ta/id/281992-par-pieauguso-izglitiba-parvaldibas-modela-ieviesanas-planu-2016-2020-gadam>
12. *Latvijas izaugsmes modelis : Cilvēks pirmajā vietā*. (2005) [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]
<https://likumi.lv/doc.php?id=217923>
13. *Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam*. (2010) [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.] <https://www.varam.gov.lv/lv/latvijas-ilgtspējigas-attistibas-strategiju-lidz-2030gadam-latvija2030>
14. Muraškovska, Ingrīda. (2012) *Pieaugušā mūžmācīšanās izpēte*. [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]
<https://core.ac.uk/download/pdf/71754183.pdf>
15. Pārresoru koordinācijas centrs. (2009) *Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģija «Latvija 2030»* . [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.] <https://www.pkc.gov.lv/lv/valsts-attistibas-planosana/latvijas-ilgtspējigas-attistibas-strategija>
16. Pārresoru koordinācijas centrs. (2012) *Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020.gadam*. [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.] <https://www.pkc.gov.lv/lv/attistibas-planosana-latvija/nacionalais-attistibas-plans/nap2020>
17. Pārresoru koordinācijas centrs. (2020) *Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021.-2027.gadam*. [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]. <https://www.pkc.gov.lv/lv/nap2027>
18. Pīgozne, Tamāra. (2014) *Pieaugušo izglītības resursi jauniešu bezdarba samazināšanai*. [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]
http://www.muzizglitiba.lv/sites/default/files/06_Pigozne_jauniesu-bezdarbs.pdf

Lietuva

Gyventojų struktūra

Demografinė padėtis

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, Lietuvos gyventojų skaičius 2020 m. pradžioje buvo 2 794 090 gyventojų. Pastaraisiais metais gyventojų skaičius mažėja dėl įvairių priežasčių, tokių kaip neigiamas natūralus gyventojų prieaugis, mirtingumas ir emigracija. Natūralus gyventojų skaičiaus pokytis vis dar yra neigiamas.

Labiausiai apgyvendintos yra didžiausių miestų, Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos apskritys. Šių trijų miestų gyventojų tankumas 2019 m. buvo atitinkamai 83,3 gyventojai kvadratiniam kilometre (gyventojai/km²), atitinkamai 69,4 gyventojai / km² ir 60,8 gyventojai/km². Mažiausias gyventojų tankumas yra Tauragės (21,3 gyventojai/km²) ir Utenos (17,7 gyventojai/km²) apskrityse.²²

4 lentelė. Nuolatiniai gyventojai ir teritorija²³

Nuolatinių gyventojų skaičius ir teritorija					
		Nuolatinių gyventojų skaičius metų pradžioje asmenys ¹	Teritorija (žemės plotas) metų pradžioje km ² ²	Gyventojų tankis metų pradžioje viename km ²	Vidutinis metinis gyventojų skaičius asmenys
		Miestas ir kaimas			
Lietuvos Respublika	2020	2 794 090	65 286	42,8	
	2019	2 794 184	65 286	42,8	2 794 137
	2018	2 808 901	65 286	43,0	2 801 543
	2017	2 847 904	65 286	43,6	2 828 403
	2016	2 888 558	65 286	44,2	2 868 231
	2015	2 921 262	65 286	44,7	2 904 910
	2014	2 943 472	65 300	45,1	2 932 367
	2013	2 971 905	65 300	45,5	2 957 683
	2012	3 003 641	65 300	46,0	2 987 773

Amžiaus grupės

2020 m. pradžioje jaunesnių nei 29 metų žmonių buvo 893,4 tūkst., tai yra apie 32% visų gyventojų. Palyginus su tuo pačiu 2019 m. laikotarpiu, tai yra 10,6 tūkst. arba 1,2% mažiau. Mažėjantis jaunų gyventojų skaičius rodo visuomenės senėjimą ir įtakoja švietimo sistemą.

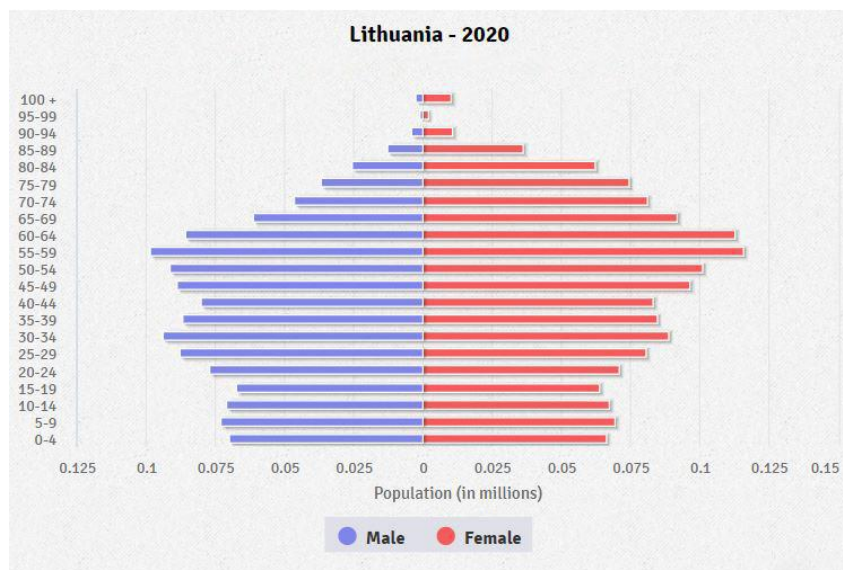
²²https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/population-demographic-situation-languages-and-religions-44_en

²³ <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=103cad31-9227-4990-90b0-8991b58af8e7#/https://osp.stat.gov.lt/lietuvos-svietimas-kultura-ir-sportas-2020/svietimas>

Amžiaus struktūra Lietuvoje:

- 0–14 metų: 15,26% (vyrų 213 802/moterų 202 948)
- 15–24 metai: 10,23% (vyrų 144 679/moterų 134 822)
- 25–54 metai: 38,96% (vyrų 528 706/moterų 535 485)
- 55–64 metai: 15,1% (vyrų 183 854/moterų 228 585)
- 65 metų ir vyresni: 20,45% (vyrų 190 025/moterų 368 558) (2020 m.)

Piramidė iliustruoja šalies gyventojų amžiaus ir lyties struktūrą ir gali suteikti įžvalgų apie politinį ir socialinį stabilumą bei ekonominę plėtrą. Populiacija pasiskirsto išilgai horizontalios ašies, kairėje - vyrai, dešinėje - moterys. Vyrų ir moterų populiacija yra suskirstyta į 5 metų amžiaus grupes, vaizduojamas kaip horizontalios juostos išilgai vertikalios ašies. Jauniausios amžiaus grupės yra apačioje, o vyriausios - viršuje. Gyventojų piramidės forma laikui bėgant palaipsniui keičiasi, priklausomai nuo gimstamumo, mirtingumo ir tarptautinės migracijos tendencijų.

2 diagrama. Gyventojų piramidė. Šaltinis: Andrea Shapiro. *CŽV pasaulio faktų knyga*, 2020 m. lapkričio 27 d.

Etninės grupės

2011 m. visuotinio gyventojų surašymo duomenimis, 84,2% gyventojų buvo lietuviai, 6,6% lenkai, 5,8% rusai ir 2,3% baltarusiai, ukrainiečiai ir kitos tautybės. Remiantis tuo pačiu surašymu, Lietuvoje gyveno 154 tautybių žmonės.

Tautinėms mažumoms Lietuvoje suteikiamos sąlygos būti pripažintoms, sudarant sąlygas mokyti savo vaikus gimtosios kalbos ir savo tautų istorijos, puoselėti tautinę kultūrą ir išpažinti savo

religiją. Lietuvoje veikia tautinių mažumų ankstyvojo ugdymo ir bendrojo lavinimo mokyklos. Švietimas šiose įstaigose vykdomas tiek lietuvių kalba, tiek tautinių mažumų kalbomis. Studijos kolegijų ir universitetų studentams taip pat vykdomos ne tik valstybine kalba.²⁴

Dabartinė suaugusiųjų švietimo praktika

Lietuvoje suaugusiųjų švietimas gali būti formalus ir neformalus. Institucijos, teikiančios formalųjį suaugusiųjų švietimą:

- suaugusiųjų bendrojo lavinimo mokyklos (švietimo centrai), bendrojo lavinimo mokyklos su suaugusiųjų klasėmis.
- Profesinio mokymo (profesinio rengimo) mokyklos.
- Aukštojo mokslo institucijos (kolegijos ir universitetai).

Šios įstaigos (išskyrus bendrojo lavinimo mokyklas) siūlo nuolatinį kvalifikacijos tobulinimą ir perkvalifikavimo kursus.

Suaugusiųjų bendrojo lavinimo mokyklos (švietimo centrai) ir bendrojo lavinimo mokyklos su suaugusiųjų klasėmis

Valstybinės suaugusiųjų švietimo mokyklos (švietimo centrai) priklauso bendrojo lavinimo mokyklų grupei. Tai gali būti suaugusiųjų progimnazijos, suaugusiųjų pagrindinės mokyklos, suaugusiųjų gimnazijos. Suaugusiųjų mokyklos teikia suaugusiųjų pradinio (ISCED 1), pagrindinio vidurinio (ISCED 2), I (5–8) ir II (9–10) ir vidurinio (ISCED 3) mokymo programas. Jei rajone nėra suaugusiųjų švietimo įstaigos, šios programos teikiamos ir suaugusiųjų klasėse, kurias gali įsteigti bendrojo lavinimo mokyklos, suteikdamos galimybę mokytis arčiau namų.

Mokyklos sukuria sąlygas moduliniu būdu mokytis tam tikrų privalomų ir pasirenkamų arba papildomų ir neformalių dalykų. Besimokantieji taip pat gali pasirinkti nuotolinio mokymosi būdą. Suaugusiųjų mokyklos, turinčios reikiamą materialinę bazę ir profesinio mokymo programas, gali teikti mokymą profesinei kvalifikacijai įgyti. Valstybė finansuoja suaugusiųjų švietimą, teikiamą minėtose institucijose. Švietimo ir mokslo įstaigų registras (AIKOS) rodo, kad Lietuvoje veikia 56 suaugusiųjų bendrojo lavinimo mokyklos ir bendrojo lavinimo mokyklos su suaugusiųjų klasėmis.

²⁴https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/population-demographic-situation-languages-and-religions-44_en

Visas jas įsteigia savivaldybės²⁵. Didesniuose miestuose įprastai veikia kelios suaugusiųjų mokyklos. Beveik visų savivaldybių centruose yra bent viena mokykla, kurioje gali mokytis suaugusieji.

Profesinio rengimo mokyklos

Profesinį mokymą, kaip pagrindinę veiklą, vykdo valstybinės, savivaldybių ir nevalstybinės profesinio mokymo įstaigos. Pagal AIKOS duomenis Lietuvoje veikia 64 valstybinės ir 5 nevalstybinės profesinio mokymo įstaigos. Nuo valstybinio profesinio mokymo įstaigų tinklo optimizavimo pradžios 2018 m. buvo analizuojami regioniniai poreikiai ir studijų programos. Didesniuose miestuose yra daugiau profesinio mokymo įstaigų, bet profesinis mokymas prieinamas kiekvienoje savivaldybėje. Laisvai samdomi mokytojai ir kiti fiziniai bei juridiniai asmenys, kuriems profesija nėra pagrindinė veikla, taip pat gali vykdyti profesinį rengimą. Tokio teikėjo pavyzdys būtų bendrovė, turinti švietimo centrą. Tokių paslaugų teikėjų Lietuvoje yra daugiau nei 200.

Profesinio mokymo įstaigos greta profesinio mokymo gali teikti vidurinį ar net žemesnįjį vidurinį išsilavinimą. Yra specialių profesinio mokymo įstaigų, teikiančių paslaugas specialiųjų ugdymosi poreikių suaugusiems. Siekiant, kad profesinis mokymas būtų lankstesnis ir tenkintų darbo rinkos poreikius, tradicinės mokymo programos papildomos modulinėmis profesinio mokymo programomis. Pameistrystė taikoma kaip mokymosi forma.

Valstybė skiria lėšas valstybės finansuojamoms vietoms profesinio mokymo programose. Kasmet analizuojami regionų darbo rinkos poreikiai ir prioritėtinės sritys ir sprendžiama, kiek vietų, kuriose studijų programas finansuos valstybė. Mokiniai turi prioritetą gauti valstybės finansuojamą vietą, jei jie tais pačiais metais yra įgiję žemesnįjį vidurinį išsilavinimą toje pačioje profesinio mokymo įstaigoje. Į pirminio profesinio mokymo programos valstybės finansuojamą vietą gali pretenduoti asmuo, kuris pirmą kartą mokysis pagal profesinio mokymo programą. Jei asmuo įgijo kvalifikaciją baigęs pirminę profesinio mokymo programą, jis gali gauti valstybės finansuojamą vietą tik tęstiniam profesiniam mokymui.

²⁵Privatūs asmenys arba valstybė gali įsteigti bendrojo lavinimo mokyklą (taip pat suaugusiems). Šiuo metu tokių suaugusiųjų švietimo mokyklų nėra.

Suaugęs asmuo, turintis vidurinį išsilavinimą, gali stoti į aukštojo mokslo institucijas (kolegijas ir universitetus). Be universitetinių ar koleginių studijų, aukštoji mokykla gali teikti perkvalifikavimo ar kitas laisposnio nesuteikiančias studijų programas.

Neformalųjį suaugusiųjų švietimą teikiančios įstaigos

Neformalųjį suaugusiųjų švietimą teikia: neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstaigos, švietimo centrai, aukštosios mokyklos, nuolatinį profesinį tobulėjimą teikiančios įstaigos, įmonės, nevyriausybinės organizacijos, andragogikos specialistai ir kt. Darbdaviai suaugusiųjų švietimą ir mokymosi procesą gali organizuoti darbo vietoje. Anot AIKOS, Lietuvoje veikia 105 neformaliojo suaugusiųjų švietimo mokyklos. Duomenų apie bendrą neformalųjį suaugusiųjų švietimą teikiančių įstaigų skaičių nėra²⁶.

Trečiojo amžiaus universitetai (TAU) teikia neformalųjį švietimą senjorams. Šiuo atveju žodis „universitetas“ neturi įprastos reikšmės. TAU gali būti programa, kurią įgyvendina savivaldybės įstaiga ar aukštoji mokykla. Programą gali teikti fizinių asmenų grupė, kuri nebūtinai turi būti įregistruota kaip juridinis asmuo. Pagal 2018 metų duomenis Lietuvoje buvo 66 TAU. TAU teikia istorijos, politikos mokslų, užsienio kalbų, informacinių technologijų ir kitus mokymus. Žmonės gali išmokyti šokti, dainuoti, šviestis parodose ar kelionėse. TAU veikla skatina pagyvenusių žmonių socialinę integraciją ir žadina norą nesiliauti mokytis.

Neformalųjį švietimą teikia ir formaliojo švietimo įstaigos - profesinio mokymo įstaigos ir įmonės, kurios įtraukė tokią veiklą į savo nuostatus arba turi Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos išduotas licencijas tokiems mokymams teikti.

Kitos ministerijos - tokios kaip Krašto apsaugos, Užsienio reikalų, Finansų, Susisiekimo, Sveikatos apsaugos ir Kultūros ministerija turi savo vidaus neformaliojo suaugusiųjų švietimo struktūras, kurios atitinkamų sričių specialistams teikia kvalifikacijos tobulinimo paslaugas.

Aukštąjį išsilavinimą turinčių 25–64 metų gyventojų skaičius 2019 m. buvo 658,5 tūkst., jie sudarė 43,1 proc. visų šios amžiaus grupės gyventojų. Šis skaičius Lietuvoje tolydžio didėja. Palyginti su kitomis ES šalimis, esame vieni pirmųjų (ES 27 - 31,6%).

²⁶ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/main-providers-43_en

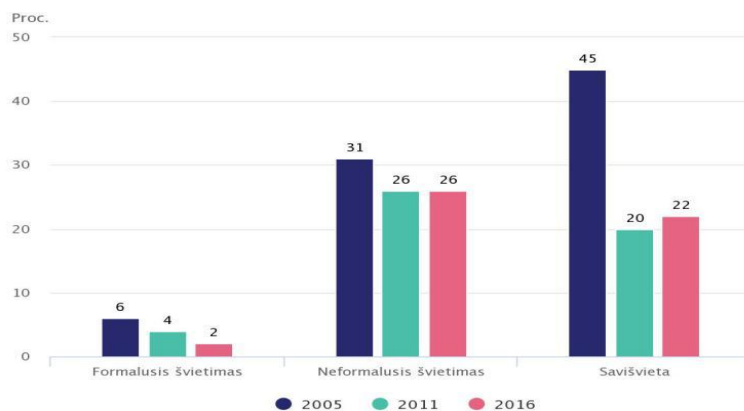
3 diagrama. 25–64 metų gyventojai pagal išsilavinimo lygį²⁷:

Tamsiai mėlyna: Aukšta - aukštesnė, aukštesnė (2013 m. - ISCED 5, 6, nuo 2014 m. - ISCED 5, 6, 7, 8).

Žalia: vidutinio lygio - pagrindinė su profesine kvalifikacija, vidurinė (be / su profesine kvalifikacija), speciali vidurinė (ISCED 3, 4).

Rausva: žemas - nėra pagrindinio, pirminio (be / su profesine kvalifikacija), pagrindinio (ISCED 0, 1, 2).

Suaugusiųjų švietimo tyrimo (2016 m.) duomenimis, 38% 25–64 metų amžiaus gyventojų mokėsi formaliojo švietimo įstaigose, įvairių mokymo teikėjų organizuotuose kursuose ir seminaruose, taip pat savarankiškai. Moterys mokėsi daugiau nei vyrai, miesto gyventojai daugiau nei kaimo gyventojai. Dažniausiai mokėsi jaunesni 25–34 metų žmonės (49 proc.), taip pat turintys aukštąjį išsilavinimą (59 proc.) ir dirbantys asmenys (46 proc.). 31 proc. (958 tūkst.) suaugusiųjų nesimokė niekur, bet iš jų 7proc. norėjo mokytis. Pagrindinės nesimokymo priežastys buvo per didelis užimtumas ir per brangi mokymų pasiūla.

4 diagrama. Suaugusių gyventojų dalyvavimas formaliojo, neformaliojo švietimo ir savarankiško mokymosi procese²⁸ (palyginti su visu 25–64 metų gyventojų procentais): pirmasis stulpelis - formalusis švietimas, antrasis - neformalusis švietimas, trečiasis - savišvieta).

²⁷ <https://osp.stat.gov.lt/lietuvos-svietimas-kultura-ir-sportas-2020/svietimas>

²⁸ <https://osp.stat.gov.lt/lietuvos-svietimas-kultura-ir-sportas-2020/svietimas>

Parama suaugusiųjų švietimui

Dabartiniai suaugusiųjų švietimo politikos prioritetai

Dabartiniai suaugusiųjų švietimo politikos prioritetai yra nustatyti valstybės ilgalaikės plėtros strategijoje *Lietuvos pažangos strategija. Lietuva 2030*²⁹. ir *Nacionalinė švietimo strategija 2013–2022 m*³⁰. Valstybė įsipareigoja „sukurti veiksmingą mokymosi visą gyvenimą sistemą, efektyviai pritaikančią informacinių ryšių technologijų galimybes, užtikrinančią dinamiškai visuomenei būtinų žinių bei gebėjimų įgijimą ir tobulinimą“.

Tikslas sukurti veiksmingą mokymosi visą gyvenimą sistemą atsispindi *Nacionalinėje švietimo strategijoje 2013–2022 m*. Strategijoje teigiama, kad Lietuva lenkia kai kurias ES valstybes pagal kelis rodiklius. Lietuvoje jaunimo (30–34 m.) aukštojo išsilavinimo lygis 2013 m. Siekė 51,3 proc., O 2014 m. pakilo iki 53,3 proc. Pagal įdarbinamų asmenų (25–64 m.), turinčių bent vidurinį išsilavinimą, lygį Lietuva pirmauja ES. Tačiau Lietuva nesėkmingai stengėsi padidinti suaugusiųjų, besimokančių visą gyvenimą, procentą nuo 5 iki 15. Šis tikslas buvo nustatytas *Mokymosi visą gyvenimą strategijoje*. Remiantis Eurostato duomenimis, 2019 m. tik 6,9 proc. suaugusiųjų (25–64 m.) dalyvavo suaugusiųjų švietime per keturias savaites iki duomenų rinkimo (ES 2019 m. - 11,2 proc.). Siekiant spręsti minėtus klausimus, 2013–2022 m. *Nacionalinėje švietimo strategijoje* keliami šie tikslai:

1. Skatinti visą gyvenimą trunkančio mokymosi įvairovę ir tęstinės veiklos galimybes atsižvelgiant į ekonomikos ir visuomenės poreikius ir sukurti lanksčią prieinamumo sistemą, garantuoti švietimo kokybę, stiprinti kultūros įstaigų ir verslo įmonių gebėjimus dalyvauti mokymosi visą gyvenimą procese
2. Organizuoti švietėjišką pilietinę veiklą ir savipagalbą visoje šalyje, plėtoti įvairias organizacines formas, skatinti suaugusiųjų mokinių ir studentų organizacijų konsolidaciją.
3. Stiprinti mokymosi motyvaciją susiejant mokymąsi visą gyvenimą su besimokančiųjų pasirinkimais ir sukuriant finansinės paramos sistemą. Plėtoti mokymosi visą gyvenimą ir darbo patirties vientisumą praktikos, pameistrystės ir profesinio mokymo metu. Sukurti ir įdiegti įvairiais būdais pasiektų kompetencijų ir kvalifikacijų pripažinimo sistemą.
4. Užtikrinti, kad besimokantieji galėtų savarankiškai kontroliuoti savo karjerą, galėdami gauti individualizuotą pagalbą realioje ir virtualioje aplinkoje, įgyti ir tobulinti reikalingas

²⁹ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.425517>

³⁰ https://www.smm.lt/uploads/documents/Veikla_strategija/VSS%20Seimui_2012-09-19.pdf

kompetencijas, kryptingai rinktis karjerą ir tęsti mokymąsi. Inicijuoti ir remti kokybiškų studijų programų populiarinimą.

5. Sukurti darnią suaugusiųjų švietimo sistemą, apimančią neformaliojo suaugusiųjų švietimo, tarpinstitucinio koordinavimo, informavimo ir konsultavimo, neformaliojo švietimo kokybės užtikrinimo ir neformaliai įgytų kompetencijų pripažinimo finansavimo mechanizmus.

Nacionalinėje švietimo strategijoje 2013–2022 nustatyti tikslai turėtų būti įgyvendinti remiantis atnaujintu *Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymu (2015 m.)*. Nauja šio įstatymo redakcija įtvirtina tokius pagrindinius pakeitimus:

- jame apibrėžiami planavimo, informacijos ir siūlymų teikimo, kokybės užtikrinimo ir įgytų kompetencijų pripažinimo klausimai.
- Stiprinamas neformaliojo suaugusiųjų švietimo tarybos vaidmuo formuojant ir įgyvendinant neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir mokymosi visą gyvenimą politiką.
- Naujais vyriausybės priimtais reglamentais (rengiama finansavimo metodika) numatyta įgyvendinti neformaliojo suaugusiųjų švietimo finansavimo mechanizmą.
- Kiekvienam asmeniui gali būti suteikiamos iki 5 dienų atostogos neformaliojo švietimo veiklai, susitarus su darbdaviu.
- Mokymosi visą gyvenimą, andragogo (suaugusiųjų mokytojo) ir trečiojo amžiaus universiteto sąvokos įtrauktos į *Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymo įstatymą*.

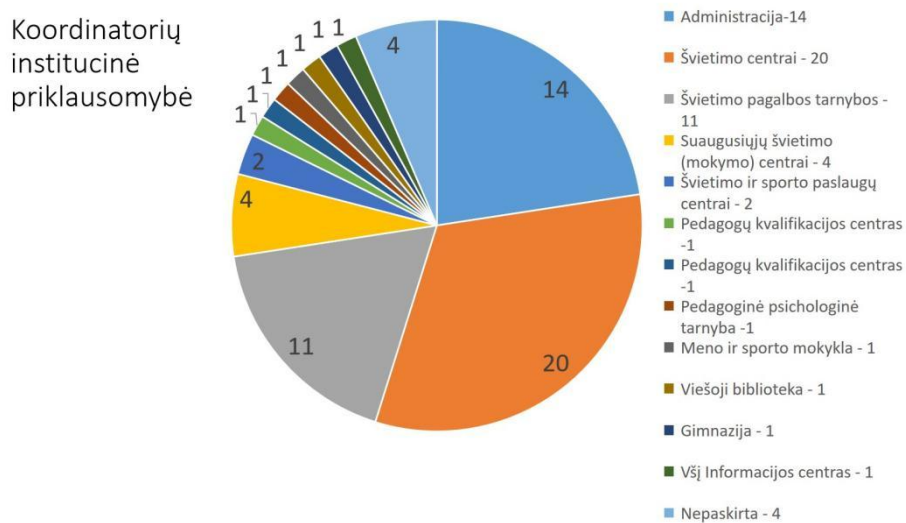
Valstybės ir savivaldybių vaidmuo

Formuojant ir įgyvendinant suaugusiųjų švietimo politiką dalyvauja tiek centrinės, tiek vietos valdžios institucijos. Nacionaliniu lygiu vaidmuo tenka *Lietuvos Respublikos parlamentui, Vyriausybei, Švietimo mokslo ir sporto ministerijai*, kitoms ministerijoms, vyriausybiniams institucijoms ir institucijoms, kurios atskaitingos ministerijoms. Savivaldybės veikia vietos lygiu.

*Švietimo įstatyme (1991)*³¹, aprašomos visos švietimo politikos funkcijos, įskaitant suaugusiųjų švietimo politiką.

³¹ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.1480?jfwid=q8i88mic2>

*Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymo įstatymas (2015)*³² reglamentuoja neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymo struktūras, organizavimo ir finansavimo pagrindus. Savivaldybės taryba skiria neformaliojo suaugusiųjų švietimo koordinatorių, kuris koordinuoja neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi veiksmų plano, patvirtinto savivaldybės taryboje, įgyvendinimą. Šiuo metu koordinatoriai paskirti visose Lietuvos savivaldybėse (60). Jų institucinė priklausomybė yra įvairi (5 diagrama).

5 diagrama. Neformaliojo suaugusiųjų švietimo koordinatorių institucinė priklausomybė savivaldybėse³³

Savivaldybės patvirtino iš savivaldybės biudžeto finansuojamų neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymo programų finansavimo ir atrankos tvarkos aprašus. Pagrindinis finansavimo tikslas - plėtoti neformaliojo suaugusiųjų švietimo paslaugas savivaldybėje, atliepti visuomenės ir darbo rinkos poreikius. Aprašai nustato neformaliojo suaugusiųjų švietimo savivaldybėse plėtros prioritetus ir tikslus, programų atrankos tvarką, reikalavimus jų vykdytojams, finansavimo ir atsiskaitymo tvarką.

Finansavimo modeliai savivaldybėse yra panašūs, bet kartu ir skirtingi. Kai kuriose savivaldybėse administracija inicijuoja ir parenka neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymo programas, finansuojamas iš savivaldybės biudžeto. Kitose savivaldybėse už programų konkurso

³² <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/ce0399a00cd411e497f0ec0f2b563356>

³³

http://smpf.lt/uploads/Prane%C5%A1imai/EPALE%20konferencija%202018%20Rugs%C4%97jis/1.%20GSteponavicius_NSS%20bkl%20savivaldybese%20apzvalqa.pdf

inicijavimą ir organizavimą atsakingos švietimo pagalbos įstaigos. Yra savivaldybių, kurių administracijos inicijuoja programų konkursus ir skiria lėšas programų plėtrai, tačiau patį programų konkursą organizuoja ir administruoja švietimo pagalbos įstaiga.

Skirtingų savivaldybių programų atrankos sąlygų aprašymuose skiriasi programos apimtis (nuo 8 iki 60 valandų) ir minimalus besimokančiųjų skaičius (nuo 5 iki 25 dalyvių).

2016 m. savivaldybėse buvo atlikti suaugusiųjų neformaliojo mokymosi poreikių tyrimai. Kai kuriose savivaldybėse jie buvo vykdomi bendradarbiaujant su aukštosiomis mokyklomis. Kitose savivaldybėse suaugusiųjų neformaliojo mokymosi poreikius tyrė rajono neformalųjį suaugusiųjų švietimą ir tęstinį mokymą koordinuojančios institucijos.

Įstaigų ir organizacijų bendradarbiavimas

Visuomenė dalyvauja formuojant ir prižiūrint suaugusiųjų švietimo politiką per *Lietuvos neformaliojo suaugusiųjų švietimo tarybą*, kurią Vyriausybė vėl suaktyvino 2014 ir 2020 m. Tarybą sudaro atstovai iš valstybinių ir savivaldybių institucijų, organizacijų, atstovaujančių darbdavių ir darbuotojų interesams, taip pat NVO, vykdančių neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi veiklas. Taryba teikia konsultacijas ir svarsto pagrindines neformaliojo švietimo plėtros perspektyvas, strategines formalaus suaugusiųjų švietimo ir neformaliojo suaugusiųjų švietimo kryptis Lietuvoje. Taryba analizuoja neformaliojo suaugusiųjų švietimo sistemos plėtros projektus ir suaugusiųjų švietimo institucijų veiklą.

Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija (LSŠA) – nevyriausybinė organizacija, įkurta 1992 m., aktyviai dalyvauja suaugusiųjų švietimo politikos plėtroje. Bendradarbiaudama su Lietuvos ir užsienio suaugusiųjų švietėjais bei institucijomis, Asociacija skatina visuomenę mokymuisi visą gyvenimą. LSŠA teikia pagalbą kuriant bendradarbiaujančių suaugusiųjų švietimo įstaigų tinklą, dalinantis informacija ir programomis, rengiant bendrus projektus, tobulinant narių andragoginę kvalifikaciją.

Lietuvos suaugusiųjų švietimo centrų vadovų asociacija dalyvauja formuojant nacionalinę suaugusiųjų švietimo politiką, skatina formaliojo ir neformaliojo švietimo įstaigų bendradarbiavimą organizuojant renginius suaugusiųjų švietimo centrų specialistų tęstiniam profesiniam tobulėjimui.

Švietimo mokslo ir sporto ministerijai pavaldus Kvalifikacijų ir profesinio mokymo metodikos centras aktyviai veikia įgyvendinant suaugusiųjų švietimo politiką. Centras vykdo nacionalines suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymo programas bei projektus, kuria ir valdo skaitmeninę mokymosi programų bei objektų saugyklą, teikia informaciją visuomenei, atlieka šalies suaugusiųjų švietimo būklės ir poreikių tyrimus bei vykdo projektus, susijusius su suaugusiųjų švietimo galimybių plėtra³⁴.

Bedarbių kvalifikacijos įgijimo, kvalifikacijos kėlimo, perkvalifikavimo klausimus sprendžia *Užimtumo tarnyba*, veikianti prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Tarnyba įgyvendina užimtumo rėmimo politiką, konsultuoja darbo paieškos, įdarbinimo, profesijos įgijimo, persikvalifikavimo klausimais ir prireikus skiria finansinę paramą įgyti profesiją, tobulinti darbo įgūdžius ar steigti naujas darbo vietas. Perkvalifikavimą, naujos kvalifikacijos įgijimą finansuoja valstybė savo biudžeto ir Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis.

Suaugusiųjų švietimo finansavimas

Pagrindiniai finansavimo principai

Suaugusiųjų pradinis, pagrindinis ir vidurinis lavinimas vykdomas formaliojo švietimo įstaigose yra visiškai finansuojamas iš valstybės ir savivalybės biudžetų pagal klasės krepšelio principą.

Pirminis profesinis mokymas taip pat finansuojamas iš valstybės ir savivaldybės biudžetų pagal vieno studento finansavimo principą. *Profesinio mokymo įstatyme* yra numatytas darbdavių, vykdančių dirbančių asmenų kvalifikacijos tobulinimą ir dalyvaujančių profesiniame mokyme, skatinimo teisinis pagrindas.

Asmenys, norintys pirmą kartą įgyti aukštojo mokslo kvalifikaciją, gali pretenduoti į valstybės finansuojamas studentų vietas. Įstojęs į studijų vietą, už kurią reikia mokėti, studentas už studijas aukštojoje mokykloje turi susimokėti pats. Studijų išlaidas taip pat gali padengti darbdaviai, kiti fiziniai ar juridiniai asmenys.

Neformalųjį suaugusiųjų švietimą dažniausiai finansuoja studijų programų dalyviai arba suinteresuoti juridiniai bei privatūs subjektai, išskyrus programas, kurias užsako valstybė ar vietos valdžia ir kurios finansuojamos iš atitinkamų biudžetų. Neformaliojo suaugusiųjų švietimo programos ir konkretiems tikslams skirti projektai, kuriuos užsakė valstybė ar savivaldybė,

³⁴ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/distribution-responsibility-43_en

finansuojami iš valstybės ar vietos biudžeto. Remdamasi Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir mokymosi visą gyvenimą įstatymu (2014 m.), Vyriausybė turėtų parengti naują neformaliojo suaugusiųjų švietimo finansavimo metodiką. 2015 m. *Švietimo, mokslo ir sporto ministerija* Vyriausybei pristatė *Rezoliuciją dėl studijų neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir mokymosi visą gyvenimą programose finansavimo metodikos*. Pagal šį projektą neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir mokymosi visą gyvenimą programos būtų finansuojamos iš tikslinių valstybės ar savivaldybės biudžeto lėšų. *Švietimo mokslo ir sporto ministerija* parengė įsakymą finansuoti programas iš nacionalinio biudžeto lėšų. Savivaldybių tarybos nustatytą procedūras, kaip finansuoti programas iš vietos biudžeto pinigų.

Valstybinės institucijos neformaliojo suaugusiųjų švietimo programas finansuoja tikslinėmis dotacijomis arba taikydamos projektų atrankos metodus. Didžiausias dėmesys teikiamas į darbo rinką orientuotam neformaliajam suaugusiųjų švietimui, tačiau daugiau ar mažiau remiamas ir neprofesinis suaugusiųjų švietimas.

Parama iš ES fondų yra pagrindinė finansinė parama neformaliajam suaugusiųjų švietimui. 2014–2020 m. laikotarpiu apie 170 mln. EUR buvo paskirstyta įvairioms neformaliojo suaugusiųjų švietimo programoms, kurias valdo *Ekonomikos ir inovacijų ministerija* (102,53 mln.), *Švietimo, mokslo ir sporto ministerija* (61,4 mln.) ir *Socialinės apsaugos ir darbo ministerija* (6 mln.)³⁵.

Finansinė parama besimokantiems suaugusiems

Lietuvos gyventojai turi teisę iš savo metinių apmokestinamųjų pajamų atskaityti per mokestinį laikotarpį sumokėtus mokėjimus už profesinį mokymą ar studijas (įskaitant doktorantūros studijas), kuriuos baigus įgyjamas aukštasis išsilavinimas arba atitinkama kvalifikacija. Tuo atveju, jei studijuojantis Lietuvos gyventojas yra jaunesnis nei 26 metų ir nėra pajamų mokesčio mokėtojas arba neturi galimybės pasinaudoti teise į tai, kad iš jo pajamų mokesčio būtų išskaičiuotos išmokos už studijas, vienas iš jo tėvų (įtėvių), ar globėjų gali atskaityti tokias išlaidas iš savo pajamų. Studijuojantis gyventojas arba vienas iš jo tėvų (globėjų) gali susigrąžinti dalį sumokėtų studijų mokesčių.

*Darbo kodeksas (2016)*³⁶ numato mokymosi atostogas šiais atvejais:

³⁵ <http://svietimotinklas.lt/wp-content/uploads/2019/03/NVSS-studija.pdf>

³⁶ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/10c6bfd07bd511e6a0f68fd135e6f40c>

„Darbuotojams, kurie mokosi pagal formaliojo švietimo programas, pagal šias programas vykdančių švietimo tiekėjų pažymas suteikiamos mokymosi atostogos:

1) eiliniams egzaminams pasirengti ir laikyti – po tris kalendorines dienas kiekvienam egzaminui.

2) Įskaitoms pasirengti ir laikyti – po dvi kalendorines dienas kiekvienai įskaitai.

3) Laboratoriniams darbams atlikti ir konsultuotis – tiek dienų, kiek nustatyta mokymo planuose ir tvarkaraščiuose.

4) Diplominiam (bakaluro, magistro) darbui ar daktaro disertacijai, ar meno projektui baigti ir ginti – trisdešimt kalendorinių dienų.

5) Valstybiniam (baigiamiesiems) egzaminams pasirengti ir laikyti – po šešias kalendorines dienas kiekvienam egzaminui.

2. Darbuotojams, kurie dalyvauja neformaliojo suaugusiųjų švietimo programose, suteikiamos iki penkių darbo dienų per metus mokymosi atostogos dalyvauti neformaliojo suaugusiųjų švietimo programose. Tokios atostogos suteikiamos informavus darbdavį ne vėliau kaip prieš dvidešimt darbo dienų.

3. Darbuotojams, kurių darbo santykiai su darbdaviu tęsiasi ilgiau negu penkerius metus, už mokymosi atostogas, nurodytas šio straipsnio 1 ir 2 dalyse, jeigu dalyvavimas neformaliojo suaugusiųjų švietimo programoje yra susijęs su darbuotojo kvalifikacijos kėlimu, trunkančias iki dešimt darbo dienų per vienus darbo metus, paliekama ne mažiau kaip pusė darbuotojo vidutinio darbo užmokesčio.

Stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių (SSGG) analizė³⁷

5 lentelė. Lietuvos suaugusiųjų švietimo SSGG

Stiprybės	Beveik visos savivaldybės turi suaugusiųjų bendrojo lavinimo mokyklas (centrus) arba bendrojo lavinimo mokyklas su suaugusiųjų klasėmis; profesinio rengimo ir aukštosios mokyklos siūlo nuolatinį profesinį tobulėjimą ir perkvalifikavimo kursus; savivaldybėse veikia neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir mokymosi visą gyvenimą koordinatoriai; skaitmeninamas neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir mokymosi visą gyvenimą turinys bei programos; neformalųjį suaugusiųjų švietimą teikia daugiau nei 1000 skirtingų švietimo paslaugų teikėjų, skatinančių
------------------	--

³⁷ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/b7f45490007711e6bf4ee4a6d3cdb874?jfwid=f4nne5tdt>

	<p>suaugusiųjų motyvaciją mokytis; mokymasis visą gyvenimą yra susijęs su besimokančiųjų pasirinkimu; sukurta finansinės paramos, įgalinančios dalyvauti mokymosi visą gyvenimą veiklose, sistema; ES struktūriniai fondai remia aukštos kokybės karjeros paslaugų teikimą realioje ir virtualioje aplinkoje; tobulinamos andragoginės ir pedagoginės kompetencijos; Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (EBPO) kviečia Lietuvą dalyvauti tarptautinėje suaugusiųjų kompetencijų apžvalgoje (PIAAC)</p>
Silpnybės	<p>Profesinio mokymo įstaigos nėra kryptingai orientuotos ir atviros įvairaus amžiaus bei poreikių suaugusiesiems; kai kuriuose regionuose, ypač kaimo vietovėse, suaugusiesiems nesuteikiama galimybė dalyvauti savaiminio, neformaliojo mokymosi procese; mažai suaugusiųjų dalyviauja kompetencijų pripažinimo procese; aukštojo mokslo įstaigos neskiria pakankamai dėmesio darbo rinkos poreikiams, nepakankama sąveika su darbdaviais; mokymesi (ypač regionuose) dalyvauja tik iki 30 proc. suaugusiųjų: trūksta iniciatyvos, motyvacijos, sąlygų, informacijos apie praktinius suaugusiųjų švietimo aspektus, kvalifikacijos kėlimo renginius; mokymų vadovai stokoja andragoginių kompetencijų.</p>
Galimybės	<p>Aukštojo mokslo studijų programos pritaikomos neformaliajam suaugusiųjų švietimui; besimokantieji vertina nuolatinį žinių ir įgūdžių tobulinimą kaip įsidarbinimo ir tobulėjimo sąlygą; besimokantieji gali naudotis ES švietimo programomis, „Nordplus Adult“, Norvegijos ir Europos ekonominės erdvės finansiniais mechanizmais ir kitomis programomis; asmeniui suteikiamos galimybės įgyti kompetencijų asmeninei karjerai valdyti, tai lemia sėkmingą studijų programų pasirinkimą, studijų ir darbo derinimo galimybes; Švietimo, mokslo ir sporto ministerija 2013 m. patvirtino <i>Andragogo profesinės veiklos aprašą</i>; 2019 m. <i>Kvalifikacijų ir profesinio mokymo centras patvirtino Švietimo sektoriaus ir bibliotekų veiklos profesinį standartą</i>.</p>
Grėsmės	<p>Dėl demografinių pokyčių, senėjančios visuomenės mažėja švietimo paslaugų poreikis; kaime ar atokiose vietovėse galimybė mokytis suaugusiesiems yra ribota, todėl sunku suderinti mokymąsi su kasdieniu gyvenimu; nėra veiksmingo neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir kokybės vertinimo mechanizmo; nepakankamai lėšų mokymosi visą gyvenimą veiklai skiriama iš Lietuvos</p>

	<p>Respublikos valstybės ir savivaldybių biudžetų; žemesnio išsilavinimo ir mažesnes pajamas gaunantys kaimo gyventojai, ypač turintys neigiamos mokymosi patirties ar socializacijos problemų, nėra motyvuoti mokytis; ugdymas karjerai sutapatinamas su visomis orientavimo (karjeros) paslaugomis; didėjant suaugusiųjų švietimo poreikiui, gali pritrūkti andragogų.</p>
--	--

Naudoti šaltiniai

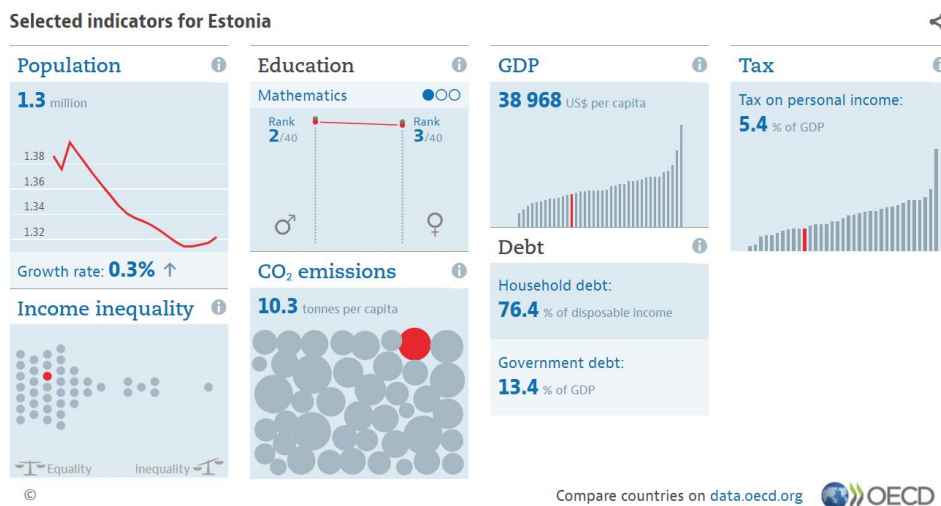
- https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/lithuania_en [2020 12 18]
- <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/b7f45490007711e6bf4ee4a6d3cdb874?jfwid=f4nne5tdt> [2020 12 18]
- <http://svietimotinklas.lt/wp-content/uploads/2019/03/NVSS-studija.pdf> [2020 12 15]
- https://www.kpmc.lt/kpmc/wp-content/uploads/2015/08/law_on_non-formal_adult_education_and_continuing_learning_of_the_republic_of_lithuania.pdf [2020 12 12]
- <https://osp.stat.gov.lt/lietuvos-svietimas-kultura-ir-sportas-2020/svietimas> [2020 12 10]
- <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=103cad31-9227-4990-90b0-8991b58af8e7#/> [2020 12 10]
- http://smpf.lt/uploads/Prane%C5%A1imai/EPALE%20konferencija%202018%20Rugs%C4%97jis/1.%20GSteponavicius_NSS%20bkls%20savivaldybese%20apzvalga.pdf [2021 02 05]
- <https://epale.ec.europa.eu/lt/resource-centre/content/suaugusiųjų-svietimo-finansavimo-situacija-savivaldybese-gereja> [2021 02 05]
- https://www.smm.lt/uploads/documents/Veikla_strategija/VSS%20Seimui_2012-09-19.pdf [2020 12 15]
- <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.425517> [2020 12 15]
- <http://www.infolex.lt/ta/368200:str135#> [2021 02 17]

Estija

Gyventojų struktūra

Demografinė sudėtis

Kai kurie Estijos Respublikos duomenys.³⁸

6 diagrama. Demografinė Estijos situacija

Estija yra maža šalis, Estijoje gyvena 1 328 976 žmonės (ir jų vis mažėja). Bendras plotas yra 45 336 km² (17 504 kv. mylios). Gyventojų tankumas 30 gyventojų/km² (75 gyventojai/kv. Sostinė yra Talinas. Oficiali kalba yra estų (taip pat plačiai vartojamos anglų, rusų, suomių ir vokiečių kalbos).

Estijoje yra 79 savivaldos vienetai, tarp kurių yra 15 miestų ir 64 kaimo savivaldybės. Visos vietos valdžios institucijos savarankiškai sprendžia ir vietos klausimus. Visos vietos valdžios institucijos turi teikti vienodą paslaugų spektrą savo gyventojams, nepriklausomai nuo savivaldybės dydžio.

Estijos savivaldos sistema

Estijoje egzistuoja vienos pakopos savivaldos sistema. Po 1993 metų vietos savivaldos teisinės ir finansinės reformos visi vietos valdžios vienetai - miestai (*linn*) ir kaimai (*vald*) - yra lygūs savo teisiniu statusu.

Visus vietos klausimus sprendžia ir reguliuoja vietos valdžios institucijos, kurios pagal įstatymus veikia savarankiškai. Pareigos vietos valdžiai gali būti nustatomos tik pagal įstatymus arba

³⁸ <https://data.oecd.org/dashboard/EN/EST>

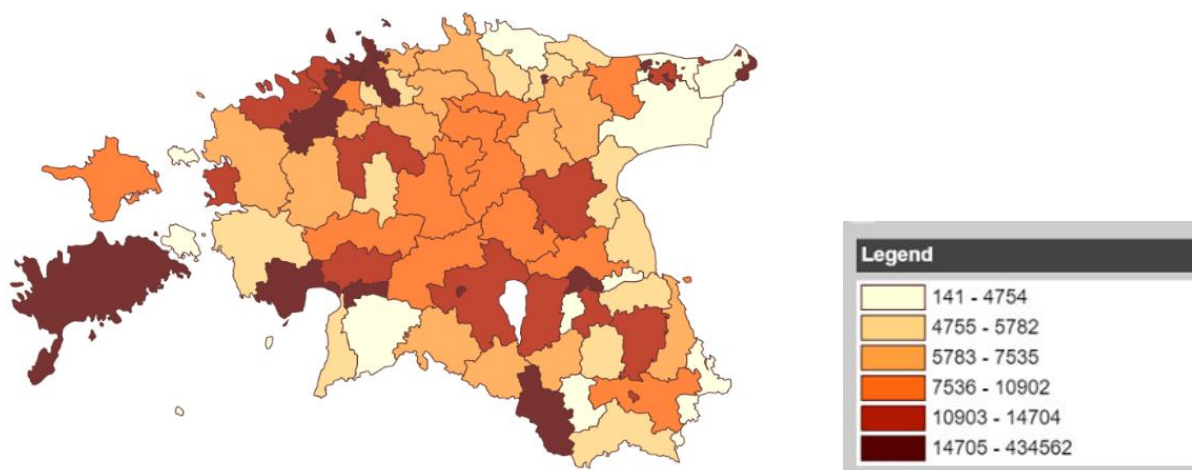
susitarimą. Be miestų – savivaldybių yra 37 gyvenviečių tipo miestai, priklausantys didesnėms savivaldybėms.

Siekiant decentralizuoti vietos valdžią, vietos valdžios institucijos gali sudaryti ribotą valdžią turinčias kaimo ar miesto rajonų savivaldybes. Kaimo ar miesto rajono sudėtį ir veiklą reglamentuoja vietos valdžios statusas. Po savivaldos reformos tokių savivaldžių rajonų yra Talino ir Hiiumaa miestuose.

Visos vietos valdžios institucijos yra apskrities dalis. Vietos valdžios institucijos gali būti regioninės vietos valdžios institucijų asociacijos ir nacionalinės savivaldybių asociacijos (*Estijos miestų ir kaimų savivaldybių asociacijos*) narės.

Be administracinių vienetų (miestas, savivaldybė, apskritis), šalies teritorija taip pat suskirstyta į gyvenvietes: kaimai, maži miesteliai arba miestai ir miestai, neturintys savivaldybės statuso. Kaimas paprastai yra retai apgyvendintas arba tankiai apgyvendintas kaimo rajonas, kuriame gyvena mažiau nei 300 gyventojų. Maži miesteliai, miesteliai ir miestai, neturintys savivaldybės statuso, yra tankiai apgyvendintos teritorijos, iš kurių mažuose miesteliuose paprastai gyvena mažiausiai 300, o miestuose - ne mažiau kaip 1000 gyventojų.

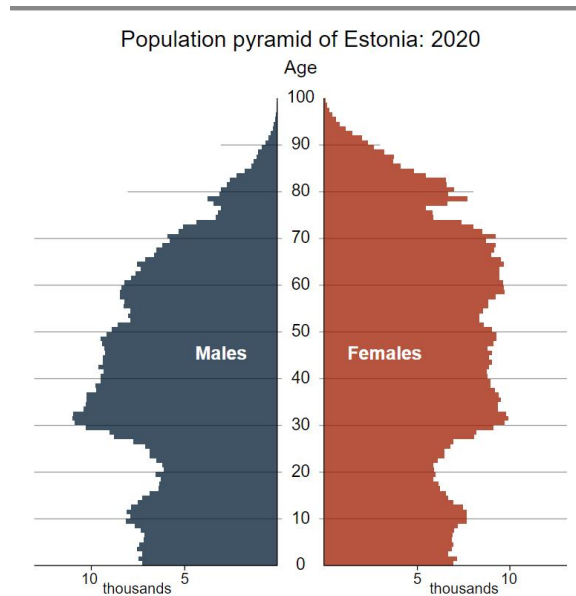
Taline ir Harjumaa gyvena šiek tiek daugiau nei 600 tūkst. žmonių; maždaug 96 tūkst. žmonių gyvena Tartu, kuris yra antras pagal dydį Estijos miestas. Dauguma gyventojų gyvena didesniuose miestuose.

3 pav. Gyventojų tankis³⁹

³⁹ <https://estat.stat.ee/StatistikaKaart/VKR#>

Amžiaus grupės

7 diagrama. Gyventojų piramidė⁴⁰

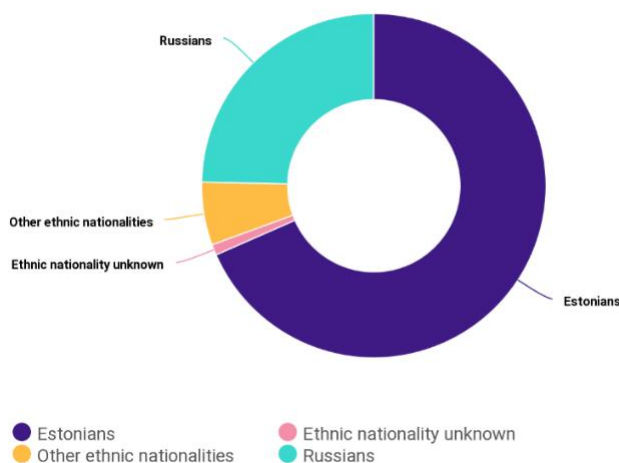
Estijos, taip pat kaip ir kitų Europos šalių gyventojai, sensta, o tai reiškia, kad vyresnio amžiaus žmonių dalis didėja, o darbingo amžiaus - mažėja.

Etninės grupės

Pagrindinė etninė grupė Estijoje yra estai, - maždaug 68% gyventojų. Antra pagal dydį Estijoje gyvenanti tauta yra rusai, - maždaug 25% visų gyventojų. Likusius 7% gyventojų sudaro ukrainiečiai, baltarusiai, suomiai, latviai ir keletas kitų mažumų.

Population distribution by ethnic nationalities | 2020

Source: Statistics Estonia

Kategorija	Vyrai ir moterys
Estai	909552
Tautybė nežinoma	13235

8 diagrama. Gyventojų pasiskirstymas pagal tautybes 2020 m⁴¹

⁴⁰ <https://www.stat.ee/rahvastikupyramiid/>

⁴¹ <https://www.stat.ee/en/find-statistics/statistics-theme/population/population-figure>

Suaugusiųjų švietimo praktika

Suaugusiųjų švietimas - tai organizuota veikla, kuria siekiama įgyti, išlaikyti ar tobulinti žinias, įgūdžius ir patirtį. Studijos gali būti tęsiamos bet kuriame etape ir pagal įvairią metodiką. Suaugusiųjų švietimas gali atstoti pradinį lavinimą, įgyjamą bendrojo lavinimo ar profesinėje mokykloje arba aukštojoje mokykloje, arba jį tęsti.

Suaugusiems besimokantiesiems mokymasis nėra pagrindinė veikla, - jie mokosi dirbdami, vykdydami kitokias veiklas.

Suaugusiųjų švietimas skirstomas į: formalųjį švietimą, neformalųjį, su darbu susijusį mokymą ir perkvalifikavimą bei populiarių suaugusiųjų švietimą.

Suaugusiems besimokantiesiems sukurtos lanksčios studijų galimybės: nuotoliniai ir vakariniai kursai, studijos eksterno būdu ir neakivaizdinės studijos, taip pat įvairūs kursai.

Formaliojo švietimo organizavimą reglamentuoja: *Pagrindinių mokyklų ir vidurinių mokyklų įstatymas, Profesinio ugdymo įstaigų įstatymas, Profesinio aukštojo mokslo įstaigų įstatymas, Universitetų įstatymas ir Privačių mokyklų įstatymas*. Suaugusieji turi galimybę įgyti pagrindinį išsilavinimą ir bendrąjį vidurinį išsilavinimą neakivaizdinių studijų forma arba kaip eksternai ir tęsti bet kokio tipo profesines studijas bet kuriame aukštojo mokslo lygmenyje.

Tęsti mokslus- reiškia tikslines ir organizuotas studijas, vykdomas pagal mokymo programą, kuri nepriklauso formaliam švietimui, ir apima tęstinį mokymąsi profesinio tobulėjimo tikslais bei neformalųjį švietimą.

Tęstinį mokymą reglamentuoja *Suaugusiųjų švietimo įstatymas*⁴², kuriame nustatytos sąlygos įgyti teisę organizuoti tęstinį mokymą ir reikalavimai tęstinio mokymo įstaigų veiklai, mokymų organizavimui ir informacijos viešinimui. Įstatymas pirmiausia reglamentuoja institucijų, organizuojančių tęstinį mokymą, finansuojamą iš valstybės ar vietos valdžios institucijų lėšų arba iš Europos struktūrinių fondų, veiklą ir mokymus, kuriems taikomi atitinkamuose teisės aktuose nustatyti papildomi reikalavimai.

⁴² <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/523052019003/consolide/current>

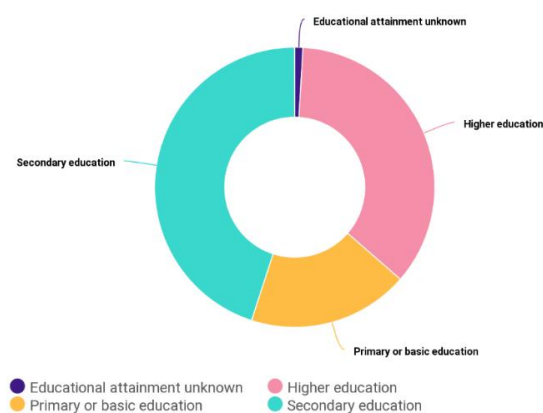
Suaugusiųjų švietimo įstatymas taip pat numato teisę į mokymosi atostogas. Studijų atostogos gali būti suteiktos besimokantiems tiek formaliame, tiek tęstiniame mokyme. Darbdavys suteikia oficialias studijų atostogas iki 30 kalendorinių dienų per metus darbuotojui ar pareigūnui, siekiančiam įgyti formalų išsilavinimą, tęsti mokslą ar tobulinti profesinę kvalifikaciją. Darbdavys įsipareigoja mokėti darbuotojui vidutinį darbo užmokestį už 20 kalendorinių studijų atostogų dienų. Dalyvaujant pomėgių ugdyme, tokia prievolė netaikoma. Užbaigus formalųjį išsilavinimą, darbuotojo prašymu suteikiamos papildomos 15 kalendorinių dienų mokymosi atostogos, už kurias darbuotojui ar pareigūnui mokamas minimalus darbo užmokestis. Teisės aktų nuorodos⁴³:

- Suaugusiųjų švietimo įstatymas.
- Pagrindinių mokyklų ir vidurinių mokyklų įstatymas.
- Profesinio mokymo įstaigų įstatymas.
- Universitetų įstatymas.
- Profesinio aukštojo mokslo įstaigų įstatymas.
- Privačių mokyklų įstatymas.

Išsilavinimas

Population by educational attainment | 2020

Source: Statistics Estonia

Kategorija	Vyrai ir moterys
Nežinomas išsilavinimas	10483
Aukštasis išsilavinimas	393796
Pradinis ar pagrindinis išsilavinimas	206417
Vidurinis išsilavinimas	499578

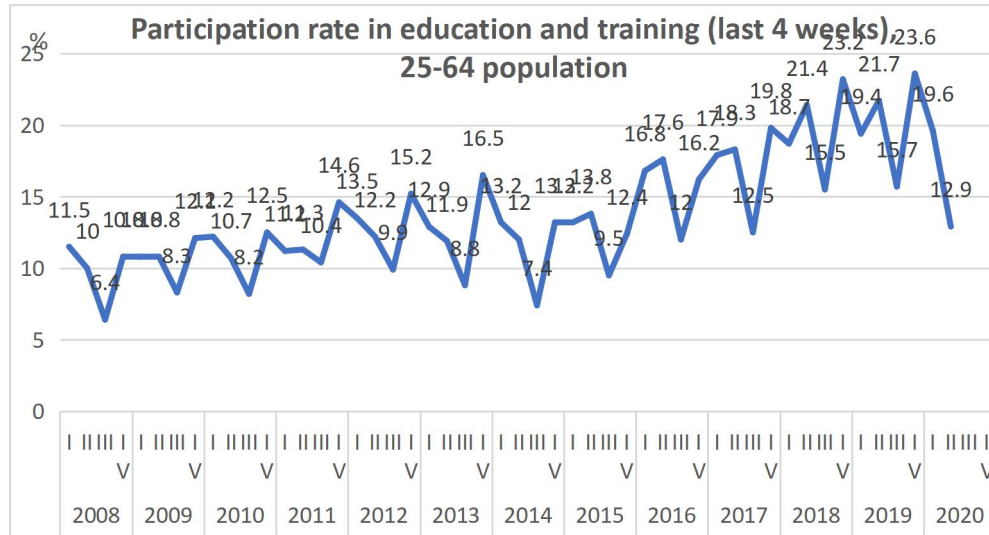
9 diagrama. Gyventojų skaičius pagal išsilavinimą 2020 m⁴⁴

⁴³ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/adult-education-and-training-24_en

⁴⁴ <https://www.stat.ee/en/find-statistics/statistics-theme/population/population-figure>

Dalyvavimas suaugusiųjų švietime Estijoje tolydžio didėjo, tačiau dėl koronaviruso, mokymosi visą gyvenimą tendencija per pastaruosius metus mažėjo.

2020 m. tikslas buvo pasiekti 20 proc. suaugusiųjų įsitraukusių į mokymąsi visą gyvenimą veiklas.

10 diagrama. Dalyvavimo suaugusiųjų švietime lygis 2008–2020 m.

Parama suaugusiųjų švietimui

Estijos vyriausybė ir Švietimo ir mokslo ministerija yra atsakingos už švietimo politiką ir bendrą strategiją. Švietimo ir mokslo ministerijos atsakomybė taip pat apima mokymo programų ir finansavimo sritis. Estijos mokymosi visą gyvenimą strategija (2012–2020 m.)⁴⁵ pateikė pagrindinius švietimo politikos kūrimo principus. Savivaldybės privalo užtikrinti ikimokyklinį ir privalomą ugdymą kiekvienam jų jurisdikcijai priklausančiam vaikui. Jie taip pat yra atsakingi už lankomumo stebėjimą, mokyklų vadovų samdymą, mokyklų priežiūros institucijų steigimą ir apskričių švietimo plėtros planų įgyvendinimą.

Mokymosi visą gyvenimą strategijoje buvo išdėstyti 5 švietimo sistemos strateginiai tikslai ir nustatyti išmatuojami uždaviniai, padedantys stebėti pažangą kiekvienoje srityje:

- Požiūrio į mokymąsi kaita: visais švietimo lygmenimis užtikrinti kiekvieno besimokančiojo asmeninį ir socialinį vystymąsi, mokymosi įgūdžių, kūrybiškumo ir verslumo ugdymą.
- Kompetentingų ir motyvuotų mokytojų ir mokyklos vadovų ugdymas: siekiama padidinti mokytojų atlyginimus ir padaryti profesiją konkurencingesnę. Taip pat buvo imtasi priemonių mokytojų ir mokyklų vadovų profesiniam tobulėjimui.

⁴⁵ <https://www.hm.ee/sites/default/files/strategija2020.pdf>

- Mokymosi visą gyvenimą galimybių derinimas su darbo rinkos poreikiais: gerinti darbo rinkos duomenų naudojimą švietimo poreikiui formuoti, gerinti karjeros orientavimo kokybę ir skatinti mokymąsi darbo vietoje profesinio mokymo ir aukštojo mokslo srityse.
- Skaitmeninio aspekto reikšmė mokymuisi visą gyvenimą: tobulinti gyventojų skaitmeninius įgūdžius, pavyzdžiui, atnaujinant mokyklų ir aukštųjų mokyklų skaitmeninę infrastruktūrą ir įtraukiant skaitmeninę kultūrą į mokymosi procesą.
- Lygių galimybių ir didesnio dalyvavimo mokymosi visą gyvenimą veikose užtikrinimas: taikyti priemones, kuriomis siekiama padidinti galimybes mokytis, ir skatinti iniciatyvas, kuriomis siekiama pagerinti mažesnio konkurencingumo grupių dalyvavimą darbo rinkoje.

*Strateginis išmanios ir aktyvios Estijos 2035 m planavimas*⁴⁶ vyko dalyvaujant įvairioms suinteresuotųjų šalims. Trys ekspertų darbo grupės išdėstė bendros strategijos viziją ir tikslus. Švietimo ir mokslo ministerija subūrė darbo grupes išsamesniems plėtros planams parengti. Šiose darbo grupėse kaip partneriai dirbo vietos valdžios, jaunimo, tėvų, mokslininkų ir verslininkų atstovai. Plėtros planai turėjo būti baigti 2020 m. ir įgyvendinti 2021–24 m. Pagrindiniai strategijos tikslai yra suteikti lankstesnes sąlygas besimokantiejiems, pabrėžiant estų kalbos ir kultūros svarbą, sutelkti dėmesį į įgūdžių ugdymą ir bendradarbiavimą mokymosi procese, taip pat tobulinti aukštojo mokslo ir mokslinių tyrimų kokybę.

Informacija apie įvairių tikslinių grupių suaugusiųjų švietimo galimybes miestuose ir kaimo vietovėse: Estijoje dauguma suaugusiųjų mokymosi galimybių teikėjų veikia apskričių centruose ar didesniuose miestuose, nes šiais laikais žmonės vis dažniau gyvena miestuose ar didesniuose apskričių centruose.

Estijoje veikia 15 suaugusiųjų gimnazijų, kuriose suaugusieji gali tęsti mokslą.

ES fondų, valstybės ir savivaldybių parama

Valstybės finansavimas formaliajam švietimui

Estijos gyventojai nemokamai gali įgyti pagrindinį ir bendrąjį vidurinį išsilavinimą per vakarinius kursus, nuotolinį mokymąsi ir neakivaizdines studijas.

Profesinio mokymo srityje buvo įdiegta daug lanksčių mokymo formų ir studijų programų, kuriose suaugusieji taip pat dalyvauja nemokamai.

⁴⁶ <https://www.riigikantselei.ee/et/valitsuse-toetamine/strateegia-eesti-2035/materjalid>

Neakivaizdinės studijos įprastai yra mokamos aukštojo mokslo srities studentams. Tam, kad galėtų gauti valstybės finansuojamą studijų vietą, besimokantysis turi rinktis dienių studijų programą. Nemokamas neakivaizdinis aukštasis mokslas teikiamas tik pagal nacionalines prioritетines sritis, pvz., mokytojams, neturintiems aukštojo išsilavinimo.

Su darbu susiję mokymai

Su darbu susiję mokymai ir perkvalifikavimo kursai iki 2007 m įprastai buvo nemokami. Valstybė finansavo bedarbių ir tam tikrų grupių (pvz., mokytojų, pareigūnų) mokymą. Švietimo ir mokslo ministerija, Ekonomikos ir ryšių ministerija, ir Socialinių reikalų ministerija pasiskirstė atsakomybėmis finansuojant suaugusiųjų profesinį mokymą.

Švietimo ir mokslo ministerijos tikslinę grupę sudaro dirbantys suaugusieji, kurių mokymas finansuojamas per švietimo ir mokymo įstaigas.

Socialinių reikalų ministerijos tikslinė grupė - bedarbiai ir asmenys, ieškantys darbo, kurių mokymai finansuojami iš *Nedarbo draudimo fondo*.

Ekonomikos ir ryšių ministerijos tikslinę grupę sudaro dirbantys suaugusieji, kurių profesinis mokymas finansuojamas per įmones.

Visos trys ministerijos yra atsakingos už su darbu susijusias mokymo galimybes suaugusiems gyventojams, pasinaudojant *Europos socialinio fondo* finansine parama.

Nuo 2015 m. suaugusiųjų mokymąsi ir suaugusiųjų mokymosi galimybių spektro plėtrą finansuoja Europos struktūriniai fondai.

Be tiesioginio finansavimo, valstybė taip pat taiko mokesčių lengvatas darbdaviams ir besimokantiejiems: su darbu susiję mokymai, kuriuos finansuoja darbdavys, nėra laikomi papildoma išmoka, o pajamų mokesčio lengvatos taikomos tik privačių asmenų išlaidoms.

Stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių (SSGG) analizė⁴⁷

6 lentelė. Estijos suaugusiųjų švietimo SSGG⁴⁸

Stiprybės	Suaugusiųjų įsitraukimas į mokymąsi visą gyvenimą yra didelis. Įsteigtas andragogo profesijos apdovanojimas. Suaugusiųjų švietimas Estijoje yra įvairus - prieinamos įvairios suaugusiųjų
------------------	---

⁴⁷ https://www.hm.ee/sites/default/files/haridusvaldkonna_arengukava_2035_eelnou_29.10.2020_riigikokku.pdf; https://www.hm.ee/sites/default/files/1.elukestva_oppe_strateegia_vahehindamise_aruanne.pdf

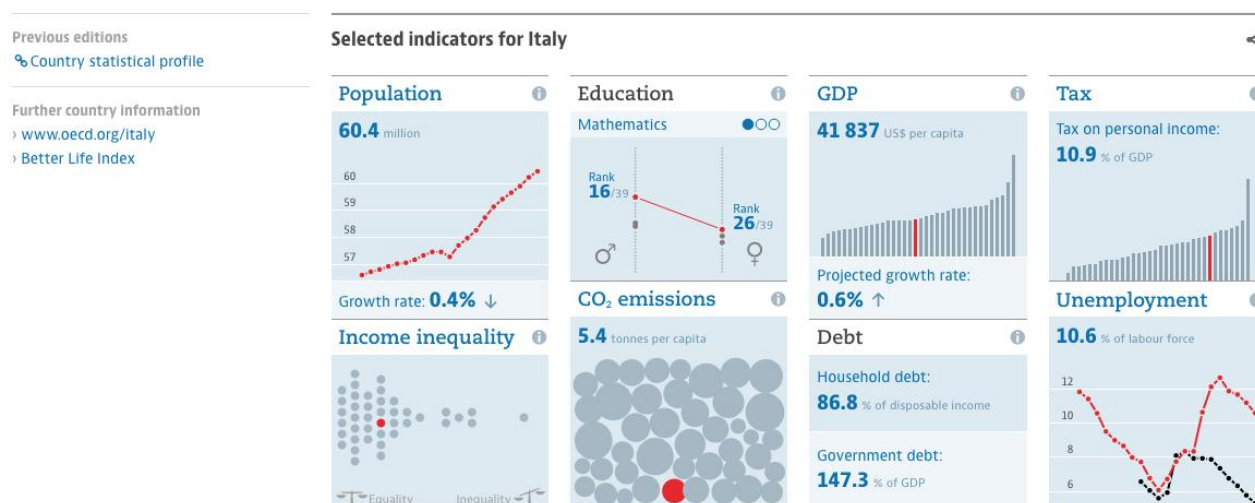
⁴⁸ https://www.hm.ee/sites/default/files/haridusvaldkonna_arengukava_2035_eelnou_29.10.2020_riigikokku.pdf; https://www.hm.ee/sites/default/files/1.elukestva_oppe_strateegia_vahehindamise_aruanne.pdf

	<p>mokymosi galimybės ir mokymosi finansavimo šaltiniai.</p> <p>Viešasis finansavimas skirtas mažesnio konkurencingumo grupėms, kurių dalyvavimas mokymosi procese yra per mažas.</p> <p>Darbdaviai aktyviai dalyvauja finansuojant neformalųjį mokymąsi.</p>
Silpnybės	<p>Neaiškus atsakomybės pasiskirstymas tarp valstybės, vietos valdžios ir privataus sektoriaus.</p> <p>Nepakanka bendradarbiavimo ir nuoseklumo tarp išsilavinimo lygių ir tipų.</p> <p>Neužtikrinamas neformaliojo suaugusiųjų švietimo viešojo finansavimo tvarumas.</p> <p>Nors per pastaruosius dešimt metų suaugusiųjų dalyvavimas mokymosi visą gyvenimą procese labai išaugo, ne visos tikslinės grupės (pvz., pagyvenę vyrai, žmonės, kurių gimtoji kalba nėra estų, žemesnio išsilavinimo žmonės ir kt.) yra pasirengę tobulinti savo įgūdžius.</p> <p>Beveik trečdalis Estijos darbingo amžiaus gyventojų neturi profesinio pasirengimo, trečdalis neturi minimalių skaitmeninių įgūdžių arba darbui reikalingi skaitmeniniai įgūdžiai yra nepakankami, žemos kvalifikacijos suaugusiųjų įsitraukimas į mokymąsi yra mažas.</p> <p>Suaugusiųjų švietėjams ir mokykloms, teikiančioms suaugusiųjų vidurinį išsilavinimą, sunku aptikti žmonių tikslinėje grupėje ir motyvuoti juos mokytis.</p> <p>Skirtumai tarp to, kas siūloma mokytis, ir to, ko reikia darbo rinkoje, yra per dideli - švietimo įstaigos ir darbo rinka nepakankamai aktyviai bendradarbiauja, kad sukurtų mokymosi visą gyvenimą sistemą.</p> <p>Paplitusi nuomonė, kad mokytis reikia jaunimui. Save tobulinti suaugusiems trukdo ne tik ribotos finansinės galimybės, bet ir domėjimosi bei motyvacijos mokytis stoka.</p>
Galimybės	<p>Svarbu užtikrinti suaugusiųjų kvalifikacijos kėlimo, perkvalifikavimo ir karjeros plėtrą bei jaunų žmonių patekimą į darbo rinką, visų pirma atsižvelgiant į ekonominius pokyčius, atsiradusius dėl Covid epidemijos, kintančių poreikių ir skaitmeninės bei žaliosios revoliucijos.</p> <p>Didinti švietimo įstaigų ir suinteresuotųjų šalių atsakomybę ir bendradarbiavimą.</p> <p>Atsižvelgti į žinias ir įgūdžius, įgytus ne mokykloje (pvz., per profesinę patirtį, formalių mokymų metu), įvertinant įgytas kompetencijas.</p> <p>Suteikti mokymosi galimybes, atsižvelgiant į besimokančiojo lytį, amžių ir</p>

	<p>konkrečius poreikius.</p> <p>Skatinti ir mažiau motyvuotus suaugusiuosius įsitraukti į mokymosi veiklas.</p> <p>Sukurti mokymosi galimybes, kad būtų patenkinti visuomenės ir darbo rinkos poreikiai, ir užtikrinti, kad darbdaviai ir toliau prisidėtų prie švietimo ir įgūdžių poreikio prognozavimo ir kad pirmenybė būtų teikiama nacionalinės svarbos sritims.</p> <p>Sumažinti procentą asmenų, turinčių pasenusius įgūdžius ir neturinčių profesinio išsilavinimo.</p> <p>Užtikrinti tinkamą skaitmeninį raštingumą visoms amžiaus grupėms.</p>
Grėsmės	<p>Pertvarkant <i>Nedarbo draudimo fondą</i> į vadinamuosius vartus į mokymąsi visiems gyventojams, siekiant užtikrinti darbo rinkos poreikius atitinkančią darbo jėgą, gali kilti interesų konfliktas, nes <i>Nedarbo draudimo fondas</i> yra pirmiausia suinteresuotas padėti kuo greičiau grįžti į darbą bedarbiams ar tiems, kuriems gresia pavojus netekti darbo. Šis tikslas kartais prieštarauja nuodugnesniam žmonių įgūdžių ir žinių ugdymui, kurio gali prireikti įvairiose situacijose, kai asmuo neturi pagrindinio ar vidurinio išsilavinimo.</p> <p>Senstanti visuomenė ir didėjantis pasenusių įgūdžių turinčių žmonių skaičius trukdo visiems suaugusiesiems pasiūlyti lanksčių mokymosi / savęs tobulinimo galimybių dėl ribotų išteklių.</p> <p>Valstybė nepajėgi sistemingai ir greitai paremti mokymosi rizikos grupių žmonių (žemo išsilavinimo, senyvo amžiaus, specialiųjų ugdymosi poreikių ir pan.), taip pat žmonių, atsidūrusių ekonomikos pokyčių situacijose.</p> <p>Formalusis švietimas, mokymas ir perkvalifikavimas nepakankamai atliepia visuomenės ir darbo rinkos kaitos poreikius.</p>

Italija

Gyventojų struktūra

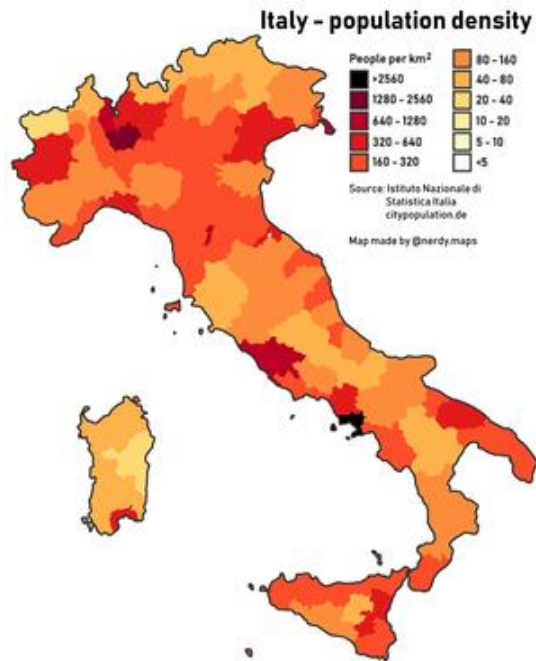
11 diagrama. Kai kurie duomenys apie Italiją. Šaltinis: OECD, 2019⁴⁹

2020 metų pradžioje Italijoje gyveno 60,3 mln. žmonių. Gyventojų tankumas - 201 gyventojas kvadratiniam kilometre - didesnis nei daugumos Vakarų Europos šalių. Tačiau gyventojų pasiskirstymas yra labai netolygus: tankiausiai apgyvendintos vietovės yra Šiaurėje esantis Po slėnis (beveik pusė šalies gyventojų) ir Romos bei Neapolio metropolinės zonos Centrinėje ir Pietų Italijoje, o kitos didžiulės teritorijos (pvz., Bazilikata, Alpės ir Apeninų aukštumos bei Sardinijos sala) yra labai retai apgyvendintos.

Dvidešimtajame amžiuje šalies gyventojų skaičius beveik padvigubėjo, tačiau augimas buvo labai netolygus dėl didelės vidaus migracijos iš agrarinių Pietų į Šiaurės pramonės miestus, o tai įvyko dėl Italijos ekonomikos šuolio šeštajame dešimtmetyje. Be to, po šimtmečius trukusios grynosios emigracijos, nuo devintojo dešimtmečio Italija pirmą kartą patyrė skaitlingą imigraciją. Italijos vyriausybės duomenimis, 2019 m. sausio 1 d. Italijoje gyveno apie 5 234 000 užsienio piliečių.

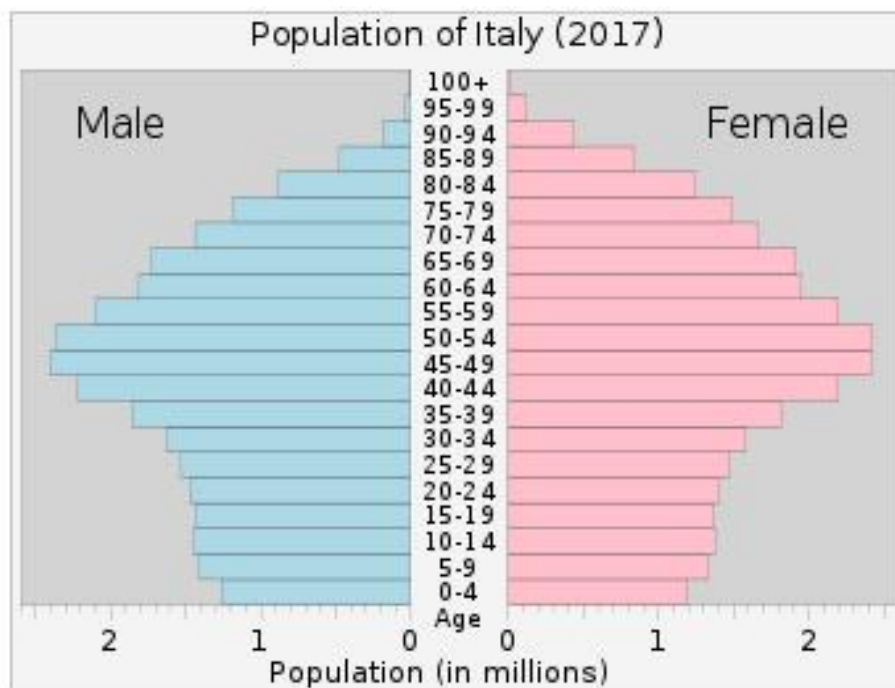
Nuo 1984 m. Laterano sutarties Italija neturi oficialios religijos. Tačiau ji pripažįsta Katalikų bažnyčios svarbą Italijos visuomenėje. 2017 m. 78 proc. gyventojų buvo katalikai, 15 proc. - netikintys ar ateistai, 7 proc. laikėsi kitų religijų.

⁴⁹ <https://www.oecd.org/italy/>

4 pav. Demografinė situacija Italijoje⁵⁰

Amžiaus grupės⁵¹

12 diagrama. Italijos amžiaus grupės

⁵⁰ https://en.wikipedia.org/wiki/Demographics_of_Italy

⁵¹ https://en.wikipedia.org/wiki/Demographics_of_Italy

Etninės grupės

Pagrindinė Italijos etninė grupė - italai sudaro 95 proc. (daugiau nei 60 mln.) Italijos gyventojų. Kiti gyventojai yra albanai, rumunai, ukrainiečiai ir kiti europiečiai (2,5 proc.); afrikiečiai (1,5 proc.), kitos mažumos (1 proc.).

Ilgą istorinį laikotarpį regionas, kuriame šiuolaikinė Italija egzistuoja kaip viena valstybė, buvo padalintas į atskiras provincijas, kurias valdė skirtingos tautos. Graikai, keltai, romėnai ir senesnės Italijos tautos kontroliavo Italijos pusiasalį. Romėnai buvo stiprūs šiaurinėse Italijos dalyse, graikai dominavo pietuose, o ankstyvosios italų gentys buvo aptiktos pusiasalio centre ir šiaurėje. Kiti, kurie skirtingu laikotarpiu valdė skirtingus Italijos pusiasalio regionus, priklausė etninėms grupėms, - katalonams, normanams, švabams, angevinams. Skirtingų etninių grupių palikuonys likę Italijoje, galiausiai pripažino save italais. Italų kultūrai didelę įtaką padarė romėnai, kurie Italijos istorijoje buvo labai agresyvūs valdovai. Italija kelis šimtmečius išliko susiskaldžiusi, kiekviena provincija turėjo savo regionines tarmes ir kultūrą, ir tai vis dar pastebima Italijoje. Viena apklausa teigia, kad italai renkasi gyventi kaimo vietovėse, o ne didesniuose miestuose: tik apie 60 proc. italų gyvena miestuose, o tai yra mažiausias procentas, palyginus su kitomis Europos šalimis. Daugelis italų nori būti atpažįstami pagal savo gimtojo regiono provinciją.

Suaugusiųjų švietimo praktika

Italijoje, kaip ir visoje Europoje, „suaugusiųjų švietimas“ reiškia veiklą, skirtą kultūros praturtinimui, perkvalifikavimui ir profesiniam tobulinimui. Šią veiklą gali organizuoti mokykla, bendradarbiaudama su vietos bendruomenėmis, įtraukdama darbo rinkos ir teritorinius socialinius partnerius. Jie pasitelkiami siekiant pratęsti arba integruotai teikti privalomąjį išsilavinimą. Suaugusiųjų švietimo tikslas - praturtinti asmeninę kultūrą arba suteikti išsilavinimą.

Italijoje nuo 1997 m. veikia suaugusiųjų švietimo sistema, organizuojama *Nuolatinio mokymosi teritoriniuose centruose (Centri territoriali permanenti - CTP)* arba aukštojo mokslo įstaigose vakarinių kursų būdu. 2007 m. *Specialiu ministru dekretu* buvo parengta suaugusiųjų švietimo sistemos reforma, kuri prasidėjo 2012 m. ir baigėsi 2015/2016 mokslo metais. Reforma pakeitė sąvoką „suaugusiųjų švietimas“ į „bendrojo ugdymo suaugusiųjų švietimas“ (*istruzione degli adulti - IDA*), kuri reiškia ribotą švietimo veiklos sritį, skirtą suaugusiųjų išsilavinimo lygiui pakelti. Reforma taip pat numatė galimybes steigti *Regioninius suaugusiųjų mokymo centrus (Centri provinciali per l'istruzione degli adulti - CPIA)*.

CPIA sudaro savarankiškų regioninių mokymo centrų tinklą. Centrai turi tokį patį savarankiškumą kaip ir pagrindinės mokyklos, tai reiškia, kad jie turi savo patalpas, personalą ir valdymo organus. CPIA teikiamuose kursuose gali dalyvauti asmenys nuo 16 metų (15 m. amžiaus žmonės gali dalyvauti išimties atvejais). CPIA teikia programas, atitinkančias pradinį išsilavinimą iki privalomo išsilavinimo, taip pat kalbų kursus imigrantams.

Suaugusiųjų mokymo sistema siūlo:

- CPIA organizuojamus pirmojo lygio kursus, kuriais siekiama suteikti pirmosios pakopos kvalifikaciją ir patvirtinti privalomąjį išsilavinimą, baigus profesinį ir techninį mokymąsi;
- antrojo lygio kursus, kuriuos organizuoja vidurinės mokyklos, norintiems gauti techninės, profesinės ar meninės mokyklos baigimo pažymėjimą;
- CPIA rengiamus raštingumo ir italų kalbos kursus suaugusiems užsieniečiams. Kursų tikslas - suteikti italų kalbos kompetenciją bent jau pagal CEFR A2 lygį.

Besimokantiejiems, kurie neturi pradinio išsilavinimo, organizuojamas kursas pagrindinio pradinio ugdymo kompetencijoms įgyti.

Suaugusiųjų mokymo sistemos kursai yra prieinami ir nuteistiesiems. Sulaikymo centruose rengiami CPIA kursai ir teikiamas vidurinis mokslas.

Visi CPIA kursai leidžia individualiai pritaikyti mokymosi galimybes ir pripažinti ankstesnes mokymosi įgytas žinias. Nuotoliniu būdu galima mokytis iki 20 proc. viso studijų laiko. Už sistemą atsakinga *Švietimo, aukštojo mokslo ir mokslinių tyrimų ministerija*. Šio tipo paslaugos dalyviams teikiamos nemokamai, jos finansuojamos iš viešųjų išteklių.

Nacionalinis dokumentavimo, inovacijų ir edukacinių tyrimų institutas (Istituto nazionale di documentazione, innovazione e ricerca Educativa - INDIRE) atliko 126 CPIA centrų stebėseną, apžvelgiant 2015/2016 ir 2016/2017 mokslo metus. Stebėseną rodo, kad 2016/2017 mokslo metais įvairius kursus lankė 108 539 suaugusieji (18,4 proc. daugiau nei 2015/2016 m.). Užsieniečių suaugusiųjų, įstojusių į pirmojo lygio (privalomojo išsilavinimo) kursus, skaičius padidėjo nuo 12 542 iki 14 312 (+14,1 proc), o į antrojo lygio kursus 16,9 proc. Pirmojo lygio kursuose, kuriuos 2016–2017 m. organizavo CPIA, dalyvių padaugėjo 7 proc., antrojo lygio kursuose 40 proc., o raštingumo ir italų kalbos kursuose 17 proc. Padaugėjo besimokančiųjų ir: pirmojo lygio kursuose užregistruota 9 proc. daugiau dalyvių, antrojo lygio kursuose 4 proc. daugiau, raštingumo kursuose 20 proc. daugiau. Nuo 2015/2016 m. iki 2016/2017 m. nuteistųjų,

įstojusią į pirmojo lygio kursus, skaičius išaugo nuo 2 995 iki 3 645 (21,7 proc. daugiau), į antrojo lygio kursus - nuo 2613 iki 2875 (10,1 proc. daugiau), o besimokančiųjų raštingumo kursuose padaugėjo 8 proc.

Per 2015–2017 metų besimokančiųjų suaugusiųjų švietimo sistemoje padaugėjo visų tipų kursuose. Remiantis naujausia *Švietimo, aukštojo mokslo ir mokslinių tyrimų ministerija* apklausa, 2018 m. visuose šalies regionuose veikė 130 CPIA.

Parama suaugusiųjų švietimui

Italijos suaugusiųjų mokymosi sistemai įtaką darančios tendencijos

Technologiniai pokyčiai, gyventojų senėjimas ir žemas suaugusiųjų pagrindinių įgūdžių lygis daro įtaką Italijos suaugusiųjų mokymosi sistemai. Italijoje numatoma automatizuoti 15,2 proc. darbo vietų, o dar 35,5 proc. darbo vietų laukia pokyčiai dėl naujų technologijų įdiegimo. Italijos populiacija yra senstanti. Šiandien dešimčiai darbingo amžiaus suaugusiųjų (15–64 m.) tenka 3,5 vyresnio amžiaus (65 metų ir vyresni) žmonės (tai didžiausias rodiklis EBPO po Japonijos). Numatoma, kad šis santykis iki 2050 m. pasieks 6,6. Maždaug 38-ųjų procentų suaugusiųjų raštingumo ir (arba) skaitmeninių įgūdžių lygis yra žemas (EBPO vidurkis - 26,3 proc.). Siekiant susidoroti su problemomis, išskylančias dėl technologinių pokyčių, ilgesnės darbinės veiklos poreikio ir augančių žinių ekonomikos įgūdžių reikalavimų, daugeliui suaugusiųjų reikės atsinaujinti įgūdžius. Nuolatinių pokyčių aplinkybėmis labai svarbu suaugusiems užtikrinti aukštos kokybės mokymosi galimybes.

Suaugusiųjų dalyvavimas mokymuose per pastarąjį dešimtmetį

Suaugusiųjų dalyvavimas mokymuose Italijoje per 2007–2016 m. išaugo 133 proc. Nepaisant šios pažangos, Italija ir toliau atsilieka nuo daugelio EBPO šalių. Dar per daug suaugusiųjų, įskaitant pažeidžiamiausias, nesimoko. Šiandien tik du iš dešimties suaugusiųjų dalyvauja su darbu susijusiuose mokymuose (maždaug pusė EBPO vidurkio), o žemos kvalifikacijos asmenų, kuriems labiausiai reikia mokymų, dalyvauja tik 9,5 proc. (EBPO vidurkis yra apie 20 proc.) .

Mokymo fondų vaidmuo tobulinant Italijos darbo jėgą

Tęstinio profesinio mokymo fondai (fondi paritetici interprofessionali per la formazione continua, toliau - TF) yra socialinių partnerių valdomos asociacijos, finansuojančios darbuotojų mokymą. Juos sudaro lėšos, surinktos per darbdaviams taikomą mokestį už mokymą. Nuo 2004 m., šis mokestis buvo įvestas siekiant įpareigoti įmones mokyti savo darbuotojus ir tai greičiausiai

prisidėjo prie ženkliai aktyvesnio suaugusiųjų dalyvavimo mokymesi. *Tęstinio profesinio mokymo fondai*, apimantys beveik 1 mln. įmonių, daugiau nei 10 mln. darbuotojų ir valdantys daugiau nei 600 mln. eurų per metus, šiandien Italijoje yra vienas iš svarbiausių nuolatinio mokymosi finansavimo šaltinių. Jei šie fondai bus tinkamai panaudoti, jie gali padėti Italijai spręsti darbo rinkos kaitos iššūkius.

Tęstinio profesinio mokymo fondams gali prireikti daugiau išteklių, siekiant susidoroti su didėjančiu reklumu profesiniams įgūdžiams.

Italijos darbdavių mokamas mokymo mokestis yra mažas lyginant su tarptautiniais standartais. Italijoje mokestis sudaro 0,3 proc. darbo užmokesčio. Palyginimui: 0,8 proc. Airijoje, iki 1 proc. Prancūzijoje, 1,5 proc. Vengrijoje, iki 2 proc. Nyderlanduose ir iki 2,5 proc. Jungtinėje Karalystėje. Toks mažas finansavimo lygis kelia abejonių dėl fondų pajėgumo susidoroti su didėjančiu darbo rinkos reklumu profesiniams įgūdžiams. Be to, pastaraisiais metais Italijos vyriausybė dalį *Tęstinio profesinio mokymo fondų* išteklių nukreipė ne mokymams: 2017 m. iš surinktų 735 mln. Eur. tik 58,9 proc. buvo pervesta į šiuos fondus, sumažinant jų finansavimą iki 0,19-0,2 proc. darbo užmokesčio. Nors iš pradžių, reaguojant į ekonominės krizės keliamus iššūkius lėšos buvo nukreiptos socialinėms priemonėms finansuoti, tačiau nuo 2015 pasitraukus vyriausybei, įvyko struktūrinių pokyčių. Italija netinkamai sumažino išteklius, skirtus investuoti į nuolatinį mokymąsi. Biudžeto sumažinimas gali paveikti ne tik mokymo išteklius, bet ir *Tęstinio profesinio mokymo fondų* patikimumą, pakenkti bendram pasitikėjimui sistema ir, galiausiai, atgrasyti įmones prisijungti prie fondo arba likti jame.

Kliūtys, trukdančios mažosioms ir vidutinėms verslo įmonėms (MVĮ) teikti mokymus ir pasinaudoti finansine parama

Nors vis daugiau įmonių yra finansuojamos iš *Tęstinio profesinio mokymo fondų*, kai kurios įmonės (pvz., MVĮ) vis dar susiduria su kliūtimis pasinaudoti finansavimo schemomis. Kaip ir kitose EBPO šalyse, Italijoje MVĮ rečiau nei didesnės įmonės moko savo darbuotojus. 2016 m. mokymus teikė tik 57,1 proc. mažų (10–19 darbuotojų) įmonių lyginant su 93,3 proc. didesnių (daugiau nei 250 darbuotojų) įmonių. Be to, net tos MVĮ, kurios teikia mokymus, naudoja turimas mokymo lėšas daug vangiau nei didesnės įmonės. Įdomu tai, kad tik 6,2 proc. mažų (10 – 19 darbuotojų) įmonių gauna finansinę paramą iš šių fondų, lyginant su 64,1 proc. didesnių (daugiau nei 1000 darbuotojų) įmonių. Didelės tiesioginės ir netiesioginės mokymo išlaidos, mažų įmonių verslininkų mokymosi

kultūros stoka, menkas supratimas apie *Tęstinio profesinio mokymo fondų* lėšų prieinamumą, sudėtingos administracinės procedūros prašant finansavimo,- dėl tokių priežasčių šių fondų lėšų naudojimas mažesnėse įmonėse yra nepakankamas.

Finansavimas

CPIA išlaidos dengiamos iš *Švietimo, aukštojo mokslo ir mokslinių tyrimų ministerijos (Miur)*⁵² biudžeto ir vyriausybės skiriamų lėšų. Be to, kursai finansuojami iš kitų fondų ir regionų bei vietos valdžios institucijų lėšų.

Mokesčiai, kuriuos moka besimokantieji

Už CPIA kursus, kurie suteikia švietimo sistemoje numatytas kvalifikacijas, dalyviui mokėti nereikia. Nedidelis mokestis renkamas tik už administravimo išlaidas. Už mokymus, kuriais siekiama lavinti pagrindinius ir socialinius įgūdžius, CPIA gali paprašyti besimokančiųjų susimokėti mokestį, kurio dydis priklauso nuo kursų pobūdžio, vietos valdžios institucijų teikiamo finansavimo ir pan. Vakarinėms pamokoms numatomas toks pat mokestis kaip ir mokyklos kursams.

Finansinė parama besimokantiems

Kursai iš esmės yra nemokami. Vietos lygiu kita finansinė parama mokymuisi gali būti teikiama iš vietos valdžios institucijų lėšų. Kai kurių kategorijų darbuotojų (pvz. metalo apdirbėjų) darbo sutartyse numatyta, kad įmonė gali apmokėti darbuotojui lankymo laiką tokių kursų, kurie suteikia pagrindinio, ar rečiau – vidurinio mokslo pažymėjimą.

Privatus švietimas

Suaugusiųjų švietimo programas siūlo CPIA ir centrai, susieti su vidurinėmis mokyklomis, arba valstybinės ar privačios vidurinės mokyklos.

Savivaldybių bendradarbiavimas su valstybinėmis institucijomis

Italijoje suaugusiųjų švietimas nėra atskirai finansuojamas, tačiau įmonės įsteigia fondus savo darbuotojų mokymui.

Priemonės siūlomos geresniam suaugusiųjų švietimo teikėjų veiklos koordinavimui:

- *Įsteigti Nacionalinę suaugusiųjų mokymosi stebėsenos tarnybą*, kuri koordinuotų *Tęstinio profesinio mokymo fondų*, vyriausybės ir kitų suaugusiųjų švietimo teikėjų veiklą. Tarnyba galėtų organizuoti reguliarius susitikimus, kuriuose būtų aptartos svarbios suaugusiųjų švietimui temos ir (arba) būtų kuriama nacionalinė suaugusiųjų mokymosi strategija.

⁵² <https://www.mur.gov.it/>

- *Geriau koordinuoti Tęstinio profesinio mokymo fondus.* Fondai galėtų sukurti koordinavimo platformą, kurioje būtų galima dalintis gerąja patirtimi, aptarti bendrus uždavinius ir bendradarbiauti įgyvendinant naujus projektus.
- *Suteikti Tęstinio profesinio mokymo fondams galimybes remti bedarbių mokymą.* Labai svarbu atnaujinti teisinę bazę ir skirti papildomų tikslinių išteklių Mokymo fondams.
- *Priimti papildomas politines priemones palankiai mokymosi aplinkai kurti* - kaip pvz., mokymosi atostogos; finansinės paskatos darbuotojams mokytis; asmeninės mokymosi sąskaitos; asmens teisė į mokymąsi. Reikėtų analizuoti priemones, kurios padėtų padidinti įmonių reiklumą darbuotojų įgūdžiams.
- *Užtikrinti, kad Tęstinio profesinio mokymo fondai gautų tinkamą ir tvarų finansavimą.* Mokesčio tarifas gali būti padidintas nacionaliniu lygiu, įstatymu ar kolektyvinėmis sutartimis.

Stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių (SSGG) analizė

7 lentelė. Italijos suaugusiųjų švietimo SSGG

Stiprybės	<p><i>Dabartinis laikmetis teikia MVĮ mokymosi kultūros puoselėjimo galimybę, pavyzdžiui, ugdant verslininkus per Tęstinio profesinio mokymo fondus. Mokymas galėtų būti finansuojamas iš darbdavių įnašų ir (arba) valstybės finansavimo.</i></p> <p><i>Nėra sunku padidinti MVĮ informuotumą apie Tęstinio profesinio mokymo fondus. Vyriausybė galėtų vadovauti informavimo kampanijoms; socialiniai partneriai galėtų skleisti informaciją apie fondus savo tinkluose; fondai galėtų pasitelkti esamus tinklus (pvz., Prekybos asociacijas), kad pasiektų įmones - tiek fondų nares, tiek ir ne nares.</i></p>
Silpnybės	<p><i>Sudėtingos administracinės procedūros ir biurokratija. MVĮ monėms galėtų būti supaprastinama finansavimo paraiškų teikimo tvarka, pagal kurią įmonėms pakaktų apibūdinti mokymo poreikius ir numatomus rezultatus, o ne parengti išsamius mokymo planus.</i></p>
Galimybės	<p><i>Sumažinti mokymo išlaidas MVĮ, pavyzdžiui: kompensuojant įmonėms darbuotojo darbo užmokestį mokymo metu; įvedant darbo rotacijos schemas (t.y., padėti įmonėms susirasti pakaitinį darbuotoją mokymo laikotarpiu).</i></p>

	<i>Sumažinti tiesiogines MVĮ mokymo išlaidas, pavyzdžiui: suteikti įmonėms didesnes kompensacijų normas; sutrumpinti ar panaikinti kompensacijų suteikimo atidėjimus; atleisti įmones nuo mokesčio arba joms sumažinti įmokas.</i>
Grėsmės	<i>Jeigu nebus sumažintos tiesioginės MVĮ mokymo išlaidos, ilgalaikėje perspektyvoje gali būti neįgyvendintos tokios priemonės kaip: suteikti įmonėms didesnes kompensacijų normas; sutrumpinti ar panaikinti kompensacijų suteikimo atidėjimus; atleisti įmones nuo mokesčio arba joms sumažinti įmokas.</i>

Naudoti šaltiniai

- [Monitoraggio](#), 2018, INDIRE.
- Focus “[Principali dati della scuola](#) - Avvio Anno Scolastico 2018/2019 “, 2018.

II skyrius. Geroji suaugusiųjų švietimo praktika

Latvija

Duobelės savivaldybės suaugusiųjų švietimo ir verslumo skatinimo centro veikla

Gerosios praktikos įgyvendintojas

Duobelės savivaldybė.

Gerosios praktikos pagrindimas

Bendras Duobelės savivaldybės plotas - 889,79 km², gyventojų skaičius - 22 980. Duobelės suaugusiųjų švietimo ir informacijos centras buvo įkurtas 1996 m., remiant Duobelės rajono savivaldybei. Po teritorinės reformos 2009 m. spalio mėn. įstaiga pakeitė pavadinimą į *Duobelės suaugusiųjų švietimo ir verslumo skatinimo centras* (toliau Duobelės SŠVSC). Pagrindinis Duobelės SŠVSC tikslas yra skatinti žmogiškųjų išteklių plėtrą ir teikti paramą verslui socialiniam ir ekonominiam Duobelės savivaldybės augimui. Regiono praktika rodo, kad kryptinga Duobelės SŠVSC veikla užtikrina didesnį žmonių, įgijusių išsilavinimą, procentą ir tuo pačiu pritaiko išsilavinimą prie jų profesinės veiklos.

Veikloje dalyvaujančios tikslinės suaugusiųjų grupės

Kiekybinė ir kokybinė besimokančiųjų suaugusiųjų tikslinių grupių sudėtis priklauso nuo gyventojų demografinės sudėties, ekonominės struktūros, socialinės padėties ir tendencijų, lemiančių paklausos dydį ir specifiką. Pagrindinės tikslinės Duobelės SŠVSC besimokančiųjų grupės yra: savivaldybės darbuotojai, smulkieji verslininkai ir amatininkai, įvairios socialinės rizikos grupės, darbo ieškantys asmenys ir bedarbiai.

Gerosios praktikos turinys (kas daroma?)

Pagrindinės Duobelės SŠVSC funkcijos yra suaugusiųjų mokymas, siekiant užtikrinti informacijos prieinamumą ir konsultacijas verslui, projektų kūrimui ir įgyvendinimui, konsultacijas žmogiškųjų išteklių plėtros ir verslo rėmimo bei plėtros srityse.

Savo veiklos tiksams pasiekti, Duobelēs SŠVSC numatē keletā uždavinių:

1. Pagerinti suaugusiųjų švietimo mokymo programos kokybę ir užtikrinti jos prieinamumą.

1 a. *Suaugusiųjų mokymo programos turinio ir kokybės gerinimas.* Kurti ir įgyvendinti naujas studijų programas profesinių kompetencijų ir pagrindinių įgūdžių (informacinių technologijų ir skaitmeninių įgūdžių, užsienio kalbų, finansinių įgūdžių ir kt.) tobulinimui; tobulinti suaugusiųjų profesinio mokymo ir profesinio tobulėjimo programų pasiūlą; tobulinti ir atnaujinti neformaliojo ir savaiminio švietimo programų pasiūlą; atnaujinti ekonominio mokymo programos duomenų bazę.

1 b. *Informacijos apie suaugusiųjų švietimą prieinamumo užtikrinimas.* Duobelės regione organizuoti informacinius renginius apie švietimo galimybes (informacines dienas, seminarus, konferencijas, parodas, susitikimus, interneto svetaines ir kt.), organizuoti informacinę kampaniją apie elektroninius įgūdžius.

2. Skatinti žmoniškųjų išteklių plėtrą.

2 a. *Kvalifikuotos darbo jėgos paruošimas pagal darbo rinkos reikalavimus Duobelės savivaldybėje.* Duobelės regiono švietimo įstaigų darbuotojų ir Duobelės regiono švietimo valdybos metodinių padalinių vadovų mokymas naudotis IT priemonėmis; Duobelės regiono ikimokyklinio ugdymo įstaigų darbuotojų mokymai; Duobelės regiono įstaigų darbuotojų mokymai, įvykus Ministrų kabineto nuostatų pakeitimams; Duobelės regiono socialinių paslaugų valdymas ir specialistų

mokymai; našlaičių namų specialistų, kultūros ir sporto valdybos darbuotojų mokymai; Duobelės savivaldybės vadovybės ir specialistų mokymai aktualiais klausimais bei jų mokymai apie darbo aplinkos saugą ir priešgaisrinę saugą.

2 b. *Neformaliojo ir savaiminio ugdymo programų Duobelės regiono gyventojams įgyvendinimas.* Savaiminio ugdymo programų įgyvendinimas 10-yje Duobelės regiono parapijų.

2 c. *Mokymo programos, skirtos namudininkų pardavimų plėtrai, įgyvendinimas.* (9 dienų mokymo programos su trimis pagrindiniais mokomaisiais dalykais, įgyvendinimas, siekiant skatinti naujų produktų ir paslaugų, kurios galėtų rasti naujas rinkas, kūrimą, naujų įgūdžių ir žinių kūrybinėse dirbtuvėse įgijimą, konsultantų (mentorių) parama namų gamintojams, studijų ir mainų vizitai pas Latvijos, Lietuvos ir Baltarusijos namų gamintojus).

2 d. *Projekto kūrimas ir įgyvendinimas.*

2 e. *Prekybininkų konkurencingumo skatinimas Duobelės regione.*

3. Stiprinti Duobelės SŠVSC pajėgumus.

3 a. *Duobelės SŠVSC paslaugų plėtra.*

3 b. *Duobelės SŠVSC darbuotojų profesinis tobulėjimas.*

3 c. *Infrastruktūros ir techninės bazės tobulinimas.*

Duobelės SŠVSC siūlo įvairių kalbų (latvių, anglų, rusų, vokiečių, ispanų) ir kompiuterinių programų kursus, taip pat siūlo seminarus ir mokymus įvairiomis temomis ir sektoriais, pavyzdžiui, kursus, susijusius su tėvų ir vaikų santykiais, vaikų auklėjimu ar kursus jauniems tėvams laukiantis kūdikio.

Siekiant skatinti kompetencijų ugdymą ir gebėjimą profesionaliau organizuoti „Dizainas ir technologijos“ mokymus Duobelės SŠVSC atidarė kūrybines dirbtuves „OPEN LAB“, kurios yra prieinamos ne tik smulkiesiems verslininkams, bet ir studentams bei mokytojams. Dirbtuvėse galima įgyti įgūdžių ir žinių dirbti su naujausiomis technologijomis: 3D spausdintuvais, LED spausdintuvais, lazeriniais graveriais, braižytuvais ir kitomis priemonėmis, atveriančiomis naujas galimybes gaminti ir vizualiai apdoroti medienos, metalo, plastiko ir popieriaus gaminius.

2020 m. Duobelės regiono amatininkams ir namų gamintojams buvo sukurti verslo skatinimo kursai apie įvairių interneto prekybos platformų panaudojimą.

Duobelės SŠVSC aktyviai dalyvauja kuriant Duobelės regiono plėtros strategiją 2018-2022 metams, Žiemgalos regiono plėtros programą 2021-2027 metams (Švietimo ir verslumo darbo grupės). 2021

m. vasario 1 d. Centras baigė projektą „Žalioji žemės ūkis be sienų“, kurio tikslas - padidinti vietos smulkiųjų žemės ūkio gamintojų veiklos pajėgumus.

Duobelės SŠVSC dalyvauja įgyvendinant įvairius projektus. Pavyzdžiui, „Interreg VA“ Latvijos ir Lietuvos tarpvalstybinio bendradarbiavimo programos projektus, tokius kaip „Amatai kaip turizmo produktas, be sienų“ ir „Amatai kaip priemonė mažas pajamas gaunančių bendruomenių socialinio gyvenimo kokybei gerinti“. Šių projektų tikslas - padidinti turizmo sektoriuje dirbančių asmenų gebėjimus, taip pat tobulinti meistriškumą atokiausiose Duobelės regiono parapijose.

Jaunimui pradedančiam savo verslą Duobelės SŠVSC parengė verslo pradžios kūrimo seminarų rinkinį, kartu su jaunu kūrė verslumo idėjas. Seminarų metu jaunimas buvo supažindintas su efektyviais verslo modeliais ir įgijo pagrindinių kompiuterinės grafikos žinių bei įgūdžių.

Duobelės SŠVSC sukūrė daug įvairių kursų skirtų moterims. Buvo pradėti sveikatingumo ir grožio kursai: tinkamos kosmetikos naudojimo ir apsirengimo stiliaus, aromatinių aliejų poveikio. Laukiami saulėgrįžos kursai, tokie kaip gėlių vainikų pynimas, svajonių gaudyklės kūrimas ir praktiniai cigun mokymai.

Gerosios praktikos organizavimas ir naudojami metodai

Duobelės SŠVSC veikla grindžiama 2014–2020 metų Duobelės regiono plėtros programa.

Pagrindiniai uždaviniai apibrėžti programoje:

- Plėsti darbuotojų tolesnio švietimo galimybes, siekiant pagerinti jų konkurencingumą darbo rinkoje.
- Organizuoti gerosios patirties mainų renginius, siekiant padidinti pardavimus/ produktų eksportą / paslaugas.
- Užtikrinti, kad darbo rinkos poreikiai atitiktų švietimo turinį.
- Remti vietos verslininkų bendradarbiavimą ir iniciatyvas.
- Remti vietinių gamintojų produktų ir pardavimo galimybių plėtrą.

Duobelės SŠVSC siūlo suaugusiųjų mokymo kursus populiariausiose švietimo srityse: kalbų, IT ir verslo. Be to, švietimo programos rengiamos ir įgyvendinamos atsižvelgiant į klientų pageidavimus. Duobelės SŠVSC taip pat siūlo elektroninio mokymosi platformą, yra parengtos dvi nuotolinio mokymo programos. Pandemijos sąlygomis Duobelės SŠVSC pradėjo aktyviai įgyvendinti nuotolinį mokymą. Viena iš suaugusiųjų mokymosi sąlygų yra geri darbo kompiuteriu įgūdžiai. Todėl kartu su IT kursais Duobelės SŠVSC siūlo įgyti Europos kompiuterinių įgūdžių sertifikatą (ECDL) atliekant testą.

Siekiant išsiaiškinti švietimo poreikius, Duobelės SŠVSC darbuotojai atlieka verslininkų apklausas ir verslo apžvalgą. Apklausiant regiono verslininkus, turinčius 10 ir daugiau darbuotojų, buvo išsiaiškinta, kaip verslininkai sprendžia specialistų trūkumo problemą. Dauguma (53 proc.) specialistų ieško darbo rinkoje. 28% įmonių pačios moko savo darbuotojus, tačiau 14% darbuotojų mokymuose bendradarbiauja su švietimo įstaigomis.

Kartu su edukacinėmis programomis, kurios įgyvendinamos kursų forma, regiono gyventojams ir verslininkams Duobelės SŠVSC siūlo šiuos edukacinius renginius:

- Informacinius seminarus apie teisės aktų ir mokesčių pakeitimus;
- Diskusijas / įkvėpiančias istorijas su Latvijoje žinomomis asmenybėmis (H.Burkovskis; R.Ķīlis; J.Žagars; I.Jurkāne ir kt.);
- Praktinius mokymus ir kitus teminius renginius amatininkams („CorelDraw“ ir kt.);
- Verslo tinklų veiklas;
- Diskusijas su pramonės įmonėmis.

Siekdama užtikrinti didesnį suaugusiųjų dalyvavimą švietimo veiklose, Duobelės SŠVSC savo svetainėje, socialiniuose tinkluose pateikia informaciją apie švietimo galimybes, taip pat siūlo užsiprenumeruoti naujienas.

Gerajai praktikai įgyvendinti reikalingi ištekliai (finansiniai, žmogiškieji ir kt.)

Duobelės SŠVSC dirba 7 nuolatiniai darbuotojai: direktorius, mokymo specialistas, kompiuterių tinklo administratorius, verslo konsultantas, informacijos specialistas, raštvedys ir projekto asistentas. Lektoriai kaip laisvai samdomi darbuotojai yra įtraukiami į konkrečių renginių įgyvendinimą. Duobelės SŠVSC turi savo patalpas su klasėmis ir kompiuterių klase.

Finansų šaltiniai aprašyti toliau pateiktoje schemoje.

5 pav. Finansavimo šaltinių schema

Sunkumai ir kliūtys įgyvendinant gerąją praktiką

Suaugusiųjų švietimo įgyvendinimo kliūtis galima suskirstyti į keturias kategorijas - ekonomines, socialines, politines ir psichologines.

8 lentelė. Gerosios praktikos įgyvendinimo sunkumai ir kliūtys

Ekonominės	Socialinės ir politinės	Psichologinės
1) Nedarbo problema, didelis nedarbo lygis, ypač kaimo vietovėse.	1) Ribotos finansinės žmonių galimybės mokėti už perkvalifikavimą, tolesnį išsilavinimą ir savaiminį ugdymą.	1) Trūksta motyvacijos tobulėti, siekiant padidinti konkurencingumą darbo rinkoje ar pradėti verslą.
2) Ekonominis žmonių neveiklumas ir lėtas verslo plėtros tempas.	2) Valstybinė mokesčių politika neskatina darbdavių investuoti į darbuotojų švietimą.	2) Psichologinis nepasirengimas kintantiems darbo rinkos poreikiams ir poreikiui persikvalifikuoti.
3) Nestabilumas darbo rinkoje ir jos apribojimai.	3) Suaugusiųjų švietimo programoms skirtos valstybės finansavimo atitiktis empirinei praktikai.	
4) Ribota vidaus rinka, dominuojantis importas.	5) Vietos savivaldybės finansiniai pajėgumai.	

Specialiosios sąlygos gerosios praktikos įgyvendinimui

1. Centro veikla planuojama atsižvelgiant į regiono žmogiškųjų išteklių ir ekonomikos plėtrą. Duobelės SŠVSC stebi švietimo paklausą, siūlo įvairias edukacines programas ir aktyviai renka lėšas įvairiems projektams.
2. Verslumo skatinimas yra svarbi centro veikla, nes švietimas yra viena iš nedaugelio teisės aktuose nustatytų priemonių, vietos savivaldybei skatinti verslumą savo teritorijoje.

Kiekybiniai ir kokybiniai gerosios praktikos rodikliai

Per pastaruosius trejus metus Duobelės savivaldybės Suaugusiųjų švietimo ir verslumo skatinimo centre mokėsi apie 3660 žmonių, kurie, dalyvaudami kursuose, seminaruose ir mokymosi užsiėmimuose, įgijo žinių pagal įvairias neformaliojo švietimo programas. Per pastaruosius trejus metus 96% naujų dalyvių baigė mokymus. Nuo įkūrimo pradžios Duobelės suaugusiųjų švietimo ir verslumo skatinimo centras suteikė daugiau nei 50 000 valandų mokymus.

2019 metais Duobelės SŠVSC ekspertai parengė ir įgyvendino 16 neformaliojo švietimo programų, iš kurių 3 buvo pedagoginės profesinės kompetencijos tobulinimo programos. Per tuos metus buvo patobulinta 10 neformaliojo švietimo programų.

2020 m. kursuose ir seminaruose dalyvavo 1858 dalyvių (maždaug 12% ekonomiškai aktyvių gyventojų), iš viso 21 868 darbo valandų.

Dalyvių skaičius mokymuose, palyginti su praėjusiais metais, labai nepasikeitė, o tai rodo, kad žmonės nori mokytis ir tobulinti savo žinias. Stebima, kad žmonės labiau susidomėjo savaiminio ir profesinio tobulėjimo seminarais bei ilgiau trunkančiais mokymais.

Regiono savivaldybės ir jos institucijų darbuotojams buvo organizuoti kvalifikacijos kėlimo ir konkurencingumo renginiai. Iš viso dalyvavo 257 dalyviai (3071 darbo valandos), įskaitant 96 savivaldybės švietimo įstaigų darbuotojus, kurie mokėsi 1548 darbo valandas.

2019 metais įvairių naujų ir esamų įmonių darbuotojų susidomėjimas profesinio tobulėjimo renginiais padidėjo. Mokymuose dalyvavo 882 dalyviai, iš viso 4651 darbo valandų.

497 dalyviai lankė įvairius neformaliojo ir savaiminio ugdymo kursus, iš viso 4622 darbo valandų.

Duobelės krašto gyventojams buvo suteikta galimybė dalyvauti įvairiuose mokymuose, finansuojamuose iš įvairių projektų. Mokymuose dalyvavo 103 dalyviai, iš viso 2220 darbo valandų.

Bendradarbiaujant su Valstybine užimtumo agentūra buvo organizuojami renginiai bedarbių ir darbo ieškančių asmenų konkurencingumui didinti. Mokymuose dalyvavo 70 dalyvių ir 61 iš jų baigė kursus, iš viso 7 340 darbo valandų.

Bendradarbiaujant su Valstybine švietimo plėtros agentūra buvo organizuoti mokymai jos darbuotojams. 272 darbo valandų mokymuose buvo apmokyti 8 dalyviai.

2019 metais mokymai buvo vykdomi regiono parapijos teritorijose kuo arčiau gyventojų gyvenamosios vietos. Iš viso dalyvavo 196 apskrities gyventojai, iš viso 840 darbo valandų.

Per savo gyvavimo laikotarpį Duobelės SŠVSC įgyvendino daugiau nei 25 tarptautinius projektus, kurių bendra vertė 1,8 mln. Minėtuose projektuose užmegztas bendradarbiavimas su 60 Latvijos ir užsienio partnerių.

2018 m. Duobelės savivaldybės Suaugusiųjų švietimo ir verslumo skatinimo centras laimėjo Švietimo ir mokslo ministerijos apdovanojimą „Saulės valtis suaugusiųjų neformaliajam švietimui“ už svarų indėlį į ugdymo proceso tobulinimą.

Ryšiai su visuomene

Ryšiams su visuomene Duobelės SŠVSC naudoja kelis komunikacijos kanalus: interneto svetaines - SŠVSC, Duobelės savivaldybė, „Dobele Dara“, socialinį tinklą „Facebook“, laikraštį „Zemgale“ ir informacinius standus.

Įstaigos interneto svetainėje pic.dobele.lv nuolat atnaujinama informacija apie švietimo galimybes, verslo paramos paslaugas (konsultacijas, informacinius ir edukacinius renginius), Interneto išteklių galimybes, įstaigos projektinę veiklą, turimus finansinius išteklius (fondus, programas). 2019 metais Duobelės SŠVSC svetainėje pic.dobele.lv iš viso buvo 21 836 unikalūs lankytojai.

Duobelės SŠVSC toliau plėtoja verslo skatinimo judėjimą „Dobele dara“, skirtą namudininkams, amatininkams ir ūkininkams iš Duobelės regiono. Tai daroma atnaujinant informaciją svetainėje dobeledara.lv. Tinklapis yra viena iš pagrindinių komunikacijos strategijos priemonių, didinančių Duobelės regiono žinomumą, todėl 2019 metais jis buvo visiškai atnaujintas pagal „Dobele dara“ gaires. 2019 metais svetainėje dobeledara.lv buvo 16 860 unikalių lankytojų.

Duobelės SŠVSC „Facebook“ paskyros tikslas yra pritraukti naujų klientų ir naujų sekėjų į „Facebook“ profilį. „Facebook“ yra papildomas naujienų kanalas, suteikiantis galimybę greitai pranešti apie naujus Duobelės SŠVSC pasiūlymus, renginius, taip pat pateikti viešus ar individualius atsakymus paskyros sekėjams. „Facebook“ profilio sekėjų skaičius kasmet auga. 2019 metais buvo 775 sekėjų.

Jau dešimtą kartą Duobelės SŠVSC, bendradarbiaudama su Duobelės rajono centrine biblioteka ir kitomis parapijų bibliotekomis, dalyvavo organizuojant „Skaitmeninės savaitės 2019“ (kovo 25 - kovo 29 d.) renginius. Kampanijos temos buvo: duomenimis pagrįsta visuomenė, skaitmeniniai įgūdžiai būsimums profesijoms, saugumas ir pasitikėjimas skaitmenine aplinka, kritinis mąstymas ir žiniasklaidos priemonių naudojimo raštingumas.

Lankydami viešame Duobelės SŠVSC pastate kiekvienas lankytojas gali susipažinti su vaizdine reklama, rodoma informaciniame ekrane. Bet kuri įmonė ar institucija susisiekusi ir pateikusi failą informacijos specialistui, informaciniame ekrane gali rodyti savo skelbimą apie siūlomas paslaugas, produktus ar įvykius.

Pagrindinė gerosios praktikos įgyvendinimo nauda vietos savivaldybei

Duobelės SŠVSC parengė veiksmų planą žmoniškųjų išteklių ir verslo plėtros srityje. Pagrindiniai plano prioritetai yra šie:

1. Kvalifikuotos darbo jėgos paruošimas pagal darbo rinkos reikalavimus.
2. Verslo aplinkos skatinimas ir įvairinimas kaimo vietovėse.
3. Valdymo ir mokymo procesų optimizavimas naudojant e-aplinką.

Galima būtų išskirti šiuos gerosios praktikos pavyzdžius organizuojant suaugusiųjų švietimą:

1. Nepadidindamas išteklių, bet tinkamai organizuodamas siūlomus mokymus, Duobelės SŠVSC sugebėjo gerokai išplėsti klientų auditoriją.
2. Kiekvienais metais nustatant atitinkamus prioritetus, buvo galima išskirti tikslines žmonių grupes, kurioms labiausiai reikia išsilavinimo.
3. Duobelės SŠVSC pavyko užmegzti gerą ilgalaikį bendradarbiavimą su verslininkais, kurie pasitiki Duobelės SŠVSC ir turi aiškius reikalavimus švietimui.
4. Savivaldybės valdžia naudojami visais Duobelės SŠVSC pasiūlymais.
5. Geri ryšiai su visuomene užtikrinami naudojant interneto technologijas.

Švietimas savivaldybių darbuotojų profesiniam tobulėjimui daugiausia organizuojamas centralizuotai ir turi keletą teigiamų aspektų:

- Ekonominis - mokymo išlaidos sumažinamos bent 2-3 kartus, neatsižvelgiant į laiko ir transporto išlaidas.
- Kokybinis - mokymo procesas planuojamas tikslingai, atsižvelgiant į savivaldybės plėtros poreikius ir į konkrečias žinias ir įgūdžius, būtinus tam tikru metu.

Suaugusiųjų švietimas, kaip viešoji paslauga, yra lemiamas augimo ir ateities perspektyvos veiksnys. Anksčiau ši paslauga buvo labiau reaguojanti nei iniciatyvi, o šiandien Duobelės regione tai yra kryptinga veikla.

Gerosios praktikos tvarumo sąlygos ir tobulėjimo galimybės

Remiantis 2014–2020 m. Duobelės regiono plėtros programa ir 2013–2030 m. Duobelės regiono tvaraus vystymosi strategija, Duobelės SŠVSC veiklos strategija apima plačias švietimo ir žmogiškųjų išteklių plėtros galimybes regione:

- skatinti žmonių informacinių technologijų įgūdžių ir žinių ugdymą;
- skatinti mokymąsi visą gyvenimą savivaldybės kaimo teritorijose. Sudaryti iniciatyvines grupes bendradarbiaujant su regiono parapijų nevyriausybinėmis organizacijomis;
- padidinti Duobelės savivaldybės suaugusiųjų švietimo ir verslumo skatinimo centro pajėgumus, atlikus tyrimą dėl galimybės rekonstruoti pastato 4 aukštą, įrengti papildomas, prieinamas patalpas suaugusiųjų švietimo ir verslo veiklai organizuoti;
- plėtoti bendradarbiavimą su nevyriausybinėmis organizacijomis, kurių tikslinė auditorija yra šeimos, turinčios neįgalių narių;
- didinti darbuotojų kvalifikacijos kėlimo galimybes;
- organizuoti mokymus smulkiesiems verslininkams apie jų verslo plėtrą;
- didinti ugdomojo turinio ryšį su darbo rinkos poreikiais, teikti jaunimui (kuo anksčiau) karjeros konsultacijas ir seminarus.

Rekomendacijos dėl gerosios praktikos sklaidos

Gerąją Dobelės regiono praktiką gali perimti ir kitos savivaldybės, turinčios panašų gyventojų skaičių. Tam reikia vietos savivaldybės sprendimo dėl suaugusiųjų švietimo centro įsteigimo. Taip pat turi būti aiškiai apibrėžti uždaviniai ir į savivaldybės biudžetą turi būti įtrauktas centro veiklos finansavimas.

Jaunpilio draugijas „Rats“ suaugusiųjų švietimo veikla

Gerosios praktikos įgyvendintojas

Jaunpilio regioninės plėtros centro draugija „Rats“.

Gerosios praktikos pagrindimas

Bendras Jaunpilio savivaldybės plotas – 209 km², gyventojų skaičius – 2302.

Jaunpilio savivaldybėje nevyriausybinės organizacijos savo veikla stengiasi patenkinti visuomenės interesus ir poreikius. NVO veikla Jaunpilyje turi istorinių tradicijų, kai kurios iš jų gyvuoja nuo 1930-ųjų. Seniausios asociacijos yra Savanorių ugniagesių asociacija ir Sodininkų asociacija. Šiuo metu Jaunpilio savivaldybėje veikia tokios asociacijos kaip Jaunpilio RPC „Rats“, „Dzīpars“, „Kamenes“, Tukumo sodininkų draugijos Jaunpilio skyrius, Medžioklės klubas „Jaunpils“, Pensininkų asociacija „Jaunpils“ ir kt. Visą veiklą koordinuoja draugija „Rats“, įkurta 2002 m. Ši draugija yra Latvijos suaugusiųjų švietimo asociacijos narė, dalyvauja planuojant suaugusiųjų švietimo politiką. Draugija yra ir Latvijos kaimo forumo asocijuota narė.

Veikloje dalyvaujančios tikslinės suaugusiųjų grupės

Pagrindinės Jaunpilio RPC „Rats“ tikslinės besimokančiųjų grupės yra: savivaldybės darbuotojai, smulkieji verslininkai ir amatininkai, ūkių savininkai, įvairios socialinės rizikos grupės, ieškantys darbo ir bedarbiai senjorai.

Gerosios praktikos turinys (kas daroma?)

Vienas iš pirminių draugijos „Rats“ tikslų buvo suteikti įvairaus amžiaus žmonėms galimybę įgyti papildomų žinių įvairiose gyvenimo srityse.

Organizuojant įvairius kursus ir mokymus, asociacijos veikloje išsiskyrė dvi pagrindinės kryptys: profesinis tobulėjimas ir asmeninių pomėgių lavinimas.

Profesinio tobulėjimo kursai (nuo 2002 m.):

- Anglų k. / vokiečių k.
- Kompiuterių mokslas.
- Buhalterinė apskaita / NVO buhalterinė apskaita.
- Ekologinis ūkininkavimas.
- Verslumas kaimo turizme.
- Kritinio mąstymo metodai įvairiuose dalykuose.
- Aplinkos apsaugos valdymo kursai.
- Projektų rašymas ir valdymas.
- Kelionių vadovo kursai.
- Skirtingų kategorijų vairavimo kursai.
- Komunikacija ir viešieji ryšiai NVO ir kt.

Profesinio tobulėjimo kursai suteikia darbuotojams galimybę atnaujinti savo žinias bei praturtinti jas naujovėmis, kurios gali būti naudojamos jų darbe. Tokiu būdu šių žmonių vertė darbo rinkoje padidėja. Asmenys baigę šiuos kursus gauna papildomo išsilavinimo pažymėjimą.

Asmeninių pomėgių lavinimo kursai (nuo 2002 m.):

- Floristika.
- Sodininkystė.
- „Gyvenimo mokykla“.
- Tapyba ant šilko.
- Žvakių liejimas ir dažymas.
- Piešimas ant stiklo.
- NLP (Neurolingvistinis programavimas).

- Bacho žiedų terapija.
- Namų šeimininkas.
- Psichologija.
- Fotografijos pagrindai.
- Numerologija.
- Dovanų pakavimas.
- Ajurveda.
- Joga.
- Silvos metodas.
- Giminės medžio formavimas.
- Virtualus keliautojų klubas ir kt.

Asmeninių pomėgių lavinimo kursų dalyviai naudingai leidžia laisvalaikį, tuo pačiu įgydami naujų žinių ir įgūdžių juos dominančiose srityse. Asmenys baigę asmeninių pomėgių lavinimo kursą gauna atitinkamo kurso baigimo pažymėjimą. Kartą ar du per metus draugija „Rats“ savo mokytojams organizuoja edukacines ekskursijas - keitimąsi patirtimi su kitomis draugijomis, įmonėmis, ūkiais, svečių namais ir pan. Taip pat, kiek įmanoma, ieškoma bendro finansavimo. Draugija „Rats“ užmezgė aktyvų bendradarbiavimą su kitomis regiono draugijomis, pavyzdžiui, draugijos „Rats“ patalpose Sodininkų asociacija organizuoja savo renginius, „Dzīpars“ - verpalų dienas, ten nuolat vyksta pensininkų renginiai.

Kursų dalyviai Jaunpilyje yra patenkinti, nes būtinus įgūdžius jie gali įgyti savivaldybėje, nevykdami į miestą. Klausytojai į pamokas ateina kaip į vakarėlį, kur galima atsipalaiduoti ir susitikti su pažįstamais. Pavyzdžiui, viena iš anglų kalbos grupių jau 8 metus turi savo tradicijas, todėl šią grupę jau galima pavadinti klubu. Jei kurso mokytojas sako, kad nebenori dirbti, klausytojai organizuoja įvairias veiklas, kol mokytojas sutinka vėl vesti kursą.

Gerosios praktikos organizavimas, naudojami metodai

Du kartus per metus visų draugijų atstovai susitinka aptarti veiklas ir bendradarbiavimą, draugijos informuoja apie savo planuojamą veiklą ir parengia bendrą savivaldybės veiksmų planą. „Rats“ patalpos visada labai užimtose: kadangi jose gali susiburti iki 70 žmonių, ten savo renginius organizuoja Pensininkų draugija, sodininkai ir kitos organizacijos. Įvairių renginių metu galima naudotis virtuve, indais. Savivaldybės kavinėse galima užsakyti kavos staliuką. Visų savivaldybės asociacijų bendradarbiavimas yra labai teigiamas, nėra abipusės konkurencijos ir kovos dėl dalyvių.

Pavyzdžiui, dėl didelio patalpų užimtumo vienais metais nepavyko pradėti floristikos užsiėmimų, todėl šį sezoną užsiėmimai vyko asociacijoje „Dzīpars“. Dalyvių netrūko.

Gyvendami tokioje mažoje, glaudžiai organizuotoje bendruomenėje, žmonės dažniausiai vieni kitus pažįsta ir nebijo išsakyti savo norus ir interesus. Atsižvelgiant į juos, tam tikru metu organizuojami būtiniausi ir aktualiausi kursai. Pirmą kartą susitikę visi kursų dalyviai susitaria dėl tinkamiausio užsiėmimų laiko - pensininkai nori dirbti ryte, darbuotojai - pasibaigus darbo valandoms, ūkininkai - tarp gyvūnų šėrimo. Perkelti kursus nėra sudėtinga, jei pageidauja dauguma dalyvių, tokiu atveju veikia „žodiniai telefonai“ - patys dalyviai perduoda informaciją vieni kitiems.

Gerajai praktikai įgyvendinti reikalingi ištekliai (finansiniai, žmogiškieji ir kt.)

Draugija „Rats“ veikia savivaldybės patalpose (152,5 m²) „Jaunkalni“ Jaunpilyje. Draugija yra pasirašiusi nuomos sutartį su savivaldybe. „Rats“ savo lėšomis ir ištekliais palaiko tvarką išnuomotose patalpose, todėl miesto taryba ir kitos Jaunpilio asociacijos gali nemokamai naudotis patalpomis. Asociacijai investuojant į patalpų remontą, savivaldybė mažina nuomos mokesčių. Savivaldybė taip pat padengia komunalinius mokesčius.

Savivaldybėje 0,5 etato krūviu dirba suaugusiųjų švietimo koordinatorius, kurio darbo vieta yra „Rats“ draugijoje. Savivaldybė vieną kartą per metus nemokamai skiria autobusą asociacijos organizuojamai gerosios praktikos mainų kelionei.

Draugijų įtraukimo principas leidžia aktyvinti suaugusiųjų švietimą nenaudojant daug lėšų žmogiškiesiems ištekliams. Būtinai ištekliai numatomi vykdant konkrečius projektus.

Pavyzdžiui, „Rats“ įgyvendino mokymo ciklą, skirtą jaunoms mamoms, kurios dažnai turi žemą savivertę, yra vienišos ir neturi išsilavinimo. Tai buvo įmanoma įgyvendinti tik bendradarbiaujant su savivaldybės paslaugų specialistais. Miesto tarybos socialiniai darbuotojai motyvavo jaunas mamas įsitraukti į studijas. Su jomis visus metus dirbo miesto tarybos pirmininkas, teisininkas, sveikatos ugdymo mokytojas, psichologas, kirpėjas, kosmetologas ir virėjai, kurie bandė suteikti žinių, įgūdžių ir gebėjimų anksčiau neištirtose srityse. Mokymuose moterys mokėsi gaminti ir iš maisto pakuotėse esančių produktų. Kad mamos galėtų atvykti į užsiėmimus, miesto taryba skyrė autobusą, o draugijos atstovai užtikrino vaikų priežiūrą studijų metu. Mokymai padidino jaunų moterų savivertę, pagerėjo jų bendravimo gebėjimai ir keletas kursančių susirado darbą.

Sunkumai (kliūtys) įgyvendinant gerąją praktiką

Pradėti mokymosi veiklą yra labai sunku. Būkite pasirengę, kad teigiami rezultatai nebus pasiekti iš karto, susidursite su sumaištimi, atstūmimu. Dalis visuomenės nesupranta, kodėl suaugusiųjų švietimas nėra apmokamas, pavyzdžiui, išmokomis. Tačiau kai artimieji pasinaudoja mokymosi galimybėmis, požiūris pasikeičia.

Būna situacijų, kai patiems suaugusiųjų švietimo organizatoriams reikia paramos, kai teigiamų rezultatų tenka laukti ilgai, atsiranda nuovargis. Kaime daug ką lemia ir oro sąlygos - dėl pūgos mokytojas neatvyksta, arba atvirkščiai - mokytojas ateina, bet klausytojai negali atvykti iš namų. Prasidėjus pavasario ar rudens sodo darbams, lankytojų visada sumažėja. Todėl mokymai turi būti planuojami atsižvelgiant į šias aplinkybes. Visą laiką tvyro įtampa, nes organizatorius yra atsakingas už užsiėmimų sėkmę ir klausytojų savijautą mokymo centre.

Biurokratiniai reikalavimai turėtų būti minimalūs. Perteklinės ataskaitos ar pranešimai tik užima laiko, bet nepagerina darbo našumo. Daug svarbiau kalbėtis su žmonėmis, pasakoti apie esamus ar planuojamus užsiėmimus ir renginius, kviesti juos dalyvauti.

Specialiosios sąlygos gerosios praktikos įgyvendinimui

Ypatinga geros praktikos įgyvendinimo sąlyga yra glaudus draugijų ir savivaldybės bendradarbiavimas. Parama draugijų plėtrai savivaldybėje buvo gerai apgalvota savivaldybės politika. Tai sustiprino draugijų pajėgumus, draugijų nariai įgijo projektų paraiškų rengimo ir projektų įgyvendinimo įgūdžių, kurie leido jiems būti ne tik mokymų dalyviais, bet ir mokymų veiklos iniciatoriais bei organizatoriais. Mokymas nėra atskira tam tikroje situacijoje poreikių padiktuota veikla, tai organinė visuomenės veiklos dalis, padedanti siekti tikslų. Draugija „Rats“ užtikrina mokymosi visą gyvenimą renginių organizavimą, vadovaujasi gyventojų išreikštais norais ir darbo rinkos paklausa, ieško galimų bendradarbiavimo su kitais pedagogais modelių, kad „priartintų

ugdymą“ prie besimokančiojo. Draugija „Rats“ taip pat dalyvauja bendruose projektuose su Jaunpilio savivaldybe.

Siekdama padidinti savo žinomumą ir užtikrinti informacijos sklaidą, draugija „Rats“ sukūrė savo socialinę svetainę <http://facebook.com/JaunpilsRAC>. Valstybinė mokesčių tarnyba jai suteikė visuomenei naudingos organizacijos statusą.

Kiekybiniai ir kokybiniai gerosios praktikos rodikliai

Nuo pat draugijos įkūrimo 2002 m. joje vyko daugiau nei 90 skirtingų edukacinių užsiėmimų. Beveik kiekvienais mokslo metais gyventojai moka už šias pamokas: anglų kalbos pamokas vaikams, anglų kalbos pamokas suaugusiems, gitaros pamokas, pianino pamokas, jogą, buhalterinės apskaitos ir projektų rašymo bei valdymo pamokas. Taip pat čia nauji mokytojai gali išbandyti savo mokymo įgūdžius.

Kasdieninėms išlaidoms padengti asociacija siūlo kitoms organizacijoms nuomotis patalpas.

2020 m., prisidėjęs mokymų ir renginių lankytojams bei dėstytojoms, draugijos patalpos buvo parengtos parodoms rengti.

Bendradarbiaujant su Kuldygos technikos mokykla buvo surengti meistriškumo kursai dirbantiems Jaunpilio savivaldybės gyventojams: Latvijos kulinarinis paveldas, medinių gaminių projektavimas ir automobilių elektros įrangos diagnostika. Kursuose buvo siekiama supažindinti Jaunpilio gyventojus su dabartinėmis mokymo programomis dirbantiems suaugusiems Kuldygos technologijų ir turizmo technikumė, įgyvendinant Europos socialinio fondo (ESF) finansuojamus projektus.

„Rats“ taip pat dalyvauja įgyvendinant įvairius projektus. Pavyzdžiui, projektas „Šeimos istorijos kaime“ prasidėjo nuo seminaro „Žodinė istorija - pokalbių vedimas, rengimas ir publikavimas“. Projekto dalyviai sužinojo ir surinko savo šeimos istorijas naudodamiesi savo šeimos albumais, dokumentais, interviu su vyresniąja karta, turimais interneto ištekliais „Jaunpilio kronika“ ir kitais paskelbtais leidiniais. Susitikimuose jie dalijosi savo praktine patirtimi apie atliktus interviu ir surinktą medžiagą. Dalyvių patirtį taip pat galima peržiūrėti [youtube.com](https://www.youtube.com), Jaunpilis RPC. Pasibaigus projektui surinktas šeimos istorijas dalyviai galėjo pasilikti saugoti šeimoje arba perduoti muziejui, bibliotekai ar Jaunpilio RPC „Rats“ draugijai, kad jie būtų panaudoti projektų kūrimui ateityje.

Šiaurės ministrų tarybos programos „Nordplus“ projekte partneriai iš trijų šalių pasidalino nematerialaus paveldo išsaugojimo patirtimi.

Projekte „Keturi valandos nuo iki Jaunpilio“, kurį bendrai finansavo Jaunpilio miesto taryba, buvo sukurti aštuoni pėsčiųjų maršrutai, apmokyti aštuoni savanoriai kelionių gidai ir 3x3 Pasaulio latvių stovyklos Jaunpilyje dalyviams buvo galimybė juos pamatyti.

Vykdamas ESF projektą „Darbuotojų profesinės kompetencijos tobulinimas“ ir bendradarbiaujant su Kuldigos turizmo ir technologijų techniku buvo surengti keli kvalifikacijos tobulinimo kursai: Turizmo produktų kūrimas, Naujausios maisto ruošimo ir pristatymo tendencijos, Konferencijų ir seminarų valdymas, Medienos gaminių projektavimas ir restauravimas.

Valstybinės įdarbinimo agentūros ESF projekte „Garantijos jaunimui“ jauniems žmonėms, kurie ilgą laiką buvo bedarbiai, suteikiama galimybė „lavinti darbo įgūdžius mokymuose „Darbo įgūdžių reikalingų nevyriausybiniam sektoriuje ugdymas“.

Projekte buvo vykdoma kita įvairi veikla: sumontuotas ir atnaujintas fortepijonas fortepijono pamokoms, nupirkta fotoaparatas fotografijos ir animacijos užsiėmimams, organizuoti marketingo, buhalterinės apskaitos ir organizacinės psichologijos kursai, organizuotos jaunimo dienos stovyklos, mokymai senjorams tema „Jaunpilio savivaldybės gyventojų sveikata“. Bendradarbiaujant su Jaunpilio socialine tarnyba Jaunpilio „Rats“ įgyvendino Europos programos labiausiai skurstantiems asmenims remti priemonės - seminarų ciklą „Mokymosi visą gyvenimą skatinimas priešpensijiniame ir pensijiniame amžiuje“, kūrybines dirbtuves skirtingo amžiaus žmonėms, kūrybinių darbų parodas ir virtuvės kultūros kūrimą draugijoje.

Pagrindinė gerosios praktikos įgyvendinimo nauda vietos valdžiai

Manome, kad tokio pobūdžio veikla suaugusiųjų švietimo srityje yra beveik ideali, nes galima įžvelgti daug šios veiklos privalumų:

- Ji yra arčiau gyventojų - lengvai pasiekama.
- Galimybė piliečiams plėsti kompetencijas ir likti darbo rinkoje.
- Gebėjimas greitai reaguoti į paklausos, poreikių pokyčius.
- Lengvai išsiaiškinti besimokančiųjų poreikius.
- Mažos klausytojų grupės - individualus požiūris.
- Minimali biurokratija.
- Puikus bendradarbiavimas su apskrities taryba - parama visais klausimais (atlyginimas, patalpos, komunaliniai mokesčiai, bendras projektų finansavimas).

- Gerai įrengtos patalpos (įrengė „Rats“ įgyvendinant įvairius fondų projektus, taip pat finansais prisidėjo savivaldybė).
- Gebėjimas pasirinkti geriausius mokytojus.
- Besimokantieji yra asmeniškai pažįstami ir į pamokas ateina kaip į vakarėlį.

Geras bendradarbiavimas su kitomis savivaldybės bendruomenėmis - pensininkais, sodininkais, amatininkais, jaunimu. Laikui bėgant kai kurie teminiai užsiėmimai buvo perkelti į specializuotus klubus, pavyzdžiui, dauguma su amatais susijusių užsiėmimų – į asociaciją „Dzīpars“, kurios pagrindu buvo įkurti ir veikia Amatų namai. Pensininkų asociacija jau 7 metus veda vasaros psichologijos kursus - kasmet kita specifine tema bendradarbiaujant su Daina Reinfelds.

Taigi draugija „Rats“, remiant savivaldybei, gali organizuoti reikiamus mokymus netoli gyvenamosios vietos, leidžiančius sutaupyti laiko ir finansinių išteklių. Toks veiklos modelis stiprina bendruomenę, gerina bendravimą, vienija visuomenę, žmonės prisiima atsakomybę vieni už kitus. Panašūs modeliai veikia išsivysčiusiose Europos šalyse, kur bendruomenė yra pilietinės visuomenės pagrindas.

Gerosios praktikos tvarumo sąlygos ir tobulėjimo galimybės

Neneigsime, kad Jaunpilyje dar yra dalykų, kuriuos reikia tobulinti. Jaunpilio draugijos labiau „dirba praktinius darbus“ ir daugelis gerų dalykų lieka plačiajai visuomenei nežinomi. „Rats“ turėtų aktyviau bendradarbiauti su žiniasklaida, kas būtų žinoma ir matoma Jaunpilio gyventojams ir kaimyninėse apskrityse.

Piliečiai taip pat nerodo susidomėjimo įvairiais su Europos institucijomis susijusiais klausimais, todėl ši sritis apskrityje yra mažiau išvystyta. Nepakankamai dėmesio skiriama anksčiau mokyklas paliekantiems asmenims, todėl reikėtų daugiau galvoti apie jų socializaciją ir išsilavinimą, taip pat apie jų integraciją į darbo rinką. Veiklos draugijos turi pakankamai, o finansinė ir moralinė parama, gauta iš regiono, palengvintų draugijų darbą.

Ilgametis darbas suaugusiųjų švietime suteikė įdomios patirties. Tai gali būti naudinga ne tik mažoms apskritims, kurios kaip Jaunpilis jau plėtoja suaugusiųjų švietimą ar planuoja tai daryti, bet ir didelėms apskritims.

Dažnai pamirštame, kad suaugusiųjų švietimas yra toks pat svarbus kaip ir privalomas pradinis ugdymas – jam reikia skirti didesnį dėmesio visais lygmenimis. Kartais sunku atskirti suaugusiųjų švietimą nuo socialinio darbo ir kultūros. Pavyzdžiui, žmogus, turintis suvokimo negalią, ateina mokytis į kompiuterių kursus. Asmuo būna bendruomenėje tris mėnesius du kartus per savaitę, tuo

pačiu metu - padedamas mentorių išmoksta įjungti kompiuterį ir portaluose susirasti naujienas. Niekas negali pasakyti, kas svarbiau – naujai įgytos žinios ar besimokančiųjų ir mokytojo teigiamas požiūris.

Labai svarbu, kad apskrities vadovybė remtų suaugusiųjų švietimą ne tik žodžiais, bet ir darbais – suteikdama kuo daugiau finansinės pagalbos. Aplinkiniai netgi stebi, kiek apskrities tarybos darbuotojų lanko suaugusiųjų mokymų renginius ir kurių daugiausia. Kita vertus - šiuose renginiuose atstovai ir tarybos darbuotojai turi galimybę susitikti su savivaldybės gyventojais neformalioje aplinkoje, neprarandant ryšio su realiu gyvenimu.

Gerų rezultatų galima pasiekti tik tuo atveju, jei visos savivaldybės institucijos ir organizacijos bendradarbiaus tiek horizontaliai, tiek vertikalčiai. Būtent horizontalus - nekonkurencingas visų NVO bendradarbiavimas, keitimasis idėjomis, problemų sprendimo pasiūlymais, bendras didesnių renginių organizavimas - yra labai svarbu. Savo ruožtu vertikalus - tai bendradarbiavimas nuo žemiausios visuomenės grupės iki savivaldybės ir kitų institucijų darbuotojų. Buvimas kartu, savi žmonės, bendruomenė - šie žodžiai tampa Jaunpilio realybe. Žinoma, dideliuose regionuose situacija yra kitokia, tačiau reikia pripažinti, kad konkurencija, o ne bendradarbiavimas, dažnai sugadina daug gerų dalykų.

Svarbu būti atviram ne tik naujoms idėjomis ir savo žmonėms, bet ir kaimynams. Jaunpilyje mokymuose ir renginiuose dalyvauja žmonės iš visų aplinkinių apskričių. Jie nemoka didesnių dalyvio mokesčių ir kitų apskričių gyventojams nėra jokių apribojimų. Jaunpilis siekia sukurti vieningą visuomenę, kuri nėra suskaldyta ar apribota dėl savo teritorijos išsidėstymo, tautybės, kalbos, nuosavybės ar kitų veiksnių.

Labai svarbu reguliariai išsiaiškinti vietos verslininkų poreikius, jie mielai, jeigu reikia visuomenei, remia įvairias veiklas. Jaunpilyje nuolat vyksta vietinių verslininkų dienos, kuriose dalyvauja „Rats“, keičiasi informacija ir reklamuoja savo siūlomus mokymus.

Jeigu savivaldybė remia draugijos veiklą, ji turi dirbti su absoliučiai visomis savivaldybės gyventojų grupėmis. Nė vienas suinteresuotas besimokantysis neturėtų būti pašalintas, tačiau reikia rasti tinkamą pamokų laiką ir turinį.

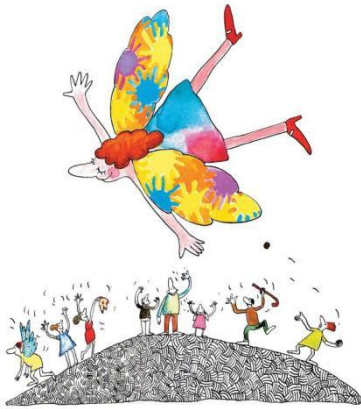
Mažoje savivaldybėje svarbu asmeniškai pažinti žmones, idealu, jei įmanoma kalbėti apie jų protėvius, apie įdomius įvykius savivaldybėje. Tai sukuria abipusį pasitikėjimą ir tada geriau vyksta darbas. Dažnai toks bendravimas, bendradarbiavimas mažina socialinę įtampą, lengviau kartu rasti problemų sprendimus.

Rekomendacijos dėl gerosios praktikos sklaidos

Gerą Jaunpilio regiono praktiką gali perimti po administracinės reformos naujai įsteigtų regionų atskirų savivaldybių bendruomenių centrai, suteikdami savo gyventojams švietimą ir bendruomenės stiprinimo iniciatyvas kuo arčiau jų gyvenamosios vietos. Pageidautina, kad naujai įsteigto didelio regiono centre būtų suaugusiųjų švietimo metodinis centras, savivaldybių bendruomenėse didinantis suaugusiųjų švietimo koordinatorių darbo kokybę ir teikiantis jiems metodinę paramą.

Lietuva

Suaugusiųjų mokymosi savaitė Lietuvoje

Nacionalinė kasmetinė kampanija - suaugusiųjų mokymosi savaitė
<http://www.lssa.smm.lt/lt/suaugusiuju-mokymosi-savaite/>

Vykdytojas

Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija <http://www.lssa.smm.lt/lt/>

Veiklos pagrindimas

2000 metais, atsiliepdama į UNESCO komisijos kvietimą skatinti mokymąsi visą gyvenimą, Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija (LSŠA) pirmą kartą inicijavo suaugusiųjų mokymosi savaitę. Nuo tada suaugusiųjų mokymosi savaitės iniciatyva Lietuvoje tapo tradicine kampanija. Kampanija skirta keistis informacija apie švietimo/mokymosi galimybes ir patirtį, žadinti visuomenės smalsumą mokytis, skatinti suaugusiųjų švietėjus/andragogus taikyti naujoviškus suaugusiųjų mokymosi metodus. Kampanijos renginiuose dalijamasi gera mokymosi patirtimi, įvairaus lygio politikų dėmesys atkreipiamas į suaugusiųjų švietimo ir mokymosi iššūkius bei problemas.

Suaugusiųjų mokymosi savaitės tikslas - jungti įvairaus pobūdžio suaugusiųjų švietimo ir mokymo įstaigas, nevyriausybines organizacijas (NVO) vietos bendruomenes, darbdavius, socialinius partnerius, valstybės ir vietos politikus bendrai veiklai, kuri parodytų mokymosi galimybes kiekvienam visuomenės nariui, ypač pažeidžiamoms grupėms, atkreipiant dėmesį į mokymąsi arčiau namų ir tobulinant suaugusiųjų švietėjų kompetenciją.

Į suaugusiųjų mokymosi savaitės kampaniją kasmet aktyviai įsijungia visos Lietuvos suaugę mokiniai ir andragogai. Kampanijoje dalyvauja platus dalyvių ratas: įvairaus pobūdžio suaugusiųjų švietimo ir mokymo(si) įstaigos, bendruomenės, NVO, kultūros įstaigos, bibliotekos, muziejai, vietinės kaimynystės grupės ir pan. Per 21 suaugusiųjų mokymosi savaitės metus (2000 - 2020) 3886 įstaigos ir organizacijos organizavo 7485 švietimo ir mokymo(si) renginius, kuriuose dalyvavo virš 200 000 suaugusių žmonių.

Pagrindiniai SMS organizavimo principai: savanoriškumas, lankstumas įgyvendinant idėjas ir pasitikėjimas.

Lietuvoje vykstanti suaugusiųjų mokymosi savaitė yra tarptautinio mokymosi savaitių/festivalių tinklo narė, palaikanti suaugusiųjų mokymo(si) iniciatyvų plėtrą Europoje. Lietuvos SMS patirtis yra įtraukta į UNESCO Mokymosi visą gyvenimą instituto (UIL) vykdyto projekto „Tarptautinės suaugusiųjų mokymosi savaitės Europoje“ leidinį [International Weeks of Adult Learning in Europe \(2003\)](#)

2017 metais LSŠA prisijungė prie Europos suaugusiųjų švietimo asociacijos iniciatyvos švęsti suaugusiųjų mokymosi metus Europoje ir SMS renginius skyrė šiai iniciatyvai palaikyti.

Tikslinė grupė

Tikslinė grupė yra suaugusiųjų švietimo politikai, nacionaliniai ir vietiniai švietimo ir mokymo(si) paslaugų teikėjai, kultūros įstaigos (bibliotekos, muziejai, kultūros centrai ir pan.) ir suaugusioji visuomenės dalis, žmonės, kurie mokosi - miestų, miestelių, gyvenviečių ir kaimo gyventojai.

Turinys

Suaugusiųjų mokymosi savaitė vyksta rudenį, vieną lapkričio savaitę. LSŠA yra iniciatorius ir organizatorius. Mokymosi savaitė organizuojama glaudžiai bendradarbiaujant su regioniniais Mokymosi savaitės koordinatoriais, o nuo 2016 metų ir su neformaliojo suaugusiųjų švietimo koordinatoriais savivaldybėse.

Kiekviena suaugusiųjų mokymosi savaitė yra skiriama konkrečiai, aktualiai suaugusiųjų švietimo/mokymosi temai ir turi specifinį pavadinimą (1 lentelė):

9 lentelė. Suaugusiųjų mokymosi savaitių tematika

<p>2000 – „Suaugusiųjų mokymasis: teisė, privilegija ar pareiga“.</p> <p>2001 – „Kalbų savaitė suaugusiems“.</p> <p>2002 – „Švietimas prieš socialinę atskirtį“.</p> <p>2003 – „ Mokymasis arčiau žmogaus“.</p> <p>2004 – „Mes - europiečiai. Mokykimės tolerancijos“</p> <p>2005 – „Pilietiškumas praktiškai“.</p> <p>2006 – „Švietimas – kultūrai. Kultūra – švietimui“.</p> <p>2007 – „Mokomės kartu: vaikai, tėvai, seneliai“.</p> <p>2008 – „Kultūra+kalba=dialogas“.</p> <p>2009 – „Septynios kūrybiškumo dienos – švietimui, kultūrai, verslui“.</p>	<p>2011 – „Nuo Trečiojo iki Dvidešimt Pirmojo amžiaus. Rudens pasirinkimai“.</p> <p>2012 – „Kartų mokymasis kartu“.</p> <p>2013 – „Suartėjimai: nuo asmeninės savasties iki Europos piliečio“ .</p> <p>2014 – „Gyvybės medis“.</p> <p>2015 - „Aktyvus mokymasis aktyviam gyvenimui“.</p> <p>2016 - „Mokymosi spalvos“.</p> <p>2017 - „Mokymosi galia ir žavesys“.</p> <p>2018 - „Lietuva mokosi: iš praeities į ateitį“.</p> <p>2019 - „Mokymosi pasaulis laukia. Keliaukim!“.</p> <p>2020 - „Susitikime mokytis. Kartu mes</p>
---	---

2010 – „Besimokančios organizacijos: nuo retorikos prie veiksmų!“.

galim!“
2021 - „Mokaisi – gyveni, gyveni – mokaisi!“.

Kiekvienais metais suaugusiųjų mokymosi savaitei sukuriamas plakatas, atspindintis pasirinktą metų temą.

6 pav. Suaugusiųjų mokymosi savaitės plakatai

Renginiai savivaldybėse

Per suaugusiųjų mokymosi savaitę LSŠA nariai ir kitos formalios bei neformalios suaugusiųjų švietimo ir mokymo įstaigos (pedagogų švietimo centrai, universitetai, kultūros įstaigos, bendruomenės, vietinės veiklos grupės, NVO ir t.t.) organizuoja viešus renginius. Kiekvienais metais Mokymosi savaitės dalyviais būna 200 - 300 įstaigų ir organizacijų, jos kviečia suaugusiuosius į 300-700 mokymosi renginių. Įstaigų ir organizacijų dalyvavimo Mokymosi savaitėje geografija ir įvairovė priklauso nuo to, kiek Mokymosi savaitės tema aktuali ir patraukli tam tikrai įstaigai/organizacijai.

Suaugusiųjų mokymosi savaitės metu vyksta mokymai, akcijos, atvirų durų dienos, atviros pamokos, nuotoliniai mokymai, pristatymai ir diskusijos, kūrybinės dirbtuvės, meninės raiškos projektai, mokymosi pusryčiai, popietės ir vakaronės, bendruomenių susitikimai ir talkos, pažintiniai vizitai, parodos, socialinės akcijos, konferencijos, jungtiniai įvairių suaugusiųjų švietimo paslaugas teikiančių įstaigų renginiai.

Renginiai pasižymi mokymosi būdų ir priemonių įvairove, juose dalyviai įgyja naujos mokymosi patirties, dalijasi geriausia suaugusiųjų mokymosi praktika. Per Mokymosi savaitę parodytos patrauklios mokymosi formos ir lankstūs metodai stiprina suaugusiųjų mokymosi visą gyvenimą motyvaciją.

Rengiant vietos renginius savivaldybėse būna daug kūrybiškumo ir novatoriškumo pavyzdžių:

- 2018 m. Marijampolėje mokymosi autobusas važinėjo iš vienos mokymo įstaigos į kitą, subūrė žmones ir atvežė juos į galutinę stotelę, kur vyko suaugusiųjų mokymosi konferencija.
- 2019 m. Alytuje Mokymosi savaitės renginių dalyviams buvo išduoti Mokymosi pasai, su kuriais jie keliavo po įvairias Alytaus švietimo įstaigas, galėjo rinkti taškus ir būti apdovanoti. Buvo sukurti penki mokymosi maršrutai: „Grožis ir sveikata“, „Etnokultūra ir turizmas“, „Menas ir raiška“, „Verslas ir amatų plėtra“, „Kultūra, istorija ir laisvalaikis“. Kiekviename maršrute buvo galima aplankyti penkias ugdymo/mokymo įstaigas. Norint gauti prizą, reikėjo aplankyti bent 3 mokymosi vietas.
- 2019 m. Pravieniškių bibliotekininkai vietiniam savaitės atidarymui pasirinko geležinkelio stotį ir surengė akciją „Tegul kelionė atrodo ne per ilga“. Organizatoriai bendravo su traukiniu atvykstančiais ir išvykstančiais keleiviais, mokė piešti fraktalus, dovanojo knygas kad kelionė būtų gana efektyvi, o ne nuobodi.

Įgyvendinant suaugusiųjų mokymosi savaitės iniciatyvą regionuose bendradarbiaujama ir su vietine žiniasklaida - laikraščiais, vietine televizija, pavyzdžiui, [Jurbarkosviesa](#); [sduvosgidas](#); [sirvinta](#)

Nacionaliniai renginiai

Atidarymo ceremonija

Suaugusiųjų mokymosi savaitės atidarymui rengiamos konferencijos. Kasmetinės konferencijos tikslas – dalyvaujant politikams, vietos valdžios institucijoms, ekspertams, specialistams, andragogams, praktikams skatinti visų visuomenės grupių mokymąsi visą

gyvenimą. Konferencija kasmet sukiečia 80 – 100 suaugusiųjų švietėjų iš visos Lietuvos. Nuo 2013 m. atidarymo renginys vyksta savivaldybėse. Kokioje savivaldybėje vyks renginys priklauso nuo kiekvienos savivaldybės suaugusiųjų švietimo/mokymo įstaigų aktyvumo: būtent jos siūlosi surengti atidarymą vienoje ar kitoje savivaldybėje. Nacionalinė konferencija savivaldybėje – tai galimybė pristatyti regioninę suaugusiųjų švietimo veiklą visai Lietuvai. Atidarymo konferencijų scenarijus yra nusistovėjęs: pirmojoje dalyje - įvairūs pranešimai suaugusiųjų mokymosi temomis ir geriausių suaugusiųjų švietimo dalyvių (andragogų, projektų ir pan.) pagerbimas; antrojoje – mokymosi dirbtuvės. Praktinių užsiėmimų - mokymosi dirbtuvių įvairovė kiekvienai konferencijai suteikia „savo veidą“, pavyzdžiui:

- Suaugusiųjų mokymosi savaitės „Mokymosi pasaulis laukia. Keliaukim!“ atidarymo renginys vyko Vilniaus geležinkelio stotyje. Praktiniai mokymosi užsiėmimai, kuriais buvo siekiama į mokymąsi įtraukti praeivius, vyko improvizuotose „Išlipk – išlipk“ stotelėse: „Vertybės“, „Muzika“, „Kalba“, „Poezija“, „[Sveika gyvensena](#)“.
- Panevėžyje atidarant suaugusiųjų mokymosi savaitę „Gyvybės medis“ vienas iš praktinių užsiėmimų vyko centrinėje miesto aikštėje. Dalyviai ir praeiviai savo mintis apie mokymąsi ir ekologiją rašė kartono „debesyse“ ir jais puošė natūralų medį, augantį aikštėje.
- 2020 metų mokymosi savaitės atidarymo renginys dėl Covid - 19 pandemijos vyko per nuotolį.

Projektų ir iniciatyvų apdovanojimai

Nuo 2005 suaugusiųjų mokymosi savaitės organizatoriai teikia apdovanojimus už iniciatyvas ir projektus, įgyvendintus suaugusiųjų švietimo ir mokymo(si) srityje. Konkurso tikslas – pristatyti vietinę, regioninę ir nacionalinę gerąją patirtį. Trys originaliausi projektai/iniciatyvos apdovanojami LSŠA diplomais, viešinami LSŠA internetinėje svetainėje ir leidinyje „Savišvieta“.

Metų andragogo vardo suteikimas

Nuo 2008 metų per suaugusiųjų mokymosi savaitę paskelbiamas *Metų andragogas*. *Metų andragogo* vardas suteikiamas už aktyvų suaugusiųjų švietimo ir mokymosi idėjos sklaidą, mokslinių ir/ar praktinių andragoginių veiklų organizavimą ir įgyvendinimą. Per tryliką nominacijos metų *Metų andragogo* vardas buvo suteiktas

šešiolikai suaugusiųjų mokytojų. Tai atsitiko todėl, kad kai kuriais metais *Metų andragogo* vardas

buvo suteiktas skirtingose suaugusiųjų švietimo ir mokymosi srityse (kultūros, profesinio rengimo, bendruomenėse) dirbantiems mokytojams.

Kampanijos organizavimo žingsniai

Informacijos sklaida

- Einamųjų metų pradžioje LSŠA valdyba aptaria suaugusiųjų mokymosi savaitės idėją ir temą bei sudaro organizavimo komitetą.
- Parengiami kvietimai: prisijungti prie kampanijos organizuojant renginius, dalyvauti įvykdytų projektų konkurse, teikti suaugusiųjų švietėjus *Metų andragogo* vardui gauti.
- Kvietimai dalyvauti Mokymosi savaitėje platinami įvairiais kanalais: per LSŠA tinklą (Skyrių koordinatorius, paskyrą „Facebook“, internetinėje svetainėje; per neformalaus suaugusiųjų švietimo koordinatorius savivaldybėse; per Nacionalinį švietimo NVO tinklą, kitus socialinius partnerius (muziejus, bibliotekas ir t.t.)
- Parengiama viešinimo medžiaga (plakatai, skrajutės ir pan.; įvairiais metais medžiaga būna skirtinga). Ji platinama renginių organizatoriams prieš suaugusiųjų mokymosi savaitę ir jai vykstant.
- Renkama informacija apie renginius iš regionų, ji apdorojama:
 - Regioninius (kraštų) renginių planus prašoma atsiųsti prieš tris savaites iki Mokymosi savaitės pradžios.
 - Iš regioninių renginių planų sudaroma nacionalinė suaugusiųjų mokymosi savaitės programa. Ji platinama per LSŠA Skyrius, internetinėje svetainėje ir paskyroje „Facebook“.
 - Paraiškos vykdytų projektų konkursui turi būti atsiųstos prieš dvi savaites iki Mokymosi savaitės atidarymo ceremonijos. Paraiškas vertina LSŠA Prezidentės sudaryta komisija.
 - Kandidatus *Metų andragogo* vardui gauti prašoma teikti prieš mėnesį. Teisę teikti kandidatus turi LSŠA Skyriai bendru jų narių sutarimu. LSŠA Prezidentės sudaryta

komisija svarsto kandidatūras ir skelbia *Metų andragogo* vardo laimėtoją. Atidarymo ceremonijos metu jam įteikiamas LSŠA diplomas ir Angelo skulptūra.

- Pasibaigus suaugusiųjų mokymosi savaitei įvairūs straipsniai apie jos rezultatus, renginius, asmeninės dalyvių refleksijos publikuojamos LSŠA leidinyje „Savišvieta“, internetinėje svetainėje, „Epale“ platformoje.

Renginių organizavimas savivaldybėse

Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija:

- Siunčia informaciją savivaldybių merams, informuodama juos apie kampaniją, kviesdama merus paskatinti rajono suaugusiųjų švietimo įstaigas prisijungti prie iniciatyvos, taip pat prašydama pagal galimybes remti Mokymosi savaitės veiklas.
- Mokymosi savaitei pasibaigus informuoja savivaldybių merus apie tai, kiek ir kokios rajono suaugusiųjų švietimo įstaigos organizavo renginius. Kai kurios savivaldybės apdovanoja dalyvavusias įstaigas padėkos raštais.
- Palaiko glaudžius ryšius su suaugusiųjų mokymosi savaitės koordinatoriumi toje savivaldybėje, kuri prisiima garbę ir atsakomybę organizuoti Mokymosi savaitės atidarymo renginį.

Suaugusiųjų mokymosi savaitės regioniniai koordinatoriai:

- Bendrauja su neformaliojo suaugusiųjų švietimo koordinatoriais savivaldybėse.
- Organizuoja regioninius renginius: konferencijas, forumus ir pan.
- Teikia informaciją vietinei žiniasklaidai, ruošia straipsnius apie Mokymosi savaitę vietinei spaudai.

Neformaliojo suaugusiųjų švietimo koordinatoriai savivaldybėse:

- Bendrauja su vietiniais suaugusiųjų švietimo paslaugų teikėjais (siunčia informaciją, renka renginių planus, siunčia juos regioniniams koordinatoriams).
- Užmezga kontaktus ir/ar palaiko juos su atsakingais savivaldybės asmenimis dėl galimos paramos bei organizacinių Mokymosi savaitės savivaldybėje reikalų.
- Bendrauja su vietine žiniasklaida.
- Savivaldybės, kuri pasisiūlo/sutinka būti Mokymosi savaitės atidarymo renginio sostine, koordinatorius kartu su LSŠA organizuoja minėtą renginį, bendrauja su savivaldybės tarnautojais, vietiniais suaugusiųjų švietėjais, galinčiais realizuoti praktinio mokymosi dirbtuves, laboratorijas ir pan.

Ištekliai

Kampanija neturi nuolatinio finansavimo. Suaugusiųjų švietėjai organizacinį darbą dirba savanoriškai ir iš entuziazmo.

Iki 2004 metų suaugusiųjų mokymosi savaitės veiklas finansavo tarptautinio bendradarbiavimo partneriai (DVV- International (Vokietija), Šiaurės šalių liaudies akademija). Kai kuriais metais lėšos buvo gautos per projektinį finansavimą (pvz., UNESCO patronažo programą, Pasaulio banko mažųjų projektų programą). Nedidelį finansavimą suteikia Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, tačiau jis nėra pastovus, t.y., kiekvienais metais dėl jo reikia kreiptis iš naujo ir planuojant suaugusiųjų mokymosi savaitę negalima būti tikriems, kad jis bus.

Paskutinius penkerius metus Mokymosi savaitės atidarymo ceremonija rengiama kartu su „Epale“ programa, kurią administruoja Švietimo mainų paramos fondas. Ši programa skiria finansavimą renginio patalpų nuomai, dalyvių maitinimui, taip pat pasiūlo įtraukiantį „Epale“ autoriteto pranešimą.

Savivaldos parama suaugusiųjų mokymosi savaitės veikloms vietose

2016 metais savivaldybėse įsteigus neformaliojo suaugusiųjų švietimo koordinatoriaus pareigybę kai kurių savivaldybių dalyvavimas suaugusiųjų mokymosi savaitės kampanijoje labai išaugo. Tačiau savivaldybių parama iniciatyvai vietose nėra pastovi ir nuolatinė. Kiekviena savivaldybė Mokymosi savaitės veiklas remia pagal tai, kaip ji supranta suaugusiųjų švietimo/mokymosi reikšmę ir kokias turi galimybes. Nors visos savivaldybės suaugusiųjų švietimą yra įtraukusios į strateginius planus, tik kai kurios skiria pastovų šios srities finansavimą. Tai atsiliepia ir paramos skyrimui mokymosi savaitei.

Kaip teigiamą pavyzdį galima paminėti Panevėžio rajono (<https://www.panrs.lt/>) savivaldybę, kuri savo strateginiame plane yra numčiusi ir kasmet skiria lėšas suaugusiųjų švietimui per neformalaus suaugusiųjų švietimo koordinatorių - Panevėžio rajono švietimo centrą. Pastarasis lėšas naudoja trečiojo amžiaus universiteto veikloms plėtoti ir suaugusiųjų mokymosi savaitės renginiams rajone organizuoti.

Kai kurios savivaldybės skelbia neformalaus suaugusiųjų švietimo programų konkursus ir suaugusiųjų švietimo įstaigos gali teikti paraiškas taip pat ir vietinei suaugusiųjų mokymosi savaitei organizuoti.

Tokiu pavyzdžiu galėtų būti Klaipėdos miesto savivaldybė (<https://www.klaipeda.lt/lt>): 2016, 2017 ir 2018 metais buvo įsteigta speciali programa neformaliojo suaugusiųjų švietimo veikloms remti, tarp kurių buvo ir suaugusiųjų mokymosi savaitės renginiai.

Yra savivaldybių, kuriose suaugusiųjų mokymosi savaitė prasideda susitikimais ir diskusijomis apie suaugusiųjų mokymosi situaciją savivaldybėje, dalyvaujant merams ir/ar kitiems atsakingiems asmenims. Per mokymosi savaitę taip pat būna renginių, kuriuos bendrai organizuoja suaugusiųjų

švietimo įstaigos ir savivaldybių administracija, jie vyksta savivaldybės patalpose.

Savivaldybės, kuriose vyksta nacionalinis atidarymo renginys, paprastai suteikia nemokamas patalpas, savivaldybių merai tampa renginio globėjais ir pasveikina renginio dalyvius.

Savivaldybių informaciniuose šaltiniuose nemokamai skelbiama informacija apie vietinius renginius, pvz.,: [Telšiai](#), [Zarasai](#), [Vilnius region](#)

Gerosios praktikos nauda savivaldybėms

Suaugusiųjų mokymosi savaitės iniciatyva didina supratimą apie mokymosi visą gyvenimą esmę ir svarbą, praktiškai demonstruoja suaugusiųjų mokymąsi. Neformaliojo suaugusiųjų mokymosi srityje dirbantys švietėjai/mokytojai turi galimybę būti pastebėti ir įvertinti, jiems suteikiama proga kurti bendradarbiavimo tinklus. Suaugusiųjų mokymosi savaitė tampa tradicija ir kasmet vienija mokytojus daugiau vietinių bendruomenių. Mokymosi savaitės renginių dalyviai gauna mokymosi „virusą“ ir vėliau savarankiškai ieško mokymosi visą gyvenimą iššūkių.

Nuo 2013m. suaugusiųjų mokymosi savaitės atidarymo ceremonija kasmet vyksta vis kitoje savivaldybėje ir tai yra proga pristatyti miesto, rajono ar regiono suaugusiųjų švietimo pasiekimus nacionaliniu mastu – iš visos Lietuvos atvykusiems dalyviams .

Gerosios praktikos įgyvendinimo kliūtys

Lietuvoje pastebimas mokymosi visą gyvenimą esmės ir svarbos suvokimo trūkumas. Labai dažnai į neformalų suaugusiųjų švietimą žiūrima tik kaip trečiojo amžiaus universitetų veiklą.

Regionuose dėmesys neformaliajam suaugusiųjų švietimui priklauso nuo neformaliojo švietimo koordinatoriaus požiūrio. Suaugusiųjų mokymosi savaitė yra visuomeninė iniciatyva ir jai dažnai trūksta paramos regionuose, kur įprasta veikla vyksta „iš viršaus į apačią“, laukiant ministerijų ar kitų valstybės institucijų nurodymų, vengiant asmeninio veikimo ir atsakomybės.

Sąlygos gerosios praktikos tvarumui

Suaugusiųjų švietėjų entuziazmas yra ir bus pagrindinis suaugusiųjų mokymosi savaitės išteklius.

Tačiau Mokymosi savaitės organizatoriai mato ir daugiau prielaidų kampanijos tvarumui užtikrinti:

- Savivaldybių darbuotojų informuotumo apie mokymosi visą gyvenimą svarbą didinimas.
- Aiškių finansinių priemonių neformaliajam suaugusiųjų švietimui finansuoti sukūrimas nacionaliniu lygmeniu ir savivaldybėse.
- Suaugusiųjų mokymosi savaitės pripažinimas ir įtraukimas į suaugusiųjų švietimo sklaidos projektus nacionaliniu ir savivaldybių lygmenimis. Tokiai šaliai kaip Lietuva (2,8 mln. gyventojų) būtų optimalu remti suaugusiųjų mokymosi savaitės organizavimą 15 000-20 000

eurų, šiuo metu iniciatyva atsitiktinai finansuojama tik 10 – 15 proc. Sektini pavyzdžiai galėtų būti šalys, turinčios didelę patirtį organizuojant suaugusiųjų mokymosi savaites: Didžioji Britanija [United Kingdom](#) (nuo 1992); Slovėnija [Slovenia](#) (nuo 1996).

Rekomendacijos gerajai praktikai perduoti

Suaugusiųjų mokymosi savaitės organizatoriai turėtų kaip galima anksčiau parengti kampanijos strategiją, numatyti veiksmingą viešųjų ryšių kampaniją iniciatyvos sklaidai. Reklamuojant kampaniją ir dalijantis gerąja patirtimi turėtų būti naudojama „Epale“ platforma.

Prieš kampaniją ir/ar per ją derėtų rengti spaudos konferencijas; pageidautina, kad jose dalyvautų suaugusiųjų švietimo politikos formuotojai ir kiti žinomi žmonės. Svarbu gerinti ryšius su aktyviais ir įsitraukusiais neformaliojo suaugusiųjų švietimo koordinاتورiais savivaldybėse, keistis gerąja patirtimi tarp savivaldybių.

Kiti aspektai, patarimai

Kasmetinė suaugusiųjų mokymosi savaitė ir toliau turėtų skatinti mokymosi visą gyvenimą svarbą visuomenėje. Politikai ir suaugusiųjų švietėjai turėtų didinti visuomenės sąmoningumą mokytis, jeigu tikima, kad, anot Paul Belanger, „išgyvens tik besimokanti planeta“.

Panevėžio miesto neformaliojo suaugusiųjų švietimo koordinacinės grupės veikla

Veikla

Panevėžio miesto neformaliojo suaugusiųjų švietimo [Koordinacinės grupės](#) (KG) veikla.

Vykdytojas

[Panevėžio](#) miesto švietimo centras.

2016 m. Panevėžio miesto švietimo centras buvo paskirtas neformaliojo suaugusiųjų švietimo koordinatoriumi savivaldybėje. Centras sukūrė ir patvirtino Neformaliojo suaugusiųjų švietimo koordinacinės grupės nuostatus. Grupė buvo suburta tais pačiais metais.

Veiklos pagrindimas

Panevėžio mieste veikia daug aktyvių švietimo įstaigų ir organizacijų, jų iniciatyva ir buvo įsteigta Neformaliojo suaugusiųjų švietimo koordinacinė grupė, kuri siekia:

- padėti Panevėžio švietimo centrui koordinuojant suaugusiųjų švietimą.
- Užtikrinti sprendimų ir planų įvairovę neformaliojo suaugusiųjų švietimo srityje.

KG uždavinys – stebėti ir koordinuoti neformaliojo suaugusiųjų švietimo veiklą ir jos tobulinimą bei plėtrą Panevėžyje.

Koordinacinė grupė svarsto pagrindines miesto neformaliojo suaugusiųjų švietimo plėtros perspektyvas, numato kryptis, atlieka ekspertinį vertinimą, konsultuoja ir sprendžia neformaliojo suaugusiųjų švietimo klausimus.

Tikslinė grupė

Neformaliojo suaugusiųjų švietimo srityje veikiančios įstaigos ir organizacijos Panevėžio mieste.

Įgyvendinta veikla

Pagrindinė Koordinacinės grupės veiklos forma yra atviri posėdžiai. Pagal reglamentą susirinkimai turi būti rengiami pagal poreikį, bet ne rečiau kaip kartą per ketvirtį. Įprastai KG susitinka kartą per

mėnesį. 2019 m. Koordinacinė grupė inicijavo miesto suaugusiųjų švietimo poreikių ir galimybių tyrimą, kuris buvo vykdomas bendradarbiaujant su M.Romerio universitetu.

Veiklos organizavimas

Koordinacinę grupę sudaro vienuolika narių,

renkamų keturiems metams. KG nariai atstovauja įvairioms institucijoms, asociacijoms, bendruomenėms (pvz., Aktyvių moterų klubui, Visuomenės sveikatos biurui, Trečiojo amžiaus universitetui, viešosioms bibliotekoms, Lietuvos moterų lygos Panevėžio skyriui, Panevėžio rajono neįgaliųjų sąjungai, kelioms miesto mikrorajonų bendruomenėms ir kt.)

KG pirmininkas renkamas pirmajame susirinkime. Pirmininkas atsako už Grupės darbo organizavimą: nustato posėdžių laiką, vietą ir darbotvarkę, pirmininkauja susirinkimams. Organizacinius klausimus tvarko sekretorius: prieš 3 darbo dienas praneša nariams apie posėdžio vietą ir laiką, parengia ir išsiunčia susirinkimo darbotvarkę bei atitinkamus dokumentus, per 5 darbo dienas parengia susirinkimo protokolo projektą.

Ištekliai

Patalpas ir įrangą susirinkimams suteikia KG narių įstaigos/organizacijos.

Pagrindinis žmogiškasis išteklius yra Panevėžio miesto bendruomenių aktyvistai.

Savivaldybės parama

KG nariai dirba savanoriškais pagrindais. Panevėžio savivaldybė suaugusiųjų švietimą remia taip:

- Skiria lėšų neformaliojo suaugusiųjų švietimo koordinatoriaus etatui.
- Kasmet rengia [konkursus](#) suaugusiųjų neformaliojo švietimo ir mokymosi visą gyvenimą programų finansavimui.
- Suteikia patalpas trečiojo amžiaus universiteto Panevėžio fakulteto veiklai.
- Parengė ir įgyvendina Panevėžio suaugusiųjų neformaliojo švietimo ir tęstinio mokymo planą.
- Skelbia informaciją apie suaugusiųjų neformaliojo švietimo veiklą savivaldybės interneto svetainėje.

Nauda savivaldybei

KG veikla atspindi įvairių miesto bendruomenės grupių mokymosi poreikius, stiprina tarpinstitucinį bendradarbiavimą, gilina supratimą apie kiekvienos institucijos veiklą bei suteikia galimybę dalytis ir perimti gerąją kolegų patirtį.

KG yra tarsi „lakmuso popierėlis“ stebint, reflektuojant ir padedant savivaldybės neformaliojo suaugusiųjų švietimo koordinatoriui.

KG padeda savivaldybės švietimo skyriaus specialistui, atsakingam už suaugusiųjų švietimo politikos formavimą. Šis specialistas kreipiasi į KG dėl informacijos, patarimų ir per KG narius gali skleisti savivaldybės informaciją.

Kliūtys gerosios praktikos įgyvendinimui

KG glaudžiai bendradarbiauja tiek pačioje grupėje, tiek su visais suaugusiųjų švietimo srities veikėjais, tačiau būna, kad kurios nors Koordinacinėje grupėje atstovaujamos institucijos interesai nusveria siekį vienyti bendram neformaliojo suaugusiųjų švietimo tikslui.

Inercija „virti savam katile“ kartais kliudo institucijoms bendradarbiauti su kitais suaugusiųjų švietimo veikėjais.

Gerosios praktikos tvarumo sąlygos

KG veiklos tvarumas ir plėtra bus užtikrinta:

- Jei atsiras kuo daugiau suaugusiųjų švietimo ir mokymosi „fanatikų“, siekiančių kurti ir drauge dirbti miesto gerbūvio labui.
- Jeigu KG strateginiai ir einamieji planai bus ne „popieriniai“, o realūs ir aktualūs KG nariams, kurie norėtų aktyviai įsitraukti į jų įgyvendinimą.
- Jeigu Panevėžio miesto savivaldybės biudžeto lėšomis finansuojamų projektų/programų/konkursų procedūrų aprašuose mokymasis visą gyvenimą bus numatytas kaip prioritetas. Aiški suaugusiųjų švietimo kryptis suteiktų palankesnes galimybes KG nariams nukreipti švietimo įstaigas/organizacijas tikslingai kurti projektus.

Rekomendacijos gerosios praktikos plėtrai

Kuo plačiau regioniniu ir nacionaliniu lygiu viešinti Koordinacinės grupės veiklos patirtį ir reikšmę:

- Inicijuoti stažuotes, konferencijas ir kt. renginius, kuriuose savivaldybių neformaliojo suaugusiųjų švietimo atstovai galėtų pristatyti savo gerą patirtį.
- Organizuoti bendrus renginius su kaimyninėmis savivaldybėmis.
- Dalintis gerą patirtimi per žiniasklaidą, socialinius tinklus, „Epale“.

Joniškio visuomenės sveikatos biuro fizinio aktyvumo užsiėmimai

Veikla

Fizinio aktyvumo užsiėmimai sistemoje iDANCE.

Vykdytojas

Joniškio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras (VSB).

Veiklos pagrindimas

Fizinis aktyvumas yra prioritetinė sveikos gyvensenos sritis užkertant kelią lėtinėms

ligoms, stiprinant psichinę sveikatą, skatinant socialinius santykius ir bendravimą. Visuomenės sveikatos biuras naudoja fizinio aktyvumo sistemą „iDance“, kuri dar yra naujovė Lietuvoje. Tikslas – stiprinti fizinę ir psichinę gyventojų sveikatą, naudojant pažangias technologijas.

iDance sistema greitai tapo priimtina ir paplito pasaulyje, nes ji yra:

- tinkama grupinei veiklai (nuo 4 iki 32 žmonių);
- plačiai naudojama nutukimo, metabolinio sindromo, diabeto profilaktikai, įvairaus amžiaus žmonių fiziniam aktyvumui skatinti;
- didina energijos sąnaudas, koordinaciją, dėmesį, susikaupimą, motyvuoja siekti tikslo.

Tikslinė grupė

Joniškio rajono savivaldybės gyventojų bendruomenė: kaimo gyventojai, savivaldybės tarnautojai, verslininkai, mokytojai, neįgalieji, senjorai, NVO nariai.

Įgyvendinta veikla

Fizinės veiklos užsiėmimai mokyklose, stovyklose, bendruomenėse, Joniškio miesto šventėje.

Veiklos organizavimas

„iDance“ sistema yra plačiai taikoma savivaldybės švietimo įstaigose, darbovietėse, organizacijose. Užsiėmimai vykdomi ir Visuomenės sveikatos biuro patalpose. Šokti ir išbandyti kitokią fizinę veiklą renkasi kolektyvai iš įvairių įstaigų, organizacijų.

Ištekliai

Sistema piršta projekto „Sveikos gyvensenos skatinimas regioniniu lygiu“ lėšomis. Veiklai pasiteisinus, antrasis sistemos komplektas papildomai įsigytas Sporto rėmimo fondo finansuoto projekto „Interaktyvus fizinio aktyvumo plėtra Joniškio rajone“ lėšomis. Visi VSB specialistai yra apmokyti vesti seminarus pagal iDance sistemą. Veikla finansuojama iš biuro ir projekto lėšų.

Savivaldybės parama

Savivaldybė remia biuro projektinę veiklą ir prisidėjo prie pirmojo iDance sistemos komplekto pirkimo.

Kliūtys gerosios praktikos įgyvendinimui

Veiklą įgyvendinti 2020 metais sutrukdė Covid-19 pandeminė situacija.

Nauda savivaldybei

iDance sistema – naujovė Lietuvoje, skirta gyventojų fiziniam aktyvumui skatinti. VSB diegia sveikos

gyvensenos įgūdžius tarp savivaldybės suaugusiųjų. Ši praktika taip pat viešina VSB ir rajono savivaldybę kaip taikančią pažangias technologijas visuomenės sveikatos srityje. Toks pavyzdys skatina kolegas diegti pažangias alternatyvias formas gyventojų fizinei ir psichinei sveikatai stiprinti.

Gerosios praktikos tvarumo sąlygos

Valstybė ir savivaldybės turėtų sukurti visuomenės sveikatos gerinimo finansiniai mechanizmus, skatinančius institucijas pradėti ir tęsti iniciatyvas.

Labai svarbu nacionalinėje ir regioninėje žiniasklaidoje bei įvairių renginių metu propaguoti visuomenės sveikatos gerinimo būtinybę, ypač susidūrus su pandemėmis situacijomis. Savivaldybės turėtų rasti būdų įtikinti gyventojuskad gyventi sveikai yra naudinga.

Rekomendacijos gerosios praktikos plėtrai

Joniškio rajono VSB rekomenduoja kitoms savivaldybėms įsigyti interaktyvią sistemą iDance ir plačiai ją naudoti. 2020 metais per susitikimus ir kvalifikacijos tobulinimo renginius Joniškyje VSB gerąją praktika pasidalino su aplinkinių savivaldybių visuomenės sveikatos biurais. Joniškio rajono VSB kolektyvas yra atviras, bendradarbiaujantis, geranoriškai dalijasi savo patirtimi.

Trakų švietimo centro anglų kalbos kursai

Veikla

Anglų kalbos kursai suaugusiems.

Vykdytojas

VšĮ Trakų švietimo centras (TŠC).

Veiklos pagrindimas

VšĮ Trakų švietimo centras – nevyriausybinė, ne pelno siekianti organizacija. Centras tenkina Trakų rajono ir Vilniaus regiono mokytojų ir kitų specialistų kvalifikacijos kėlimo, neformaliojo švietimo ir tęstinio mokymosi poreikius. TŠC vykdo mokymo, kultūrinės, sveikos gyvensenos ugdymo, aplinkosaugos veiklas, teikia socialinę ir teisinę pagalbą. Kasmet centras surengia beveik 500 renginių, kuriuose suburia apie 15 000 žmonių. Centre įkurtas trečiojo amžiaus universitetas, kurį lanko daugiau nei 300 senjorų. TŠC per metus įgyvendina apie 16 įvairių projektų.

Sprendimas organizuoti anglų kalbos kursus buvo priimtas rajono neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymo koordinacinės tarybos posėdyje, kuriame buvo aptarti gyventojų apklausos rezultatai. Apklausa atskleidė didelį poreikį tobulinti Trakų gyventojų anglų kalbos kompetencijas, kurios yra būtinos įvairių sričių darbuotojams. Trakai – gražus, gausiai turistų lankomas miestas,

todėl anglų kalba reikalinga tiek paslaugų sektoriaus darbuotojams, tiek įstaigoms ir organizacijoms, įgyvendinančioms tarpkultūrinius projektus, plėtojančioms partnerystę.

TŠC tikslas buvo organizuoti anglų kalbos kursus.

Tikslinė grupė

Pilnamečiai savivaldybės gyventojai.

Įgyvendinta veikla

Informacija apie anglų kalbos kursus buvo išplatinta spaudoje ir socialiniuose tinkluose. Pradžioje susirinko 4 grupės po 8 dalyvius. Po sėkmingos pirmųjų grupių mokymosi patirties susirinko dar 4 grupės. Iš viso kursuose dalyvavo 64 savivaldybės gyventojai (8 grupės x 8 asmenys). Kiekvienos grupės kursų programos trukmė buvo 40 valandų.

Ištekliai

Savivaldybė skyrė lėšų ir patalpų kursų organizavimui. Buvo parinkti dėstytojai, sudarytos sutartys.

Savivaldybės parama

Įvertinus patirtį organizuojant mokymosi veiklas Trakuose, buvo aišku, kad daug gyventojų negalės susimokėti pilnos kursų kainos. Todėl 40 proc. kainos kiekvienam dalyviui padengė savivaldybė.

Kliūtytys gerosios praktikos įgyvendinimui

Gerąją praktiką įgyvendinti sutrikdė pandemija, nors paklausa anglų k. kursams yra akivaizdi.

Organizuojant kursus atsiskleidė paradoksas: suteikus galimybę mokytis nemokamai, dalyviai kursus lankė nereguliariai, o kai dalį kainos investavo patys dalyviai, jų požiūris į mokymąsi ir lankomumą buvo daug atsakingesnis.

Gerosios praktikos tvarumo sąlygos

Suaugusiųjų mokymosi plėtrą ir tvarumą užtikrintų vietos gyventojų poreikius atitinkančių neformaliojo suaugusiųjų švietimo paslaugų nuolatinis finansavimas: finansinis neformaliojo suaugusiųjų švietimo „krepšelis“ (panašiai kaip Lietuvoje įdiegtas neformaliojo vaikų švietimo „krepšelis“) arba efektyvi suaugusiųjų švietimo kuponų sistema, pagrįsta valstybės biudžeto lėšomis.

Nauda savivaldybei

Savivaldybei vertinga turėti angliškai kalbančių profesionalių darbuotojų.

Dengiant dalį kurso kainos buvo gana lengva pakviesti pakankamai dalyvių mokytis anglų kalbos. Aukšta kursų kokybė paskatino dalyvius tęsti mokymąsi, jie mielai pasinaudotų tokia galimybe, jeigu ji būtų pasiūlyta.

Rekomendacijos gerosios praktikos plėtrai

Atsižvelgdamos į darbo rinkos reikalavimus, savivaldybės turėtų tirti ir tenkinti suaugusių gyventojų mokymosi poreikius.

Šios gerosios praktikos taikymas gali sukelti papildomų darbų/rūpesčių organizatoriams, pavyzdžiui, surasti patalpas mokymams (jei organizatoriai tokių neturi), suteikti prieigą prie skaitmeninių technologijų, sudaryti tinkamus grafikus dalyviams ir lektoriams, pildyti daugiau dokumentų, ir t.t. Tačiau organizatoriai neturėtų pasiduoti, nes rūpesčius atperka nuoširdus dalyvių pasitenkinimas.

Estija

Suaugusiųjų švietimo koordinatorių tinklas

Veiklos vykdytojas

Estijos suaugusiųjų švietėjų asociacija „Andras“ (AEAE „Andras“)

Gerosios praktikos pagrindimas

Vienas iš pagrindinių suaugusiųjų švietimo populiarinimo tikslų – didinti suaugusiųjų dalyvavimą mokymesi visą gyvenimą ir remti žmonių sugrįžimą į švietimo sistemą per formalųjį ir neformalųjį mokymąsi. Tai yra ir pagrindinis „Andras“ asociacijos atgaivinto ir išplėto suaugusiųjų švietimo koordinatorių tinklo tikslas. Nuo 2000 m. šalyje veikia 16 suaugusiųjų švietimo koordinatorių tinklų – 15 apskrityse ir 1 Taline.

Pagrindinis koordinatorių tinklų Estijoje tikslas – informuoti suaugusiųjų švietimo veikėjus apie švietimo galimybes ir stiprinti bendradarbiavimą regionuose, t.y., apskrities savivaldybėse. Taip pat siekiama efektyviau informuoti suaugusiuosius apie mokymosi galimybes ir ugdyti palankų požiūrį į mokymąsi.

Šis pavyzdys pasirinktas todėl, kad tokia tinklu pagrįsta veikla pasiteisino ir kitos šalys galėtų perimti koordinatorių tinklų patirtį.

Tikslinė grupė

Organizatoriai/vykdytojai: asociacijos „Andras“ (AEAE „Andras“) darbuotojai.

Pagrindinis partneris: Švietimo ir mokslo ministerijos suaugusiųjų švietimo departamentas.

Gerosios praktikos turinys

Estija, nedidelė šalis, turinti 1,3 milijono gyventojų. Čia „visi pažįsta visus“ ir kiekvienas žmogus yra svarbus, todėl kiekvieno asmens dalyvavimas mokymesi visą gyvenimą yra nepaprastai svarbus. Estijos suaugusiųjų švietėjų asociacija (AEAE) „Andras“ atlieka svarbų vaidmenį skatindama ir motyvuodama žmones mokytis.

Tikslinė grupė yra visi Estijos gyventojai, pirmenybę teikiant žmonėms be specialios kvalifikacijos, turintiems žemesnį išsilavinimą, pasenusius įgūdžius. Nacionalinis tinklas, kurio padaliniai yra visose Estijos apskrityse, yra pagrindinis informacijos sklaidos kanalas (teikiantis informaciją apie mokymosi galimybes ir sąlygas, paramos priemones ir kt.). Kiekvienoje apskrityje (penkiolikoje apskričių ir

sostinėje Taline) veikia regioninis suaugusiųjų švietimo paramos tinklas, kuriame aktyviai dalyvauja apie 350 žmonių. Tinklui savanoriškais pagrindais vadovauja koordinatorius, kurio pagrindinis darbas yra susijęs su suaugusiųjų švietimu. Regioniniai tinklai jungia suaugusiųjų švietėjus, vietos valdžios atstovus, Nedarbo draudimo fondą, mokymo ir karjeros konsultavimo centrus, bendruomenes, bibliotekas ir kitas organizacijas. Kadangi koordinatoriai atstovauja įvairioms organizacijoms ir turi skirtingą patirtį, apskrities suaugusiųjų švietimo veiklos pobūdis priklauso nuo konkretaus koordinatoriaus veiklos srities.

Tinklo nariai skleidžia informaciją apie mokymosi galimybes, organizuoja Suaugusiųjų mokymosi savaitės (SMS) renginius apskrityje, koordinuoja geriausiųjų pripažinimą apskrities lygmeniu, renka ir skleidžia suaugusiųjų švietimo sėkmės istorijas, informuoja, pastebi, įtraukia, konsultuoja, teikia grįžtamąjį ryšį ir pan. Tinklo nariai sklaidos ir paramos veiklas vykdo „arčiau namų“, suteikdami suaugusiesiems galimybę mokytis kaimynystėje.

AEAE „Andras“ yra koordinatorių tinklo įkūrėja, ji vadovauja ir palaiko, reguliariai rengia susitikimus ir seminarus, skatindama koordinatorius stiprinti regioninį bendradarbiavimą. Be to, „Andras“, siekdama skatinti suaugusiųjų švietimą, taip pat koordinuoja regioninio tinklo narių bendradarbiavimą pagal regiono specifiką. Vyksta seminarai, konferencijos pedagogams, bibliotekininkams, suaugusiems besimokantiesiems ir kaimo lyderiams, renginių tikslas – skleisti informaciją ir dalytis patirtimi.

Pagrindinis renginys, skirtas suaugusiųjų švietimui, yra kasmetinė Suaugusiųjų mokymosi savaitė. Savaitės metu visose apskrityse vyksta įvairūs sklaidos renginiai, pvz., atvirų durų dienos švietimo įstaigose, mokymosi mugės, seminarai, trumpos mokymosi veiklos ir kt. Pastaraisiais metais regioninių paramos tinklų dėka Estijoje įvyko apie 1000 mokymąsi visą gyvenimą skatinančių renginių.

Vietos valdžios įsitraukimas, susidomėjimas ir parama suaugusiųjų švietimui vietos lygmeniu tolydžio auga. Savivaldybės skyrė patalpas renginiams, jų atstovai dalyvavo renginiuose bei gėlėmis ir dovanomis pagerbė aktyvius savivaldybės žmones. Atkakliomis koordinatorių ir „Andras“ asociacijos pastangomis išaugo vietos valdžios atstovų dalyvavimas tinkluose.

Viena iš mūsų koordinatorių Ivi Sark neseniai susilaukė Rapla apskrities pripažinimo. Ji 15 metų yra Rapla apskrities suaugusiųjų švietimo koordinatorė ir daug ką apskrityje nuveikė. Rapla apskrityje yra keturios savivaldybės ir visos jos yra įsitraukusios į tinklą. Ivi Sark, kaip koordinatorės, veikla buvo pristatyta vietos laikraštyje. Kaip teigia Ivi Sark, mokymasis teikia naudos visiems – save suvokiantis suaugęs žmogus yra geresnis kompanionas namuose, būdamas darbuotoju ar darbdaviu. Toks pripažinimas skatina naujiems veiksams.

Tinklams ir partneriams aktyviai bendradarbiaujant Estijos gyventojai buvo informuojami apie mokymosi galimybes. Suaugusiųjų švietimo skatinimas ir regioninis bendradarbiavimas pastaraisiais metais labai suaktyvino gyventojų dalyvavimą mokymosi visą gyvenimą veiklose. Statistikos tarnybos duomenimis, 2020 m. mokymuose dalyvavo 17,1 proc. 25–64 metų amžiaus grupės suaugusiųjų. Padidėjimas yra reikšmingas, lyginant su 2007 m., kai dalyvavo tik 7 proc.

Gerosios praktikos organizavimas, metodai

Šiai gerosios praktikos veiklai organizuoti asociacija „Andras“ pasitelkė savo tinko narius, viešųjų ryšių įgūdžius. „Andras“ bent tris kartus per metus rengia tobulinimosi seminarus koordinatoriams ir moka jiems simbolinį metinį užmokestį.

Ištekliai

Į šią veiklą asociacija įtraukė 4 darbuotojus – projektų vadovą, projekto koordinatorių, finansų specialistą, projektų konsultantą bei 16 koordinatorių apskrityse.

Visos veiklos jau šešerius metus finansuojamos iš Europos socialinio fondo projekto „Suaugusiųjų mokymosi skatinimas ir mokymosi galimybių plėtra“.

Vienerių metų biudžetas visai tinklo veiklai, įskaitant Suaugusiųjų švietimo savaitę ir apskrities lygio Savaitės renginį, yra apie 50 000 eurų per metus.

Nauda savivaldybei

Toks tinklas apskrityje arba savivaldybėje gali padėti informuoti apie suaugusiųjų švietimo galimybes bei ugdyti teigiamą požiūrį į suaugusiųjų mokymąsi.

Gerosios praktikos įgyvendinimo sunkumai

Apskirtyje sunku rasti tinkamus asmenis, kurie koordinuotų apskrities tinklą, dėl to kyla sunkumų paaiškinti vietos valdžiai, kodėl savivaldybė turėtų dalyvauti tinkle pati bei kokią naudą ji gautų iš koordinatorių tinklo veiklos.

Gerosios praktikos tvarumo sąlygos ir plėtros galimybės

Savivaldybės turėtų įtraukti suaugusiųjų švietimą į savo plėtros ir veiksmų planus. Vietos valdžia turėtų planuoti išteklius taip, kad kiekvienoje savivaldybėje būtų darbuotojas, kuris rūpintųsi bendradarbiavimu suaugusiųjų švietimo klausimais. Asociacija „Andras“ savivaldybėms organizavo seminarus apie bendradarbiavimą su Švietimo ir mokslo ministerija bei Estijos miestų ir savivaldybių asociacija. Seminarų tikslas buvo supažindinti savivaldybių politikos formuotojus su vietinėmis suaugusiųjų švietimo problemomis ir skatinti juos labiau įsitraukti į šių problemų sprendimus. „Andras“ ilgalaikis tikslas – pakeisti Savivaldybių įstatymą, įtraukiant nuostatas, kad vietos valdžia būtų atsakinga ir už suaugusiųjų švietimo sritį.

Rekomendacijos gerosios patirties perdavimui

Jei jūsų šalis neturi suaugusiųjų švietimo koordinatorių tinklo, galite pradėti nuo suaugusiųjų švietimo suinteresuotųjų šalių žemėlapiu. Apskirtyje ar savivaldybėje galite rasti lyderių, kurie galėtų aistringai imtis suaugusiųjų mokymosi temos. Taip pat svarbus savivaldybės ir kitų suinteresuotųjų šalių įsitraukimas.

Papildomi aspektai

Svarbu bendradarbiauti su vietos žiniasklaida, kad ji teiktų informaciją apskrities gyventojams apie mokymosi galimybes, mokymosi renginius, skelbtų informaciją apie konkursus, skelbiamus per suaugusiųjų švietimo savaitę.

Tinklų kūrimo ir regioninio bendradarbiavimo seminarai apskrityse

Veiklos vykdytojas

Estijos suaugusiųjų švietimo asociacija *Andras*.

Gerosios praktikos pagrindimas

Pagrindinis regioninio bendradarbiavimo seminarų Estijos apskrityse tikslas buvo informuoti apskrities suaugusiųjų švietimo veikėjus apie mokymosi galimybes ir stiprinti jų bendradarbiavimą. Buvo siekiama seminarų dalyviams išsamiau informuoti apie suaugusiųjų švietimo statistinę situaciją šalyje, suaugusiųjų švietimo tikslus ir rodiklius bei padėti apskrityje. Vienas iš pagrindinių uždavinių buvo supažindinti vietos valdžios atstovus ir savivaldybių politikos formuotojus apie vietines

suaugusiųjų švietimo problemas ir skatinti jų didesnį įsitraukimą. Vietos valdžia yra arčiausiai žmogaus ir pirmiausia turėtų pastebėti gyventojų problemas ir juos palaikyti.

Šis pavyzdys pasirinktas todėl, kad jis buvo efektyvus ir tokį bendradarbiavimo seminarų modelį nesunkiai galėtų perimti kitos šalys.

Tikslinė grupė

Gerosios praktikos organizatoriai/vykdytojai: asociacijos *Andras* darbuotojai, Švietimo ir mokslo ministerijos suaugusiųjų švietimo skyriaus darbuotojai, Estijos miestų ir savivaldybių asociacijos darbuotojai, suaugusiųjų švietimo koordinatoriai apskrityse, Estijos nedarbo draudimo fondo darbuotojai.

Tikslinė seminarų grupė – suaugusiųjų švietimu suinteresuotosios šalys apskrityse: vietos valdžios/savivaldybių atstovai, suaugusiųjų švietimo koordinatoriai, suaugusiųjų mokyklų atstovai, kitų suaugusiųjų mokymo įstaigų atstovai, profesinio mokymo įstaigų atstovai, bibliotekų ir muziejų darbuotojai, kaimų judėjimo atstovai, Estijos gynybos lygos atstovai, apskričių plėtros centrų darbuotojai, Estijos atvirų jaunimo centrų asociacijos darbuotojai, verslininkai ir pan.

Gerosios praktikos turinys

Kiekvienoje apskrityje (penkiolikoje apskričių ir sostinėje Taline) veikia regioninis suaugusiųjų švietimo paramos tinklas, kuriame aktyviai dalyvauja apie 350 žmonių. Tinklui savanoriškais pagrindais vadovauja koordinatorius, kurio pagrindinis darbas yra susijęs su suaugusiųjų švietimu. Regioniniai tinklai jungia suaugusiųjų švietėjus, vietos valdžios atstovus, Nedarbo draudimo fondą, mokymo ir karjeros konsultavimo centrus, bendruomenes, bibliotekas ir kitas organizacijas. Koordinatoriai atstovauja skirtingoms organizacijoms ir turi savitą patirtį, todėl apskrities suaugusiųjų švietimo veiklos pobūdis priklauso nuo konkretaus koordinatoriaus veiklos srities. Šį tinklą *Andras* kuria ir plėtoja apie 20 metų. Asociacija *Andras* 2018 m. buvo įvertinta ir gavo Grundtvig nacionalinių projektų apdovanojimą už bendradarbiavimo tinklo veiklą ir suaugusiųjų švietimo skatinimą bendradarbiaujant.

Nuo 2018 m. asociacija *Andras* rengia bendradarbiavimo seminarus, siekdama sustiprinti tinklo narių bendradarbiavimą ir įtraukti daugiau savivaldybių.

Seminarų modelį ir temas parengė asociacija *Andras* bendradarbiaudama su Švietimo ir mokslo ministerija. Dalyvius į seminarus kviečia koordinatorius.

Švietimo ir mokslo ministerija pristatė ataskaitą apie suaugusiųjų švietimo padėtį Estijoje. Ataskaitoje buvo pateikta informacija apie tai, kiek žmonių dalyvauja mokymuose visą gyvenimą, apie Estijos gyventojų išsilavinimą, apie pastarųjų metų pokyčius ir apie nacionalinius suaugusiųjų švietimo tikslus bei prioritetines tikslines grupes. Buvo dalijamasi informacija apie pagrindines veiklas suaugusiųjų švietimo srityje. *Andras* pateikė konkrečios apskrities suaugusiųjų švietimo statistiką ir apibūdino metinę suaugusiųjų švietimo veiklą. Apskrities suaugusiųjų švietimo koordinatoriai pasakojo apie tinklo veiklą savo apskrityse. Estijos Nedarbo draudimo fondas apžvelgė savo paramą suaugusiųjų švietimui. Švietimo specialistė iš Estijos miestų ir savivaldybių asociacijos skaitė pranešimą tema „Suaugusiųjų švietimo plėtra tinklų pagalba, dalyvaujant vietos valdžiai“. Vyko diskusijos tema „Kokios yra vietos valdžios ir įvairių apskričių tinklų bendradarbiavimo galimybės populiarinant suaugusiųjų švietimą ir kokie galimi būdai kelti gyventojų išsilavinimo lygį“.

Kasmet bendradarbiavimo seminaruose penkiolikoje apskričių ir Taline dalyvavo apie 500 dalyvių. Seminaruose dalyvavo atstovai iš 39 savivaldybių (iš viso Estijoje yra 79 savivaldybės). Organizuoti šiuos seminarus *Andras* planuoja ir šiemet.

Seminarų dalyviai gavo informacijos apie savo apskrities suaugusiųjų švietimo problemas ir iššūkius, galėjo užmegzti ryšius ir sustiprinti tarpusavio bendradarbiavimą.

Gerosios praktikos organizavimas

Seminarams organizuoti *Andras* pasitelkė savo darbo jėgą ir tinklą. Siekdami įgyvendinti šią gerosios praktikos veiklą, naudojome seminaro formatą ir apvalaus stalo diskusijas.

Ištekliai

Andras pasitelkė 4 darbuotojus – projektų vadovą, projekto koordinatorių, finansininką, projektų konsultantą bei 16 koordinatorių apskrityse.

Andras projekto vadovas ir koordinorius bendradarbiavo su Švietimo ir mokslo ministerija ir Estijos nedarbo draudimo fondo atstovu bei Estijos miestų ir savivaldybių asociacijos švietimo specialistu. *Andras* projektų vadovas ir koordinorius parengė pristatymus apie asociacijos veiklą ir suaugusiųjų švietimo statistiką apskrityse.

Koordinatoriai kvietė seminarų dalyvius ir organizavo patalpas bei maitinimo paslaugas. Kartais kokia nors apskrities organizacija patalpas suteikdavo nemokamai arba už simbolinį mokestį.

Visi seminarai buvo finansuojami iš Europos socialinio fondo projekto „Suaugusiųjų mokymosi skatinimas ir mokymosi galimybių plėtra“. Vienų metų seminarų biudžetas buvo 8000 eurų.

Nauda savivaldybėms

Bendradarbiavimo seminarai galėtų būti organizuojami apskričių arba savivaldybių mastu. Šie seminarai padeda sutelkti informacinį lauką, identifikuoti problemas ir nusistatyti bendrus tikslus, sukurti veiklos įgyvendinimo planus.

Gerosios praktikos įgyvendinimo sunkumai

Apskirtyse buvo sunku rasti tinkamus žmones ir juos įtikinti, kad dalyvavimas seminare jiems būtų naudingas. Taip pat sunku palaikyti bendradarbiavimą su vietos valdžia ir institucijomis: valdininkai ir politikai keičiasi, prioritetai skiriasi.

Gerosios praktikos tvarumo sąlygos ir plėtros galimybės

Bendradarbiavimo seminarai turėtų būti rengiami kasmet, o vietos valdžia turėtų įtraukti suaugusiųjų švietimą į savivaldybių plėtros ir veiksmų planus. Vietos valdžia turėtų planuoti išteklius taip, kad kiekvienoje savivaldybėje atsirastų darbuotojas, kurio užduotis būtų rūpintis suaugusiųjų švietimu.

Gerosios praktikos perdavimo rekomendacijos

Jei jūsų šalis neturi panašaus tinklo, turėtumėte pradėti nuo suaugusiųjų švietimo veikėjų ir suinteresuotųjų šalių žemėlapiu. Ministerijų ir kitų svarbių šalių įsitraukimas padeda savivaldybėms geriau suvokti suaugusiųjų švietimo problematiką, o ministerija gauna vertingą grįžtamąjį ryšį iš savivaldybių.

Papildomi aspektai

Svarbu įtraukti vietos žiniasklaidą, kurioje gyventojams būtų teikiama informacija apie jų apskrities suaugusiųjų švietimo problemas, prioritetus bei iššūkius.

Talino liaudies aukštesnioji mokykla - savivaldybės pavaldumo neformalaus suaugusiųjų švietimo įstaiga

Veiklos vykdytojas

Talino liaudies aukštesnioji mokykla (Talino LAM) - neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstaiga, kuriai vadovauja miesto savivaldybė.

Veiklos charakteristika, organizavimas, metodai

Talino LAM, yra suaugusiųjų švietimo teikėja, įsikūrusi Talino miesto centre. Mokykla teikia įvairias neformaliojo mokymosi galimybes: teorinius ir praktinius kursus, pomėgių dirbtuves bei organizuoja kultūrinius renginius. LAM tikslas yra ugdyti suaugusiųjų kūrybiškumą, talentus, verslumą, socialinius įgūdžius bei būtinas kasdieniam gyvenimui žinias ir įgūdžius. Suaugusieji į mokyklą ateina savanoriškai, vedami savo interesų ir asmeninio augimo bei saviraiškos poreikių.

Talino LAM administruoja Talino kultūros ir sporto departamentas. Mokykla veikia pagal įstatus, teikdama viešąsias paslaugas daugiausia Talino ir Harjumaa apskrities gyventojams. Mokykla kiekvienais mokslo metais siūlo apie 220 dvylikos skirtingų sričių kursų: kultūra ir visuomenė, menas ir dizainas, amatai, IT ir skaitmeniniai įgūdžiai, kalbos, kulinarija, gamta ir aplinka, sveikata ir grožis, judesys ir šokis, teatras, muzika, psichologija ir saviugda. Kursai įprastai vyksta anksti rytais, vakarais ar savaitgaliais, atsižvelgiant į dirbančiųjų darbo laiką. Kiekvienas žmogus mokykloje yra laukiamas ir gali dalyvauti kursuose, nepriklausomai nuo amžiaus ar išsilavinimo; tai yra būdinga liberaliam suaugusiųjų švietimui. Mokyklos kursus lanko apie 3600 suaugusiųjų per metus. Dėl „Covid-19“ labai padidėjo nuotolinių mokymų internetu apimtys. Be asmeninių ir bendrųjų įgūdžių bei kompetencijų tobulinimo, mokykloje suaugusieji dažnai užmezga naujų pažinčių, susiranda draugų, naujų pomėgių ar tiesiog naudojasi galimybe kokybiškai praleisti laiką. Besimokantieji už kursus turi susimokėti.

Talino LAM, organizuodama mokymus, vadovaujasi nacionaliniais tęstinio mokymo programų reikalavimais. Mokykla taip pat turi Europos kokybės ženklą, kuris yra neformaliojo mokymosi teikėjų kokybės užtikrinimo ženklas Europoje. Kursų trukmė ir apimtis labai skiriasi, atsižvelgiant į dalykus ir temas. Mokykloje vyksta seminarai, trunkantys vieną vakarą ir 7 mėnesių trukmės kursai. Populiariausi yra piešimo, tapybos, kaligrafijos, gitaros ir fortepijono, anglų, rusų, ispanų kalbų, kulinarijos kursai. LAM visada yra galimybė praktikuoti įvairius amatus, šokti, dainuoti, pažinti skirtingas kultūras, dalyvauti teatro studijos veiklose. Be kvalifikacijos kėlimo kursų mokykloje vyksta įvairios pomėgių dirbtuvės. Dauguma jų skirtos šokiui ar judesiui, pvz., liaudies šokiui ir pan.

Mokykloje dirba 14 darbuotojų, 9 iš jų yra mokymų vadovai, organizuojantys kursus ir kitus mokymosi renginius. LAM yra įsikūrusi trijuose pastatuose skirtingose Talino centro vietose; mokykla turi 20 patalpų, įskaitant įrengtą virtuvę, kompiuterių klasę, dailės studiją, amatų klasę su staklėmis, teatro juodąją patalpą ir 2 sales. Talino LAM priklauso dviem skėtinėms organizacijoms: Estijos liaudies aukštesniųjų mokyklų asociacijai ir Estijos neformaliojo suaugusiųjų švietimo asociacijai.

Aktyviausiai mokyklos kursus lanko 30-60 metų amžiaus moterys, turinčios aukštąjį išsilavinimą. Dauguma jų yra nuolat besimokančios, mėgstančios lankyti keletą kursų per metus. LAM mano, kad mokymų vadovai užtikrina mokyklos paslaugų kokybę. Daugelis jų yra patyrę, žinomi ir pripažinti specialistai, tam tikros srities ekspertai ar praktikai. Mokykla remia mokytojų kvalifikacijos tobulinimą ir palaiko mokyklos mokytojų bendruomenę.

Talino LAM istorija - ilga. Jos pirmtakas, Talino kultūros universitetas, buvo įsteigtas 1959 m. Sovietmečiu Estijoje šis universitetas buvo viena populiariausių ir unikaliausių kultūros srities mokymo įstaigų suaugusiems. Lektoriai savo laiku buvo geriausi įvairių sričių ekspertai. Jau 1917 m. pradėjo veikti Talino liaudies aukštesniųjų mokyklų sąjunga. LAM misija visada buvo ta pati - siūlyti šiuolaikišką išsilavinimą kiekvienam žmogui, kad gyvenime jis būtų sėkmingas ir jaustųsi užtikrintai.

Nauda savivaldybei ir sunkumai įgyvendinant gerąją praktiką

Nuo pat įkūrimo mokyklą valdo Talino kultūros ir sporto departamentas. Pagrindinė veikla – švietimo ir kultūros srities liberalus neformalusis švietimas, įskaitant kultūrinę veiklą.

Maždaug pusę LAM biudžeto sudaro savivaldybės lėšos, kitą pusę - dalyvių mokesčiai už kursus. Palyginti su kitomis Estijos neformaliojo švietimo organizacijomis Talino savivaldybės parama liaudies aukštesniajai mokyklai yra gana reikšminga. Dauguma Estijos LAM iš esmės yra savarankiškos, jų biudžetą sudaro dalyvių mokesčiai ir dotacijos projektams. Talino LAM yra įsikūrusi miesto centre savivaldybei priklausančiose patalpose. Besimokantieji palankiai vertina vietos patogumą. Talino savivaldybė taip pat remia LAM pastatų ir klasių atnaujinimą.

Finansinė Talino miesto savivaldybės parama mokyklai suteikė konkurencinį pranašumą, lyginant su kitais Talino suaugusiųjų mokymo teikėjais. Tai leidžia mokyklai išlaikyti santykinai mažas kursų kainas ir todėl LAM labiau prieinama besimokantiems, esantiems nepalankioje padėtyje. Kai kurie mokyklos kursai yra skirti konkrečioms grupėms, pvz. senjorams, tėvams su mažais vaikais ir t.t.

Prieinamos kainos suteikia jiems palankesnes galimybes kelti kvalifikaciją ar dalyvauti pomėgių kursuose. Taip LAM gali sklandžiai vykdyti misiją - teikti mokymosi visą gyvenimą paslaugas gyventojams, nepriklausomai nuo jų amžiaus, išsilavinimo, socialinės ekonominės padėties ar pajamų.

LAM manymu, priklausydama savivaldybei, mokykla gauna tam tikro patikimumo, užsitikrina kokybę ir galimai turi geresnį įvaizdį visuomenėje. Ekonomikos nuosmukio metu, įskaitant Covid krizę, viešojo sektoriaus ir savivaldybių įstaigos įprastai būna šiek tiek palankesnėje padėtyje nei kitos. Talino LAM aktyviai dalyvauja įvairiuose Talino bendradarbiavimo projektuose: kasmetiniuose Talino dienų renginiuose, nacionalinių kultūrų dienose ir pan. Mokykla kasmet prisideda prie Talino suaugusiųjų savaitės renginių.

Nepaisant savivaldybės skiriamos nemažos finansinės paramos, mokymasis visą gyvenimą ir suaugusiųjų švietimas dar nesulaukia aukštesnės pozicijos savivaldybės strategijos dokumentuose (pvz., plėtros strategijoje „Talinas 2035“). Neformalusis suaugusiųjų švietimas užima vis dar gana kuklią vietą Talino strategijos dokumentuose ir vizijose. Kitas iššūkis yra viešojo sektoriaus biurokratija, skirtingos taisyklės, kurios dėl savo nelankstumo ne visada atliepia mažesnių organizacijų specifiką.

Italija

Montessori metodai suaugusiems Villamontesca studijų centre

Vykdytojas

Studijų ir mokymo centras

„Villamontesca“

<http://www.momaproject.eu/>

Veikla

Projektas MOMA apibendrina požiūrį, pateikdamas seminarų, kuriuose žinomi pedagogai numatė didaktinių kelių rezultatų hipotezes, ypač atsižvelgiant į pažeidžiamas institucines švietimo sistemose esančias grupes, įžvalgas.

Projektu MOMA prisidedama prie žinomų pedagogų, tokių kaip Freire, tikslų diegimo nacionaliniuose Europos kontekstuose ir tikslios didaktinės programos įvairioms institucinėms švietimo sistemoms Europoje ir Italijoje kūrimo. Pats projektas MOMA ir jo praktinis vadovėlis, kurį parengė Fabrizio Boldrini, pateikia novatorišką suaugusiųjų švietimo patirtį, atitinkančią CPIA (Regioninių suaugusiųjų mokymo centrų) poreikį gauti didaktinių paskatų kurti mokymo programas atsižvelgiant į konkrečią ir tuo pačiu specifinę tikslinę grupę – suaugusiuosius.

Veiklos pagrindimas

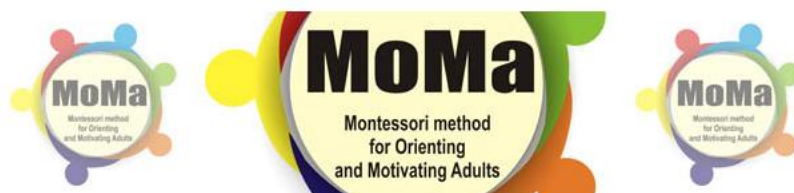
Europos Komisijos finansuojamas projektas MOMA, kuriam vadovavo Umbrijos centras „Villamontesca“, remiasi viena pirmųjų suaugusiųjų švietimo patirčių, kurią, pakviesta į Città di Castello rengti Villamontesca mokyklos mokytojus, pradėjo Maria Montessori. Nors Montessori, skirtingai nei Paulo Freire'as ir italai Antonio Gramsci ar Ettore Gelpi, nesukūrė savo teorinio-praktinio švietimo modelio darbu su suaugusiais, ji inicijavo keletą pirmųjų suaugusiųjų švietimo kursų apie ekonomiką ir namų ūkio ekonomiką.

Tikslinė grupė

Šis metodas buvo išbandytas anglų kalbos kursuose, skirtuose penkiolikai suaugusiųjų (NEET - ne švietimo, ne užimtumo, ne mokymo sistemose), gyvenančių vargingoje socialinėje aplinkoje ir patiriančių socialinę izoliaciją. Daugumos jų išsilavinimas labai žemas ir kursai suteikė galimybę ne tik pramokti anglų kalbos, bet ir pasitarnavo kaip būdas įgyti socialinių ir profesinių įgūdžių, įskaitant įtraukimą ar reintegraciją į darbo rinką, nors dauguma dalyvių pradžioje netikėjo, kad ateitis suteiks jiems galimybių, ir į darbo rinką žiūrėjo labai neigiamai.

Įgyvendinta veikla

- Didaktinio vieneto, susieto su matematika ir emocijomis, pavyzdys. Montessori sukūrė programą, skirtą mokyti matematikos naudojant struktūrizuotą medžiagą, padedančią ugdyti matematinį suvokimą pritaikant materializuotas abstrakcijas.
- Tačiau, remdamasi asmenine patirtimi, ji gerai žinojo, ką galima apibrėžti kaip „matematinės baimės“, ypač būdingas tiems, kurie nebuvo susidūrę su matematika ankstyvame amžiuje (3–6m.). Suaugusiems galima padėti susidoroti su tokiomis baimėmis, ugdant matematikos įgūdžius, padedančius spręsti kasdienes, profesines ir namų ūkio problemas.
- Pratimas ir mokymosi patirtis: vizualinis mokymasis kasdieninei apskaitai ir matematikai.

MOMA “MONTESSORI METHOD FOR ORIENTING AND MOTIVATING ADULTS”

IN: LIFELONG LEARNING GRUNDTVIG / TAGGED: ADULTSEDUCATION, INCLUSION, LEARNINGOPPORTUNITIES, MONTESSORU, SPECIALNEEDS

MOMA “Montessori method for Orienting and Motivating Adults” GRUNDTVIG (Project Coordinator)

The specific objective of MOMA is the exploitation of the historical experience of the Montessori-Hallgarten schools. Also a didactical approach based on the participative learning is included. This approach foresees the possibility to involve the adults in the learning process introducing their life experience in the didactical background and involving them as “teachers”.

<http://www.momaproject.eu/>

Užsiėmimas supažindina su ekonominės ir finansinės matematikos sąvokomis, su kuriomis susiduria finansinių ir socialinių problemų patiriantys suaugusieji. Užsiėmimas suteikia besimokantiems būtinų įgūdžių, reikalingų bendraujant su bankais ir kitomis viešosiomis organizacijomis. „Matematinė baimė“ turintiems asmenims būna sunku skaityti ir suprasti apskaitos dokumentus, dar sunkiau apginti savo teises arba paprašyti bet kokių sutarties sąlygų pakeitimų ir patobulinimų.

Veiklos organizavimas

1 etapas. Mokytojas pasirenka dokumentą, susijusį su asmenine apskaita - sąskaitos arba paskolos išrašą ir paaiškina, kaip dokumentą perskaityti, padeda besimokantiejiems suprasti skaičius ir teisingai apskaičiuoti reikiamus duomenis.

2 etapas. Mokytojas:

- pasirenka svarbiausias sąvokas ir parašo santrauką, kurioje nurodo, kaip skaičiuoti ir paaiškina sąvokas;
- parenka skirtingą spalvą kiekvienai sąvokai ir parašo trumpą tekstą sąvokas atitinkančiomis spalvomis (pavyzdžiui, jei sąvokai „palūkanų norma“ pasirinkta geltona spalva, tekstas bus parašytas geltonomis raidėmis);
- paskiria vieną sąvoką mokiniui ar grupei. Besimokantieji turi įsigilinti į turinį ir sugebėti jį paaiškinti, patys tapdami mokytojais grupėje.

3 etapas. Spalvoti tekstai apie ekonomines ir finansines sąvokomis, yra perrašomi ant lentos tokia pačia seka kaip ir banko išrašas. Šitai banko išrašas paverčiamas didele spalvota vaizdine medžiaga. Mokytojas gali skaityti tekstą, kurti naujas užduotis, pakartoti ciklą. Jei bendros ar panašios sąvokos bus iš naujo pavartotos skirtinguose banko dokumentuose, mokytojas parinks temas naudodamas tas pačias spalvas.

Pastabos

Montessori metodas, skatinantis kūrybiškumą naudojant vizualinius aspektus ir juslinius pratimus, apima įvairias pojūčių grupes: regėjimo, lytėjimo, slėgio jutimo, šilumos jutimo, klausos, uoslės, skonio, ir stereognostinius (kelių pojūčių interpretacija) pojūčius. Montessori vizualinėmis pratybomis siekiama išmokyti pamatyti panašių ir nepanašių objektų skirtumus. (Pavyzdžiui, atlikdamas stereognostinius pratimus, vaikas išmoksta identifikuoti daiktus pagal savo pojūčius. Kai ranka pasiekia objektą, lietimasis papildoma judesio įspūdžiu, kuris priskiriamas ypatingam šeštajam pojūčiui, vadinamam raumenų pojūčiu).

Ištekliai

Finansavo Europos Sąjunga ir projekto partneriai.

Savivaldybės parama ir palaikymas

Tiesioginio bendradarbiavimo su vietovių, kuriose vyko projektas, savivaldybėmis nebuvo. Indėlis savivaldybėse susijęs su suinteresuotųjų šalių prisidėjimu prie projekto ir jo idėjų sklaidos.

Nauda savivaldybėms

Savivaldybės vertina mokymosi modelius, kurie plačiau atveria asmenybės sampratą. Siūlomas individo kaip visumos modelis, pagrįstas penkiais principais, kurie apima: evoliucinę žmogaus prigimtį; dispozicinius (**asmenybės**) bruožus; būdingus prisitaikymus; asmenines gyvenimo istorijas bei kultūrinį/socialinį kontekstą. Mokymosi stiliai klasifikuojami į dispozicinių (asmenybės) bruožų ir būdingų adaptacijų kategorijas, atspindinčias individų skirtumus, nors yra grupių, kuriose šie stiliai yra panašūs.

Mokymosi stiliaus modelių šalininkai tvirtina, kad mokomasi skirtingais būdais. Atsižvelgiant į tokią prielaidą, suaugusiųjų švietime, anot jų, negalima laikyti savaime suprantamu dalyku, kad visi mokosi vienodai, o reikėtų atsižvelgti į konkrečią mokymosi situaciją. Kai kurie besimokantys suaugusieji turi būti įtraukti į nestatinę veiklą, kad gautų tinkamą mokymosi paskatą. Kinestetinio mokymosi būdu dalyvis užsiima fizine veikla: mokosi veikdamas, tyrinėdamas, atrasdamas.

Skirtingi autoriai bendrai įvardina keturis mokymosi stilius: vizualinis, klausos, skaitymo/rašymo ir kinestetinis. Tyrimai parodė, kad mokantis kinestetiniu būdu visi dalyviai pasiekia geresnių rezultatų.

Mokymosi stiliai ir pedagogika vyresniems nei šešiolikos metų (*pagal "A systematic and critical study. London: Learning and Skills Research Center*). Studentai, kuriems būdingas kinestetinio mokymosi stilius, nori mokytis per tiesioginę patirtį, įgyjamą veikiant, o ne skaitant ar klausantis. Bus paprasčiau suprasti Montessori išreikštą tyrinėjimo idėją, jei atsižvelgsime į Benjaminio Bloomo taksonomiją, kur mokymasis klasifikuojamas pagal tris lygius: pažinimo (protiniai gebėjimai- *žinios*); afektyvus (sentimentai ir emocijos - *požiūris*); psichomotorinis (rankų ar fiziniai įgūdžiai- *įgūdžiai*). Šios trys sritys mokymosi procese papildo ir sustiprina viena kitą. Psichomotorinė sfera apima fizinį veiksmą.

Kiti mokymosi aspektai:

- suvokimas: jutimo stimulų naudojimas motorinei veiklai.
- Pasirengimas veikti: apima, pavyzdžiui, psichinį, fizinį ir emocinį budrumą, pasiruošimą veikti pagal instrukcijas.
- Nukreipiamoji reakcija: sudėtingų įgūdžių mokymasis simuliacijos, bandymų ir klaidų būdu, vadovaujantis instrukcijomis.
- Mechaniškumas: išmoktos reakcijos tampa įprastomis, judesiai atliekami užtikrintai ir kompetentingai.
- Sudėtinga reakcija: sudėtingų motorinių schemų vykdymas.
- Prisitaikymas: judesiai gali būti modifikuoti arba prisitaikyti prie konkrečių situacijų.

- Perkėlimas: sukurti naujus motorinius modelius, prisitaikant prie situacijos.

Dešimtojo dešimtmečio viduryje Lorin Anderson ir David Krathwohl, peržiūrėję kognityvinę sferą, padarė keletą pakeitimų, pavyzdžiui: šešių kategorijų pavadinimus iš daiktavardinės formos pakeitė į veiksmažodinę, pertvarkė kategorijas bei sukūrė procesų ir žinių lygių tinklą.

Veiklos įgyvendinimo kliūtys

Instituciniu lygmeniu sunku rasti tinkamų žmonių, kurie vadovautų ir koordinuotų Tinklo vykdomas veiklas. Vietos valdžiai yra sunku suvokti, kodėl ji turėtų dalyvauti Tinkle, prisidėti prie jo vykdomų veiklų ir kokia jai būtų nauda iš tokio Tinklo veiklos.

Sąlygos gerosios praktikos tvarumui ir plėtrai

Mokymasis turėtų būti vertinamas ne kaip abstrakčių ir nesusietų su realia situacija vieno asmens žinių perdavimas kitam, bet kaip socialinis procesas, kuriame žinios kuriamos bendradarbiaujant. Projekto idėja buvo įteisinti periferijos dalyvavimą, t.y., aprašyti, kaip patyrę darbuotojai, „veteranai“, perteikia savo įgūdžius ir žinias naujokams; įvesti pameistrystę į bendruomenės kultūrą, kad pradedantysis galėtų tapti ekspertu. Šis mokymosi būdas leidžia asmeniui įgyti žinių bendradarbiaujant, vizualizuojant ir imituojant veiklą. Tokia socialinė patirtis žmonėms tampa autentiška patirtimi: kai dalyviai atsiduria realaus gyvenimo situacijose, jie būna tiesiog priversti mokytis. Daugelis konkrečių situacinio mokymosi patirčių turi ypatingą atgarsį suaugusiųjų dalyvių mokymesi. Kai kurie mokslininkai atskleidžia, kaip suaugę besimokantieji atranda, modeliuoja ir išreiškia savo žinias praktiškai mokydami bendruomenėse. Mokymąsi bendruomenėje jie apibrėžia kaip vietą, kurioje žmonės, priklausydami tam tikrai socialinei aplinkai, mokosi iš savo realios, būtent toje aplinkoje susiformavusios praktikos, arba kaip procesą, kai naujos kartos tampa praktikuojančia bendruomenės dalimi, o senjorai ir toliau mokosi. Šio tipo mokymasis išryškina socialaus asmens, mąstančio subjekto, kuriam socialinis pasaulis yra tapatybės kūrimo šaltinis, vaidmenį. Toks asmuo nėra tik pažini būtybė, jis yra esybė, turinti kūną, širdį, smegenis, santykius ir siekius, visus žmogaus patirties aspektus, susijusius su prasmės paieška.

Reikėtų pabrėžti, kad praktinio mokymosi bendruomenė gali prisitaikyti prie „Network 2.0“ tinklo programų, tokių kaip forumai, momentiniai pranešimai, vaizdo konferencijos, kurios sukėlė tikrą bendradarbiavimo bangą. Naujais bendravimo ir bendradarbiavimo būdais bendruomenės nariai gali kurti, publikuoti, keistis, dalintis informacija ir žiniomis. „Network 2.0“ technologija gali būti naudojama ne tik nukreipiant ir konsultuojant, bet ir kuriant bei dalinant. „Network 2.0“ tinklas yra

visiškai prieinamas ir atviras bendruomenėms, jo vartotojai gali dalyvauti ir bendradarbiauti siekdami bendrų tikslų. Kiekvienas gali dalyvauti šiame procese, prisijungdamas prie interneto. Ne tik socialinės platformos, bet ir „Network 2.0“ palengvina bendradarbiavimą internete per naujos kartos telematinį tinklą ir naujausios kartos socialinę programinę įrangą, tokią kaip „Wikis“, „Blog“, „Really Simple Syndication“ (RSS) srautai, vaizdo transliacijos, „Ajax“ naršyklės, momentiniai pranešimai ir kita programinė įranga, skirta socialiniams tinklams. Vienas iš pagrindinių tikslų, taikant tinklo „Network 2.0“ paslaugas praktinio mokymosi bendruomenėse, yra pagerinti interaktyvų bendradarbiavimą: tinklo dalyviai yra bendradarbiai ir bendraautorai, jie gali skaityti ir rašyti internete ir taip tapti informacijos (žinių) bei paslaugų vartotojais ir kūrėjais. Taip mokymosi procesas tampa gyvas, dinamiškas ir aktyvus.

Rekomendacijos gerosios praktikos perdavimui

MOMA eksperimento rezultatai rodo suaugusiųjų švietimo naudai atnaujinančio Montessori metodo pagrįstumą. Net jei pasiektų rezultatų analizė reikalauja tolesnių vertinimų ir tyrinėjimų, jau galime daryti išvadą, kad Montessori metodo taikymas suaugusiam žmogui turi tvirtą atspirties tašką dėl kelių suaugusiųjų švietimui palankių elementų: lankstumo nustatant taisykles ir organizuojant laiką; mokymosi stiliaus suasmeninimo, suteikiant galimybę pasirinkti tinkamą mokymosi metodą; mokymosi strategijų pagrindimo socialinėmis kompetencijomis.

Apskritai galima teigti, kad MOMA metodas yra kompetencija grindžiama mokymosi strategija, o svarbiausia tokio mokymosi ypatybė yra ta, kad jis remiasi veikiau mokymosi priemonėmis, nei laiku. Kompetencijomis pagrįstas ugdymas ypač tinka besimokantiems suaugusiems, nes leidžia jiems mokytis savo tempu ir stiliumi, atitinka nepriklausomumo idėją, kuri yra Montessori strategijos dalis. MOMA projekte suaugusiųjų bendravimo įgūdžių tobulėjimo, kurio reikalauja ir šiuolaikinė darbo rinka, pažanga buvo atskleista per dalyvių kalbėjimą anglų kalba. Italijoje atliktas eksperimentas parodo, kaip kompetencija grindžiamas ugdymas gali pagerinti mokymosi rezultatų kokybę ir darną.

„Leonardo da Vinci“ instituto inovacijos padeda žmonėms grįžti mokytis

Vykdytojas

Romos „Leonardo da Vinci“ institutas pagal „Duca degli Abruzzi“ komercinio techninio instituto Romoje situaciją: iš 250 studentų, maždaug trečdalis dalyvių buvo užsienio kilmės.

Veikla

SIRIO kursai jaunimui ir suaugusiems, kurie dėl įvairių priežasčių negali lankyti dienos kursų, siūlo galimybę įgyti pagrindinį išsilavinimą ir atnaujinti savo profesines kompetencijas. Tai nėra seno

pobūdžio vakariniai kursai, o visiškai naujas projektas, atliepantis besimokančių suaugusiųjų poreikius ir ypatumus. SIRIO kursas siūlo lankstų modulinį kelią, leidžiantį įskaityti ir patobulinti ankstesnę dalyvių mokymosi patirtį. Kursai leidžia diferencijuotai pasirinkti įvairius mokymosi proceso lygius, pagreitinti ar sutrumpinti mokymosi procesą, išimties tvarka lankyti kursus dalinai.

LEONARDO
DA VINCI

IIS LEONARDO DA VINCI

Via Cavour 258, Roma TEL: 06/121128185 Email: rmis013006@istruzione.it PEC: rmis013006@pec.istruzione.it COD.MECC. RMIS013006

[Istituto Tecnico](#)

[Istituto Professionale](#)

[Liceo delle scienze umane](#)

Veiklos pagrindimas

- Pastaruoju laikmečiu vykę pokyčiai paskatino įgyvendinti bandomuosius projektus ir eksperimentus, kuriais siekiama veiksmingų sprendimų augančiam įvairių mokymų poreikiui patenkinti.
- Pirmoji tokia patirtis buvo SIRIO projektas, kuriame buvo numatyta sumažinti mokymo valandų per savaitę skaičių, lyginant su dienos kursais. Buhalterio, komercijos eksperto ir programuotojo diplomui įgyti paprastai reikėdavo 35 valandų per savaitę, SIRIO projektas mokymų laiką eido sutrumpinti iki 29 valandų per savaitę.

Klasės taryba, patikrinusi dalyvio žinias - žodžiu (interviu), raštu, pagal kompiuterinio raštingumo ar kalbos mokėjimo pažymėjimus, ankstesnių kursų ir bendrosios kvalifikacijos sertifikatus - pripažino asmens mokymosi pasiekimus ir jo tinkamumą lankyti kursus. Taip buvo galima sutrumpinti mokymosi laikotarpį. Nors kelias link diplomo trunka 5 metus, tačiau atsižvelgus į dalyvių amžių, diplomą būtų galima pasiekti per trumpesnę laiką, pripažįstant asmens mokymosi kreditus arba jam išlaikant egzaminus. Projektas SIRIO numatė, kad tokie problemos sprendimo būdai bus įgyvendinami ir šiandien. Tačiau baigus bandomąjį projektą, kai poreikis kokybei ir kiekybei išaugo eksponentiškai (t.y. atsižvelgiant į konkrečių atvejų įvairovę, dalyvių mokymosi patirties tipą, taip pat į mokymo sistemų įvairovę dalyvių kilmės šalyse), vis sunkiau rasti tinkamų sprendimų. Štai todėl šis klausimas yra toks savalaikis.

Tikslinė grupė

- Užsieniečiai, kurie kai kuriais atvejais turi išsilavinimą, įgytą jų kilmės šalyje, todėl jau yra raštingi ir išsilavinę.
- Vyresni nei 18 metų darbuotojai ir žmonės, laukiantys darbo.
- Absolventai, iškritę iš dienos kursų mokyklose.
- Žmonės, įgiję vidurinės mokyklos baigimo pažymėjimą ir netęsiantys mokslų.
- Užsienio jaunimas ir suaugusieji, kurie ketina siekti mokslo Italijoje.

Akivaizdu, kad vakarinius kursus lanko jau ne tik suaugusieji, norintys įgyti kvalifikaciją ir pagerinti savo darbo situaciją, bet ir tie, kurie ieško pirmojo darbo.

Įgyvendinta veikla

Šiuo projektu pateikiama nemažai naujovių, palengvinančių grįžimą į mokymą asmenų, nebaigusių arba jau baigusių vidurinę mokyklą ir siekiančių įgyti kvalifikaciją, leidžiančią lanksčiai reaguoti į darbo rinkos pokyčius.

Numatoma pripažinti dalyvių kultūrinę ir darbo patirtį, leidžiančią jiems lankyti tik tam tikras disciplinas (arba tik kai kuriuos modulius), kad būtų įgyti kreditai, būtini laikant valstybinį egzaminą. Svarbus projekto aspektas, kuris laikui bėgant įgauna vis didesnę strateginę reikšmę Italijos ir visos Europos mokymo sistemai: neformaliai ar informaliai (arba ne italų švietimo sistemose) įgytų įgūdžių pripažinimas. Dėl migracijos ir laisvo judumo tarp Europos Sąjungos valstybių narių reikia bendrai spręsti šią problemą skubiai ir nuosekliai.

Veiklos organizavimas

SIRIO projekto ypatybės.

Savaitinių valandų sumažinimas

Pamokos vyksta nuo pirmadienio iki penktadienio, iš viso 25 valandas per savaitę. Šeštadienis yra laisvas ir gali būti naudojamas individualiai veiklai ar poilsiui. Vienos užsiėmimo trukmė yra penkiasdešimt minučių. Septynių dalykų yra mokomasi pagal tokį tvarkaraštį:

- Italų k. 3
- Istorija 2
- Anglų k. 3
- Matematika 3
- Verslo ekonomika 8
- Teisė 3
- Politinė ekonomija 3

Iš viso 25

Dalyviams, kurie dėl darbo ar šeimyninių aplinkybių negali laikytis mokymo tvarkaraščio, suteikiama galimybė vėliau atvykti ar anksčiau išvykti ne ilgiau kaip dviems valandoms. Tie, kurie negali atvykti, mokytis gali per komunikacijos sistemą tarp kiekvienos klasės dalyvių ir mokytojų. Vis dėlto, visiems dalyviams rekomenduojama reguliariai lankyti pamokas, nes mokymosi veikla dažniausiai vykdoma klasėse.

Lankstūs moduliai

Kiekviena disciplina yra padalinta į trumpus ir intensyvius modulius. Dalyvis, išlaikęs modulio reikalavimus, gauna įskaitą, kuri leidžia jam nebesitikrinti tų pačių įgūdžių, jei jis kartotų kursą einamaisiais arba kitais metais.

Vakarinių kursų programos yra beveik identiškos rytinių kursų programoms, tačiau sudaromos atsižvelgiant į vakarinių kursų lankytojų tipą. Projektas organizuojamas atviromis klasėmis, taikant mokyklos autonomijos siūlomą lanksčią mokymosi programą.

Mokymosi kreditus sudaro jau įgyti įgūdžiai ir jie yra suskirstyti į:

- a) Formalūs kreditai - tai baigtos studijos, patvirtintos pagal kvalifikaciją, įgytą valstybinėse ir (arba) teisiškai pripažintose institucijose.
- b) Neformalieji kreditai - tai darbo vietoje įgyta patirtis arba asmeninės studijos, atitinkančios kursų turinį.

Pirmuoju atveju kreditų pripažinimas yra automatinis, o antruoju atveju Klasių taryba įvertina įgūdžius ir gali atleisti dalyvį nuo vienos ar kelių disciplinų lankymo.

Ištekliai

Švietimo ministerija moka atlyginimus mokytojams ir kitiems švietimo įstaigos darbuotojams, likusią dalį moka dalyviai. Norintieji užsiregistruoti, turi užpildyti atitinkamas formas ir sumokėti ministerijos mokestį - 15,13 EUR, ir Instituto įmoką - 80,00 EUR.

Savivaldybės parama

Regioninių suaugusiųjų švietimo centrų (CPIA) atsiradimas yra glaudžiai susijęs su strateginės ir kultūrinės tapatybės klausimais, santykiu su teritoriniu kontekstu ir suinteresuotosiomis šalimis, taigi ir su atskaitomybe bei socialine atsakomybe.

Centrai, kaip teritorinis paslaugų tinklas, turi vykdyti tyrimus, eksperimentus ir plėtrą suaugusiųjų švietimo srityje, įvertinti regiono suaugusiųjų mokymosi poreikius.

Iki devintojo dešimtmečio mokyklos tapatybė būdavo tvirtinama centralizuotai, bet procesas, pradėtas įstatymu Nr. 59/1997 ir vėlesniu Prezidento dekretu Nr. 275/1999 pakeitė kryptį: dabar savarankiškos mokyklos pačios kuria savo kultūrinį identitetą, suderindamos nacionalinius ir

teritorijos, kurioje veikia, poreikius ir išlaikydamos jų pusiausvyrą. CPIA centrams buvo pavesta dar labiau išplėtoti autonomiją, nuolat palaikant teisės aktais numatytą dialogą su suinteresuotomis šalimis, ir sudarant privilegijuotų suinteresuotųjų šalių bei atvirumo ir dialogo priemonių sąrašą.

Nauda savivaldybėms

Suinteresuotųjų šalių analizė buvo atlikta pagal Angelo Paletta darbą, nagrinėjantį mokyklų atskaitomybės ir socialinės atsakomybės ataskaitas; mokslininko darbas padėjo apibrėžti ir klasifikuoti suinteresuotąsias šalis.

Naudojantis šiuo šaltiniu, buvo nustatyti šie naudos gavėjai:

1. Vartotojai (mokymų dalyviai ir šeimos).
2. Gavėjai (darbo rinka, įdarbinimo centrai, universitetai, aukštosios mokyklos).
3. Mokyklos darbuotojai.
4. Valdymo struktūros (valstybė, ministerija, vietos valdžios institucijos, prefektūros, kalėjimai, prekybos rūmai, socialinės pagalbos tarnybos ir kt.).
5. Bendradarbiaujantys suinteresuotieji subjektai (internetinės mokyklos, profesinės asociacijos, akredituotos regionų švietimo ir mokymo įstaigos ir kt.).
6. Bendradarbiaujančios suinteresuotosios šalys (tiekėjai, profesinių sąjungų atstovai, finansininkai).
7. Nuomonės skleidėjai (žiniasklaida, politinės partijos, lobistai, visuomenės nuomonė).

Veiklos įgyvendinimo kliūtys

Instituciniu lygmeniu sunku rasti tinkamų žmonių, kurie vadovautų ir koordinuotų vykdomų veiklų visumą. Vietos valdžiai yra sunku suvokti, kodėl ji turėtų dalyvauti ir prisidėti ir kokia jai būtų nauda iš tokios veiklos.

Kitas sunkumas - surasti suaugusius dalyvius, kurie lankytų visą mokymo kursų laiką; dažnai dėl darbo daugelis jų turi keltis į kitus miestus, atsisakydami studijų ir mokymosi. Kitais atvejais migrantai laukia, kol bus pripažintas jų statusas, ir tai leidžia jiems keliauti po Europą ir susitikti su savo šeimomis, galbūt, kitoje šalyje.

Sąlygos gerosios praktikos tvarumui ir plėtrai

Projekto rezultatai leidžia manyti, kad yra dvi svarbios organizacijos plėtros sąlygos: organizacinės strategijos kūrimas ir pagarba vietos teritoriniams aspektams, kuriuos nustato savivaldybė, įsteigusi CPIA (Regioninį suaugusiųjų švietimo centrą).

CPIA yra valstybinės mokyklos, įsteigtos Švietimo, aukštojo mokslo ir mokslinių tyrimų ministerijos. Mokyklos siūlo Italijos ir užsienio piliečiams suaugusiųjų švietimo paslaugas ir veiklą, skatinančią visų piliečių asmeninį, kultūrinį, socialinį ir ekonominį augimą.

Registruotis į kursus gali visi vyresni nei 16 metų Italijos ir (arba) užsienio piliečiai. Užsienio piliečiai privalo turėti galiojantį leidimą gyventi šalyje. CPIA švietimo pasiūla skirta šioms sritims:

- Kalbos ir socialinės integracijos kursai užsieniečiams (italų L2).
- Programos, skirtos įgyti pirmojo ugdymo ciklo diplomą (vidurinės mokyklos diplomą).
- Funkciniai skaitymo ir rašymo kursai (užsienio kalbų ir informacinių technologijų pagrindų kursai).

Centruose dirba Švietimo, aukštojo mokslo ir mokslinių tyrimų ministerijos paskirti mokytojai, turintys konkrečios suaugusiųjų švietimo patirties. Užbaigę kursus ir išlaikę testą dalyviai gauna kompetencijos pažymėjimą.

Šiuo subtiliu steigimosi etapu daugelis Centrų apmąstė savo tapatybę. Tai matyti iš gairių, kurias suformulavo vadovai rengdami trejų metų mokymo pasiūlos planus, grįstus būtent tapatybės kūrimu ir stiprinimu. Struktūrizuotas tapatybės planavimas ir konstravimas ne visada atitiko šį poreikį. CPIA centruose, kaip aprašyta teisės aktuose, telkiasi įvairūs „didaktiniai padaliniai“: nuo vidurinių mokyklų iki kalėjimų, nuo pagrindinių mokyklų iki italų kalbos mokymo užsieniečiams. Tokia įvairovė gali darniai gyvuoti tik savo tapatybę aiškiai įsivardijusioje organizacijoje.

Praktika rodo, kad tik kai kurios institucijos geba suformuluoti savo misiją. Norint plėtoti institucijos viziją ir strategiją, atsižvelgiant į demografines tendencijas, migracijos srautų prognozes, teritorijų plėtros planus, reikia įgūdžių ir žinių, kurių ne visada esama provincijos suaugusiųjų švietimo centruose (CPIA) ir atitinkamose institucijose.

Rekomendacijos gerosios praktikos perdavimui

Strateginių tikslų įgyvendinimo rezultatai atskleidžia du akivaizdžius CPIA įvaizdžio aspektus. Pirmasis susijęs su kiekybiniais rodikliais: didžioji dauguma centrų (83proc.) aiškiai nurodė savo švietimo ir organizacinius tikslus. Nors pastaruoju metu Centrai neteikia įsivertinimo ataskaitų, nes nėra vykdomi standartizuoti nacionaliniai besimokančiųjų žinių testai, jie mano, kad rengiant įstaigos pasiūlos planą, reikia paskelbti savo tikslus. Tai jie daro, atsižvelgdami į tai, ko reikalaujama iš kitų mokyklų, kurios rengia įsivertinimo ataskaitas ir tobulinimo planus. Centrai kai kuriuos savo tikslus suskirstyto į uždavinius ir prioritetus.

Antrasis svarbus aspektas yra susijęs su kokybiniais rodikliais, parodančiais, kaip svarbu kuriant strateginius planus stiprinti tapatybės ir tikslų derinimą: tik 27 proc. Centrų derina tapatybę ir tikslus, ir tik 17 proc. Centrų strateginiuose planuose tikslus kildina iš tapatybės.

Analizuojant šį aspektą, svarbu prisiminti, kad „nesant strateginių tikslų, kuriais vadovaujantis atrenkami projektai ir kitos įgyvendintinos iniciatyvos, sprendimų priėmimo procesas atrodo itin fragmentiškas“, todėl kartais mokyklos panašėja į „organizacines anarchijas“ ir tampa atsitiktinumo būdu atrinktomis projektų vykdytojomis.

III skyrius. Skaitmeninimas ir gyventojų skaitmeninis raštingumas

Latvija

Skaitmeninių įgūdžių svarba

Šiuolaikinė darbo rinka skaitmenizuojama, tobulėja technologijos, todėl darbuotojams reikia turėti įvairiapusių kompetencijų, lankstumo, įgūdžių ir gebėjimų dirbti nuolat kintančioje aplinkoje. Taigi, norint, kad gyventojai sėkmingai prisitaikytų prie šių pokyčių ir galėtų konkuruoti darbo rinkoje, būtina nuolat, visą gyvenimą, tobulinti savo žinias ir įgūdžius, dalyvaujant įvairiose edukacinėse veiklose.

Skaitmeniniai įgūdžiai dabar yra labai paklausūs visose ūkio šakose, todėl efektyvesnis jų panaudojimas padeda daug sparčiau ir lengviau atlikti kasdienes užduotis. Skaitmeninės kompetencijos reikalingos ir kasdieniame gyvenime: bendraujant socialiniuose tinkluose, naudojantis valstybės ir savivaldybių paslaugomis ir pan. Ne mažiau svarbūs yra gyventojų kritinio mąstymo ir skaitmeninės aplinkos saugumo žinios ir įgūdžiai.

Naujų žinių galima įgyti ir saugiai bei atsakingai naudojantis informacinėmis ir komunikacijos technologijomis.

Skaitmeniniai įgūdžiai – tai kompleksiniai įgūdžiai, nuo kurių priklauso asmens gebėjimas mokytis, konkuruoti darbo rinkoje ir visapusiškai dalyvauti visuomenės gyvenime.

Skaitmeninė kompetencija yra viena iš pagrindinių ES Tarybos rekomenduojamų mokymosi visą gyvenimą kompetencijų. EK dokumente „Digital Competence Framework for Citizens“ (DigComp)⁵³ yra nustatytos penkios gyventojams reikalingos skaitmeninės kompetencijos sritys:

- gebėjimas naudotis informacija ir duomenimis.
- Bendravimas ir bendradarbiavimas.
- Skaitmeninio turinio kūrimas.
- Saugumas internete.
- Problemų sprendimas ir kritinis mąstymas.

Latvijos Ekonomikos ministerijos vidutinė ir ilgalaikė darbo rinkos prognozė⁵⁴ yra viena iš galimybių numatyti būsimus darbo rinkos iššūkius. Prognozėje pripažįstama, kad darbo rinką vis

⁵³ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/3c5e7879-308f-11e7-9412-01aa75ed71a1/language-en>

⁵⁴ <https://www.em.gov.lv/lv/media/598/download>

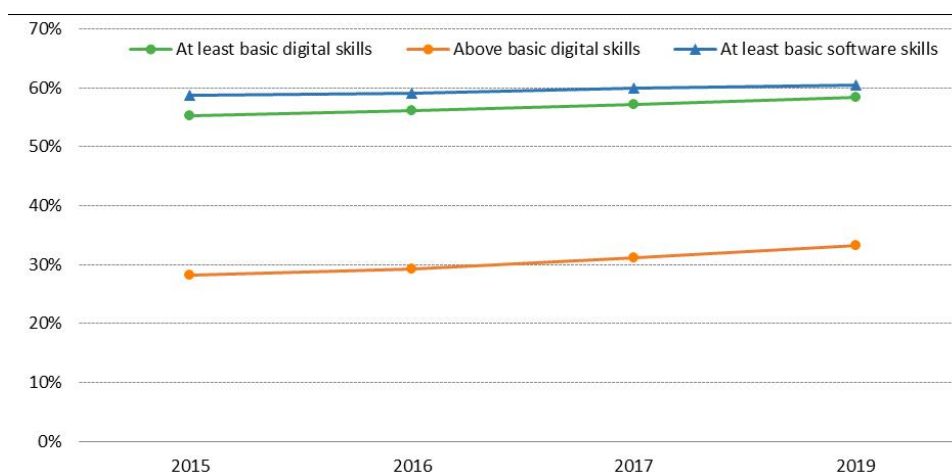
labiau paveiks ekonomikos skaitmenizavimo tendencijos ir darbo vietų automatizavimas. Siekiant mažinti darbo rinkos spragas, minima suaugusiųjų švietimo plėtra šiomis kryptimis:

- Gebėjimų fondo steigimas - bandomojo projekto forma svarstyti galimybę steigti sektorių reikmėms pritaikytą mokymo fondą, kurį įmokomis remtų ir darbdaviai. Fondas rūpintųsi paklausių specialistų rengimu.
- Tęstinio mokymo kultūros diegimas visuomenėje, taip užtikrinant gyventojų įgūdžių atnaujinimą ir tobulinimą, atsižvelgiant į sparčius šiuolaikinės darbo rinkos pokyčius.

Latvijos padėtis Europos kontekste

Skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indeksas (DESI)⁵⁵ stebi bendrus Europos skaitmeninius rezultatus ir atskirų ES šalių pažangą skaitmeninio konkurencingumo srityje, teikdama duomenis apie skaitmeninimo būklę kiekvienoje valstybėje narėje, padedant joms nusistatyti prioritetas investicijų ir veiksmų sritis.

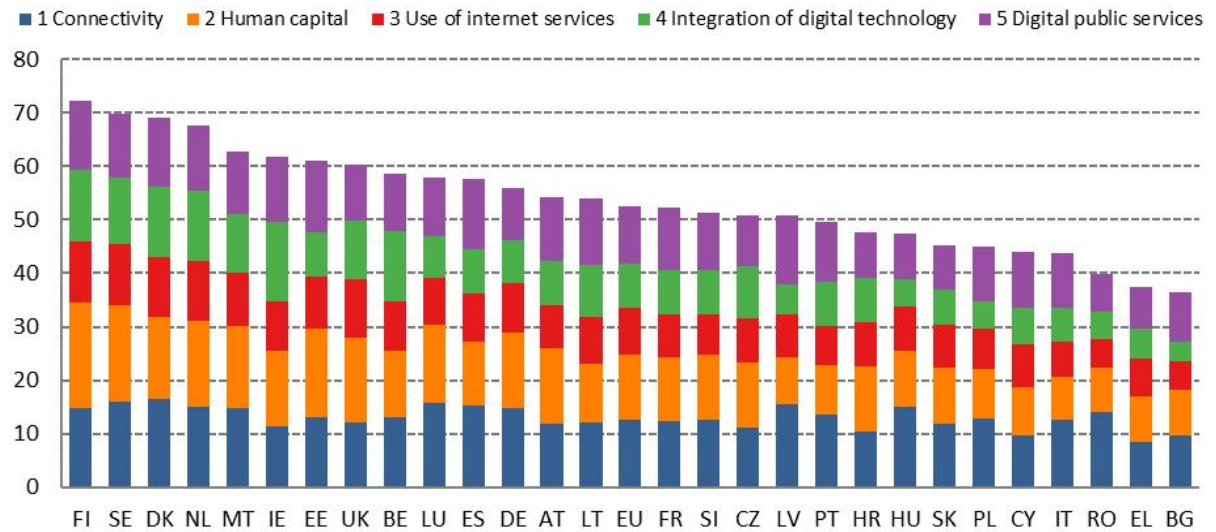
Remiantis 2020 m. DESI indeksu, tik 58 proc. europiečių turi bent pagrindinio lygio skaitmeninius įgūdžius ir 33 proc. – aukštesnius nei bazinio lygio. (žr. 1 pav.)

13 diagrama. ES gyventojų skaitmeninių įgūdžių lygis

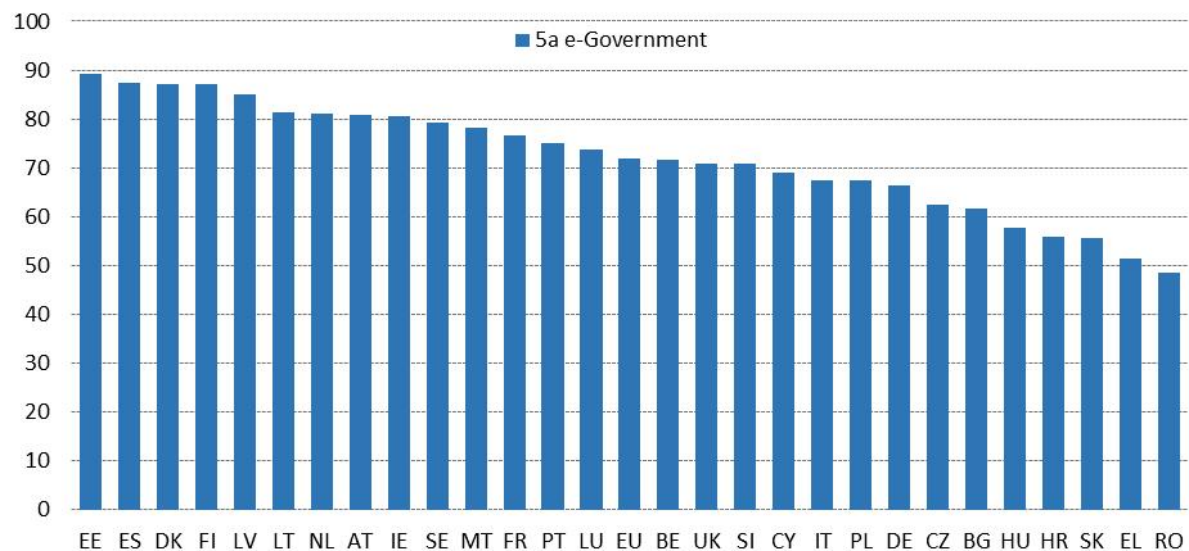
2 paveiksle pavaizduotas valstybių narių reitingas Skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indekse 2020 m., remiantis 2019 m. duomenimis. Jame matome, kad Europos Sąjungoje moderniausia skaitmeninė ekonomika yra Suomijoje, Švedijoje, Danijoje ir Nyderlanduose, o toliau rikiuojasi Estija. Latvijoje ir Lietuvoje šie rodikliai yra vidutinio lygio, Italijoje – mažesni.

⁵⁵ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi-latvia>

14 diagrama. ES skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indeksas, 2020 m.

3 paveiksle parodytas viešųjų skaitmeninių paslaugų lygis ES šalyse. Veiksminga e.valdžios sistema gali užtikrinti efektyvumą ir sutaupyti resursų vyriausybėms, įmonėms ir piliečiams. Pagal šį DESI rodiklį pirmauja Estija, nedaug atsilieka Lietuva bei Latvija. Italijos viešųjų skaitmeninių paslaugų lygis yra vidutiniškas.

15 diagrama. ES viešosios skaitmeninės paslaugos

Bazinių skaitmeninių įgūdžių stoka trukdo gyventojams plačiau naudotis IKT, todėl svarbu: gerinti visuomenės skaitmeninius įgūdžius ir žinias apie visuomenei prieinamas skaitmenines priemones; tobulinti viešojo administravimo darbuotojų profesinę kompetenciją; padėti klientams naudotis skaitmeninės aplinkos privalumais.

Siekiant visapusiškai išnaudoti skaitmeninės ekonomikos privalumus, būtina skatinti verslininkų sąmoningumą ir supratimą apie skaitmeninimo galimybes, teikti jiems konsultacinę pagalbą. Reikia skatinti verslumo įgūdžius, reikalingus darbui skaitmeninės transformacijos aplinkoje, įskaitant skaitmeninių galimybių pritaikymą kasdieniniuose darbo procesuose, skatinti versle naudoti dirbtinio intelekto panaudojimą, didžiųjų duomenų ir debesų sprendimus, skaitmeninę rinkodarą ir socialines medijas.

Covid-19 epidemija paspartino skaitmeninę transformaciją. Nuotolinis darbas ir mokymas(is) daugeliui tapo realybe, tačiau išryškėjo skaitmeninių įgūdžių spraga, kuri sukuria nelygybę, nes daugelis žmonių stokoja skaitmeninių įgūdžių arba jų darbovietės ar mokymo įstaigos atsilieka skaitmeninimo srityje.

OECD tyrimas⁵⁶ atskleidamas kliūtis, trukdančias plačiau naudoti skaitmenines technologijas, nurodo, kad didelė dalis mažųjų įmonių, kurių IRT įsisavinimo lygis įprastai būna žemesnis, stokoja kvalifikuotų darbuotojų tam, kad galėtų visapusiškai pasinaudoti IRT privalumais; vadovams trūksta vadybos kompetencijų, reikalingų norint pakeisti darbo praktiką įmonėse.

Savivaldybių komunikacija su visuomene ir klientų aptarnavimo centrų veikla

Latvijos Aplinkos apsaugos ir regioninės plėtros ministerija (LAARPM)⁵⁷ ištyrė savivaldybių komunikaciją su visuomene ir klientų aptarnavimo centrų veiklą. 2019 metų tyrime išryškėjo savivaldybių pasyvumas, trukdantis kryptingai plėtoti interneto svetainių lakstumą mobiliuosiuose įrenginiuose, o tai ypač svarbu didėjant skaičiui vartotojų, kurie jungiasi prie interneto per mobiliuosius įrenginius. Ekspertų vertinimu 2019 metais beveik pusė savivaldybių (49 proc. arba 51 savivaldybė) nepateikė mobiliosios savo interneto svetainės versijos.

Pozityvu yra tai, kad 89 savivaldybės (86 proc.) teiraujasi apie savo interneto svetainės lankytojų patirtį, o keturi penktadaliai (70) savivaldybių per pastaruosius metus atliko patobulinimus, remdamiesi svetainės lankytojų pastebėjimais.

⁵⁶ <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/a58d1c1a-lv.pdf?expires=1620374621&id=id&accname=guest&checksum=736565901ECE4DD3BF1FC2B1626D5A6B>

⁵⁷ <https://mana.latvija.lv/e-indeksa-rezultati/>

Daugumoje (54 proc. arba 56 savivaldybėse) svetainių yra skiltis, skatinanti visuomenės dalyvavimą. Kita vertus 63 proc. arba 66 savivaldybės savo svetainėse nenaudoja virtualaus dalyvavimo priemonių (tokių kaip: teminiai klausimai, apklausa internetu, diskusijų forumai ir pan.) Vis dėlto, savivaldybės aktyviai naudojami savo socialinių tinklų paskyromis, skelbia aktualius adresus savo interneto svetainėse, nuolat atnaujina pateikiamą informaciją.

LAARPM ragina savivaldybes aktyviau nagrinėti savo interneto svetainių naudotojų nuomones – ne tik analizuoti svetainių lankytojų statistiką, bet ir atlikti lankytojų apklausas bei tobulinti savo svetaines pagal vartotojų pageidavimus ir pasiūlymus.

Sveikintina, kad daugumoje savivaldybių yra kompiuterizuoti klientų aptarnavimo centrai, kuriuose savivaldybės tarnautojai praktiškai padeda gyventojams pasinaudoti e.paslaugomis, tačiau tik 3 proc. savivaldybių turi galimybę gauti konsultacijas internetu viešojo administravimo paslaugų klausimais (chat arba Skype ar kita momentinio bendravimo internetu forma). Atsižvelgiant į e-paslaugų populiarumą, tokių konsultacijų prieinamumas būtų labai svarbus. Beveik visos savivaldybės (98 proc.) savo lankytojams teikia nemokamą viešąjį belaidį internetą. Savivaldybių pateikti duomenys už 2018 metus rodo, kad elektroniniu kanalu užsakoma ir gaunama maždaug trečdalis paslaugų ir tai yra antras pagal populiarumą vietos valdžios paslaugų gavimo/teikimo kanalas. Daugiau nei pusė paslaugų prašymų išsiunčiama paštu.

VARAM tyrime daroma išvada, kad gyventojai yra gerai informuoti apie elektronines paslaugas, su kuriomis susiduria dauguma mokesčių mokėtojų: metinę pajamų deklaraciją, darbo užmokesčio knygelę ir ligos pašalpą, dokumentų (paso ar el. asmens tapatybės kortelės) išdavimo prašymo pateikimą ir gyvenamosios vietos deklaravimą. Latvijos gyventojai plačiai naudojami internetu, elektroninėmis paslaugomis, taip pat internetine bankininkyste.

Tačiau naujausi viešojo administravimo technologijų sprendimai nėra plačiai gyventojų naudojami – elektroninę tapatybės kortelę turi 38 proc. gyventojų, o elektroniniu parašu naudojami maždaug kas dešimtas gyventojas. Nepaisant bendros gyventojų brandos naudojantis internetu ir e-paslaugomis, egzistuoja trys gyventojų grupės, kurių informuotumas apie e.paslaugas yra mažesnis. Informacijos paiešką kontaktiniu būdu renkasi šių grupių atstovai: senjorai, mažas pajamas (iki 350 Eur) gaunantys asmenys ir gyventojai, kuriems patogiau bendrauti su valstybės ir savivaldybių institucijomis rusų kalba.

Senjorai yra viena iš mažiau apie elektronines paslaugas informuotų grupių, jie mažiausiai linkę elektroniniu būdu kreiptis dėl paslaugų ar pasinaudoti kitomis naujųjų technologijų galimybėmis. Todėl būtina kreiptis į tuos senjorus, kurie yra atviriausi technologijoms. Lygiagrečiai turėtų būti gerinamas paslaugų prieinamumas senjorams ar priešpensinio amžiaus asmenims. Senjorus galima būtų padrąsinti ir informaliais kanalais – per jų šeimos narius ir pažįstamus.

Skaitmeninių technologijų naudojimas įmonėse

Kalbant apie skaitmeninių technologijų naudojimą įmonėse, Latvijos Aplinkos apsaugos ir regioninės plėtros ministerijos 2020 m. tyrimo duomenys rodo, kad beveik visi (99 proc.) verslininkai naudojami elektroniniu paštu ir Valstybinės mokesčių tarnybos Elektroninio deklaravimo sistema. Dauguma verslininkų taip pat naudojami: portalo latvija.lv elektroninėmis paslaugomis (77 proc.); siunčia klientams elektronines sąskaitas, kurių negalima apdoroti automatiškai (71 proc.); priima prekių ar paslaugų užsakymus elektroniniu būdu per interneto svetaines ar mobiliąsias aplikacijas (66 proc.). Taip pat didžioji dalis verslininkų (58 proc.) nurodo, kad atsakingi įmonių asmenys per pastaruosius metus dokumentus pasirašė saugiu elektroniniu parašu, o 54 proc. įmonių turi interneto svetaines ar paskyras socialiniuose tinkluose.

Kai kurios įmonės vis dar nemato poreikio siųsti elektronines sąskaitas savo klientams, saugoti duomenis debesyje, turėti internetinę svetainę ar paskyras socialiniuose tinkluose, pasirašyti dokumentus elektroniniu parašu.

Apytiksliai ⅓ apklaustų verslininkų nurodo, kad jų įmonė dėl Covid-19 pandemijos neįdiegė naujų skaitmeninių sprendimų arba nepadidino esamų skaitmeninių sprendimų naudojimo versle taip, kaip tai padarė kiti 29 proc. verslininkų.

Latvijos skaitmeninės transformacijos gairės 2021–2027 m⁵⁸

Gairėse kaip viena iš veiklos kryptių numatyta – koordinuotai bendradarbiauti įvairioms institucijoms, nevyriausybinėms organizacijoms ir socialiniams partneriams, suteikiant gyventojams galimybę nuolat ir pagal individualius poreikius įgyti skaitmeninių įgūdžių kasdieniam gyvenimui ir verslui, įgalinant juos efektyviai panaudoti savo kompetencijas, išteklius ir gebėjimus.

⁵⁸ <https://www.varam.gov.lv/lv/digitalas-transformacijas-pamatnostadnes-2021-2027gadam>

MŠAE projektē atlikome tyrimā, siekdami išsiaiškinti, kokių konkrečių skaitmeninių įgūdžių gyventojams trūksta ir kuriose srityse jų gebėjimus reikėtų stiprinti; kokių įgūdžių lavinimą savivaldybės turėtų remti ir kaip jos turėtų tobulinti savo interneto svetaines, atliepdamos gyventojų interesus.

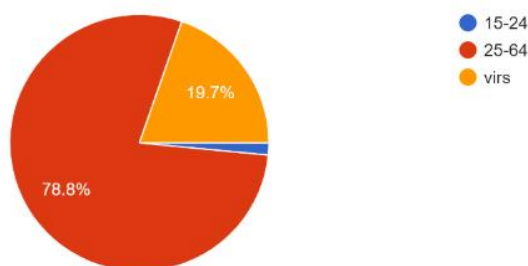
Aucės ir Jėkabpilio regionų gyventojų skaitmeninių įgūdžių analizė

Respondentų charakteristikos

Apklausa buvo atlikta mažose Aucės ir Jėkabpilio apskričių savivaldybėse. Čia nagrinėjami Aucės savivaldybės apklausos rezultatai ir jie lyginami su Jėkabpilio savivaldybės apklausos rezultatais.

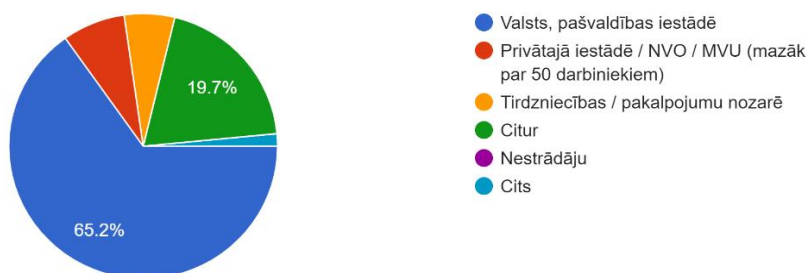
Aucės apklausoje dalyvavo 66 vyrai ir moterys, iš kurių 25-64 metų amžiaus – 78,8 proc., vyresni nei 65 metų – 19,7 proc., 15-24 metų – 1,5 proc.

1. Jūsų vecums
66 responses

16 diagrama. Respondentų pasiskirstymas pagal amžiaus grupes

2. Kur Jūs strādājiet?
66 responses

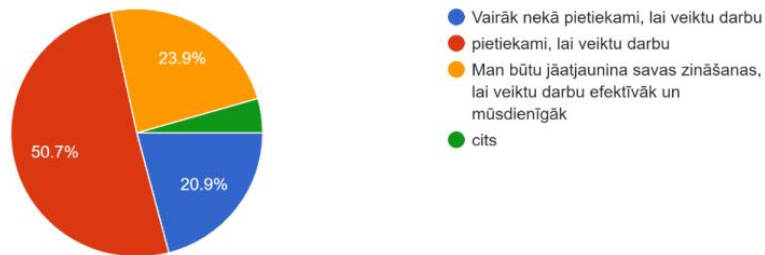
17 diagrama. Respondentų pasiskirstymas pagal darbo vietą

Kiek daugiau nei pusė (65,2 proc.) apklaustųjų dirba savivaldybės ar valstybės įstaigose, likę 34,8 proc. – prekybos sektoriuje, SVV įmonėse, privačiose įmonėse, NVO ar kitur.

Jekabpilis regione didžioji dauguma respondentų (daugiau nei 80 proc.) yra 25-64 metų amžiaus asmenys, dirbantys valstybės ar savivaldybės įstaigose.

Skaitmeniniai įgūdžiai darbe

3. Ką Jūs vėrtėjat savas IT prasmes darba vajadzībām.
66 responses

18 diagrama. Skaitmeninių įgūdžių darbe įsivertinimas

Auce: 50,7 proc. respondentų mano, kad jiems skaitmeninių įgūdžių pakanka darbui atlikti.

20,9 proc. apklaustųjų mano, kad jų įgūdžiai yra daugiau nei pakankami darbui atlikti

23,9 proc. respondentų pripažįsta, jog jų įgūdžius reikėtų atnaujinti, kad jie galėtų dirbti efektyviau ir šiuolaikiškiau

Jėkabpilyje šie skaičiai atitinkamai yra - 45,8 proc., 17,9 proc., 35,1 proc.

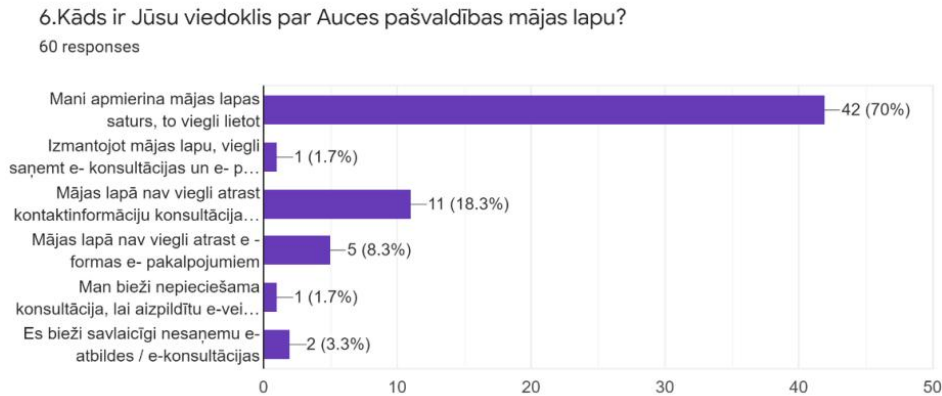
10 lentelėje parodyta, kokie,- apklaustųjų nuožiūra, - darbo kompiuteriu įgūdžiai Aucės ir Jėkabpilio apskrityse būtų tobulintini.

10 lentelė. Tobulinti respondentų įgūdžiai

	Auce%	Jekabpils %
Bendravimo ir bendradarbiavimo e-aplinkoje įgūdžiai	13.6	22
Darbo su Excel programa įgūdžiai	22.7	36.3
Google apklausų kūrimo įgūdžiai	10.6	28.6
Darbo su tekstais, jų redagavimo, paveikslėlių, lentelių įterpimo įgūdžiai	16.7	22
Darbo kompiuteriu techninių problemų sprendimo įgūdžiai	33.3	48.8
Internetinių svetainių kūrimo ir informacijos jose talpinimo įgūdžiai	15.2	44.6
Daugiau įgūdžių kuriant vaizdo / garso failus	27.3	51.8

Respondentai teigia, jog be šių įgūdžių dar norėtų išmokti kurti duomenų bazes, IT sistemas, naudoti Zoom platformą, skaitmeninę rinkodarą, dizaino ir piešimo programas.

Savivaldību ir jų įstaigų interneto svetainės ir viešosios elektroninės paslaugos

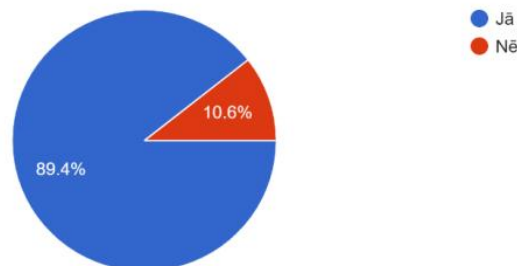

19 diagrama. Respondentų požiūris į savivaldybės internetinę svetainę

Abiejose apskrityse gyventojai aktyviai naudojami savivaldijų interneto svetainėmis kaip informacijos šaltiniu (Auceje – 89,4 proc., o Jėkabpilyje – 76,8 proc. respondentų). Dauguma respondentų yra patenkinti svetainės turiniu (70% Auceje ir 58,4% Jėkabpilyje), tačiau tik 1,7% respondentų Aucės savivaldybėje ir 9,3% Jėkabpilio savivaldybėje mano, kad juo paprasta naudotis. Galima daryti išvadą, kad savivaldijų interneto svetainės gyventojams yra svarbus informacijos šaltinis.

5. Vai jūs izmantojat savas pašvaldības tīmekļa vietnes kā informācijas avotu?

66 responses

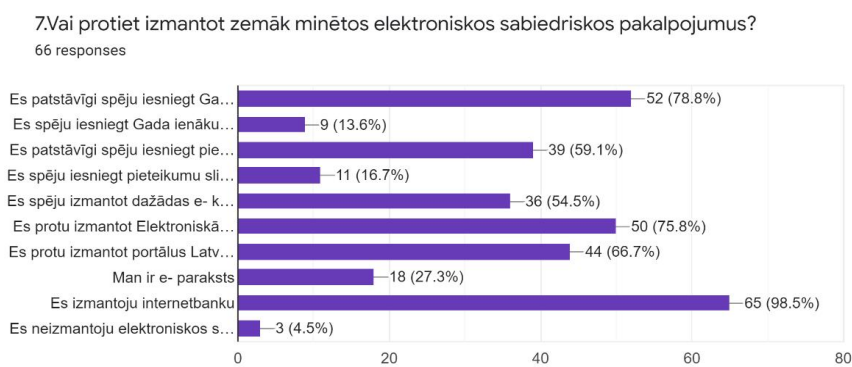

20 diagrama. Savivaldybės internetinės svetainės kaip informacijos šaltinio naudojimas

Dauguma respondentų (70 proc. Auceje ir 58,4 proc. Jėkabpilyje) teigia, kad savivaldybės interneto svetainės turinys juos tenkina, o svetainė paprasta naudotis. Tačiau yra požymių, kad savivaldybės reikėtų patobulinti savo svetainės išsprendžiant šias problemas:

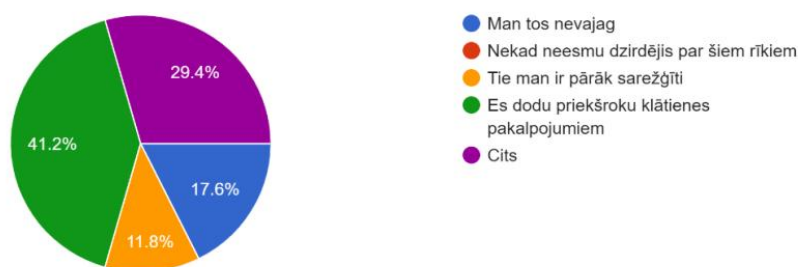
- 18 proc. respondentu Aucēje ir Jēkabpilyje teigia, kad savivaldybēs interneto svetainēje nēra lengva rasti kontaktinēs informacijas konsultacijoms;
- 8,3 proc. Aucēs ir 16,1 proc. Jēkabpilio respondentu teigia, kad nēra lengva pasiekti elektronines paslaugu formas;
- 3,3 proc. Aucēs ir 4,3 proc. Jēkabpilio respondentu teigia, kad atsakumu j el.paklausimus negauna laiku.

Tik 1,7 proc. Aucēs ir 9,3 proc. Jēkabpilio respondentu mano, kad yra nesudētinga gauti elektronines konsultacijas, pateikti prašymus ir naudotis e.paslaugomis.

21 diagrama. Viešųų paslaugu naudojimas

8.Ja nē, kādi ir sabiedrisko pakalpojumu portālu vai bezmaksas publisko elektronisko rīku neizmantošanas iemesli
17 responses

22 diagrama. Viešųų paslaugu nenaudojimo priežastys.

Dauguma Aucēs savivaldybēs respondentu naudojami elektroninēmis paslaugomis: 98,5 proc. internetine bankininkyste; 75,8 proc. elektroninio deklaravimo sistema EDS; 66,7 proc. portālu Latvija.lv; 59,1 proc. respondentu moka pateikti prašymu dēl ligos išmokos; 54,5 proc. gēba pasinaudoti jvairiomis elektroninēmis konsultacijomis.

Labai panašius atsakymus pateikė ir apklaustieji iš Jėkabpilio. Galima daryti išvadą, kad respondentai turi gerus įgūdžius naudotis viešosiomis elektroninėmis paslaugomis.

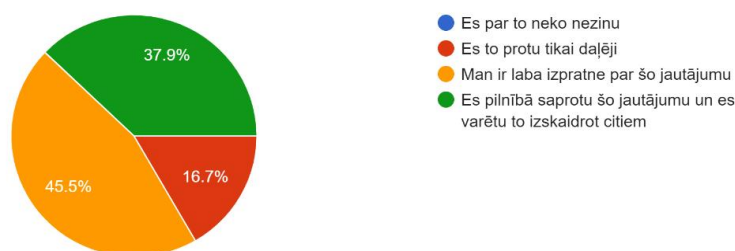
Priežastys, kodėl nesinaudojama viešosiomis elektroninėmis paslaugomis:

- 41,2 proc. Aucės ir 36,4 proc. Jėkabpilio respondentų teikia pirmenybę kontaktinėms paslaugoms;
- 11,8 proc. Aucės ir 23,6 proc. Jėkabpilio respondentų mano, jog viešosios elektroninės paslaugos yra per sudėtingos;
- 17,6proc. Aucės ir 45,5proc. Jėkabpilio respondentų tokių paslaugų nereikia.

Informacinis ir duomenų raštingumas

9. Es žinu, kā izmantot meklētājprogrammu (Google, wiki vai citu), lai atrastu informāciju.

66 responses

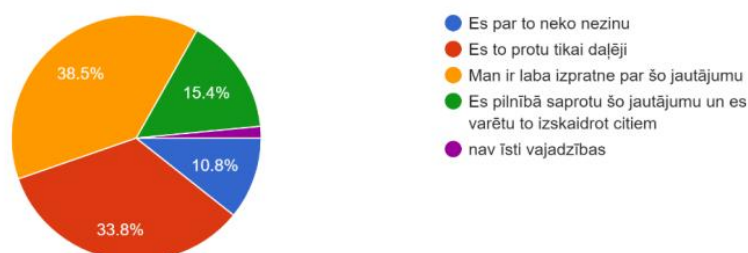

23 diagrama. Internetinių paieškos įrankių supratimas

45,5 proc. Aucės ir 49,4 proc. Jėkabpilio respondentų gerai išmano, kaip naudotis elektroninėmis paieškos sistemomis. 37,9 proc. Aucės ir 32,7 proc. Jėkabpilio respondentų puikiai supranta ir gali kitiems paaiškinti, kaip šiomis sistemomis naudotis. 16,7 proc. Aucės ir 17,3 proc. Jėkabpilio respondentų iš dalies tai supranta ir nėra tokių, kurie nieko apie tai neišmanytų.

10. Es regulāri datus dublējū/ saglabāju USB vai mākoņos

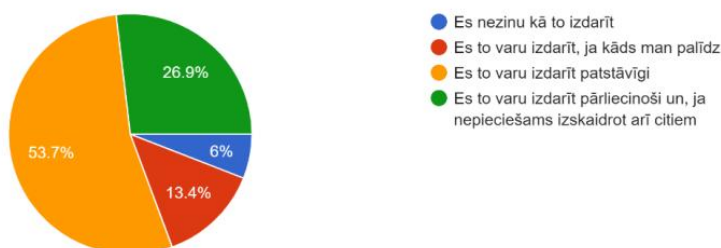
65 responses

24 diagrama. Gebėjimas saugoti duomenis USB ir/arba duomenų debesyse

38,5 proc. Aucēs ir 36,9 proc. Jēkabpilio respondentu gēba saugoti duomenis USB ir/arba duomenu debesyse. 15,4 proc. Aucēs ir 14,9 proc. Jēkabpilio respondentu puikiai tai sugeba ir galētū paaiškinti kitiems. Deja, 10,8 proc. Aucēs ir 4,7 proc. Jēkabpilio respondentu nežino, kaip tai padaryti, o 33,8 proc. Aucēs ir 43,5 proc. Jēkabpilio respondentu menkai apie tai supranta.

11.Es salīdzinu cenas dažādiem interneta veikalim / pakalpojumu sniedzējiem
66 responses

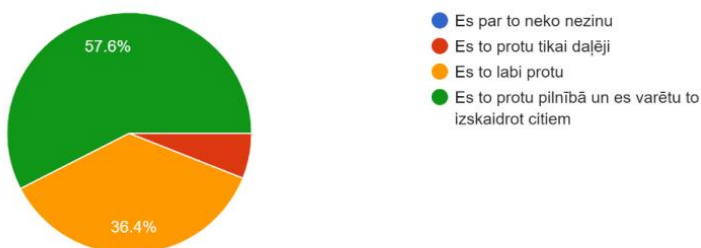

25 diagrama. *Gebējimas palyginti skirtingu internetiniu parduotuviu/paslaugu teikēju kainas*

26,9 proc. Aucēs ir 29,8 proc. Jēkabpilio respondentu patys sugeba ir gali paaiškinti kitiems kaip palyginti skirtingu internetiniu parduotuviu ar paslaugu teikēju kainas. Tai atlikti savarankiski gali 53,7 proc. Aucēs ir 47,6 proc. Jēkabpilio respondentu, tai atlikti padedami kitu asmenu - 13,4 proc. Aucēs ir 11,9 proc. Jēkabpilio apklaustuju. 6 proc. Aucēs ir 10,7 proc. Jēkabpilio respondentu neišmano, kaip tai padaryti.

Bendravimas ir bendradarbiavimas

12. Es protu aizsūtīt, pārsūtīt un atbildēt uz e-pastiem.
66 responses

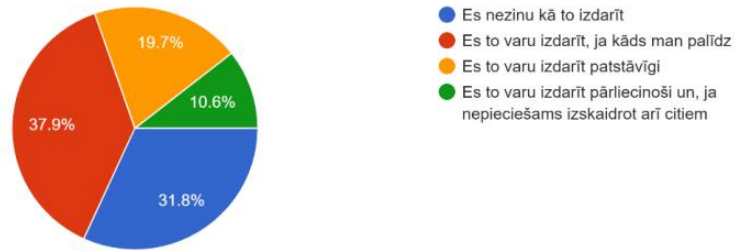

26 diagrama. *Elektronio pašto naudojimas*

Situacija naudojantis el. paštu (siųsti, persiųsti, atsakyti) yra geresnė. 57,6 proc. Aucēs ir 71,4 proc. Jēkabpilio respondentu el.paštu sėkmingai naudojasi ir gali paaiškinti kitiems; 36,4 proc. Aucēs ir

24,4 proc. Jekabpilio apklaustujū gēba naudotis el.paštu savarankiškai. 10,9 proc. respondentu Aucēje ir 4,2 proc. Jēkabpilyje apie el. paštā turi ribotā supratimā, bet nēra tokiu, kurie visai nežinotu, kaip naudotis el.paštu.

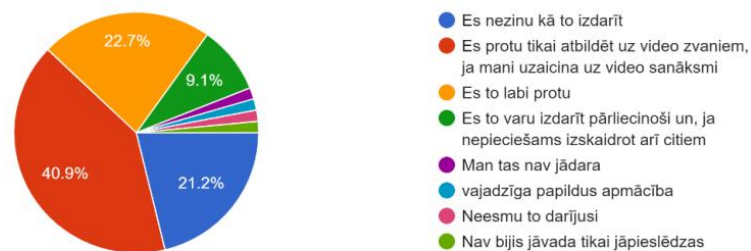
13. Es protu izveidot aptaujas veidlapas, dokumentus un sadarboties dokumentu izstrādē, izmantojot tiešsaistes platformu: google docs, dropbox, pbworks vai citas.
66 responses

27 diagrama. Gebējimas bendradarbiauti naudojant internetines platformas

Tik 10,6 proc. Aucēs ir 8,9 proc. Jēkabpilio respondentu gali sēkmingai kurti anketas, dokumentus ir bendradarbiauti naudodamiesi internetinēmīs platformomīs ir tai paaiškinti kitiem. Savarankiškai tai moka daryti 19,7 proc. Aucēs ir 29,2 proc. Jēkabpilio apklaustujū; 37,9 proc. Aucēs ir 39,3 proc. Jēkabpilieču šiuos veiksmus gali atlikti su kitu pagalba. Nemaža dalis respondentu – 31,8 proc. Aucēje ir 22,6 proc. Jekabpilyje – nežino, kaip tai padaryti.

14. Es protu vadīt grupas sanāksmi/ videokonferenci Zoom/jitsi/team vai citā platformā.
66 responses

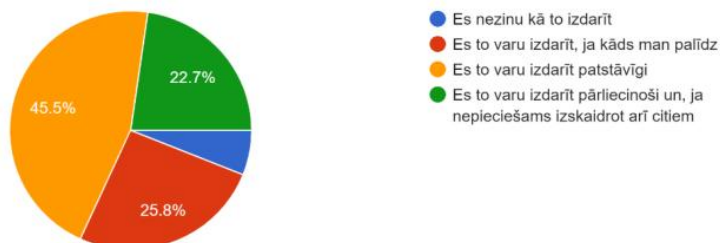
28 diagrama. Gebējimas naudotis zoom platforma

Nuotolinius susitikimus vesti naudodamiesi skirtingomīs platformomīs ir tai paaiškinti kitiem gēba 9,1 proc. Aucēs ir 15,5 proc. Jēkabpilio respondentu; 22,7 proc. Aucēs ir 53 proc. Jēkabpilio apklaustujū gerai moka tai daryti; 40,9 proc. Aucēs ir 24,4 proc. Jēkabpilio respondentu gali tik atsiliepti j vaizdo skambučius, o 21,2 proc. Aucēs ir 7,1 proc. Jēkabpilio respondentu nemoka atsiliepti j vaizdo skambučius ar vesti susitikimus internetu.

Skaitmeninio turinio kūrimas

15. Es protu rediģēt tekstus, ievietot attēlus

66 responses

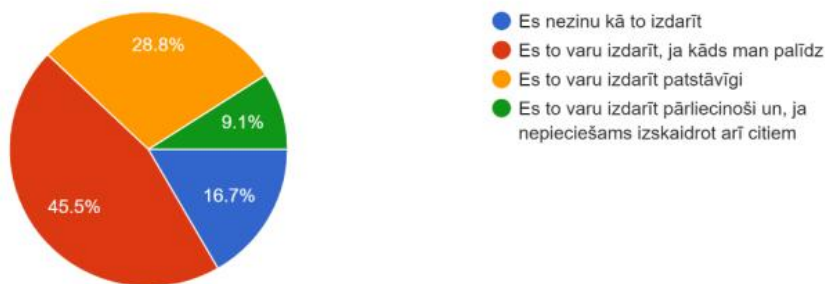

29 diagrama. *Gebējimas kurti ir redaguoti tekstus*

Kurti ir redaguoti tekstus bei ģterpti paveikslēlius gerai moka 22,7 proc. Aucēs ir 29,2 proc. Jēkabpilio apklaustujų; 45,5 proc. Aucēs ir 55,4 proc. Jēkabpilio respndentų šią veiklų gali atlikti savarankiškai; 25,8 proc. Aucēs ir 13,1 proc. Jēkabpilio respondentų gali tai atlikti su kitų pagalba, tačiau 6,1 proc. Aucēs ir 2,3 proc. Jēkabpilio respondentų to nesugeba atlikti.

16. Es protu strādāt ar formulām un izmantot citas Excel rīkjoslas iespējas

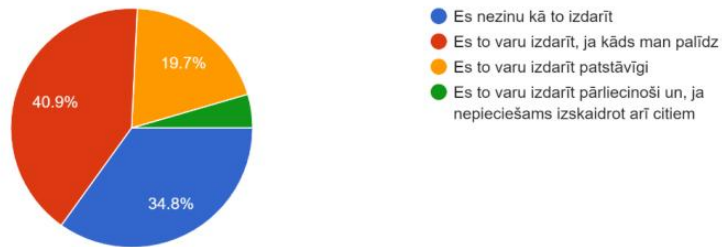
66 responses

30 diagrama. *Gebējimas naudoti Exel programos formulas ir kitus ģrankius*

45,5 proc. Aucēs ir 42,9 proc. Jēkabpilio respondentų gali naudoti Excel formulas ir kitas parinktis su kitų asmenų pagalba, 28,8 proc. Aucēs ir 36,9 proc. Jēkabpiliečię šią veiklų moka atlikti savarankiškai ir tik 9.1 proc. Aucēs ir 10.7 proc. Jēkabpilio respondentų sugeba tai atlikti uģtikrintai. Nemaža dalis respondentų,- 7 proc. Aucēs ir 9,5 proc. Jēkabpilio apklaustujų nemoka naudotis Excel ģrankių juostomis.

17. Es protu izveidot audio and video failus
66 responses

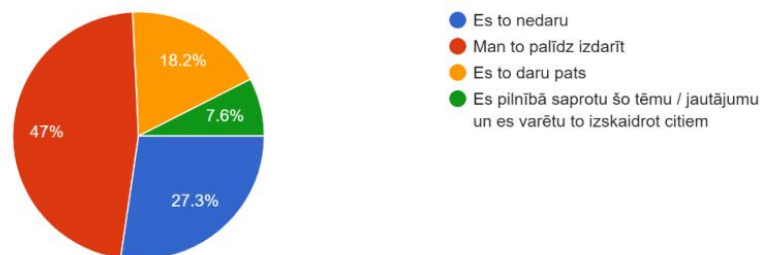

31 diagrama. Gebējimas kurti garso ir vaizdo jrašus

Apklauses duomenys rodo, kad tik 4,6 proc. Aucēs ir 8,9 proc. Jēkabpilio respondentu sugeba uztikrintai kurti garso ir vaizdo jrašus. Savarankiškai tai moka daryti 19,7 proc. Aucēs ir 23,8 proc. Jēkabpilio respondentu, o dauguma - 40,9 proc. Aucēs ir 47,6 proc. Jēkabpilio apklaustuju - gali tai atlikti su kitu asmenu pagalba. Nemaža dalis respondentu (34,8 proc. Aucėje ir 19,6 proc. Jēkabpilyje) visiškai nemoka kurti garso ir vaizdo jrašu.

Saugumas

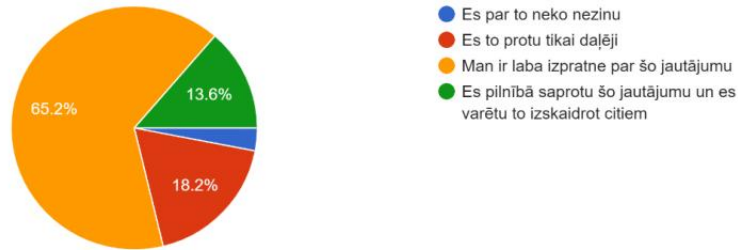
18. Es izmantoju profilakses pasākumus pret tiešsaistes uzbrukumiem datoram (antivīrusu programmas, uguns mūri, https šifrēšana u.c.)
66 responses

32 diagrama. Gebējimas apsaugoti savo kompiuteri nuo kibertiniu ataku

Didžioji dalis apklaustuju (47 proc. Aucēs ir 51,2 proc. Jēkabpilio) savo kompiuteri nuo kibernetiniu ataku gali apsaugoti tik padedami kitu; svarankiškai tai sugeba atlikti 18,2 proc. Aucēs ir 16,1 proc. Jēkabpilio respondentu ir tik 7,6 proc. Aucēs ir 4,7 proc. Jēkabpilio apklaustuju tai atlieka uztikrintai. Didžioji dauguma respondentu (27,3 proc. Aucėje ir 28 proc. Jēkabpilyje) to visiškai nedaro.

19. Es zinu, kurus personas datus man nevajadzētu kopīgot vai atklāt tiešsaistē (piemēram, sociālajos tīklos, atbildot uz surogātpasta e-pastiem utt.).
66 responses

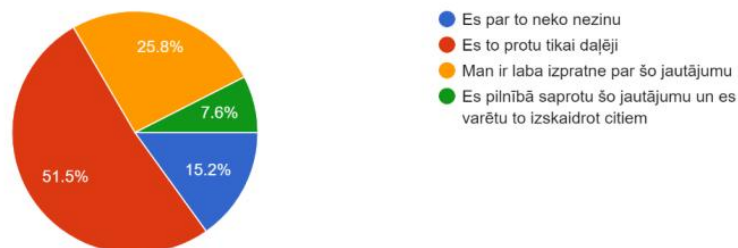

33 diagrama. *Gebėjimas apsaugoti asmeninius duomenis internete*

Dauguma respondentu (65,2 proc. Aucēje ir 58,3 proc. Jēkabpilyje) teigta, jog žino, kokių asmens duomenų nederētu skelbti internete ir kitose skaitmeninėse žiniasklaidos priemonėse, o dar 13,6 proc. Aucēje ir 23,2 proc. Jēkabpilyje tai ne tik šmano, bet ir sugeba paaiškinti kitiems. 18,2 proc. Aucēs ir 15,5 proc. Jēkabpilio respondentu menkai žino apie asmens duomenų apsaugą internete. Tuo tarpu tiek Aucēje, tiek Jēkabpilyje apie tai nieko neišmano 3 proc. respondentu.

Problemu sprendimas

20. Ja saskaros ar tehnisku problēmu, lietojot datoru, es risinājumus varu atrast internetā.
66 responses

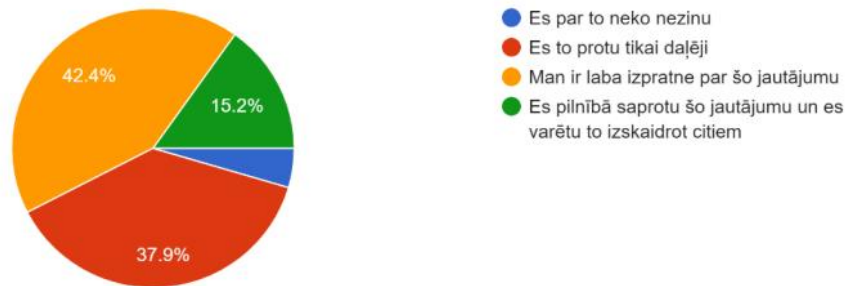

34 diagrama. *Gebėjimas spręsti technines problemas*

Labai maža dalis respondentu (7,6 proc. Aucēje ir 10,1 proc. Jēkabpilyje) uztikrintai sugeba rasti sprendimus tehninēms kompiuterio problemoms spręsti, kiek daugiau respondentu moka savarankiškai spręsti technines problemas (Aucēje – 25,8 proc., Jekabpilyje – 22 proc.). Dauguma respondentu (51,5 proc. Aucēje ir 56,5 proc. Jekabpilyje) tai gali atliti su kitu asmenu pagalba, tačiau 15,2 proc. Aucēje ir 3 proc. Jekabpilyje to padaryti nesugeba.

21. Ja nepieciešams, es varu mainīt dažādus datora iestatījumus (ievietot komentārus, zem svītras piezīmes, mainīt atstarpes starp rindām utt.)

66 responses

35 diagrama. *Gebējimas pakeisti kompiuterio nustatymus.*

15,2 proc. Aucēs ir 22,6 proc. Jekabpilio respondentu moka uztikrinai keisti kompiuterio nustatymus, o 42,2 proc. Aucēs ir 31 proc. Jekabpilio respondentu gerai supranta, kaip tai atlikti, 28,8 proc. Aucēs ir 22,6 proc. Jekabpilio respondentu gali pakeisti nustatymus su kitu asmenu pagalba, o kaip to atlikti nemoka tik 4,5 proc. Aucēs ir 4,1 proc. Jekabpilio respondentu.

Santrauka

Aucēs ir Jekabpilio apskriču gyventoju apklausa parodē, kad 50 proc. respondentu galvoja, jog turi pakankamai IT jgūdžu, reikalingu darbinei veiklai. Taču tuo pat metu jie norētu tobulinti savo jgūdžius sprendžiant kompiuteriu technines problemas, kuriant garso ir vaizdo jrašus bei interneto svetaines, dirbant Excel programa.

Apklauso rezultatai rodo, kad savivaldybiu interneto svetaines yra svarbus ir reikšmingas gyventoju informavimo šaltinis. Daugumos respondentu teigimu, jie yra patenkinti savivaldybiu svetainiu turiniu, taip pat pažymi, kad svetainemis jiems paprasta naudotis. Dauguma respondentu naudojami kokia nors viešaja elektronine paslauga, iš kuriu populiariausios yra: internetinė bankininkystė, elektroninio deklaravimo sistema EDS, portalas Latvija.lv, prašymai gauti ligos pašalpa, įvairios virtualios konsultacijos. Elektroninėmis paslaugomis nesinaudoja tik 4,5 proc. respondentu, iš kuriu pusė mano, kad tokiu paslaugu jiems nereikia, nes 35 proc. teikia pirmenybę kontaktinėms paslaugoms, o 15 proc. mano, kad tokios paslaugos yra per sudėtingos. Apklauso rezultatai rodo, kad absoliuti dauguma Aucēs ir Jekabpilio apskriču gyventoju moka naudotis naršyklėmis, o trečdalis sugeba tai paaiškinti kitiems asmenims.

Tačiau reikia pastebėti, kad trečdalis respondentų neturi pakankamai įgūdžių kaupti informaciją USB ir/ar duomenų debesyse ir 10 proc. apie tai neišmano.

Bendraudami ir bendradarbiaudami elektroninėje erdvėje respondentai puikiai geba el.laiškus siųsti, persiųsti ir į juos atsakyti. Kiti įgūdžiai – dokumentų ir anketų kūrimas, internetinių bendradarbiavimo platformų naudojimas, nuotolinių susirinkimų valdymas – gana silpni. 1/3 apklaustųjų apie tai nieko nežino ir 38 proc. geba bendradarbiauti virtualioje aplinkoje tik padedami kitų asmenų.

70 proc. respondentų yra įsitikinę, kad moka kurti, redaguoti tekstus, įterpti paveikslėlius, komentarus, išnašas ir pan. Tačiau gebėjimas dirbti Excel programa yra silpnesnis – tik 40 proc. apklaustųjų tai moka užtikrintai ir gali paaiškinti kitiems. Tik ¼ respondentų moka kurti skaitmeninius garso ir vaizdo įrašus. Šie rezultatai koreliuoja su įgūdžiais, kuriuos respondentai norėtų tobulinti.

Didžioji dauguma respondentų suvokia asmens duomenų apsaugos svarbą, tačiau mažiau supranta apie kompiuterių apsaugą nuo elektroninių nusikaltimų.

Išvados

1. Pusė Aucės ir Jēkabpilio apskričių gyventojų turi gana gerus darbo kompiuteriu įgūdžius, tačiau yra specifinių darbo kompiuteriu įgūdžių, kuriuos respondentų manymu, reikėtų tobulinti. Kadangi atsakymai į daugumą klausimų abiejose apskrityse buvo panašūs, tai leidžia daryti išvadą, kad kituose Latvijos regionuose gyventojų kompiuteriniai įgūdžiai galėtų būti panašūs ir savivaldybėms būtų patartina padėti savo gyventojams šiuos įgūdžius tobulinti.

2. Reikėtų tobulinti specifinius kompiuterinius įgūdžius (techninių darbo su kompiuteriais problemų sprendimai, garso ir vaizdo įrašų bei interneto puslapių kūrimas, darbas Excel programa, bendradarbiavimas kuriant dokumentus e.aplinkoje, duomenų debesų naudojimas, kompiuterių apsauga nuo kibernetinių nusikaltimų ir kt.), kurie dar nepakankamai efektyviai naudojami kasdienėje veikloje.

Lietuva

Pagrindiniai dokumentai

Skaitmeninimas ir skaitmeninio raštingumo ugdymas Lietuvoje plėtojamas pagal šiuos pagrindinius dokumentus:

1. Valstybės pažangos strategija „Lietuva 2030“ (2019) <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.425517>
2. 2021 - 2030 Nacionalinės pažangos planas (2020) <https://lr.lt/lt/aktuali-informacija/xvii-vyriausybe/strateginis-valdymas/2021-2030-m-nacionalinis-pazangos-planas>
3. Nacionalinė 2014–2020 m. pažangos programa (2012) <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.439028>
4. Lietuvos pramonės skaitmeninimo kelrodis 2019– 2030 (2019) <https://eimin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/verslo-aplinka/pramone/pramone-4-0/lietuvos-pramones-skaitmeninimo-kelrodis-2019-2030>
5. Lietuvos dirbtinio intelekto strategija (2019) [https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/DI_strategija_LT\(1\).pdf](https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/DI_strategija_LT(1).pdf)
6. Informacinės visuomenės plėtros 2014–2020 metų programos „Lietuvos Respublikos skaitmeninė darbotvarkė“ (2014) <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/a66c0760b04011e3bf53dc70cf7669d9>
7. Dėl Elektroninės valdžios koncepcijos įgyvendinimo priemonių plano patvirtinimo (2004) <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.222092?jfwid=rivwzvpvg>

Pagrindinių dokumentų gairės ir priemonės jų įgyvendinimui

Nacionalinės pažangos programos 2021–2030 m. projekte formuluojamas uždavinys „skatinti valstybės – viešojo sektoriaus, ekonomikos ir visuomenės – skaitmenizavimą, kuriant sprendimus, įgalinančius verslo įmones, viešąjį sektorių ir akademinę bendruomenę naudotis reikalingomis skaičiavimo, duomenų tvarkymo ar kibernetinio saugumo galimybėmis, stiprinti pačių gyventojų gebėjimus pilnavertiškai pasinaudoti naujomis technologijomis, didinti supratimą apie ateinančius technologinius pokyčius ir įgalinti valstybę prie jų prisitaikyti“.

Ataskaitoje „2021 - 2027 m. visuomenės skaitmeninio išankstinio poveikio vertinimo paslaugos“⁵⁹ pažymima, kad:

- 2007–2013 ir 2014–2020 m. laikotarpiais Lietuvoje patvirtintos 26 informacinės visuomenės skatinimo priemonės.
- Europos Sąjungos struktūrinių fondų investicijos yra vienas reikšmingiausių Lietuvos skaitmeninės politikos finansavimo šaltinių.
- 2007–2020 m. į visuomenės skaitmenimą jau investuota 352,182 mln. Eur ES struktūrinių fondų lėšų, planuojama investuoti dar 9,93 mln. Eur. Daugiausia investicijų skirta el. paslaugų plėtrai.
- 2014–2020 m. išaugo investicijos į valstybės informacinių išteklių konsolidavimą ir lietuvių kalbos ir kultūros skaitmenimą, pradėtos atvirų duomenų priemonės.
- 2007–2013 m. laikotarpio priemonėmis „Elektroninės valdžios paslaugos“ ir „Elektroninės valdžios paslaugos savivaldybėse“ siekta kurti vartotojui patogias, lengvai pasiekiamas ir naudingas elektronines paslaugas. Pagal šias priemones įvairios valstybinės institucijos įgyvendino 28 el. paslaugų projektus ir vieną projektą, kurianį tipines el. paslaugas visoms Lietuvos savivaldybėms.

Lietuvos situacija Europos kontekste

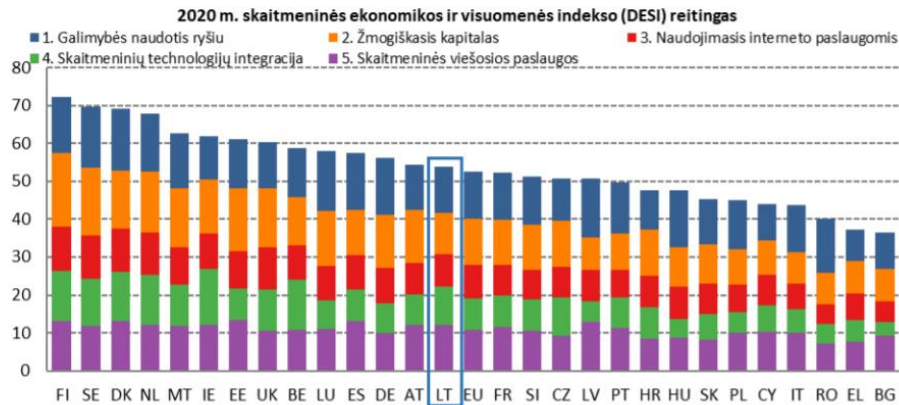
Pagal skaitmeninio pažangos rodiklius Lietuva yra skaitmeninio „vidutiniokė“⁶⁰. ES mastu Lietuva tam tikrose srityse (pvz., viešųjų el. paslaugų teikimas) lenkia ES vidurkį, kai kuriose nuo jo atsilieka (pvz., skaitmeniniai įgūdžiai). Skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indekse (*The Digital Economy and Society Index, DESI*)⁶¹ Lietuva 2020 m. užėmė 14 vietą tarp 28 ES valstybių narių (1 diagrama).

⁵⁹ https://www.visionary.lt/wp-content/uploads/2020/05/EIM-skaitmeninimas_galutine-ataskaita_suredaguota.pdf

⁶⁰ https://www.visionary.lt/wp-content/uploads/2020/05/EIM-skaitmeninimas_galutine-ataskaita_suredaguota.pdf

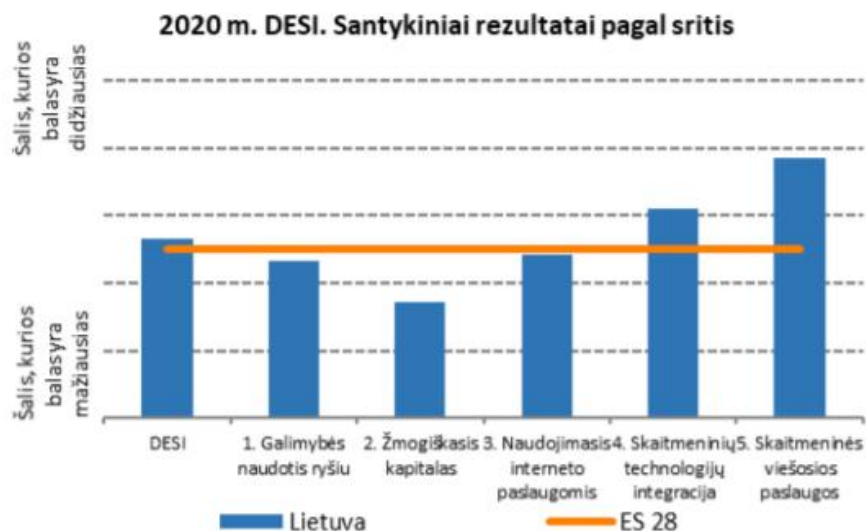
⁶¹ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi-lithuania>

	Lietuva		ES
	vieta	balas	balas
2020 m. DESI	14	53,9	52,6
2019 m. DESI	12	51,8	49,4
2018 m. DESI	12	49,4	46,5

36 diagrama. 2020 m. skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indekso (DESI) reitingas. Šaltinis: Europos Komisija: 2020 m. skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indeksas/Lietuva⁶²

Aukščiausių vietą (8) Lietuva užima skaitmeninių viešųjų paslaugų ir skaitmeninių technologijų integracijos srityse. 2020 metais Lietuva padarė pažangą daugelyje vertintų sričių (2 diagrama). Itin gerus rezultatus šalis pademonstravo integruojant skaitmenines technologijas ir skaitmenines viešąsias paslaugas. Tačiau kai kurios sritys, pvz., žmogiškasis kapitalas, vis dar nesiekia ES vidurkio.

37 diagrama. DESI: santykiniai rezultatai pagal sritis. Šaltinis: Europos Komisija: 2020 m. skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indeksas/Lietuva⁶³

⁶² <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi-lithuania>

⁶³ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi-lithuania>

Skaitmeninimo ir skaitmeninio raštingumo ugdymo iššūkiai

Analizuodami pastarųjų metų Lietuvos skaitmeninimo politiką ir ES struktūrinių fondų investicijų rezultatus ekspertai išskiria tris svarbiausius iššūkius: 1) Silpni Lietuvos visuomenės skaitmeniniai gebėjimai; 2) Nepakankamos verslo investicijos į skaitmenines technologijas ir gebėjimus; 3) Lėta ir fragmentiška viešojo sektoriaus skaitmeninė transformacija.

Lietuvos visuomenės skaitmeniniai gebėjimai

Vyriausybės strateginės analizės centro (STRATA)⁶⁴ atlikto tyrimo rezultatai rodo, kad „gerai“ arba „labai gerai“ savo skaitmeninį raštingumą vertina 53 proc. 50–59 m. amžiaus gyventojų, 48 proc. 60–69 m. amžiaus gyventojų ir 26 proc. 70–74 m. amžiaus gyventojų. Didesnis skaičius (virš 70 proc.) apklaustųjų, savo skaitmeninius įgūdžius vertinančių „gerai“ arba „labai gerai“, yra 15-49 m. amžiaus grupėje.

DESI⁶⁵ duomenimis Lietuvos žmogiškojo kapitalo skaitmeninių gebėjimų įvertis žemiausias tarp penkių rodiklių. 2020 m. bent pagrindinių skaitmeninių įgūdžių turėjo 56 proc. Lietuvos gyventojų (ES – 57 proc.), už bazinius geresnių skaitmeninių įgūdžių - 32 proc. (ES -33 proc.)

Lietuvos statistikos departamento duomenimis⁶⁶ 2020 m. asmeninius kompiuterius namuose turėjo 77 proc., interneto prieigą – 82 proc. namų ūkių. Mieste kompiuterius ir interneto prieigą namuose turėjo atitinkamai 80 ir 84 proc. namų ūkių, kaime – 70 ir 78 proc. 79 proc. interneto prieigą turinčių namų ūkių naudojosi plačiajuosčiu laidiniu ar belaidžiu fiksuotu ryšiu, 66 proc. – mobiliojo ryšio tinklais.

Internetu 2020 m. naudojosi 83,1 proc. visų 16–74 metų amžiaus gyventojų. Iš 16–24 metų amžiaus gyventojų internetu naudojosi 99,1 proc., tarp 65–74 metų amžiaus gyventojų – 46,1 proc. Internetu niekada nesinaudojusių gyventojų skaičius Lietuvoje siekia 16,9 proc. Dauguma (66proc.) jų nurodė, kad jiems internetas nereikalingas. Kitos svarbios priežastys, dėl kurių nesinaudota internetu namuose – reikiamų žinių neturėjimas (44proc.) ir brangi įranga (18 proc.), 1 proc. įvardijo, kad nesinaudojimo priežastis - plačiajuosčio interneto nepasiekiamumas namų ūkio gyvenamojoje vietovėje.

⁶⁴<https://strata.gov.lt/lt/naujienos/8-naujienos/775-tik-puse-vyresnio-amziaus-gyventoj-turi-gerus-skaitmeninius-igudzius>

⁶⁵ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi-lithuania>

⁶⁶ <https://osp.stat.gov.lt/skaitmenine-ekonomika-ir-visuomene-lietuvoje-2020/zmones-ir-verslas-internete>

Populiariausia internetinė veikla tarp Lietuvos gyventojų yra naujienos, bankininkystė, vaizdo telefonija, socialiniai tinklai, muzika, vaizdo įrašai ir žaidimai. Tačiau pagal naudojamą internetu prekybai internetu ir apsipirkimui lietuviai nesiekia ES vidurkio.

Mokymosi tikslais 2020 m. internetu naudojosi 27,1 proc. Lietuvos gyventojų: 16-24 m. amžiaus – 73 proc., 25-54 m. amžiaus – 28,6 proc. ir 55-74 amžiaus – 7,6 proc.

Lietuvos gyventojai vangiau nei kitų šalių ES piliečiai naudojami internetu sudėtingesniems veiksams atlikti. PIAAC tyrimas⁶⁷ atskleidė, kad mažiausiai išplėtota įgūdžių sritis yra problemų sprendimas technologijų pagalba: lietuvių įgūdžių lygis yra vienas žemiausių tarp visų tyrime dalyvavusių šalių, panašiai kaip Turkijos, Čilės bei Graikijos.

Plačiosios visuomenės skaitmeninių įgūdžių ugdymui skirtas projekto „Prisijungusi Lietuva“⁶⁸ 2019 m. apklausa⁶⁹ atskleidė, kad net 76 proc. šalies gyventojų, susidurę su IKT naudojimo sunkumais, vengia klausti ir prašyti pagalbos. Daroma prielaida, kad šie žmonės nedalyvaus net ir nemokamuose skaitmeninių gebėjimų ugdymo mokymuose, todėl būtinos papildomos tikslinės viešinimo priemonės pritraukti žmones į šias programas.

Elektroninės viešosios paslaugos

Elektroninių viešųjų paslaugų srityje Lietuva ES užima 6-tą vietą. Beveik visuose skaitmeninių viešųjų paslaugų srities segmentuose (e. valdžios paslaugų naudotojų, iš anksto užpildytų formų, elektroninių paslaugų užbaigtumo, skaitmeninių viešųjų paslaugų įmonėms) Lietuva pasiekė daug geresnių rezultatų nei ES vidurkis⁷⁰. Vienintelė išimtis – atvirieji duomenys (24 vieta ES). Lietuvos statistikos departamento duomenimis⁷¹ 2020 m. Lietuvoje elektroninėmis viešosiomis paslaugomis naudojosi 57,7 proc. gyventojų.

Pagrindinis valdžios ir viešojo administravimo paslaugų portalas yra Elektroniniai valdžios vartai⁷². Kaip nurodo Informacinės visuomenės plėtros komitetas, Elektroninių valdžios vartų portalą 2020

⁶⁷ <http://piaac.lt/>

⁶⁸ <https://www.prisijungusi.lt/>

⁶⁹ <https://www.prisijungusi.lt/naujienos/tyrimas-76-proc-salies-gyventoju-drovisi-prasyti-pagalbos-susidure-su-skaitmenine-aplinka/>

⁷⁰ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi-lithuania>

⁷¹ <https://osp.stat.gov.lt/skaitmenine-ekonomika-ir-visuomene-lietuvoje-2020/zmones-ir-verslas-internete>

⁷² <https://www.epaslaugos.lt/portal/>

m. aplankė ir elektroninėmis paslaugomis naudojosi daugiau negu 1103,7 tūkst. Lietuvos gyventojų.

E. sveikatos paslaugas galima gauti naudojantis specialiu portalu esveikata.lt⁷³.

Savivaldybių elektroninės paslaugos

LR Vidaus reikalų ministras 2004 m. patvirtino dokumentą „Pavyzdinis savivaldybių institucijų ir įstaigų teiktinų naudojant skaitmenines technologijas viešųjų paslaugų sąrašas“. Jame išskiriamos net 27 paslaugų grupės, kai kurios jų susideda iš 36 paslaugų. Paslaugos yra siejamos su atskiromis savivaldybei priklausančių institucijų funkcijomis. Lietuvos savivaldybių svetainių vertinimas⁷⁴ parodė, jog savivaldybės ne visada laikosi pateiktos klasifikacijos.

Savivaldybių tarnautojų apklausos⁷⁵ duomenimis, savivaldybės personalo kompiuterinis raštingumas yra bent vidutiniškas (58 % savivaldybių) arba aukštas (42 % savivaldybių). Visų apklaustų savivaldybių atstovų nuomone, paslaugų perkėlimas į virtualią aplinką padėtų padaryti jas labiau prieinamas.

Tyrimas taip pat atskleidė, kad pačios paklausiausios Lietuvos savivaldybėse e. viešosios paslaugos yra: socialinių išmokų skaičiavimas ir mokėjimas bei socialinių paslaugų ir kitos socialinės paramos teikimas; statinių naudojimo priežiūra, statinio projektavimo sąlygų sąvado bei statybos leidimų išdavimas įstatymų nustatyta tvarka; valstybės paramos būstui įsigyti tvarkymas, socialinių būstų suteikimas; prekybos ir kitų paslaugų teikimo tvarkos turgavietėse bei viešosiose vietose nustatymas, leidimų (licencijų) išdavimas įstatymų nustatytais atvejais ir tvarka; keleivių vežimo vietiniais maršrutais organizavimas; archyvinių dokumentų tvarkymas.

2007–2013 m. investicijomis (priemonė „Elektroninės valdžios paslaugos savivaldybėse“)⁷⁶ bandyta investuoti ir į savivaldybių el. paslaugas, tačiau bendras projekto rodiklis rodo, kad paslaugomis el. būdu naudojosi tik 4,88 proc. savivaldybių paslaugų vartotojų.

⁷³ <https://www.esveikata.lt/>

⁷⁴ http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/fm/failai/Ataskaitos/BPD_vertinimo_ataskaitos/IVPK_18.pdf

⁷⁵ Ten pat

⁷⁶ https://www.visionary.lt/wp-content/uploads/2020/05/EIM-skaitmeninimas_galutine-ataskaita_suredaguota.pdf

Verslo skaitmeninimas (skaitmeniniai inovacijų centrai)

2007– 2020 m. laikotarpiu investicijos į verslo skaitmeninimą buvo atskirtos nuo bendrų investicijų į visuomenės skaitmeninimą ir dėmesys buvo sutelktas į skaitmeninių inovacijų centrų (SIC) plėtrą⁷⁷. SIC yra kompetencijų centrai, vieno langelio principu teikiantys galimybes verslui pasinaudoti skaitmeninimo teikiama nauda (pvz., verslo ar gamybos procesų, produktų ar paslaugų tobulinimui). SIC turėtų padaryti skaitmeninimą labiau prieinamą visų sektorių įmonėms (ypač MVĮ) ir taip paskatinti įmones investuoti į skaitmeninimą bei sudaryti prielaidas įmonių produktyvumo augimui.

2019 m. DESI indekso duomenimis⁷⁸, Lietuva pagal verslo skaitmeninimą yra 10 vietoje ES ir lenkia ES 28 vidurkį. Tačiau didelė dalis Lietuvos įmonių nesinaudoja skaitmeninių technologijų teikiama nauda: beveik pusė Lietuvos įmonių 2017 m. nevykdė verslo valdymo programinės įrangos ar sistemų plėtojimo ar palaikymo, 2018 m. tik 10,9 proc. Lietuvos įmonių savo darbuotojams organizavo mokymus IKT įgūdžiams atnaujinti, tai yra gerokai mažiau nei ES vidurkis (23 proc.). Tik 44 proc. darbuotojų įmonėse naudojami kompiuteriais savo darbe (tai – 19-a vieta ES, kurios vidurkis – 54 proc.)⁷⁹.

Švietimo ir mokymo iniciatyvos

Šiuo metu skaitmeninio raštingumo ugdymu Lietuvoje rūpinasi daug įvairių įstaigų ir organizacijų: formalus ir neformalus suaugusiųjų mokymo įstaigos, bibliotekos, privačios mokymo įstaigos, akademinės institucijos, nevyriausybines organizacijos ir t.t. Tokių mokymų turinys labai įvairus – nuo bendravimo internetu priemonių, socialinių tinklų, viešųjų e. paslaugų vartojimo, bendruomenės svetainės kūrimo iki atvirų mokymosi išteklių, nuotolinių kursų naudojimo, įvairialypės terpės kūrimo, pvz/, skaitmeninės fotografijos, e. leidybos, žurnalistikos skaitmeninėje terpėje įgūdžių naudojimo. Didelė dalis mokymų vykdoma per įvairius projektus.

Kai kurios skaitmeninio raštingumo ugdymo iniciatyvos

- Asociacija „Langas į ateitį“ (<https://www.langasiateiti.lt/>) - pelno nesiekianti iniciatyva, kurią 2002 m. pradėjo įgyvendinti socialiai atsakingo privataus verslo įmonės, norėdamos paskatinti interneto naudojimą Lietuvoje, o visuomenę saugiai naudoti IRT savo kasdieniame gyvenime.

⁷⁷ https://www.visionary.lt/wp-content/uploads/2020/05/EIM-skaitmeninimas_galutine-ataskaita_suredaguota.pdf

⁷⁸ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi-lithuania>

⁷⁹ https://www.visionary.lt/wp-content/uploads/2020/05/EIM-skaitmeninimas_galutine-ataskaita_suredaguota.pdf

„Langas į ateitį“ inicijavo viešųjų interneto prieigos taškų (PIAP) steigimą viešosiose bibliotekose, šiuo metu veikia daugiau kaip 1200 PIAP su nemokama interneto prieiga; virš 100 000 suaugusiųjų dalyvavo IRT pagrindų mokymo kursuose;

- Nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka ir kitos viešosios bibliotekos vien per 2019 m. surengė mokymus skaitmeninio raštingumo klausimais ar konsultavo 298 674 gyventojus. Regionų centruose bibliotekos jau turi galimybę pasiūlyti tokių technologijų, kokių gyventojai ar namų ūkiai dar neturi.
- Lietuvos nuotolinio ir e. mokymosi (LieDM) asociacija (<http://liedm.net>) - savanoriška organizacija, kuri vienija 46 Lietuvos mokslo ir studijų bei švietimo institucijas bei asmenis, vykdančius technologijomis grindžiamas (nuotolines) studijas ir (e.) mokymą(si). LieDM tikslas - plėtoti technologijomis grindžiamą, nuotolinį ir e. mokymąsi Lietuvoje.
- Nacionalinė distancinio mokymo asociacija (NDMA, <https://ndma.lt/>) - visuomeninis, savanoriškas susivienijimas (2021 m. - 16 narių), įkurtas 1999 m. Jos tikslas - vystyti distancinį mokymą Lietuvoje, dalyvauti formuojant šalies distancinio mokymo politiką.
- Nacionalinė skaitmeninė koalicija (NSK, skaitmeninekoalicija.lt). Koaliciją sudaro įvairios institucijos, įmonės ir organizacijos, kurios bendradarbiauja įgyvendinant informacinės visuomenės plėtros programą „Lietuvos skaitmeninė darbotvarkė 2014–2020“ ir siekia didinti žinių apie IRT žinias sklaidą bei efektyvesnį skaitmeninio potencialo panaudojimą. NSK vykdo šias veiklas: žemos kvalifikacijos darbuotojų mokymas ir perkvalifikavimas; skaitmeninių čempionų nominacija bendruomenėse; informacijos apie ES kampanijas („Get Online Week“, „Coding week“, Saugesnio interneto diena ir kt.) sklaida; sukūrė 250 el. skautų tinklą viešosiose bibliotekose.

Skaitmeninio raštingumo įgūdžiai Panevėžio rajono savivaldybėje

Apklausa atlikta Panevėžio rajono savivaldybėje, kuri yra Nevėžio žemumoje, priklausančioje Lietuvos vidurio žemumai. Bendras rajono plotas – 217,8 tūkst. hektarų, žemės ūkio paskirties žemė užima 57,3 %, miškai – 33,1 %, vanduo – 2,1 %, miesteliai – 2,1 %. Rajone gyvena daugiau nei 35 tūkst. gyventojų (2020 m.). Rajone yra 1 miestas, 8 miesteliai, 752 kaimai, 12 seniūnijų, veikia 5 visuomeniniai muziejai, 12 kultūros centrų, per 200 meno mėgėjų kolektyvų, 21 mokykla, Panevėžio rajono savivaldybės viešoji biblioteka su 36 filialais.

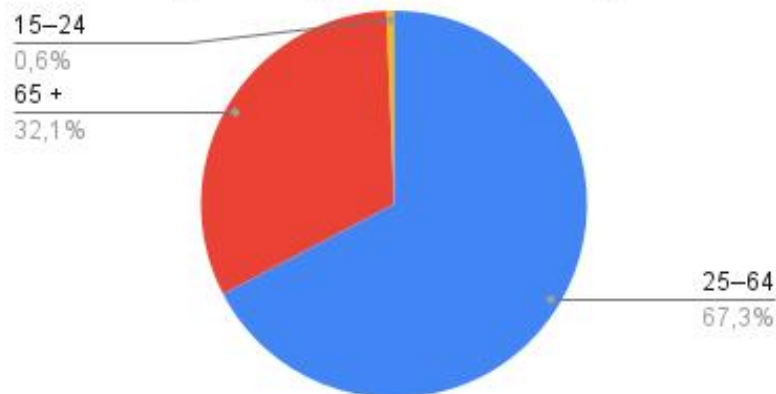
Apklausoje anketa buvo išsiųsta el.paštu savivaldybės, socialinės globos centrų, kultūros centrų, seniūnijų, muziejų, bibliotekų, smulkių įmonių darbuotojams.

Respondentų charakteristika

Apklausoje dalyvavo 158 respondentai.

Amžius

Stulpelio „1. Jūsų amžius:“ verčių skaičius

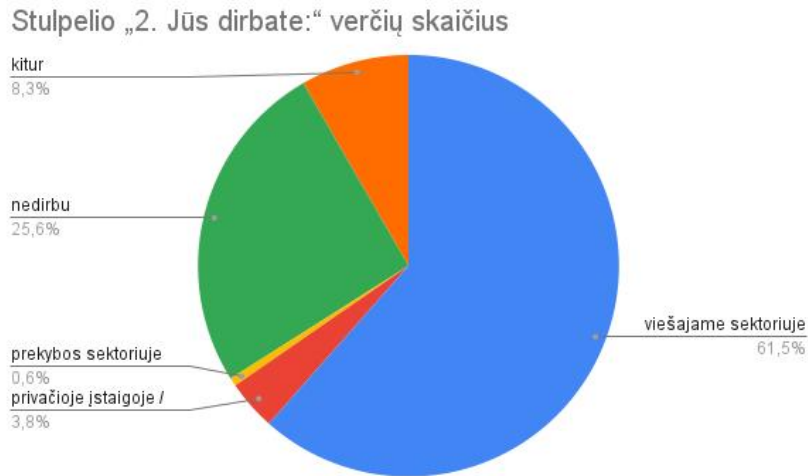

38 diagrama. Respondentų pasiskirstymas pagal amžiaus grupes

Pagal amžiaus grupes apklausoje dalyvavo 67,3 proc. 25-64 metų gyventojų, 32,1 proc. 65+ amžiaus gyventojų ir 0,6 proc. 15-24 metų amžiaus gyventojų. Tai atitinka Panevėžio rajono gyventojų sudėtį pagal amžių: 2019 m. duomenimis⁸⁰ darbingo amžiaus gyventojų (nuo 15 m.) yra 61,9 proc., pensinio amžiaus - 23,0 proc.

⁸⁰ <http://paneveziorsb.lt/wp-content/uploads/2016/02/Demografin%C4%97-ir-socialin%C4%97-situacija-Panev%C4%97%C5%BEio-rajono-savivaldyb%C4%97je-2019-m..pdf>

Darbovietė

39 diagrama. Respondentų pasiskirstymas pagal darbo vietą

Daugiausiai apklaustųjų dirba viešajame sektoriuje (61,5 proc., iš kurių 56,7 proc. priklauso 25 - 64 metų amžiaus grupei). Privačioje įstaigoje dirba 3,8 proc., prekybos sektoriuje - 0,6 proc. Didelė dalis apklaustųjų - 25,6 proc. - nedirbantys, tarp jų 24,8 proc. 65+ amžiaus grupės respondentai. 8,3 proc. dirba kitur (5,73 proc. jų priklauso 25-64 m. amžiaus grupei).

Skaitmeniniai įgūdžiai darbe

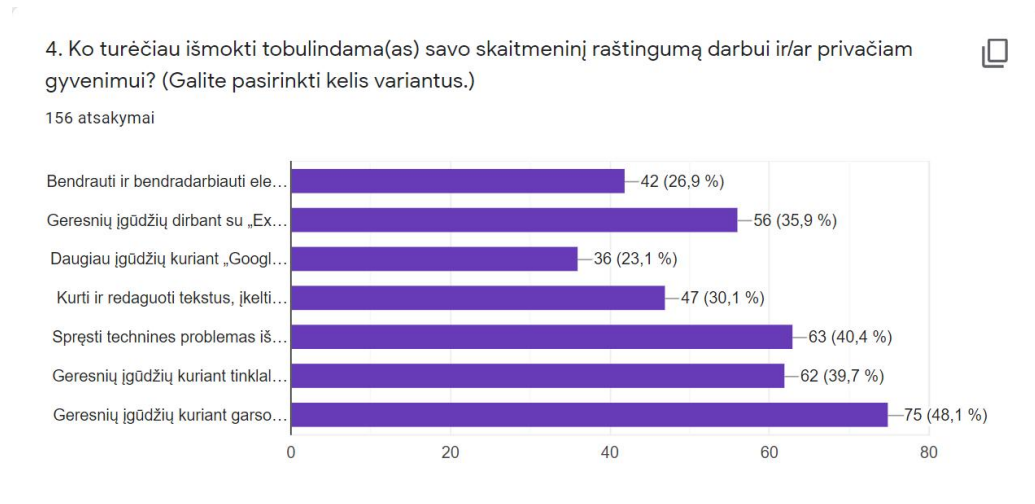
Teiginys „Turiu darbui reikalingų IT įgūdžių“

40 diagrama. Skaitmeninių įgūdžių darbe įsivertinimas

Paprašyti įsivertinti turimus IT įgūdžius, kurių reikia jų darbe, 10,9 proc. apklaustųjų atsakė, kad turi daugiau nei reikia, 47,4 proc. - kad turi užtektinai įgūdžių darbui atlikti. Tačiau 41,7 proc. apklaustųjų mano, kad IT įgūdžius, reikalingus darbinei veiklai, turėtų atsinaujinti.

Klausimas „Ko turėčiau išmokti tobulindama(as) savo skaitmeninį raštingumą darbui ir/ar privačiam gyvenimui?“ (Kelių variantų pasirinkimas.)

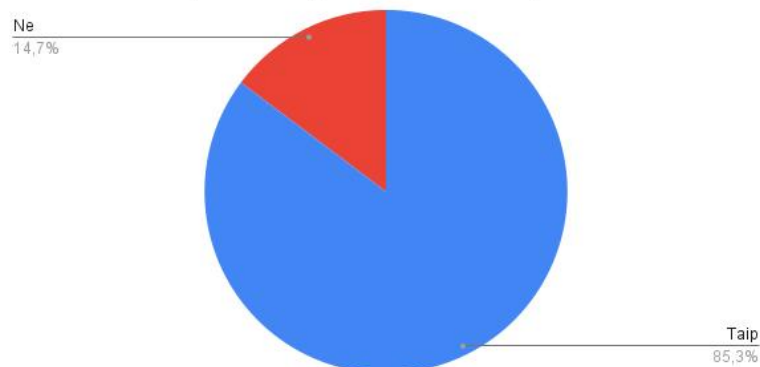
41 diagrama. Tobulinti respondentų įgūdžiai

Daugiausiai atsakiusiųjų (48,1 proc.) norėtų įgyti geresnių įgūdžių kuriant garso ir vaizdo įrašus. Tobulinti įgūdžius, kaip spręsti technines problemas išskylančias dirbant kompiuteriu, norėtų 40,4 proc. atsakiusiųjų. Geresnių įgūdžių kuriant tinklalapius, talpinant juose informaciją, norėtų įgyti 39,7 proc. Darbo „Excel“ programa įgūdžių tobulinimas aktualus 35,9 proc. apklaustųjų. Kitus skaitmeninio raštingumo įgūdžius tobulinti poreikis yra mažesnis: kurti ir redaguoti tekstus, įkelti paveikslėlius, dirbti su lentelėmis - 30,1 proc., bendrauti ir bendradarbiauti elektroninėje erdvėje - 26,9 proc., kurti „Google“ apklausas - 23,1 proc.

Savivaldybių ir jų institucijų svetainės bei viešosios elektroninės paslaugos

Klausimas „Ar naudojate savivaldybės ir jos institucijų svetainėmis kaip informacijos šaltiniu?“

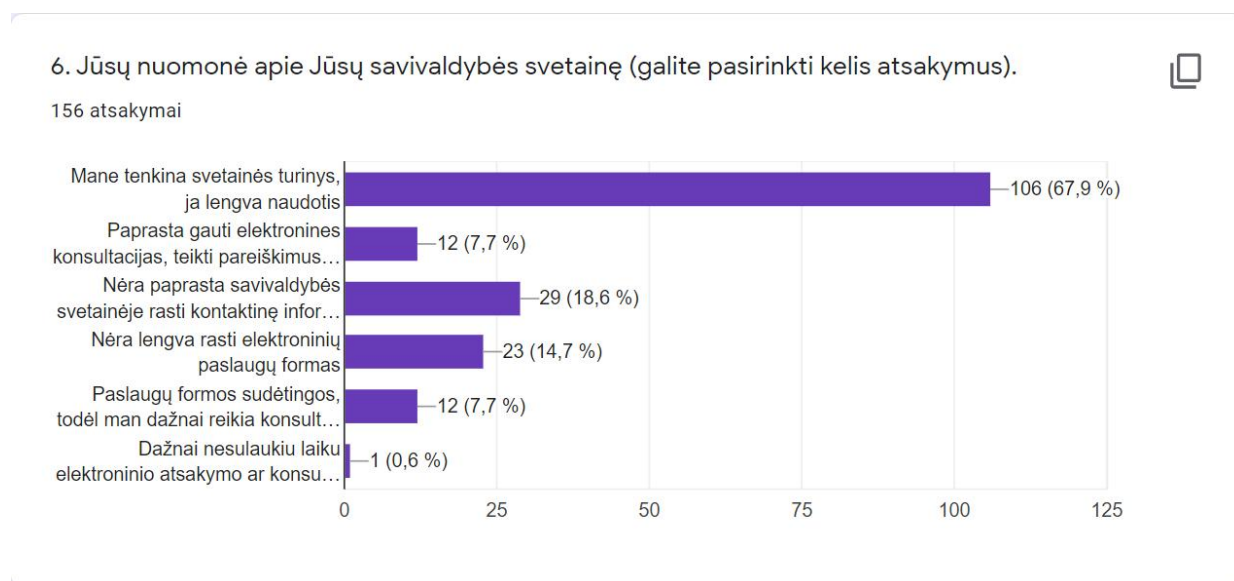
Stulpelio „5. Ar naudojate savivaldybės ir jos institucijų svetainėmis kaip informacijos šaltiniu?“ verčių skaičius

42 diagrama. Respondentų požiūris į savivaldybės internetinės svetainės naudojimą

Apklauso duomenys rodo, kad 85,3 proc. apklaustujų naudojami savivaldybės ir jos institucijų svetainėmis kaip informacijos šaltiniu, 14,7 proc. - nesinaudoja. Galima daryti išvadą, kad savivaldybių internetinės svetainės gyventojams yra svarbus ir reikalingas informacijos šaltinis.

Teiginys „Jūsų nuomonė apie Jūsų savivaldybės svetainę“ (kelių atsakymų pasirinkimas).

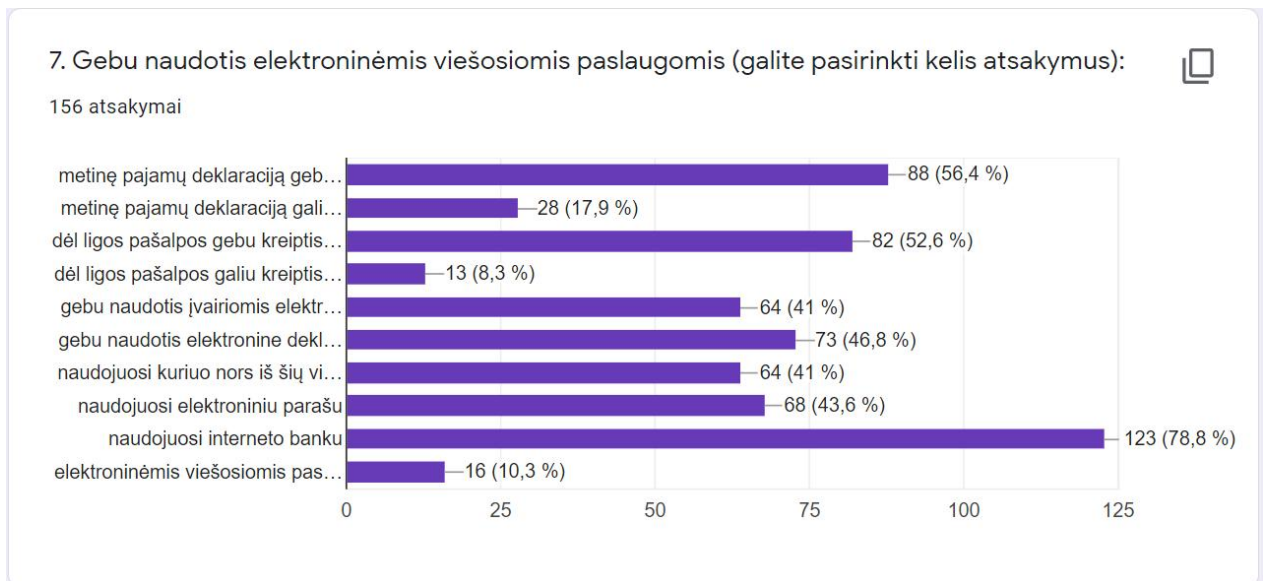
43 diagrama. Respondentų nuomonė apie savivaldybės svetainę

Apklauso rezultatai rodo, kad, daugiau nei pusės atsakiusiųjų nuomone (67,9 proc.), savivaldybės internetinės svetainės turinys juos tenkina ir svetaine lengva naudotis. Visgi yra nurodančių, kad savivaldybės galėtų patobulinti savo svetaines atkreipdamos dėmesį į šiuos dalykus:

- 18,6 proc. Respondentų teigia, kad savivaldybės svetainėje rasti kontaktinę informaciją konsultacijai nėra paprasta;
- 14,7 proc. Pasigenda lengvesnės prieigos prie elektroninių paslaugų formų.
- 7,7 proc. Teigia, kad paslaugų formos sudėtingos, todėl jiems/joms dažnai reikia konsultacijos jas pildant.

Visgi yra teigiančių (7,7 proc.), jog gauti elektronines konsultacijas, teikti pareiškimus, gauti paslaugas yra paprasta. Mažiausiai nepasitenkinimo sukelia negauti el.atsakymai ar konsultacijos - taip atsitiko tik 0,6 proc. respondentų.

Teiginys „Gebu naudotis elektroninėmis viešosiomis paslaugomis“ (kelių atsakymų pasirinkimas)

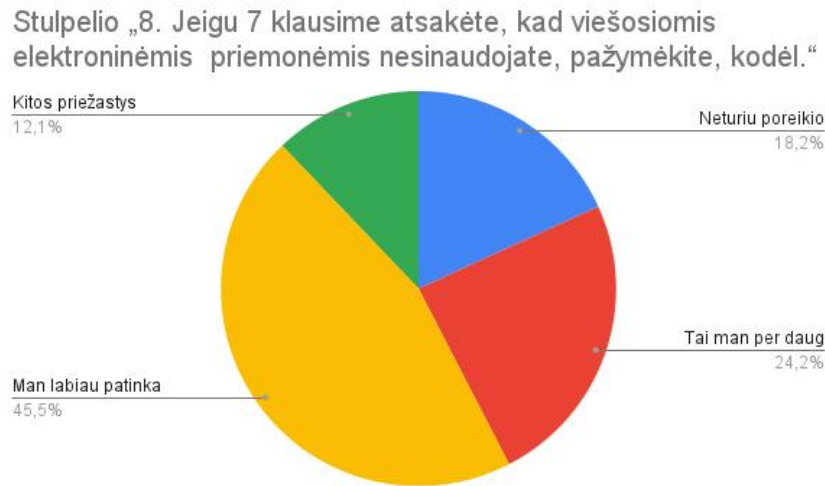
44 diagrama. Gebėjimas naudotis elektroninėmis viešosiomis paslaugomis

Atsakymai į klausimą, kokiomis elektroninėmis viešosiomis paslaugomis geba naudotis respondentai rodo, kad daugumą respondentų naudojami kokiomis nors elektroninėmis paslaugomis. Jomis nesinaudojančių tėra 10,3 proc. Dauguma jų naudojami interneto banku (78,8 proc.). Elektronine deklaravimo sistema EDS naudojasi 46,8 proc. respondentų, elektroniniu parašu - 43,6 proc., kuriuo nors viešųjų portalų (pvz., <https://lietuva.lt/>; <https://lrv.lt/>; <https://www.epaslaugos.lt/>) ir įvairiomis elektroninėmis konsultacijomis - po 41 proc.

Ženklus skaičius respondentų nurodė, kad elektroninėmis paslaugomis geba naudotis savarankiškai: pateikti metinę pajamų deklaraciją - 56,4 proc., o kreiptis dėl ligos - 52,6 proc. Pagalbos reikia 17,9 proc. respondentų pateikiant metinę pajamų deklaraciją ir 8,3 proc. - kreipiantis dėl ligos pašalpos.

Darytina išvada, kad apklausoje dalyvavusieji turi gerus naudojimosi elektroninėmis viešosiomis paslaugomis įgūdžius.

Teiginys „Jeigu 7 klausime atsakėte, kad viešosiomis elektroninėmis paslaugomis nesinaudojate, pažymėkite, kodėl“

45 diagrama. Viešųjų paslaugų nenaudojimo priežastys

14,7 proc. apklaustųjų gyventojų viešosiomis elektroninėmis paslaugomis nesinaudoja dėl šių priežasčių: 45,5 proc. labiau patinka kontaktinės paslaugos, 24,2 proc. - per daug sudėtinga, 18,2 proc. neturi poreikio, o 12,1 proc. - dėl kitų priežasčių, dėl kokių - nenurodė.

Informacinis ir skaitmeninis raštingumas

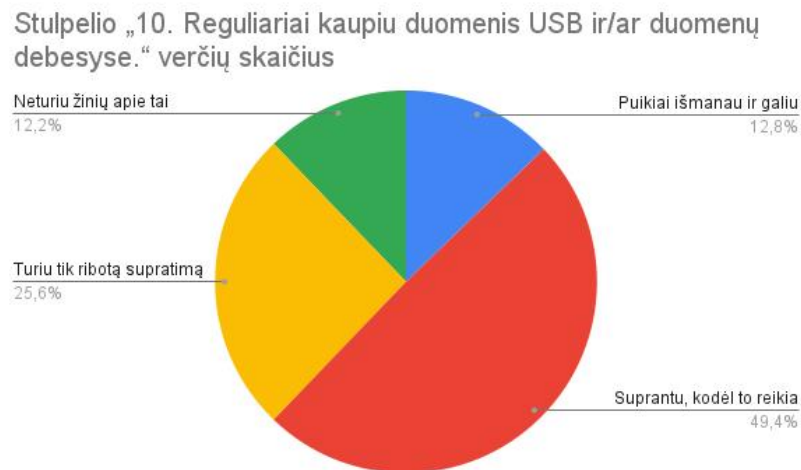
Teiginys „Naudojuosi paieškos įrankiais („Google“, „Wiki“ ir kt.) informacijai susirasti“.

46 diagrama. Gebėjimas naudoti internetinius informacijos paieškos įrankius

Kaip naudotis elektroninės paieškos įrankiais gerai supranta 59,6 proc. apklaustųjų; 14,7 proc. - puikiai išmano ir gali paaiškinti kitiems. Ribotą supratimą turi 22,4 proc., o 3,2 proc. neturi žinių, kaip šiais įrankiais naudotis.

Teiginys „Reguliariai kaupiu duomenis USB ir/ar duomenų debesyse“.

47 diagrama. Gebėjimas saugoti duomenis USB ir/arba duomenų debesyse

Dauguma - 49,4 proc. - respondentų supranta, kodėl reikia kaupti duomenis USB ir/ar duomenų debesyse. Ribotą supratimą apie tai turi 25,6 proc. Deja, puikiai išmano, kaip tai daryti, ir gali padėti kitiems - tik 12,8 proc. Panašus procentas - 12,2 proc. - apie tokius veiksmus neturi jokio supratimo.

Teiginys „Lyginu įvairių internetinių parduotuvių / paslaugų teikėjų kainas“.

48 diagrama. Gebėjimas palyginti skirtingų internetinių parduotuvių/paslaugų teikėjų kainas

Įvairių internetinių parduotuvių/paslaugų teikėjų kainas užtikrintai palyginti gali 14,7 proc. apklaustųjų, palyginti gali 54,5 proc., palyginti padedant kitiems - 18,6 proc. Kaip tai atlikti nežino 12,2 proc. respondentų.

Bendravimas ir bendradarbiavimas

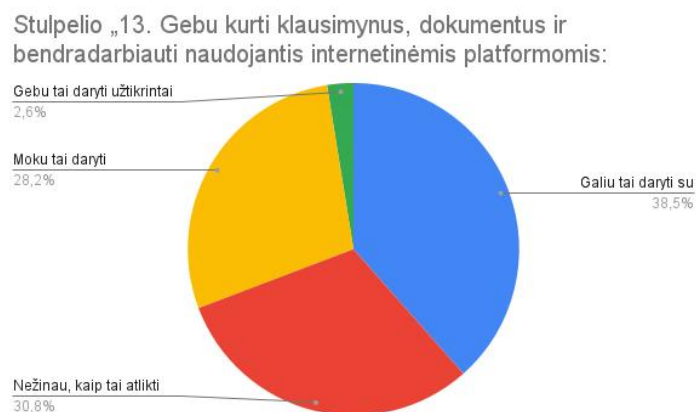
Teiginys „Gebu siųsti, atsakyti ir persiųsti el. laiškus“.

49 diagrama. Gebėjimas naudoti elektroninį pašta

Geresnė situacija yra su el.laiškų siuntimu, persiuntimu ir atsakymais į el.laiškus. Šias operacijas puikiai išmano ir gali atlikti 41,0 proc., gerai moka - 47,4 proc. 10,9 proc. apklaustųjų turi ribotą supratimą ir tik 0,6 proc. nežino, kaip tai atliekama.

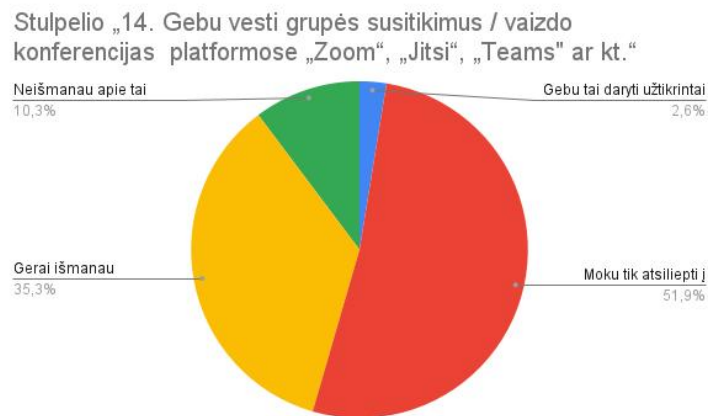
Teiginys „Gebu kurti klausimynus, dokumentus ir bendradarbiauti naudojantis internetinėmis platformomis: „Google Docs“, „Dropbox“, „Pbworks“ ar kt.“

50 diagrama. Gebėjimas bendradarbiauti naudojant internetines platformas

Užtikrintai kurti klausimynus, dokumentus ir bendradarbiauti naudojantis internetinėmis platformomis gali tik 2,6 proc. apklaustųjų. 28,2 proc. moka tai daryti, 38,5 proc. - gali tai daryti padedant kitiems. Gana ženklius skaičius -30,8 proc. - apklaustųjų nežino, kaip kurti klausimynus, dokumentus ir bendrauti internetinėmis priemonėmis.

Teiginys „Gebu vesti grupės susitikimus/vaizdo konferencijas platformose „Zoom“, „Jitsi“, „Teams“

51 diagrama. Gebėjimas bendradarbiauti naudojant internetines platformas

Dauguma apklaustųjų moka atsiliiepti į vaizdo skambutį (51,9 proc.). Darbą nuotoliniu būdu naudojant įvairias platformas gerai išmano 35,3 proc., tačiau užtikrintai šią veiklą gali atlikti tik 2,6 proc., o 10,3 proc. nieko neišmano apie tai.

Skaitmeninio turinio kūrimas

Teiginys „Gebu kurti ir redaguoti tekstus, įterpti vaizdus“.

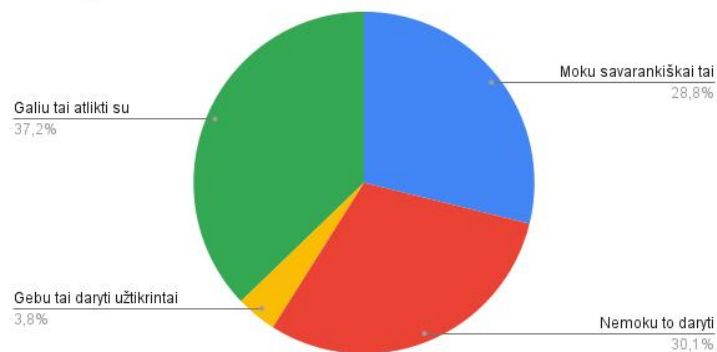

52 diagrama. Gebėjimas kurti ir redaguoti tekstus

Užtikrintai kurti ir redaguoti tekstus, įterpti vaizdus geba 12,8 proc., savarankiškai šią veiklą gali atlikti 53,2 proc., o su kitų pagalba - 25 proc. apklaustųjų. 9 proc. nemoka to padaryti visai.

Teiginys „Gebu naudoti formules ir kitas „Excel“ galimybes“.

Stulpelio „16. Gebu naudoti formules ir kitas „Excel“ galimybes.“ verčių skaičius

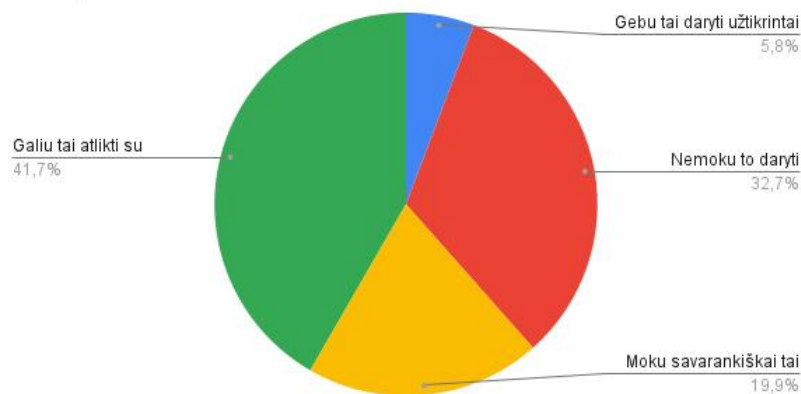

53 diagrama. Gebėjimas naudoti Excel programos formules ir kitus įrankius

Naudoti formules ir kitas Excel galimybes dauguma atsakiusių gali su pagalba iš šalies - 37,2 proc. Savarankiškai šią veiklą gali atlikti 28,8 proc., o užtikrintai - tik 3,8 proc. Ženklus skaičius apklaustųjų visai nemoka naudotis Excel galimybėmis - 30,1 proc.

Teiginys „Gebu kurti skaitmeninius garso ir vaizdo įrašus“.

Stulpelio „17. Gebu kurti skaitmeninius garso ir vaizdo įrašus.“ verčių skaičius

54 diagrama. Gebėjimas kurti garso ir vaizdo įrašus

Apklaustos duomenys rodo, kad kurti skaitmeninius garso ir vaizdo įrašus užtikrintai geba tik 5,8 proc. apklaustųjų, savarankiškai tai geba daryti 19,9 proc., dauguma - 41,7 proc. - gali tai atlikti su

kitų žmonių pagalba. Nemaža dalis atsakiusių visai nemoka kurti skaitmeninių garso ir vaizdo įrašų - 32,7 proc.

Saugumas

Teiginys „Taikau prevencijos priemones kompiuteriui nuo internetinių atakų apsaugoti (https šifravimas, antivirusai, užkardos)“.

55 diagrama. Gebėjimas apsaugoti savo kompiuterį nuo kibernetinių atakų

Dauguma atsakiusių (49,4 proc.) apsaugoti savo kompiuterį nuo internetinių atakų gali tik padedami kitų, savarankiškai - 12,2 proc., o užtikrinai tai gali padaryti tik 1,3 proc. Didelė dalis atsakiusių apsaugoti savo kompiuterio iš viso nemoka - 37,2 proc.

Teiginys „Žinau, kokių asmens duomenų neturėčiau bendrinti ir rodyti internete (pvz., socialinėje žiniasklaidoje, el. laiškuose ir pan.)“.

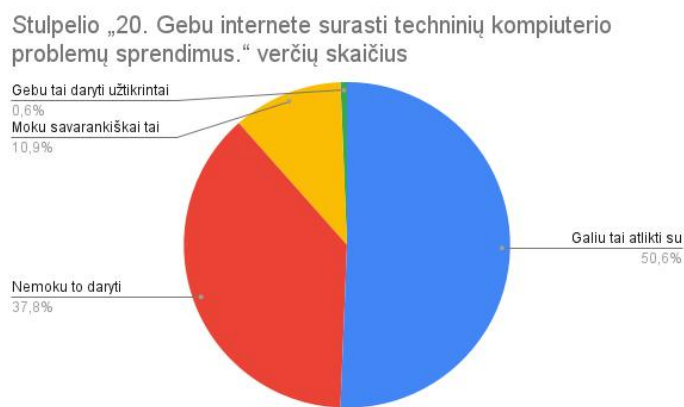

56 diagrama. Gebėjimas apsaugoti asmeninius duomenis internete

Džiugu, kad dauguma (71,8 proc.) dalyvavusių apklausoje žino, kokių asmeninių duomenų neturėtų bendrinti internete ir pan. priemonėse. 13,5 proc. ne tik žino patys, bet ir gali paaiškinti kitiems. 10,9 proc. Respondenų norėtų gauti paaiškinimą apie asmeninių duomenų apsaugą internete, tai rodo, kad jie yra girdėję apie tokį dalyką. Tuo tarpu 3,8 proc. atsakiusių iš viso nežino apie asmeninių duomenų apsaugą.

Problemų sprendimas

Teiginys „Gebu internete surasti techninių kompiuterio problemų sprendimus“.

57 diagrama. Gebėjimas spręsti technines problemas

Techninių kompiuterio problemų sprendimus užtikrintai gali atrasti labai maža dalis (0,6 proc.) atsakiusių, savarankiškai technines problemas gali išspręsti - 10,9 proc. Daugiausiai respondentų tai gali padaryti su kitų pagalba - 50,6 proc., tačiau 37,8 proc. iš viso nemoka to daryti.

Teiginys „Gebu pakeisti įvairius kompiuterio nustatymus (įterpti komentarus, išnašas, pakeisti tarpus tarp eilučių ir pan.)“.

58 diagrama. Gebėjimas pakeisti kompiuterio nustatymus.

Nors užtikrintai kompiuterio nustatymus pakeisti gali tik 7,7 proc. atsakiusiųjų, tačiau net 48,7 proc. moka tai daryti savarankiškai. Dar 28,8 proc. nustatymus pakeisti gali su kitų pagalba, bet visgi yra ir tokių, kurie visai nemoka to padaryti - 14,7 proc.

Apibendrinimas

Panevėžio rajono gyventojų apklausa parodė, kad respondentai mano turį pakankamai gerus IT įgūdžius, reikalingus darbinei veiklai. Tačiau tuo pačiu jie mano, kad kai kuriuos įgūdžius reikėtų tobulinti. Labiausiai jie norėtų tobulinti garso ir vaizdo įrašų bei tinklalapių kūrimo, darbo „Excel“ programa ir techninių problemų dirbant prie kompiuterio įgūdžius.

Apklausos rezultatai rodo, kad savivaldybių internetinės svetainės gyventojams yra svarbus ir reikalingas informacijos šaltinis. Daugumos respondentų nuomone, juos tenkina savivaldybių svetainių turinys, taip pat pažymima, kad jomis lengva naudotis. Dauguma apklausos dalyvių naudojami kokiomis nors viešosiomis elektroninėmis paslaugomis, iš kurių populiariausios internetinė bankininkystė, elektroninė deklaravimo sistema EDS, elektroninis parašas bei koks nors viešasis portalas. Apklausos rezultatai rodo, jog dauguma respondentų savarankiškai geba pateikti metinę pajamų deklaraciją ir kreiptis dėl ligos pašalpos. Tik apie 26 proc. respondentų reikia pagalbos pildant ir pateikiant elektroninius dokumentus, o viešosiomis elektroninėmis paslaugomis nesinaudoja 14,7 proc. respondentų. Galima teigti, kad respondentai turi gerus naudojimosi elektroninėmis viešosiomis paslaugomis įgūdžius. 45,5 proc. apklaustųjų, kurie elektroninėmis viešosiomis paslaugomis nesinaudoja, teigia labai mėgstą kontaktines paslaugas.

Paminėti rezultatai koreliuoja su atsakymų į klausimą apie gebėjimą naudotis elektroninės paieškos įrankiais. Kaip jais naudotis Panevėžio rajono savivaldybės gyventojai puikiai išmano ir netgi gali kitiems paaiškinti - rodo rezultatai.

Tačiau reikia pastebėti, kad informacijos kaupimo USB ir/ar duomenų debesyse įgūdžiai yra silpnoki. Nemaža dalis respondentų supranta, kodėl reikia naudoti tokias informacijos kaupimo priemones. Tačiau nemažas procentas apie tai turi ribotą supratimą arba visai nežino, kaip taikyti šiuos įrankius.

Bendraudami ir bendradarbiaudami internetinėmis/elektroninėmis priemonėmis respondentai puikiai geba siųsti, persiųsti el.laiškus ir juo atsakyti. Kiti įgūdžiai - dokumentų ir klausimų

kūrimas, naudojimas internetinėmis bendradarbiavimo platformomis, nuotolinių renginių vedimas - yra gana silpni.

Respondentai užtikrintai geba kurti, redaguoti tekstus ir įterpti vaizdus, įterpti komentarus, išnašas ir pan. Tačiau labai silpni yra gebėjimai dirbti „Excel“ programa, kurti skaitmeninius garso ir vaizdo įrašus. Šie rezultatai koreliuoja su gebėjimais, kuriuos respondentai nori tobulinti.

Mokymų poreikis ir būtinybė išaiškėjo ir internetinio saugumo dalyje. Čia labiausiai išsiskiria negebėjimas apsaugoti savo kompiuterio nuo internetinių atakų.

Išvados

1. Panevėžio rajono savivaldybės gyventojai turi pakankamai gerus bendruosius IT raštingumo įgūdžius.
2. Specifiniai, kasdieninėje veikloje rečiau naudojami IT raštingumo įgūdžiai („Excel“ programa, nuotolinio darbo platformos, garso ir vaizdo įrašų kūrimas ir pan.) yra tobulintini ir patys gyventojai tai supranta.

Estija

Skaitmeniniai įgūdžiai reikalingi visų tipų darbuose⁸¹

Skaitmeninės technologijos plačiai naudojamos Europos Sąjungos darbo vietose: 93 proc. Europos darbo vietų naudoja stalinius kompiuterius; 94 proc. interneto prieigai naudoja plačiajuosčio ryšio technologijas; 75 proc. naudoja nešiojamus kompiuterius ir 63 proc. kitus nešiojamus įrenginius; 22 proc. naudoja intraneto platformą; 8 proc. automatizuotą techniką ar įrankius ir 5 proc. - programuojamus robotus. Didesnėse įmonėse skaitmeninės technologijos naudojamos dažniau.

Daugumai darbų reikalingi pagrindiniai skaitmeniniai įgūdžiai: gebėjimas bendrauti el. paštu ar socialinėje erdvėje, kurti ir redaguoti dokumentus, ieškoti informacijos ir apsaugoti asmeninę informaciją internete. Pagrindiniai skaitmeniniai įgūdžiai būtini 98 procentams vadovaujamo darbo vietų ir 90 procentų specialistų darbo vietų (pvz., inžinierių, gydytojų ir slaugytojų, mokytojų, buhalterių, teisininkų, žurnalistų, technikų, raštvedybos darbuotojų ar kvalifikuotų žemės ūkio darbuotojų ir kt.), 80 proc. pardavėjų. Pagrindiniai skaitmeniniai įgūdžiai dažnai reikalingi statybų

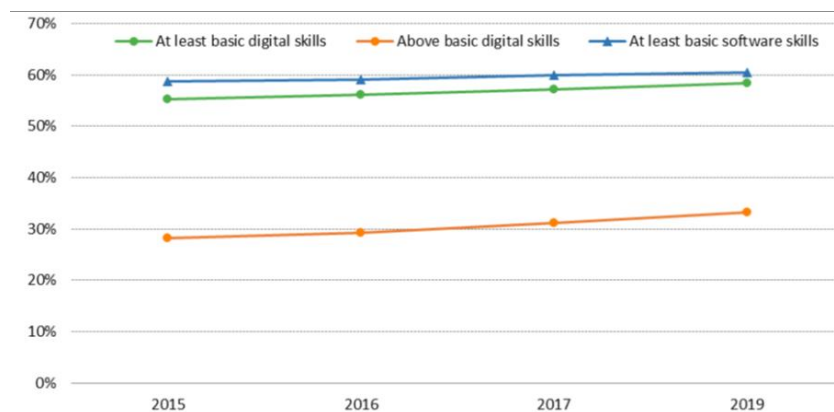
⁸¹ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/new-report-shows-digital-skills-are-required-all-types-jobs>

darbuotojams (50 proc. darbo vietų), gamyklų mašinų operatoriams (34 proc.) ir net pradinių profesijų darbuotojams (27 proc.). Tačiau vis dar esama darbo vietų, kurioms skaitmeniniai įgūdžiai laikomi nebūtiniais (pvz. amatininkams, padavėjams, virėjams).

2020 metų Estijos skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indeksas⁸²

Skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indeksas (DESI) stebi bendrus Europos skaitmeninius rezultatus ir ES šalių pažangą skaitmeninio konkurencingumo srityje, pateikdamas duomenis apie skaitmeninio būklę kiekvienoje valstybėje narėje, padedančius joms nusistatyti prioritetines investicijų ir veiksmų sritis.

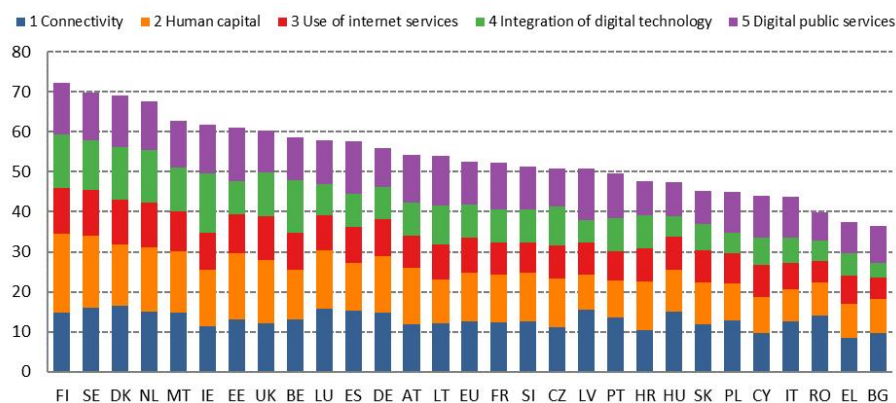
Remiantis 2020 m. DESI indeksu, tik 58 proc. europiečių turi bent pagrindinius skaitmeninius įgūdžius, o 33 proc. – aukštesnius nei pagrindinio lygio. (žr. 59 diagrama)

59 diagrama. Gyventojų skaitmeninių įgūdžių lygis

60 diagramoje pavaizduotas valstybių narių 2020 metų skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indekso reitingas, kuris, remiantis 2019 m. duomenimis, parodo, kad moderniausia skaitmeninė ekonomika ES yra Suomijoje, Švedijoje, Danijoje ir Nyderlanduose, o už jų rikiuojasi Estija. Latvijoje ir Lietuvoje šie rodikliai yra vidutinio lygio, Italijoje – mažesni.

⁸² <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi>

60 diagrama. ES skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indeksas, 2020 m.

Remiantis duomenimis iki pandemijos, 2020 m. pagal Europos Komisijos skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indeksą (DESI) Estija užima 7 vietą tarp 28 ES valstybių narių.

Estijai ir toliau gerai sekasi teikti skaitmenines viešąsias paslaugas ir ženkliai gerinti žmogiškojo kapitalo rodiklius. Tvarūs visų suinteresuotųjų šalių veiksmai yra svarbūs, ypač todėl, kad įgūdžių trūkumas ir neatitikimas darbo rinkos poreikiams yra viena iš pagrindinių kliūčių verslo investicijoms. Estijoje intensyviai naudojamos interneto paslaugomis. Šalis ir toliau investuoja į plačiąją ryšio infrastruktūros diegimą, tačiau ambicingi šalies 5G tikslai priklausys nuo pirmalaikio ryšio technologijų sprendimų. Pagrindinis iššūkis Estijos ekonomikai išlieka įmonių, kurios vis dar nepakankamai naudojami skaitmeninių technologijų teikiamomis galimybėmis, skaitmenizavimas ir skaitmeninių technologijų integravimas apskritai.

2018 m. Estija peržiūrėjo ir atnaujino strategiją „Skaitmeninė darbotvarkė 2020“, pagrįsdama ją aiškiais ir skaidriais kriterijais, kurie padės šaliai įgyvendinti priemones ambicingiems tikslams pasiekti. Iki 2020 metų pabaigos Vyriausybė planuoja parengti ir 2021 metais priimti skaitmeninę strategiją ateinantiems 5 metams.

Skaitmeninės technologijos valdant koronaviruso pandemiją ir remiant ekonomikos atsigavimą⁸³

COVID-19 krizė daro didelį poveikį pagrindiniams visuomenės rodikliams, susijusiems su gyventojų naudojimu internetu paslaugomis. Tai neatsispindi naujausioje 2019 m. oficialioje DESI statistikoje. Todėl DESI 2020m. išvados turi būti vertinamos atsižvelgiant į didžiulę skaitmeninės infrastruktūros ir paslaugų paklausą pandemijos metu ir neatidėliotinais valstybių narių veiksmais.

⁸³ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi-estonia>

Laipsniškas Europos atsigavimas nuo pandemijos turi būti planuojamas atsižvelgiant į šios krizės pamokas. Tai reiškia, kad ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas rodikliams, susijusiems su stipresne ir tvaria skaitmenine transformacija bei ekonomikos atsigavimu,- visų pirma,- galintiems tinklams (VHCN) ir 5G, skaitmeniniams įgūdžiams, pažangioms skaitmeninėms technologijoms verslui bei skaitmeninėms viešosioms paslaugoms.

Estija ėmėsi kelių skaitmeninių priemonių, kad susidorotų su COVID-19 krize: diegiamos iniciatyvos, skirtos sumažinti užkrato plitimą ir remti sveikatos sistemą,- tokios kaip dirbtinio intelekto valdomas pokalbių robotas, atsakantis į žmonių klausimus apie COVID-19; kuriamos skaitmeninės platformos, skirtos asmeninių apsaugos nuo viruso priemonių atsargoms ir prognozėms stebėti; Valstybinės ligonių kasos įtraukė nuotoline specialistų konsultacijas į kompensuojamų paslaugų sąrašą. Estija pademonstravo lyderystę, suteikdama plačiajai visuomenei daugybę mokymosi sprendimų per internetinę platformą Education Nation. Siekiant palengvinti nuotolinį mokymąsi internetu, buvo parengta daug įvairių internetinių seminarų ir pagalbinių medžiagų. Skaitmeninės technologijos toliau integruojamos teikiant viešąsias paslaugas, pavyzdžiui,- Estijos nedarbo draudimo fondas internetinėje laikinojo darbo mugėje perkėlė aktyvių darbo rinkos paslaugų teikimą į skaitmeninius kanalus. Papildomas biudžetas skirtas sparčiajam internetui kaimo vietovėse. Estijos pastangos taip pat buvo matomos 2020 m. kovo mėn. surengtame skaitmeniniame hakatone „Hack the Crisis“, kurio pasekoje buvo priimta daug aukščiau paminėtų sprendimų, o 2020 m. balandžio mėn. buvo pradėtas tarptautinis hakatonas „Global Hack“, kuriame dalyvavo tūkstančiai žmonių daugiau nei iš 40 šalių. Žvelgiant į ateitį, svarbu, kad Estija sutelktų dėmesį į verslo skaitmenizavimą įvairiuose sektoriuose, remtų fiksuoto plačiajuosčio ryšio, pasiekiančio bent 100 Mbps spartą, įdiegimą.

Estijos žmogiškasis kapitalas⁸⁴

Estija pagal žmogiškąjį kapitalą užima 3 vietą tarp ES šalių. 62 proc. gyventojų turi bent pagrindinius skaitmeninius įgūdžius, o 37 proc. – aukštesnius nei bazinius skaitmeninius įgūdžius,- abu rodikliai viršija ES vidurkį (atitinkamai 58 proc. ir 33 proc.). IRT specialistų skaičius Estijoje 2019 metais išaugo ir yra didesnis nei ES vidurkis: 7,4 proc. IRT absolventų, 5,7 proc. IRT specialistų, 2,6 proc. moterų IRT specialistų.

⁸⁴ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi-estonia>

Nors 84 proc. įmonių įvardija, kad įgūdžių trūkumas yra viena iš pagrindinių kliūčių investicijoms, tačiau investicijų į žmogiškąjį kapitalą ir įgūdžius dalis yra nedidelė. Tai ypač svarbu, atsižvelgiant į tai, kad daugelio pramonės šakų ir sektorių skaitmeninimas paveiks žmones nevienodai, o pažeidžiamoms grupėms iškils didesnė rizika.

Estija 2018 m. atnaujino savo Skaitmeninę darbotvarkę 2020 metams, o peržiūros procesą pradėjo 2019 m. Pagal šią darbotvarkę Estija įsipareigojo imtis keletos iniciatyvų, siekdama užtikrinti IRT specialistų pasiūlą ir aukštesnius skaitmeninius darbuotojų įgūdžius tradiciniuose Estijos ekonomikos sektoriuose. Estijos Mokymosi visą gyvenimą strategija siekiama, kad iki 2020 m. 80 proc. gyventojų (18-74m. amžiaus) įgytų skaitmenines kompetencijas. Strategijoje kaip vienas iš penkių prioritetų įvardijamas „skaitmeninis dėmesys mokymuisi visą gyvenimą“. Tikslas – efektyviau pritaikyti šiuolaikines skaitmenines technologijas mokantis ir mokant, gerinti gyventojų skaitmeninius įgūdžius ir užtikrinti jiems prieigą prie naujos kartos skaitmeninės infrastruktūros.

Interneto paslaugų naudojimas⁸⁵

Estija 2019 m. užėmė 7 vietą ES pagal naudojamąsi interneto paslaugomis.

Internetu Estijoje naudojasi 88 proc. žmonių. Estijos žmonės internete noriai užsiima įvairia veikla. Populiariausia yra naujienų skaitymas (89 proc., palyginti su ES vidurkiu – 72 proc.) ir bankininkystė (89 proc, palyginti su ES 66 proc. ES). Virtualius kursus lankančių žmonių dalis Estijoje (15 proc.) yra didesnė nei ES vidurkis (11 proc.). Estija taip pat viršija ES vidurkį leidžiant muziką, vaizdo įrašus ir žaidimus (83 proc.), naudojantis socialiniais tinklais (72 proc.) ir apsiperkant internetu (75 proc.). Ji yra šiek tiek žemiau ES vidurkio, kai kalbama apie pardavimą internetu (20 proc.), vaizdo įrašus pagal pareikalavimą (27 proc.) ir vaizdo skambučius (59 proc.).

Vietos valdžia ir viešosios paslaugos⁸⁶

Estijoje buvo susitarta dėl IRT strategijos, skirtos vietos valdžios institucijų informacinių ir ryšių technologijų plėtrai. Pagrindiniai strategijos punktai:

- Savivaldybių gyventojams teikiamos reikalingos, sukomplektuotos, modernios, patogios elektroninės paslaugos.

⁸⁵ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi-estonia>

⁸⁶ <https://www.elvi.ee/kov-it-koordineerimine>

- Vietos valdžios IRT infrastruktūra ir technologijos yra standartizuotos, koordinuotos, stabilios, tvarios ir saugios.
- Vietos valdžios IRT plėtra yra koordinuojama.

Savivaldybių paslaugų portalus ir procedūrinę informacinę sistemą planuojama prijungti prie valstybės informacinės sistemos, siekiant sumažinti kaštus savivaldybėms ir palengvinti bei pagreitinti paslaugų prieinamumą gyventojams.

Kanepi savivaldybės gyventojų skaitmeninių įgūdžių analizė

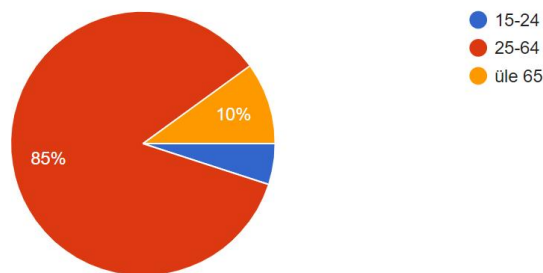
Apklausa buvo atlikta Kanepi savivaldybėje. Tai nedidelė, - 524,49 km² ploto Pietų Estijos savivaldybė, turinti 4790 gyventojų; joje yra 49 kaimai, 3 mokyklos, 4 vaikų darželiai; didžiausia gyvenvietė – Kanepi seniūnija (557 gyventojai).

Anketa buvo paskelbta Kanepi savivaldybės svetainėje [Facebook puslapyje](#) ir išsiųsta savivaldybės padalinių (mokyklų, darželių, socialinės globos centrų) darbuotojams el.paštu.

Respondentų charakteristikos

Respondentų buvo 80, iš jų: 68 asmenys 25-64 m. amžiaus (85 proc.), 8 asmenys 65 metų ir vyresni ir 4 - jaunesni nei 25 metų.

1. Teie vanus
80 vastust

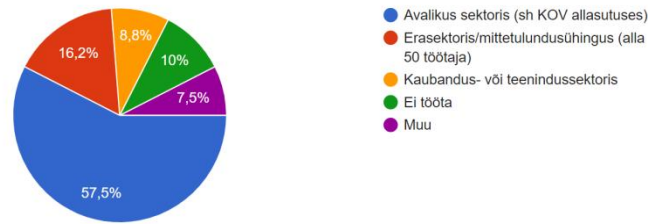

61 diagrama. Respondentų pasiskirstymas pagal amžių

Daugiau nei pusė respondentų (57 proc., 46 respondentai) dirba viešajame sektoriuje (mokyklose, darželiuose, socialinės globos centruose arba yra savivaldybės tarnautojai, 13 – privačiose įmonėse arba NVO, 7 – prekybos ar paslaugų sektoriuje (taip pat ir privačiame sektoriuje), 8 nedirba ir 6 dirba „kažkur kitur“.

2. Kus te töötate?

80 vastust

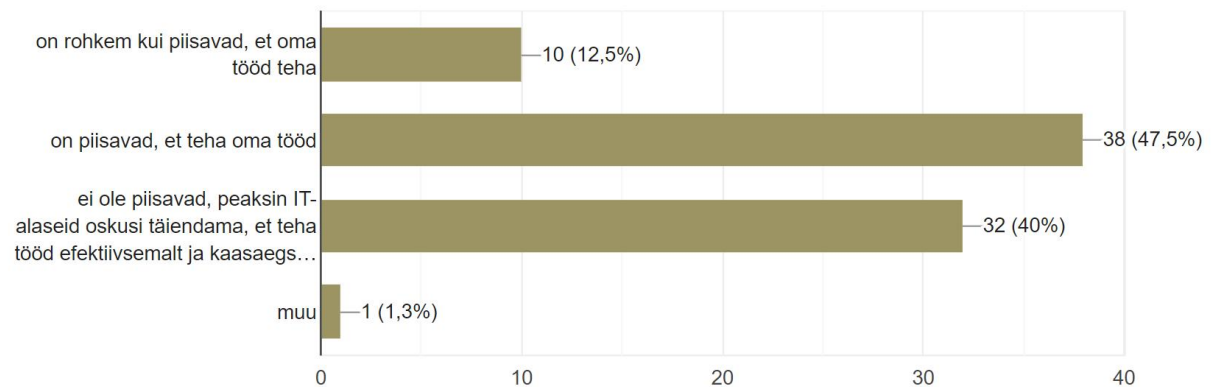
62 diagrama. Respondentų pasiskirstymas pagal darbo vietą

Skaitmeniniai įgūdžiai darbinėje veikloje

47,5 proc. respondentų (38 asmenys) įvertino savo skaitmeninius įgūdžius kaip pakankamus darbui atlikti; 12,5 proc. (10 asmenų) mano, kad jų IRT įgūdžių daugiau nei pakanka, kad galėtų atlikti savo darbą, ir 40 proc. (31 asmuo) mano, kad jų IRT įgūdžių nepakanka ir kad jiems reikėtų tobulinti savo IT įgūdžius, kad galėtų dirbti efektyviau ir šiuolaikiškiau.

3. Hinnake oma tööalaseid IT-oskusi. Minu oskused:

80 vastust

63 diagrama. Skaitmeninių įgūdžių darbe įsivertinimas

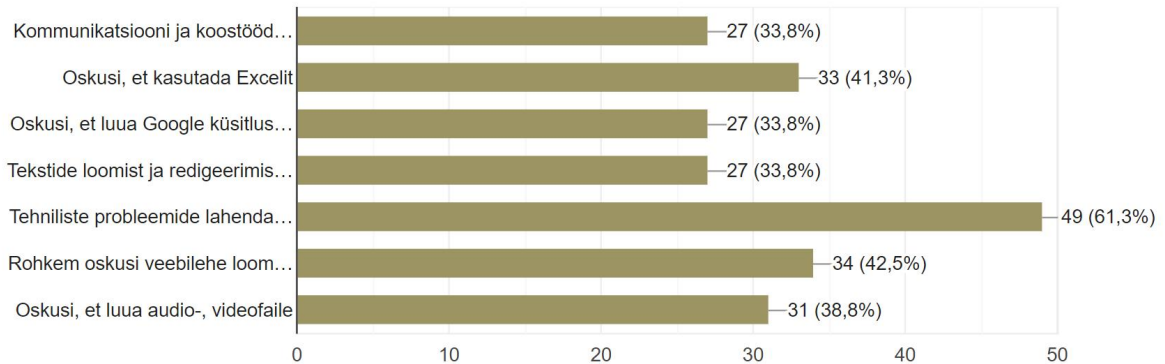
Klausimas „Ko, jūsų nuomone, turėtumėte išmokti, kad patobulintumėte savo skaitmeninius įgūdžius darbe ir asmeniniame gyvenime?“. Apklauso rezultatai:

1. Techninių problemų sprendimo dirbant kompiuteriu – 61,3 proc.
2. Interneto svetainės kūrimo, informacijos įvedimo į svetainę– 42 proc.
3. Naudotis Excel – 41,3 proc.
4. Garso, vaizdo failų kūrimo – 38,8 proc.
5. Bendravimo ir bendradarbiavimo elektroninėje aplinkoje – 33,8 proc.
6. „Google“ apklausų kūrimo – 33,8 proc.

7. Tekstų kūrimo ir redagavimo, paveikslėlių pridėjimo, darbo su lentelėmis – 33,8 proc.

4. Mis te arvate, mida peaksite õppima, et tõsta oma IT-alaseid oskusi töö- ja eraelus?

80 vastust

64 diagrama. Tobulinti respondentų įgūdžiai

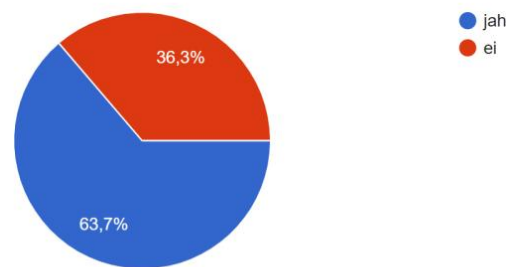
Taip pat buvo paminėta: dokumentų išsaugojimas, rūšiavimas, medžiagos paieška, saugumo rizikos valdymas, drąsa naudotis kompiuteriu.

Informacija savivaldybės ir jai priklausančių įstaigų interneto svetainėse

Maždaug 2/3 respondentų naudojami savivaldybės ir jai priklausančių įstaigų svetainėmis.

5. Kas kasutate infoallikana oma linna/valla veebilehte?

80 vastust

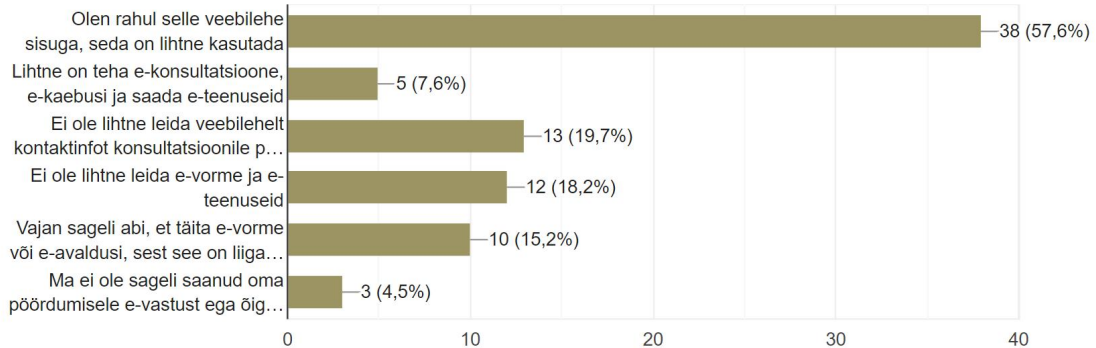

65 diagrama. Savivaldybės internetinės svetainės kaip informacijos šaltinio naudojimas

6. Mis on Teie arvamums linna/valla veebilehe kohta?

66 vastust

66 diagrama. Pasitenkinimas savivaldybės internetine svetaine

Daugiau nei pusė apklaustųjų yra patenkinti savivaldybės interneto svetaine.

19,7 proc. mano, kad svetainėje nelengva rasti kontaktinės informacijos konsultacijoms ir patarimams. Elektronines formas ir paslaugas nesunkiai randa 18,2 proc. 15,2 proc. gyventojų dažnai prireikia pagalbos pildant elektronines formas ar prašymus, nes jiems per sudėtinga tai atlikti. 7 respondentai teigė, kad nesinaudoja savivaldybės interneto svetaine.

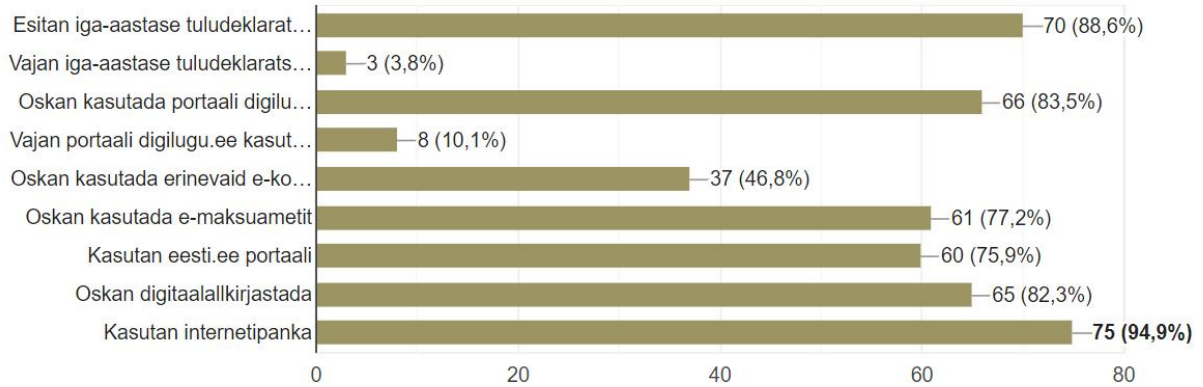
Naudojimasis elektroninėmis viešosiomis paslaugomis

Beveik 95 proc. respondentų naudojami interneto banku, o 88,6 proc. respondentų gali patys pateikti metinę pajamų deklaraciją. Apklauso rezultatai:

- Naudojuosi interneto banku – 94,9 proc. (75 asmenys)
- Pats užpildau metinę pajamų deklaraciją - 88,6 proc. (70 asmenų)
- Gebu naudotis portalu digilugu.ee - 83,5 proc. (66 asmenys)
- Galiu pasirašyti skaitmeniniu parašu 82,3 proc. (65 asmenys)
- Gebu naudotis el. mokesčių inspekcijos portalu - 77,2 proc. (61 asmuo)
- Naudojuosi portalu eesti.ee - 75,9 proc. (60 asmenų)
- Gebu naudotis įvairiomis el. konsultacijų paslaugomis 46,8 proc. (37 žmonės)
- Man reikia pagalbos pildant metinę pajamų mokesčio deklaraciją - 3,8 proc. (3 žmonės)
- Man reikia pagalbos naudojantis portalu digilugu.ee – 10,1 proc. (8 žmonės)

7. Kas te oskate kasutada allpool nimetatud elektroonilisi avalikke teenuseid? (Märkige mitu vastuse varianti)

79 vastust

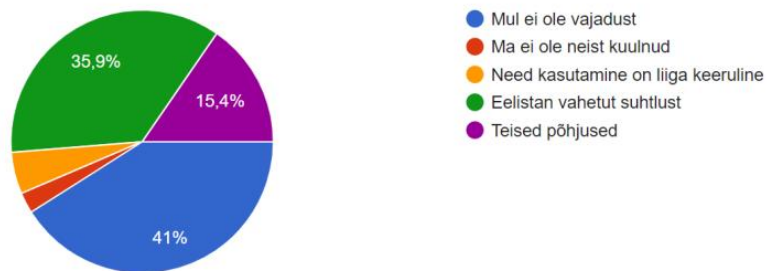
67 diagrama. Viešųjų paslaugų naudojimas

Į klausimą „Kodėl nesinaudoju viešaisiais portalais ir nemokama vieša elektronine aplinka?“, respondentai atsakė:

- Nereikia (16 respondentų).
- Norėčiau tiesioginio bendravimo (14 respondentų).
- Naudojimas per sudėtingas (2 respondentai).
- Negirdėjau apie juos (1 respondentas).
- Kitos priežastys (6 respondentai).

8. Kui te ei ole kasutanud avalikke portaale ja tasuta avalikke elektroonilisi keskkondi, siis mis põhjustel?

39 vastust

68 diagrama. Viešųjų paslaugų nenaudojimo priežastys

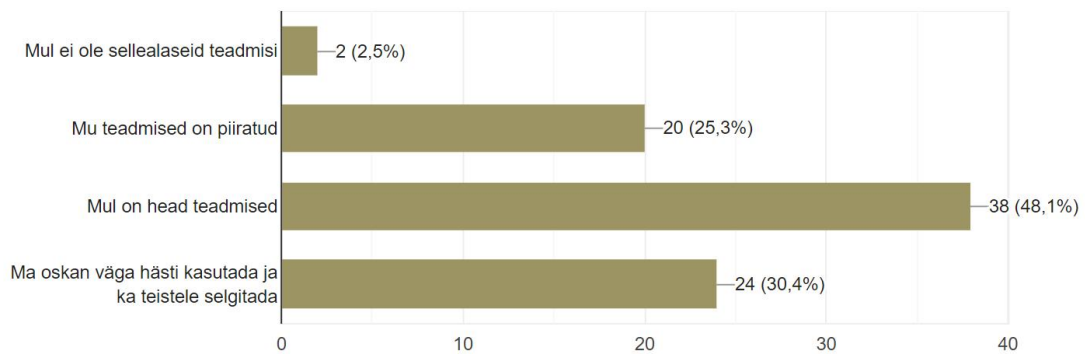
Informacinių technologijų kompetencija ir skaitmeninis raštingumas

Teiginys „Savo įgūdžių įsivertinimas, naudojimas paieškos sistemomis ir informacijos paieška (Google, Wiki ar kt.)“. Apklauso rezultatai:

- 48 proc. respondentų savo žinias vertina gerai.
- 30,4 proc. respondentų labai gerai moka naudotis ir gali paaiškinti kitiems.
- žinios ribotos – 25,3 proc. Respondentų.
- visai nemoka naudotis (neturi žinių) – 2,5 proc. respondentų.

9. Tean, kuidas kasutada otsingumootoreid ja leida infot (Google, Wiki või mõni muu)

79 vastust

69 diagrama. Galėjimas naudotis internetinės paieškos įrankiais

Teiginys „Reguliariai saugau informaciją išorinėje laikmenoje (USB laikmenose) ir (arba) debesyje“.

Apklauso rezultatai:

Pusė respondentų savo žinias ir įgūdžius šiuo požiūriu vertina gerai arba labai gerai, o pusė nurodė, kad stokoja arba visai neturi įgūdžių.

- Turiu ribotų žinių šioje srityje – 36,5 proc.
- Puikiai tai suprantu ir galėčiau paaiškinti kitiems – 25,7 proc.
- Gerai išmanau – 25,7 proc.
- Neišmanau apie tai – 12,2 proc.

10. Ma salvestan regularselt infot välisele andmekandjale (mälupeulgate) või/ja pilve.

74 vastust

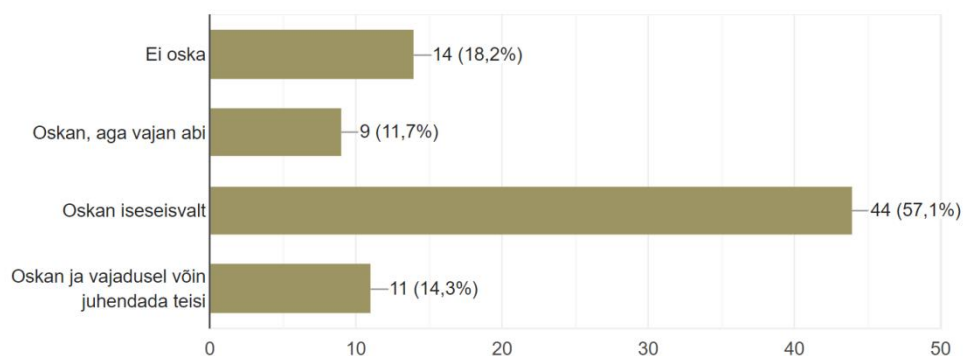
70 diagrama. *Gebėjimas saugoti duomenis USB ir/arba duomenų debesyse*

Gyventojai geriau susitvarko su elektronine prekyba – paklausti, *ar moka palyginti prekių kainas internetinėse parduotuvėse*, daugiau nei pusė atsakė, kad sugeba:

- Galiu tai atlikti savarankiškai – 57,1 proc.
- Sugebu ir prireikus galiu instrukuoti kitus - 14,3 proc.
- Galiu, bet man reikia pagalbos – 11,7 proc.
- Nesugebu – 18,5 proc.

11. Ma oskan vörrelda internetipoodides toodete hindu

77 vastust

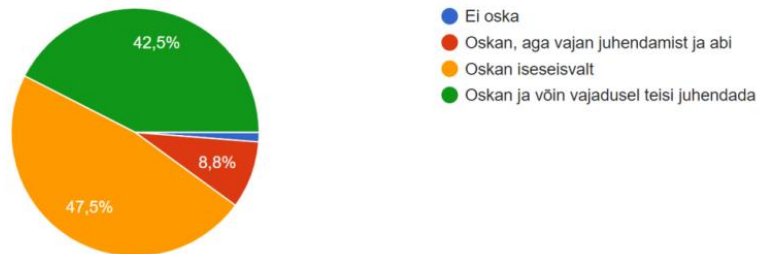
71 diagrama. *Gebėjimas palyginti skirtingų internetinių parduotuvių/paslaugų teikėjų kainas*

Keitimasis informacija ir bendradarbiavimas

99 proc. žmonių gali išsiųsti, atsakyti ir persiųsti elektroninius laiškus, iš jų 47,5 proc. tai daro savarankiškai, 42,5 proc. sugeba patys ir prireikus gali instrukuoti kitus, 8,8 proc. žino kaip naudotis ir tik vienas atsakė, kad nesugeba.

12. Ma oskan e-kirju saata, neile vastata ja neid edasi saata

80 vastust

72 diagrama. Elektroninio pašto naudojimas

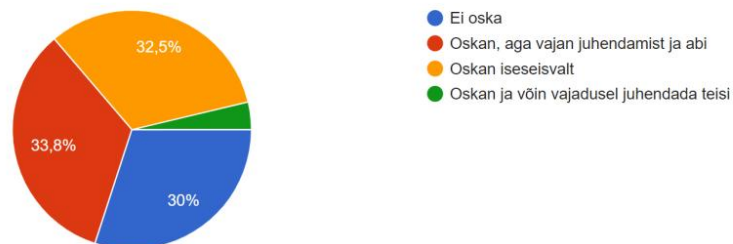
Apie trečdalis respondentų labai gerai geba savarankiškai kurti anketas ir dokumentus bei bendradarbiauti įvairiose interneto platformose (Google Drive, Dropbox, PBworks ar kitose).

Apklauso rezultatai:

- Nemoku – 30 proc.
- Galiu, bet man reikia vadovavimo ir pagalbos – 33,8 proc.
- Gebu dirbti savarankiškai - 32,5proc.
- Sugebu ir prireikus galiu instrukuoti kitus - 3,4% (3 asmenys).

13. Oska luua kūsimumstikke, dokumente ja teha koostööd erinevate veebiplatvormide abil: Google Drive, Dropbox, PBworks või teised

80 vastust

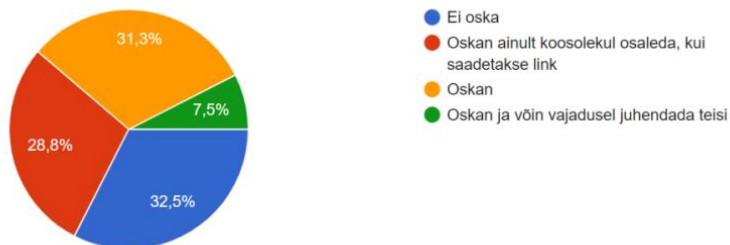

73 diagrama. Gebėjimas bendradarbiauti naudojant internetines platformas

Ketvirtadalis respondentų gali surengti internetinį susitikimą/vaizdo konferenciją Zoomi / Jitsi / Teams ar kitoje platformoje (įskaitant nurodymus kitiems), o trečdalis iš viso nemoka. Apklauso rezultatai:

- Esant poreikiui galiu instrukuoti kitus – 7,5 proc.
- Moku– 31,3 proc.
- Susitikime galiu dalyvauti tik jei man atsiunčiama nuoroda - 28,8 proc.
- Nemoku – 32,5 proc.

14. Oskan lābi viia veebikoosolekut/videokonverentsi Zoomi/Jitsi/Teamsi vōi mōnel muul platvormil
80 vastust

74 diagrama. Gebējimas naudotis zoom platforma

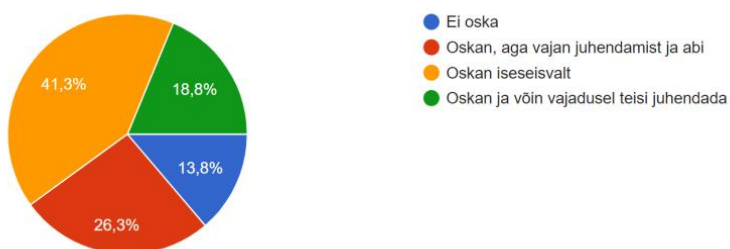
Skaitmeninio turinio kūrimas

40 proc. respondentų jaučiasi nesaugūs dėl teksto apdorojimo programų naudojimo.

Teiginys „Gali kurti ir redaguoti tekstą bei pridėti paveikslėlių tekstų rengyklėje“. Apklauso rezultatai:

- Nemoku – 13,8 proc.
- Galiu, bet man reikia vadovavimo ir pagalbos – 26,3 proc.
- Sugebu dirbti savarankiškai – 41,3 proc.
- Gebu ir prireikus galiu instrukuoti kitus – 18,8 proc.

15. Oskan tekstitōōtlusprogrammis luua ja muuta teksti ning lisada pilte
80 vastust

75 diagrama. Gebējimas kurti ir redaguoti tekstus

62,5 proc. apklaustųjų jaučiasi nesaugūs, naudodamiesi skaičiuoklių programomis ir tik 10 proc. yra pasirengę instrukuoti kitus.

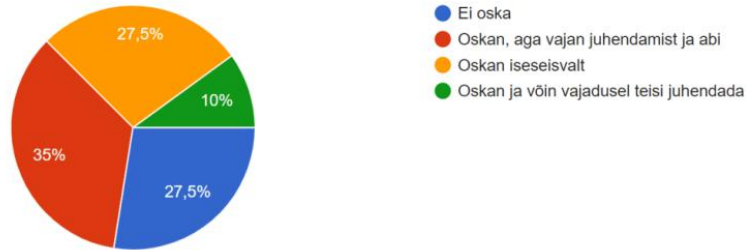
Teiginys „Gali naudoti formules ir kitas parinktis skaičiuoklių programoje Excel“. Apklauso rezultatai:

- Nemoku – 27,5 proc.

- Galiu, bet man reikia vadovavimo ir pagalbos – 35 proc.
- Sugebu dirbti savarankiškai - 27,5 proc.
- Gebu ir prireikus galiu instrukuoti kitus – 10 proc.

16. Oskan tabeltöötlusprogrammisi Excel kasutada valemeid ja teisi võimalusi, mis on tööriistaribal

80 vastust

76 diagrama. *Gebėjimas naudoti Exel programos formules ir kitus įrankius*

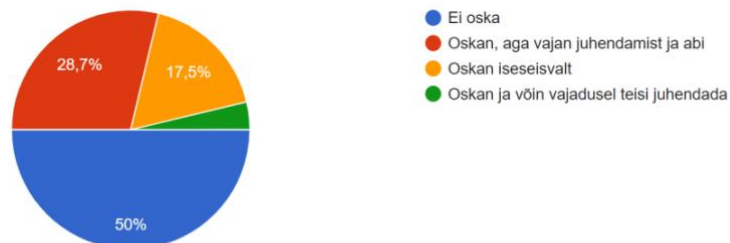
78,7 proc. respondentų jaučiasi nesaugūs dėl garso ir vaizdo failų (duomenų rinkinių) kūrimo ir tik 3,8 proc. (3 žmonės) teigia, kad yra pasirengę vadovauti kitiems.

Teiginys „Gali kurti garso ir vaizdo failus (duomenų rinkinius)“. Apklausos rezultatai:

- Nemoku– 50 proc.
- Galiu, bet man reikia vadovavimo ir pagalbos – 28,7 proc.
- Sugebu dirbti savarankiškai - 17,5 proc.
- Gebu ir prireikus galiu instrukuoti kitus – 3,8 proc.

17. Oskan luua heli- ja videofaile (andmekogumeid)

80 vastust

77 diagrama. *Gebėjimas kurti garso ir vaizdo įrašus*

Saugumas

Mažiau nei trečdalis respondentų užtikrina savo kompiuterių ir kitų įrenginių saugumą.

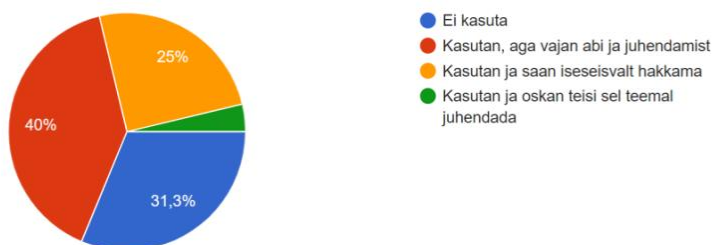
Teiginys „Naudoja keletą prevencinių priemonių nuo kompiuterinių tinklų atakų (saugus informacijos perdavimas kompiuterių tinkluose, šifravimas, antivirusinės programos, ugniasienės)“.

Apklausoje rezultatai:

- Nenaudoju – 31,3 proc.
- Naudoju, bet reikia pagalbos ir patarimo – 40 proc.
- Naudoju ir tvarkausi savarankiškai - 25 proc.
- Naudoju ir galiu instrukuoti kitus– 3,8 proc.

18. Kasutan mitmeid ennetusmeetmeid arvuti võrgurünnakute vastu (info turvaline edastus arvutivõrkudes, krüptimine, viirusetõrje programmid, tulemüürid)

80 vastust

78 diagrama. *Gebėjimas apsaugoti savo kompiuterj nuo kibernetinių atakų*

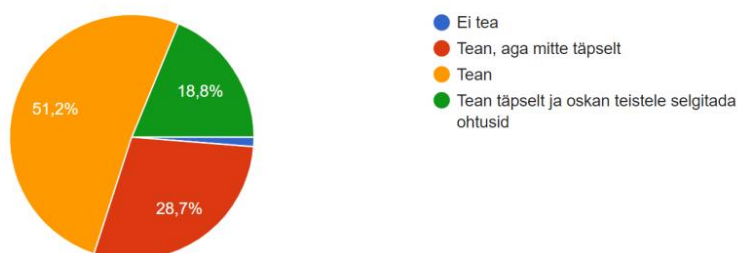
Daug geriau respondentai vertina savo žinias apie asmens duomenų apsaugą.

Teiginys „Žino, kokia asmenine informacija neturėtų dalytis ir rodyti internete (pvz., socialiniuose tinkluose), moka atpažinti aferas, sukčiavimus ir pan.“. Apklausoje rezultatai:

- Nežinau – 1 proc.
- Žinau, bet ne tiksliai – 28,7 proc.
- Žinau – 51,2 proc.
- Tiksliai žinau ir galiu paaiškinti apie pavojus kitiems – 18,8 proc.

19. Tean, milliseid isikuandmeid ma ei peaks internetis jagama ja kuvama (nt sotsiaalmeedias, petukirjad, andmepüük jne).

80 vastust

79 diagrama. *Gebėjimas apsaugoti asmeninius duomenis internete*

Problemu sprendimas

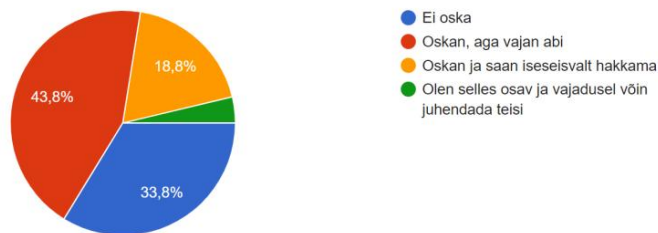
Daugiau nei 77 proc. respondentu reikia pagalbos sprendžiant technines problemas.

Teiginys „Gali rasti techninių kompiuterio problemų sprendimus, naudodami internetu“. Apklausos rezultatai:

- Negaliu – 33,8 proc.
- Galiu, bet man reikia pagalbos – 43,8 proc.
- Galiu ir susitvarkau savarankiškai – 18,8 proc.
- Man tai sekasi ir prireikus galiu instrukuoti kitus – 2,5 proc.

20. Kui mul on arvutiga tehnilisi probleeme, siis olen võimeline leidma probleemile lahendusi Interneti abil.

80 vastust

80 diagrama. *Gebėjimas spręsti technines problemas*

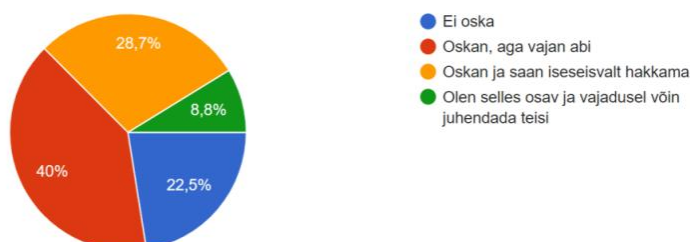
Techninių nustatymų keitimas taip pat sukelia sunkumų respondentams.

Teiginys „Esant poreikiui gali keisti įvairius nustatymus teksto apdorojimo ir skaičiuoklių programose (įrašyti komentarus, išnašas, keisti tarpus tarp eilučių ir pan.)“. Apklausos rezultatai:

- Nemoku – 22,5 proc.
- Galiu, bet man reikia pagalbos – 40 proc.
- Gebu tvarkytis savarankiškai – 28,7 proc.
- Man tai sekasi ir prireikus galiu instrukuoti kitus – 8,8 proc.

21. Vajadusel suudan muuta teksti- ja tabeltöötuse programmides erinevaid seadistusi (lisada kommentaare, allmärkusi, muuta ridade vahelisi tühikuid jne)

80 vastust

81 diagrama. *Gebėjimas pakeisti kompiuterio nustatymus*

Išvados

Pusė Kanepi apskrities gyventojų turi gana gerus darbo kompiuteriu įgūdžius, tačiau, kaip pripažįsta patys respondentai, yra tam tikrų specifinių skaitmeninių įgūdžių, kuriuos reikėtų tobulinti, vietos valdžia galėtų organizuoti šių įgūdžių tobulinimo kursus savivaldybių gyventojams.

Estijos gyventojams reikėtų tobulinti specifinius įgūdžius (sprendžiant technines kompiuterio problemas, kuriant garso ir vaizdo bei interneto puslapius, dirbant Excel, kuriant garso ir vaizdo įrašus, naudojant duomenų debesis, apsaugant kompiuterius nuo kibernetinių atakų ir kt.), kurių,- pačių respondentų teigimu, - stokojama kasdienėje veikloje.

Italija

Skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indeksas (DESI)⁸⁷, 2021 m.

DESI ataskaitoje pateikiami duomenys apie valstybių narių pažangą skaitmeninimo srityje.

Ataskaitą sudaryta iš penkių skyrių:

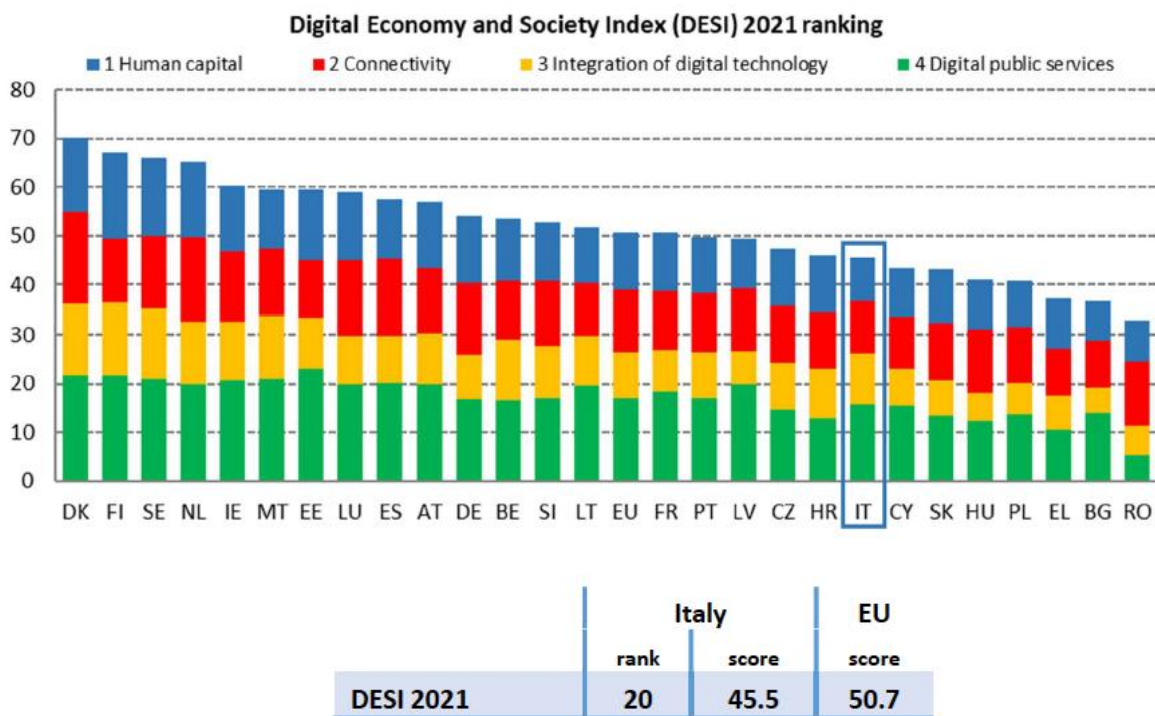
1. Ryšys

Fiksuotas plačiajuostis ryšys, mobilusis plačiajuostis ryšys ir jų kainos.

⁸⁷ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi>.

2. Žmogiškasis kapitalas	Naudojimas internetu, pagrindiniai ir išplėstinai skaitmeniniai įgūdžiai.
3. Interneto paslaugų naudojimas	Gyventojų naudojimas internetu, turiniu, komunikacija ir internetiniais sandoriais.
4. Skaitmeninių technologijų integravimas	Verslo skaitmeninimas ir elektroninė prekyba.
5. Skaitmeninės viešosios paslaugos	e. vyriausybė ir e. sveikata.

DESI indeksas buvo perskaičiuotas už ankstesnius metus visoms šalims, kad atspindėtų nedidelius rodiklių pasirinkimo pokyčius ir pagrindinių rodiklių duomenų pataisymus. Dėl to šalių balai ir reitingai, palyginti su ankstesniu leidiniu, galėjo pasikeisti. Daugiau informacijos rasite DESI metodinėje pastaboje adresu <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/desi>.

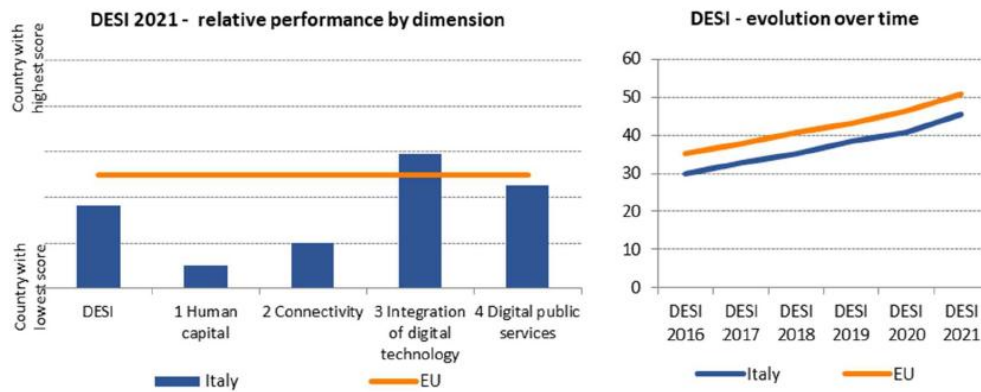

82 diagrama. Skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indeksas (DESI).

Šaltinis: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi>

Skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indekso (DESI) 2021 m. reitinge Italija užima 20 vietą tarp 27 ES valstybių. 2020 m. Italija padarė tam tikrą pažangą ryšio tinklų aprėpties ir naudojimo srityje, ypač pastebimai išaugo ryšio paslaugų, siūlančių bent 1 Gbps spartą, naudojimas. Tačiau 2019–2020 m. šviesolaidžio diegimo tempai sulėtėjo, todėl vis dar reikia dėti pastangas, kad būtų išplėtoti labai didelės talpos tinklų ir 5G aprėptis bei skatinamas jų naudojimas.

Italija žmogiškojo kapitalo srityje gerokai atsilieka nuo kitų ES šalių. Palyginti su ES vidurkiu, joje užfiksuotas labai žemas pagrindinių ir išplėstinių skaitmeninių įgūdžių lygis. Italijos interneto

vartotojų, besinaudojančių elektroninės valdžios paslaugomis dalis išaugo nuo 30 proc. 2019 metais iki 36 proc. 2020 m., tačiau ji vis dar gerokai mažesnė už ES vidurkį. Gyventojai ir sveikatos priežiūros specialistai nevienodai naudojami elektroniniais sveikatos įrašais skirtinguose regionuose. Dauguma (69 proc.) Italijos mažųjų ir vidutinių įmonių turi bent bazinį skaitmeninio intensyvumo lygį, o tai gerokai viršija ES vidurkį (60 proc.). Italijos įmonėms labai gerai sekasi naudoti e.sąskaitas-faktūras, nors tebėra spragų naudojant tokias technologijas kaip didieji duomenys ir dirbtinis intelektas, taip pat įsivainant elektroninę prekybą. 2020 m. priimtuose teisės aktuose numatytos reformos, kuriomis siekiama pagreitinti plačiajuosčio ryšio, įskaitant 5G, diegimą ir supaprastinti bei paspartinti viešųjų paslaugų skaitmeninimą.

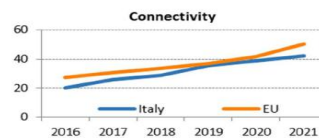
2020 ir 2021 metais viešojo administravimo institucijos gerokai paspartino platformas, įgalinančias pagrindines skaitmenines viešąsias paslaugas. Tikimasi, kad naujos reformos pagal nacionalinį Atkūrimo ir atsparumo planą dar labiau paskatins paslaugų skaitmeninimą ir viešojo administravimo modernizavimą šalyje. Pastaraisiais metais vis daugiau dėmesio buvo skiriama neatidėliotiniams veiksams, siekiant sumažinti pagrindinių skaitmeninių įgūdžių spragas. 2020 m. Italija pristatė pirmąją nacionalinę Skaitmeninių įgūdžių strategiją ir veiklos planą, kuriame išvardyta daugiau nei 100 konkrečių veiksmy ir nustatyti plataus užmojo tikslai iki 2025 m.

83 diagrama. Santykiniai rodikliai pagal skyrius

Ryšys

11 lentelė. Ryšys

2 Connectivity	rank	Italy score	EU score
DESI 2021	23	42.4	50.2

	DESI 2019	Italy DESI 2020	DESI 2021	EU DESI 2021
2a1 Overall fixed broadband take-up	60%	61%	61%	77%
% households	2018	2019	2020	2020
2a2 At least 100 Mbps fixed broadband take-up	9%	22%	28%	34%
% households	2018	2019	2020	2020
2a3 At least 1 Gbps take-up	NA	<0.01%	3.56%	1.3%
% households		2019	2020	2020
2b1 Fast broadband (NGA) coverage	88%	89%	93%	87%
% households	2018	2019	2020	2020
2b2 Fixed Very High Capacity Network (VHCN) coverage	24%	30%	34%	59%
% households	2018	2019	2020	2020
2c1 4G coverage	98.9%	98.9%	99.3%	99.7%
% populated areas	2018	2019	2020	2020
2c2 5G readiness	60%	60%	60%	51%
Assigned spectrum as a % of total harmonised 5G spectrum	2019	2020	2021	2021
2c3 5G coverage	NA	NA	8%	14%
% populated areas			2020	2020
2c4 Mobile broadband take-up	39%	49%	49%	71%
% individuals	2018	2019	2019	2019
2d1 Broadband price index	NA	74	74	69
Score (0-100)		2019	2020	2020

Italija pagal internetinio ryšio plėtrą užima 23 vietą tarp ES šalių. 61proc. namų ūkių naudojami fiksuotu plačiajuosčiu ryšiu, tai yra šiek tiek mažiau nei ES vidurkis (77proc). Namų ūkių, naudojančių ne mažiau kaip 100 Mbps, padaugėjo nuo 22proc. 2019 metais iki 28proc. 2020 m., tačiau tai vis dar yra žemesnis rodiklis, nei ES vidurkis (34 proc.)

3,6 proc. namų ūkių 2020 metais naudojo bent 1 Gbps, o tai yra didžiulis padidėjimas, palyginti su 2019 m., ir pagal šį rodiklį Italija viršija ES vidurkį. 93 proc. namų ūkių naudojami spartaus plačiajuosčio naujos kartos interneto prieiga (NGA), t.y. daugiau nei ES vidurkis (87 proc.) Fiksuoto labai didelio pajėgumo tinklu 2020 m. naudojosi 34 proc. namų ūkių, t.y. keturiais procentiniais punktais daugiau nei 2019 m. tačiau vis dar gerokai mažiau už ES vidurkį (59 proc.) FTTP aprėptis siekė 33,7 proc. namų ūkių (2019 m. – 30 proc.), augant beveik tokiu pat tempu, kaip ir ES vidurkis (2020 m. – 42,5 proc., nuo 37,5 proc. ankstesniais metais). Tik 8 proc. apgyvendintų vietovių yra padengtos 5G ryšiu, tai yra mažiau nei ES vidurkis (14 proc.), nepaisant gana aukšto 60 proc. 5G parengties balo. Pagal plačiajuosčio ryšio kainų indeksą Italijos rodikliai (74 balai) nepasikeitė 2019–2020 m. ir išlieka aukštesni už ES vidurkį.

Pastaraisiais metais Italija siekė ES internetinio ryšio plėtros tikslų, derindama reguliavimą ir viešąją politiką, bei priemones pasiūlai ir paklausai didinti. 2020 metais siekdamas greitai reaguoti į COVID-19 protrūkį, Italijos valdžios institucijos ypatingą dėmesį skyrė paklausai, sukurdamos „kuponų plano“ I etapą, kurį Komisija patvirtino sprendimu C (2020) 5269. Kuponų planas, skirtas namų ūkiams, kurių bendrosios pajamos per metus nesiekia 20 000 eurų, numato iki 500 eurų

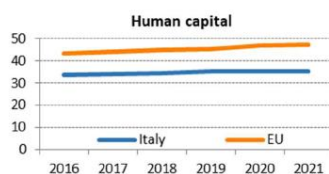
paramą fiksuotojo ryšio linijai atnaujinti arba naujai linijai, kurios sparta ne mažesnė nei 30 Mbps, aktyvuoti. Tikimasi, kad 2021 m. bus pradėta taikyti nauja priemonė, kuriai numatyta apie 900 mln. EUR ir ji bus skirta tiek gyventojams, tiek įmonėms (MVĮ). „Mokyklos planas“, kuriam skirtas 400 mln. eurų finansavimas, užtikrina iki 1 Gbps ryšį valstybinėms mokykloms ir ugdymo įstaigoms, prijungiant visus pirmo ir antro lygio vidurinių mokyklų kompleksus visoje šalies teritorijoje bei visus pradinį mokyklų ir darželių kompleksus, jau esančius infrastruktūros plėtros akiratyje (vadinamosiose „baltosiose zonos“). Planas apima apie 35 000 pastatų.

Patikslintu nacionaliniu plačiajuosčio ryšio planu siekiama pasiekti ir viršyti 2030 metams nustatytus Europos Komisijos tikslus, užtikrinant bent 1 Gbps visuotinę prieigą iki 2026 m. Plane numatyta, kad ten, kur fiksuoti ir belaidžiai privatūs tinklai negali garantuoti šio tikslo įgyvendinimo, valstybė gali sukurti reikiamą infrastruktūrą. Kalbant apie investicijas, apskaičiuota, kad infrastruktūros spragai užpildyti privatiems operatoriams nepriklausančiose teritorijose, ty apie 8,5 mln. namų ūkių, reikia skirti viešųjų išteklių.

Italijoje spektro naudojimo teisės pradinėse 5G juostose, būtent 700 MHz, 3,6 GHz ir 26 GHz juostose, buvo suteiktos jau iki 2018 m. Tačiau ne visos juostos yra prieinamos; 700 MHz dažnis nebus pasiekiamas iki 2022 m. liepos 1 d. Įstatymo dekretuose „Cura Italia“ ir „Semplificazioni 2021“ numatytos priemonės, skirtos padidinti 5G aprėptį. Dekretai visų pirma nustato vietos valdžios institucijų veto teisės apribojimus įrengiant antenas. Nustatytos 6 V/m ir 0,1 W/m² elektromagnetinės emisijos ribos yra mažesnės nei Tarybos rekomenduojamos viršutinės ribos.

Žmogiškasis kapitalas

1 Human capital	Italy		EU
	rank	score	score
DESI 2021	25	35.1	47.1

	Italy			EU
	DESI 2019	DESI 2020	DESI 2021	DESI 2021
1a1 At least basic digital skills	NA	42%	42%	56%
% individuals	2017	2019	2019	2019
1a2 Above basic digital skills	NA	22%	22%	31%
% individuals	2017	2019	2019	2019
1a3 At least basic software skills	NA	45%	45%	58%
% individuals	2017	2019	2019	2019
1b1 ICT specialists	3.6%	3.5%	3.6%	4.3%
% individuals in employment aged 15-74	2018	2019	2020	2020
1b2 Female ICT specialists	15%	15%	16%	19%
% ICT specialists	2018	2019	2020	2020
1b3 Enterprises providing ICT training	17%	19%	15%	20%
% enterprises	2018	2019	2020	2020
1b4 ICT graduates	1.0%	1.3%	1.3%	3.9%
% graduates	2017	2018	2019	2019

12 lentelė. Žmogiškasis kapitalas

Pagal žmogiškąjį kapitalą Italija užima 25 vietą iš 27 ES šalių. Tik 42 proc. 16–74 metų amžiaus žmonių turi bent pagrindinius skaitmeninius įgūdžius (ES 56 proc.) ir tik 22 proc. turi

aukštesnius nei bazinius įgūdžius (ES 31 proc.). IRT specialistų užimtumas Italijoje sudaro 3,6 proc. viso užimtumo ir nesiekia ES vidurkio (4,3 proc.). Tik 1,3 proc. Italijos absolventų studijuoja IRT, o tai gerokai mažiau nei ES vidurkis. Italijos moterų IRT specialisčių rodikliai yra artimesni ES vidurkiui: jos sudaro 16 proc. IRT specialistų (ES vidurkis yra 19 proc.). Tik 15 proc. Italijos įmonių savo darbuotojams teikia IRT mokymus, ir tai yra penkiais procentiniais punktais mažiau nei ES vidurkis. 2020 m. Italija pristatė pirmąją nacionalinę Skaitmeninių įgūdžių strategiją, kurioje pateikiamas visapusiškas požiūris į skaitmeninių įgūdžių ugdymą, siekiant sumažinti atotrūkį nuo kitų ES šalių. Jį sudaro keturios kryptys, apimančios platų spektrą sričių ir tikslinių grupių:

- Mokiniai ir studentai - integruoti e. įgūdžius į pradinį ir vidurinių mokyklų, universitetų ir aukštųjų mokyklų mokymo programas.
- Aktyvi darbo jėga – ugdyti e. lyderystę ir pagrindines bei pažengusiųjų ir specializuotų skaitmeninių įgūdžių kompetencijas.
- RT specialistai - didinti šalies pajėgumus ugdyti įgūdžius naujoms rinkoms ir naujoms darbo vietoms.
- Plačioji visuomenė - ugdyti skaitmeninius įgūdžius, reikalingus piliečio teisėms įgyvendinti.

Veiklos plane, paskelbtame 2020 m. gruodžio mėn., strategija paverčiama konkrečiais veiksmais ir ambicingais tikslais iki 2025 m. Numatoma skatinti skaitmeninių įgūdžių ugdymo pastangas Italijoje, remti naujas ir jau vykdomas iniciatyvas. Štai kelios jau įvykdytos iniciatyvos: 2020–2021 m. du svarbūs projektai buvo skirti gyventojų skaitmeninio raštingumo ugdymui; 2020 m. skaitmeninio paslaugų tinklo padaliniai apmokė daugiau nei 100 000 žmonių ir padėjo jiems pasiekti dažniausiai naudojamas internetines paslaugas, įskaitant viešąsias paslaugas. Vyriausybė per Skaitmeninę valstybės tarnybą skatino skaitmeninių įgūdžių mokymą asmenims, kuriems gresia skaitmeninė atskirtis.

Nacionaliniame pereinamojo laikotarpio plane 4.0. numatomos priemonės darbo jėgos perkvalifikavimui ir kvalifikacijos kėlimui bei pažangesnių skaitmeninių įgūdžių mokymui. Taip pat numatoma padidinti mokesčių kreditą priemonei „Training 4.0“. 2020 ir 2021 m. į skaitmeninės srities gebėjimų stiprinimo projektus buvo įtrauktas technologijų perdavimo centrų tinklas. Pavyzdžiui, Prekybos rūmai (kurie valdo Punti Impresa Digitale) sukūrė skaitmeninės brandos vertinimo įrankius, pvz., skaitmeninių įgūdžių vertinimo platformą („skaitmeninių įgūdžių kelionė“).

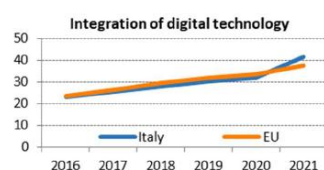
Pagrindinis vaidmuo įgyvendinant Nacionalinę skaitmeninių įgūdžių strategiją tenka Italijos skaitmeninių įgūdžių ir darbo koalicijai. Koalicija remiasi „Repubblica Digitale“ – daugelio suinteresuotųjų šalių iniciatyva, skatinančia skaitmeninius įgūdžius visais lygiais. Nuo jos įkūrimo 2019 m. prie Italijos koalicijos prisijungė daugiau nei 180 organizacijų ir vykdė daugiau nei 220 projektų. 2020 m. koalicijos iniciatyva buvo apmokyta daugiau nei 2,7 mln. mokinių, apie 70 000 mokytojų, daugiau nei 900 000 kitų asmenų ir daugiau nei 250 000 privačiojo ir viešojo sektoriaus darbuotojų. Daugelis projektų buvo skirti lyčių atotrūkio mažinimui. Galiausiai 2020–2021 m. Italijoje buvo surengta daugiau nei 10 000 ES Programavimo savaitės renginių, skirtų pirmiausiai pradinųjų ir vidurinių mokyklų mokiniams.

Italija susiduria su dideliu tiek pagrindinių, tiek aukštesnio lygio skaitmeninių įgūdžių trūkumu, dėl kurio didelė gyventojų dalis gali atsidurti skaitmeninėje atskirtyje, o įmonės gali nesugebėti diegti naujovių. Nacionalinė skaitmeninių įgūdžių strategija yra svarbus žingsnis mažinant šią spragą. Labai svarbu daugiau dėmesio skirti žmogiškajam kapitalui stiprinant švietimą, perkvalifikavimą ir kvalifikacijos tobulinimą bei mokymus technologijoms imliuose sektoriuose.

Skaitmeninių technologijų integravimas

13 lentelė. Skaitmeninių technologijų integravimas

3 Integration of digital technology	rank	Italy score	EU score
DESI 2021	10	41.4	37.6

	DESI 2019	Italy DESI 2020	DESI 2021	EU DESI 2021
3a1 SMEs with at least a basic level of digital intensity % SMEs	NA	NA	69%	60%
3b1 Electronic information sharing % enterprises	37%	35%	35%	36%
3b2 Social media % enterprises	17%	22%	22%	23%
3b3 Big data % enterprises	7%	7%	9%	14%
3b4 Cloud % enterprises	15%	15%	38%	26%
3b5 AI % enterprises	NA	NA	18%	25%
3b6 ICT for environmental sustainability % enterprises having medium/high intensity of green action through ICT	NA	NA	60%	66%
3b7 e-Invoices % enterprises	42%	42%	95%	32%
3c1 SMEs selling online % SMEs	10%	10%	11%	17%
3c2 e-Commerce turnover % SME turnover	8%	8%	9%	12%
3c3 Selling online cross-border % SMEs	6%	6%	6%	8%

Italija užima 10 vietą ES pagal skaitmeninių technologijų integravimą. 69 proc. Italijos MVĮ turi bent pagrindinį skaitmeninio intensyvumo lygį ir tai gerokai viršija ES vidurkį, kuris yra – 60 proc.. Italijos įmonės puikiai sekasi naudotis elektroninėmis sąskaitomis faktūromis: 95 proc. jų naudoja elektronines sąskaitas faktūras, o tai beveik tris kartus viršija ES vidurkį. Tai yra 2014–2019 m. teisinių sprendimų

rezultatas. 2018–2020 m. debesų paslaugomis besinaudojančių įmonių sparčiai pagausėjo ir pasiekė 38 proc. (2018 m. – 15 proc.). Kitose srityse Italija atsilieka. Mažai naudojama: didžiųjų duomenų (naudoja 9 proc. Italijos įmonių, palyginti su ES vidurkiu – 14 proc); dirbtiniu intelektu pagrįstų technologijų (18 proc. Italijos įmonių; ES vidurkis – 25 proc.). Elektroninės prekybos apimtys ir IRT naudojimas aplinkos tvarumui užtikrinti taip pat yra mažesni nei ES vidurkis. Kalbant apie politikos pokyčius, Vyriausybė peržiūrėjo ir toliau išplėtė fiskalinę naudą pagal Pereinamąjį planą 4.0, pereidama nuo hiper-amortizacijos prie mokesčių kreditavimo. Pirmųjų hiper-amortizacijos priemonės įgyvendinimo metų rezultatai rodo, kad MVĮ ją plačiai naudojo ir kad ji paskatino investicijas į jų aktyvus, tačiau šiomis priemonėmis santykinai daugiau pasinaudojo vidutinės ir didelės įmonės Šiaurės Italijos regione. Pagalbos ir technologijų perdavimo centrai atlieka pagrindinį vaidmenį skaitmeninant MVĮ. 2020 m. Italija atrinko 45 nacionalinius centrus, kurie dalyvaus kvietime sukurti Europos skaitmeninių inovacijų centrų (EDIH) tinklą pagal Skaitmeninės Europos programą. Šie Italijos centrai apima tokias technologijas kaip dirbtinis intelektas, HPC (High Performance Computing), kibernetinis saugumas, ir jie papildys esamą technologijų perdavimo centrų tinklą šalyje.

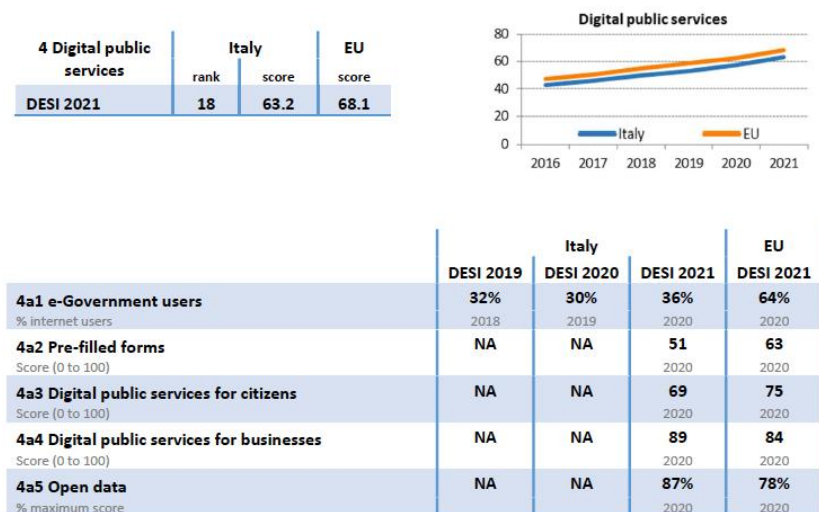
Italija dalyvauja daugelyje Europos pažangių skaitmeninių technologijų iniciatyvų. 2021 m. kovo mėn. šalis paskelbė kvietimą, kuris skatina susidomėjimą „Svarbiais bendro Europos intereso projektais“ (IPCEI) apimančiais naujos kartos debesų infrastruktūrą ir paslaugas. Bus remiami novatoriški debesų infrastruktūros ir paslaugų kūrimo projektai, kurie gali būti pritaikyti tokiose srityse kaip duomenų apsauga, kibernetinis saugumas, pramonės automatizavimas ar sveikatos priežiūra. Italija taip pat dalyvauja pirmojoje IPCEI iniciatyvoje mikroelektronikos srityje (pradėta 2018 m.), o 2020 m. pabaigoje paskelbė kvietimą atrinkti įmones antrajam šios srities IPCEI etapui, kurio bendras tikslas – aprūpinti ES pagrindiniais strateginiais pajėgumais procesorių ir puslaidininkių technologijų sektoriuje. Italija yra viena aktyviausių ES veikėjų superkompiuterių/HPC srityje. Šalyje yra superkompiuteriai, patenkantys į 500 pasaulio geriausių sistemų (du iš jų – į geriausiųjų dvidešimtuką). Su EuroHPC parama Italija vadovauja superkompiuterio, kuris bus tarp penkių geriausių pasaulyje (LEONARDO), kūrimo konsorciui. Jis bus įdiegtas 2021 m. pabaigoje naujajame duomenų centre, esančiame Bolonijoje.

Norint paskatinti skaitmeninę ekonomiką, reikia koordinuoto ir visapusio požiūrio, kuris apjungia investicijų paskatas, paramos paslaugas ir informuotumo didinimą bei investicijų į žmogiškąjį kapitalą svarbą. Siekiant ilgalaikės pertvarkos, svarbu didinti Italijos įmonių pajėgumus, suteikiant

žmonėms atitinkamų pažangių skaitmeninių įgūdžių ir kartu kuriant aukštos kokybės darbo vietas ir atitinkamas galimybes jauniems žmonėms. Taip pat svarbu, kad Italija toliau plėtotų pažangias skaitmenines technologijas ir strateginius pajėgumus.

Skaitmeninės viešosios paslaugos

14 lentelė. Skaitmeninės viešosios paslaugos

Italija pagal skaitmenines viešąsias paslaugas užima 18 vietą ES. Italijos interneto vartotojų, besinaudojančių e. valdžios paslaugomis, dalis padidėjo nuo 30 proc. 2019 m. iki 36 proc. 2020 m., bet išlieka gerokai mažiau už ES vidurkį – 64 proc. Italija lenkia kitas ES šalis pagal skaitmeninių viešųjų paslaugų įmonėms ir atvirųjų duomenų pasiūlą, tačiau

atsilieka nuo ES vidurkio skaitmeninių viešųjų paslaugų gyventojams ir iš anksto užpildytų formų prieinamumo srityje.

2020 ir 2021 m. labai paspartėjo pagrindinių skaitmeninių viešųjų paslaugų platformų diegimas. Išduotų skaitmeninių tapatybės dokumentų skaičius 2021 m. balandžio mėn. pasiekė 20 mln., t.y. 40 proc. daugiau nei 2019 m. balandžio mėn.; SPID naudojančių viešojo administravimo institucijų skaičius išaugo iki 7 420, ty 80 proc. daugiau, palyginti su 2020 m. “Vieno langelio”(IO) programėlė buvo paleista 2020 m. balandžio mėn., kaip optimizuota prieiga prie į vartotoją orientuotų skaitmeninių viešųjų paslaugų, taip pat naudojant ir išmanųjį telefoną. Jau po metų, 2021 m. balandžio mėn., ji pasiekė 11 mln. parsisiuntimų. Siekdama paskatinti žmones naudoti skaitmenines priemones, vyriausybė nustatė, kad norint gauti finansines paskatas privaloma naudoti IO programą. Ši iniciatyva atliko pagrindinį vaidmenį sėkmingai įdiegiant programėlę. Pažanga stebima ir diegiant nacionalinį skaitmeninį gyventojų registrą (ANPR), kuriuo siekiama sujungti pasklidusią asmenų informaciją į vieną registrą. Jį visos savivaldybės turėtų pritaikyti iki 2021 m. Be to, 2020 m. birželio mėn. vyriausybė pristatė naują ultraplaciajuosčio ryšio plano platformą, padidinančią atvirų duomenų kiekį, prienamą plačiai visuomenei ir kitiems vartotojams. 2020–2021 m. teisės aktų leidybos iniciatyvos numatė įsipareigojimų ir paskatų derinį diegiant pagrindines e. valdžios platformas. Tikimasi, kad tai dar labiau paskatins viešojo

administravimo modernizavimą visoje šalyje. E.sveikatos sistemos elektroninis sveikatos įrašas (ESI) veikia visuose regionuose ir jį naudoja dauguma gyventojų, tačiau gyventojai ir sveikatos priežiūros specialistai skirtinguose regionuose šią sistemą įsisavina ne vienodai efektyviai.

Kalbant apie skaitmeninius įgūdžius viešajame sektoriuje, į Nacionalinės skaitmeninių įgūdžių strategijos veiksmų planą įtraukta 17 projektų, skirtų šiems įgūdžiams stiprinti, derinant įdarbinimo politikos peržiūrą su tiksliniais mokymais, bendradarbiaujant su universitetais, ir skatinant praktikas, kuriose dalyvauja mokslininkai, verslo vadovai ir valstybės tarnautojai. Italija tolydžio tobulina skaitmenines viešąsias paslaugas gyventojams ir įmonėms. Tikimasi, kad teisės aktų leidybos iniciatyvos paskatins visų viešojo administravimo institucijų, įskaitant vietos administracines institucijas taikyti įgalinimo platformas. Visiškas IO programėlės įdiegimas kartu su gyventojų skaitmeninių įgūdžių stiprinimu taip pat gali prisidėti prie to, kad plačioji visuomenė ir įmonės laipsniškai įgyvendintų skaitmenines viešąsias paslaugas. Supaprastinimas, sąveikos užtikrinimas ir viešojo administravimo gebėjimų stiprinimas yra svarbios papildomos priemonės, skatinančios viešojo administravimo ir viešųjų paslaugų skaitmeninimą.

Skaitmeninės viešosios paslaugos Italijos atkūrimo ir atsparumo plane

Plane numatytos didelės investicijos į viešojo administravimo skaitmeninimą, skaitmeninės infrastruktūros modernizavimą, kibernetinio saugumo stiprinimą, duomenų bazių sąveikumą ir skaitmeninių viešųjų paslaugų gyventojams ir verslui gerinimą.

Tikimasi, kad 1,9 milijardo eurų investicijos padės sukurti saugią ir efektyviai energiją vartojančią nacionalinę debesų technologijomis paremtą hibridinę infrastruktūrą (vadinamą Polo Strategico Nazionale) ir perkelti vietinės ir centrinės viešojo administravimo institucijų IT sistemas į debesimis pagrįstą sistemą, kad būtų užtikrintas veiksmingesnis ir saugesnis viešųjų paslaugų teikimas. Be to, numatoma reforma (pirmiausia debesys ir sąveika), siekiant pašalinti debesų diegimo kliūtis, supaprastinti viešojo administravimo institucijų keitimosi duomenimis procesus ir paskatinti plačiai taikyti skaitmenines paslaugas, nustatant paskatų ir įsipareigojimų rinkinį.

Numatytomis priemonėmis taip pat siekiama padidinti internetinių viešųjų paslaugų prieinamumą ir sąveikumą bei užbaigti pagrindines skaitmenines platformas, tokias kaip SPID ir ANPR. Plane numatoma 556 mln. EUR investicija Nacionalinei skaitmeninių duomenų platformai (Piattaforma

Digitale Nazionale Dati) sukurti. Šia platforma siekiama užtikrinti duomenų sąveiką ir įgyvendinti vienkartiškumo principą, sukuriant formas, iš anksto užpildytas informacija, kuri jau prieinama vyriausybei įvairiose institucijose. Tuo pat metu tikimasi, kad trys investicijos, kurių vertė siekia 783 mln. EUR, pagerins piliečiams skirtų skaitmeninių paslaugų kokybę, prieinamumą ir "Vienų skaitmeninių vartų" („Single Digital Gateway“) procedūrų laikymąsi tiek savivaldybių, tiek mokyklų ar kultūros institucijų tinklapiuose.

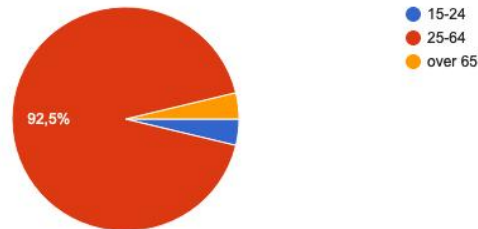
Skaitmeninių įgūdžių tyrimo Italijoje analizė

Europos suaugusiųjų mokymosi darbotvarkėje pabrėžiamas poreikis smarkiai padidinti suaugusiųjų dalyvavimą formaliajame, neformaliajame ir savaiminiame mokyme, nesvarbu, ar siekiant įgyti darbo įgūdžių, ar aktyvaus pilietiškumo, asmeninio tobulėjimo ir savirealizacijos kompetencijų. Darbotvarkėje pateikiama vizija, kaip suaugusiųjų mokymasis Europoje turėtų kisti iki 2020 m., ir nustatomi konkretūs prioritetai 2015–2020 m., įskaitant veiksmingas informavimo, orientavimo ir motyvavimo strategijas, skirtas pasiekti suaugusiuosius ir jiems padėti mokytis. Vienas iš svarbiausių iššūkių – stiprinti Europos konkurencingumą siekiant didinti gerovę, mažinant produktyvumo atotrūkį nuo kitų išsivysčiusių ekonomikų, kartu sprendžiant ekonomikos poveikį aplinkos kaitai bei užtikrinant lygias švietimo galimybes visuose partnerių šalių regionuose. Viena iš pagrindinių veiklos krypčių – investicijos į visų lygių žmogiškojo kapitalo stiprinimą ir verslo efektyvumo didinimą. Informacinėje ataskaitoje dėl pasiūlymų Nacionaliniam plėtros planui 2021–2027 m. akcentuojama, kad „paradigmos ir įpročių kaita – kelias į vystymąsi“, o tai reiškia, kad reikia atsikratyti vystymosi trikdžių, įskaitant mūsų požiūrį, įpročius ir mąstymą,– tiek aplinkos, užimtumo, išsilavinimo, tiek bendradarbiavimo atžvilgiu.

Respondentų charakteristika

Respondentų buvo 53, iš kurių dauguma (92 proc) buvo 25-64 m.amžiaus asmenys ir tik 3,8 proc. buvo pensininkai arba nepilnamečiai.

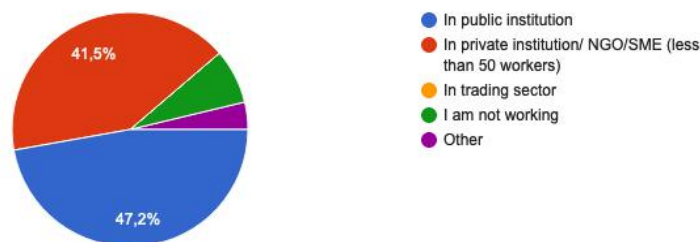
1. your age
53 risposte

84 diagrama. Respondentų pasiskirstymas pagal amžių

Mažiau nei pusė respondentų (47,2 proc.) dirba viešajame sektoriuje (mokyklose, valstybės įstaigose, socialinės globos centruose ar savivaldybėse), o kiti 41,5 proc. – privačiame sektoriuje. Tik 7,5 proc. yra bedarbiai ir kt.

2. Where do you work?
53 risposte

85 diagrama. Respondentų pasiskirstymas pagal darbo vietą

Skaitmeniniai įgūdžiai darbe

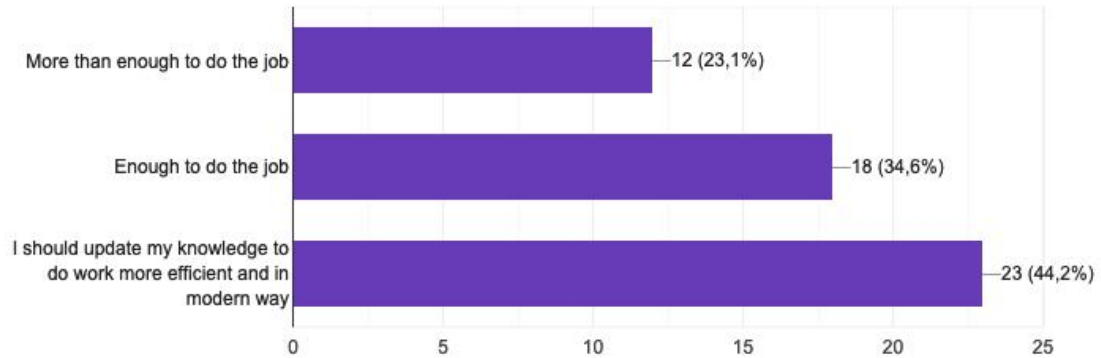
Mažesnioji grupė respondentų (23 proc) mano, kad jie turi daugiau IKT įgūdžių negu pakanka darbui atlikti. 34,6 proc. mano, kad jiems pakanka įgūdžių savo darbui atlikti, o šių dviejų grupių suma sudaro 57,7 proc.

Tačiau kiti 44,2 proc. mano, kad jiems IKT įgūdžių nepakanka ir kad jie juos turėtų tobulinti tam, kad galėtų dirbti efektyviau ir šiuolaikiškiau. Ši grupė sudaro šiek tiek mažiau nei pusę respondentų.

3. Your self-evaluation of IT skills you need for work. I have

52 risposte

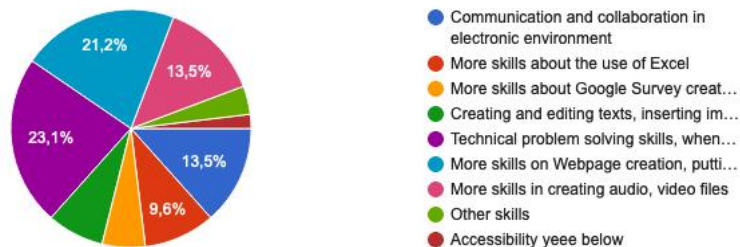

86 diagrama. Skaitmeninių įgūdžių darbe įsivertinimas

Klausimui: „Ko, jūsų nuomone, turėtumėte išmokti, kad patobulintumėte savo kompetencijas darbe ir asmeniniame gyvenime?“ buvo pateikti keli pasirinkimai. Viena grupė (23,1 proc. respondentų) pageidauja daugiau sužinoti apie „techninių problemų sprendimo įgūdžius dirbant kompiuteriu“, o antroji grupė (21,2 proc.) pageidauja „daugiau įgūdžių, susijusių su tinklapių kūrimu ar informacijos talpinimu tinklapiuose“. Šios dvi grupės apima 44,3 proc. respondentų. Dar dvi grupės (abi po 13,5 proc.) pageidauja: „daugiau įgūdžių kuriant garso ir vaizdo failus“ ir „bendradarbiavimo elektroninėje aplinkoje“ gebėjimų.

4. What do you think you should learn to raise your competence at work or in private life ?

52 risposte

87 diagrama. Tobulinti respondentų įgūdžiai

4a. If you write "other skills" can you briefly describe which ones ?

4 risposte

uploading information onto moodle platform

More skills with photo editing, web design

How to efficiently upload accessible media across multiple social media simultaneously

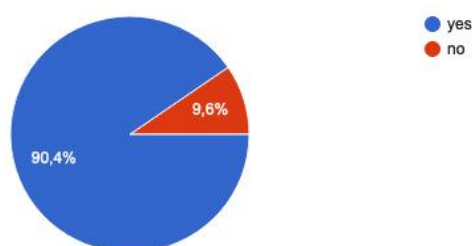
Only in the field of change of laws

Savivaldybių ir jų įstaigų interneto svetainės bei viešosios el. paslaugos

Daugiau nei 90 proc. apklausoje dalyvavusių italų teigė, kad jie naudojami viešosiomis paslaugomis ir tinklapiais kaip informacijos šaltiniu.

5. Do you use webpage of municipalities and their institutions as information source?

52 risposte

88 diagrama. Savivaldybės internetinės svetainės kaip informacijos šaltinio naudojimas

Daugiau nei 32,7proc. respondentų yra patenkinti savivaldybių interneto svetainėmis, ir jiems patogumui naudotis. Maždaug 40 proc. mano, kad šiomis viešosiomis svetainėmis lengva naudotis, o 35,4 proc. apklaustųjų mano, kad viešosiomis svetainėmis naudotis nėra paprasta ir jose nėra lengva aptikti puslapius su kontaktais, padedančiais lengvai susirasti informacijos. Tuo tarpu 17 proc. respondentų būtinai reikalinga konsultacija dėl turinio pildymo internetu.

6. What is Your opinion about webpages of your municipality:

52 risposte

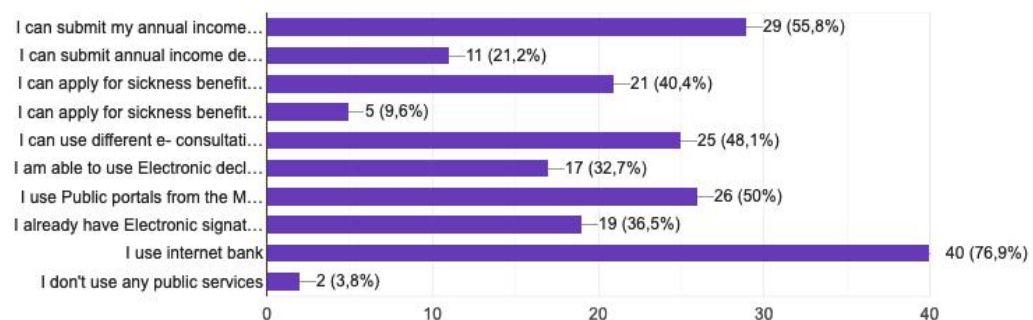
89 diagrama. Respondentų nuomonė apie savivaldybės internetinę svetainę

Naudojimas elektroninėmis viešosiomis paslaugomis

Didžioji dalis respondentų (76,9 proc.) naudoja internetine bankininkyste, o 55,8 proc., – patys teikia pajamų deklaraciją internetu. Respondentams buvo pasiūlyta daug atsakymų variantų apie dažniausiai naudojamas savivaldybės viešojo portalo interneto paslaugas (naudojasi 50 proc. respondentų) ir konsultacijas internetu. (naudojasi 48,1 proc. respondentų). Kitos dvi didelės grupės: 40,4 proc. respondentų naudoja e.sveikatos paslaugomis; 36,5 proc. naudoja elektroniniu parašu.

7. Are you able to use any electronic public services mentioned below

52 risposte

90 diagrama. Viešųjų paslaugų naudojimas

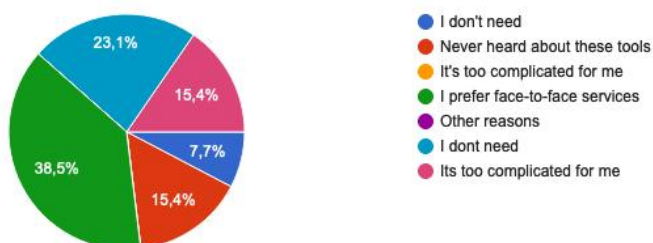
Tie, kurie nemato reikalo naudotis viešaisiais portalais ir nemokama vieša elektronine aplinka, nurodė šias priežastis:

- Teikia pirmenybę kontaktinėms paslaugoms (38 proc.)
- Jiems tokių paslaugų nereikia (23,1 proc.)
- Jiems pernelyg sudėtinga naudotis (15,4%)

Nemaža dalis apklaustųjų (15,4 proc.) apie tokias paslaugas nėra girdėję.

8. If not, what are reasons for non-use of public services' portals or free public electronic tools

13 risposte

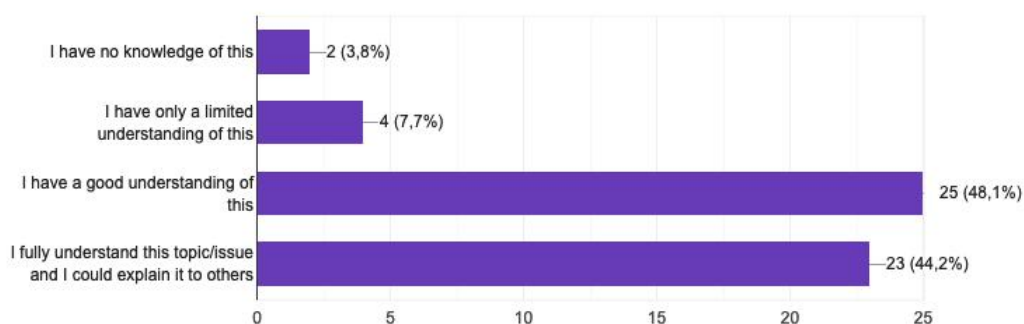
91 diagrama. Viešųjų paslaugų nenaudojimo priežastys

Informacinis ir skaitmeninis raštingumas

Respondentai taip įsivertino įgūdžius, susijusius su informacijos paieška sistemomis ir ieškant informacijos (paieškos sistemose Google, Wiki ar kt.): 44,2 proc. puikiai supranta, kaip rasti informaciją ir gali tai paaiškinti kitiems; 48,1 proc. respondentų gerai supranta, kaip tai atlikti.

9. I know how to use search engine to find info (Google, wiki or other)

52 risposte

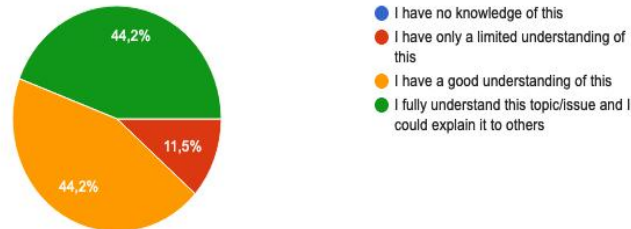

92 diagrama. Internetinių paieškos įrankių supratimas

Reguliarus duomenų talpinimas išorinėje laikmenoje (atmintukuose) ir/arba debesyje.

10. I regularly store data in USB and/or clouds

52 risposte

93 diagrama. Gebėjimas saugoti duomenis USB ir/arba duomenų debesyse

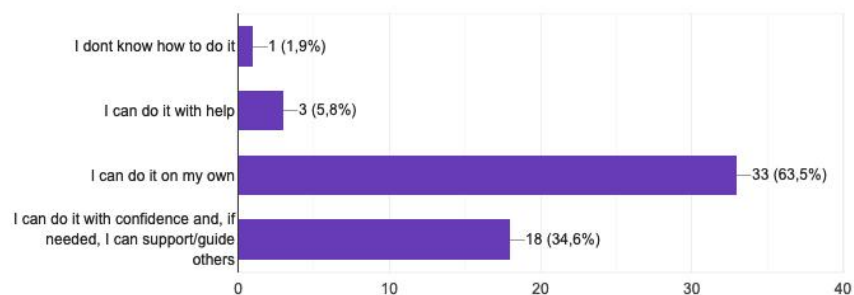
44,2 proc. respondentų šias savo žinias ir įgūdžius laiko gerais ir lygiai tiek pat (44,2 proc) mano, kad jie tai gerai supranta. Taigi 88,4 proc. respondentų, teigia jog reguliariai naudoja atmintukus ir kitus įrenginius duomenims saugoti.

Paklausti, ar gali palyginti skirtingų internetinių parduotuvių ir paslaugų teikėjų siūlomas kainas internetinėse parduotuvėse, daugiau nei pusė respondentų atsakė, kad žino, kaip tai atlikti:

- Galiu tai atlikti savarankiškai (63,5proc.).
- Darau tai užtikrintai ir, prireikus, galiu padėti ir paaiškinti kitiems (34,6proc.)

11. I compare prices from different internet shops/ service providers

52 risposte

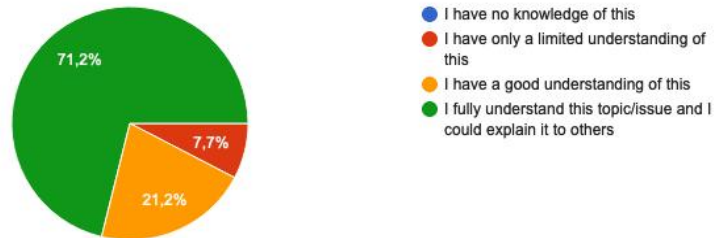
94 diagrama. Gebėjimas palyginti skirtingų internetinių parduotuvių/paslaugų teikėjų kainas

Bendravimas ir bendradarbiavimas

92,4 proc. apklaustųjų gali siųsti, atsakyti ir persiųsti el. laiškus, įskaitant 21,2 proc. kurie tai atlieka užtikrintai, o kiti, prireikus, gali pamokyti kitus ir tik nedidelė mažuma turi ribotą supratimą apie bendravimą ir bendradarbiavimą internetu.

12. I know how to send, reply and forward e-mails.

52 risposte

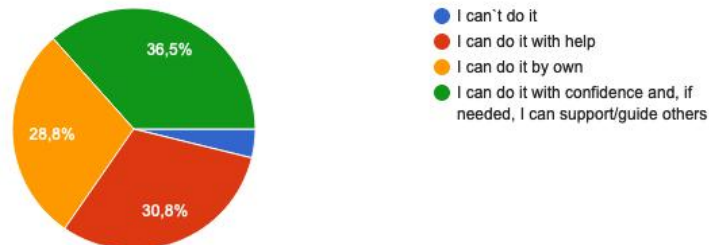

95 diagrama. Elektroninio pašto naudojimas

Apie trečdalis apklaustųjų gali savarankiškai kurti anketas ir dokumentus bei bendradarbiauti įvairiose interneto platformose (Google Drive, Dropbox, PBworks ar kitose). 36,5 proc. tai atlieka užtikrinatai ir gali padėti kitiems, 28,8 proc. gali tai atlikti savarankiškai. Taigi 65,3 proc. respondentų sugeba tai atlikti.

13. I can create questionnaires, documents and collaborate using online platforms: google docs, dropbox, pbworks or others.

52 risposte

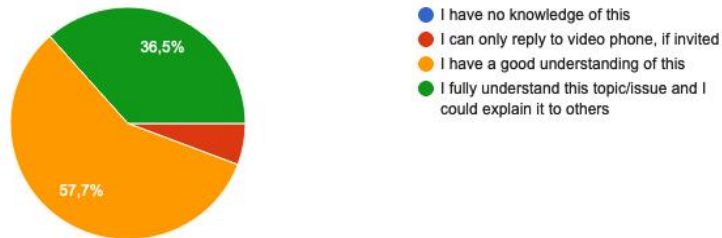

96 diagrama. Gebėjimas bendradarbiauti naudojant internetines platformas

Net 94,2 proc. apklaustųjų sugeba vesti vaizdo konferencijas, naudodami įvairias platformas (kaip Zoom, Jitsi, Teams ar kt.) bei paaiškinti kitiems, kaip tai daryti. Tad panašu, kad bendravimas internetu ir vaizdo komunikacija jiems nesukelia sunkumų.

14. I can lead group meeting/ videoconference in Zoom / Jitsi / team or in other platforms.

52 risposte

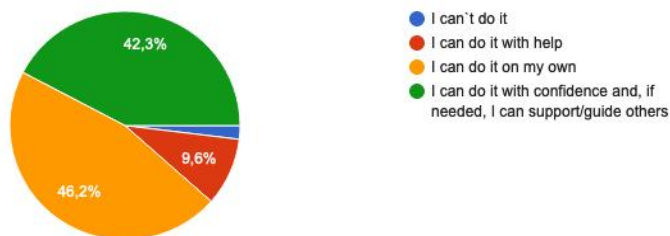
97 diagrama. Gebėjimas naudotis zoom platforma

Skaitmeninio turinio kūrimas

Panašią situaciją radome klausdami žmonių, ar jie geba kurti ir redaguoti tekstus, įterpti vaizdus, 88,5 proc atsakė, kad tai atlieka užtikrintai.

15. I Can create and edit texts, insert images

52 risposte

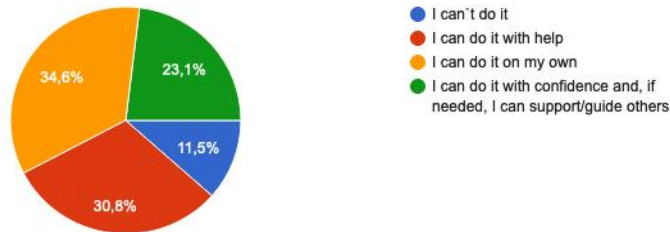

98 diagrama. Gebėjimas kurti ir redaguoti tekstus

Situacija yra kitokia, kalbant apie Excel ar skaičiuokles. Tik 57,7 proc. respondentų sugeba užtikrintai naudotis skaičiuoklėmis, didelė grupė iš likusių 30,8 proc. teigė, kad gali tai daryti padedami kitų, o 11,5 proc. nemoka naudotis skaičiuoklėmis.

16. I can use formulas and other possibilities of Excel toolbar

52 risposte

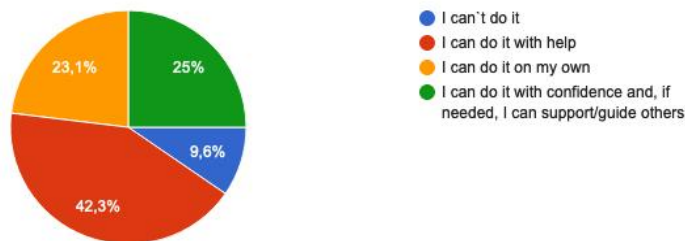

99 diagrama. Gebėjimas naudoti Exel programos formules ir kitus įrankius

Panašią situaciją matome respondentų atsakymuose į klausimus apie vaizdo ir garso įrašų kūrimą: 48,1 proc. gali kurti įrašus savarankiškai ir užtikrintai; didesnė grupė (42,3 proc.) eigė, kad gali tai atlikti padedami kitų, tik 11,5 proc. teigė, kad nemoka to daryti.

17. I can create audio and video files

52 risposte

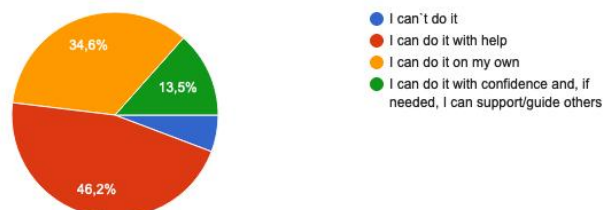
100 diagrama. Gebėjimas kurti garso ir vaizdo įrašus

Saugumas

Didžiausia grupė – 46,2 proc. – prevencijos priemonės nuo internetinių atakų prieš kompiuterius gali diegti su kitų pagalba. Tai rodo, kad italų respondentams trūksta žinių. Tačiau, kita vertus, 34,6 proc. gali tai atlikti savarankiškai. Tik nedidelė grupė gali veikti saugiai ir užtikrintai.

18. I use many prevention measures against online attacks for computer (https encryption, antiviruses, firewalls)

52 risposte

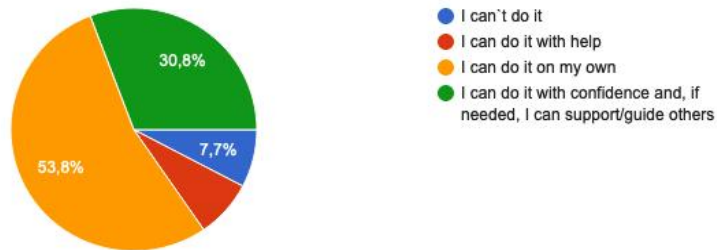

101 diagrama. Gebėjimas apsaugoti savo kompiuterį nuo kibernetinių atakų

Savo žinias apie asmens duomenų apsaugą respondentai vertina daug geriau: 53,8 proc. žino apie tai, o 84,6 proc. respondentų teigė žinantys, kokiais asmeniniais duomenimis gali dalytis ir juos rodyti internete, o kuriais geriau išvis nesidalyti.

19. I know which personal data I should not share and display online (e.g. on social media, in spam emails etc.).

52 risposte

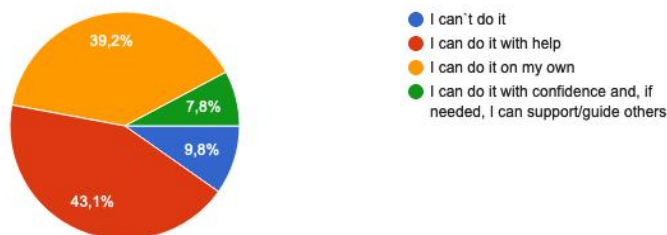
102 diagrama. Gebėjimas apsaugoti asmeninius duomenis internete

Problemų sprendimas

Daugiau nei 43,1 proc. respondentų reikia pagalbos sprendžiant technines kompiuterio problemas, 39,2 proc. teigia, kad gali tai atlikti savarankiškai, tačiau žmonių, kurie gali išspręsti techninę problemą be jokios pagalbos, yra tik 47 proc. Visai nemoka to daryti 9,8 proc. apklaustųjų.

20. When I face a technical problem on computer, I am able to find solutions on the Internet.

51 risposte

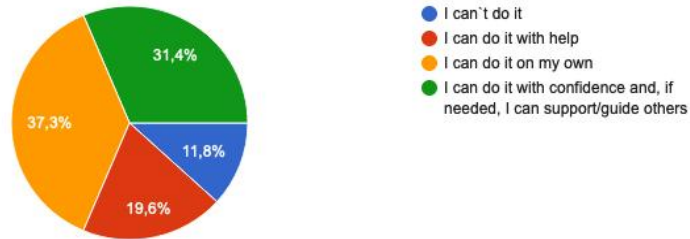

103 diagrama. Gebėjimas spręsti technines problemas

Techninių nustatymų keitimas taip pat sukelia sunkumų respondentams, 68,7 proc. respondentų tai gali atlikti savarankiškai. Tačiau didelei daliai (56,9 proc.) apklaustųjų reikia pagalbos arba jie visai nežino, kaip tai padaryti.

21. I can change different computer settings, if needed (insert comments, footnotes, change spaces between lines etc)

51 rįsposte

104 diagrama. Gebėjimas pakeisti kompiuterio nustatymus

Išvados ir rekomendacijos

Išnagrinėję skaitmeninius įgūdžius darbo vietose, pateikiame keletą rekomendacijų:

- Didinti gyventojų informuotumą apie: skaitmenines technologijas ir skaitmeninių įgūdžių poreikį, siekiant palaikyti ir gerinti verslo našumą, produktyvumą ir įmonių vidinę organizaciją; apie skaitmeninių įgūdžių, susijusių su naujomis skaitmeninėmis technologijomis, poreikį.
- Išplėsti prieigą prie skaitmeninių technologijų, ypač labai mažoms ir mažoms įmonėms. Paskolos, dotacijos ir kiti mechanizmai turėtų būti naudojami siekiant pagerinti sąlygas tiems, kurie turi sunkumų dėl prieigos prie informacinių technologijų.
- Išplėsti skaitmeninių įgūdžių prieinamumą per švietimo ir mokymo sistemą. Visų švietimo lygių ir sektorių programos turėtų būti atnaujintos, o skaitmeniniai įgūdžiai turėtų būti pagrindinių gebėjimų, teikiamų kiekviename švietimo lygmenyje, dalis
- Skatinti darbdavius dalyvauti mokymuose per jų profesines ar sektorines organizacijas ir asociacijas arba vyriausybiniais kanalais, kad būtų galima diegti informacines technologijas skirtas skersinėms bet kokios darbo pozicijos užduotims atlikti.
- Įtraukti skaitmeninius įgūdžius į platesnę įgūdžių strategiją greta su kitas darbdaviams svarbiais įgūdžiais, tokiais kaip minkštieji gebėjimai, bendravimo įgūdžiai
- Užtikrinti prieigą prie skaitmeninių technologijų ir skaitmeninių įgūdžių plėtros finansavimo kiekvienam besimokančiajam tiesiogiai, o ne per bendroves.
- Sumažinti skaitmeninę atskirtį, ypač sutelkiant dėmesį į asmenis kurie neturi skaitmeninių įgūdžių ir kuriems dėl to gresia socialinė ir ekonominė atskirtis ne tik darbo rinkoje, bet ir kasdieniame gyvenime.

Skaitmeninių įgūdžių tyrimo palyginimas tarp šalių partnerių

Skaitmeninių įgūdžių tyrimai 2021 metais buvo atlikti keturiose šalyse – Latvijoje, Lietuvoje, Estijoje ir Italijoje.

Latvijos apklausa buvo atlikta Aucės ir Jēkabpilio apskrityse. Aucė – nedidelė Latvijos apskritis, turinti 6025 gyventojų, jos plotas apima 516,97 km². Jēkabpils yra Latvijos miestas, kuriame gyvena 21629 gyventojai, plotas yra 905,72 km². Skaitmeninių įgūdžių tyrimo palyginimui iš Latvijos naudojame tik Aucės tyrimo rezultatus.

Lietuvių apklausa atlikta Panevėžio rajono savivaldybėje, kurioje gyvena 35 444 žmonės, jos plotas apima 2 179 km².

Estijos apklausa buvo atlikta Kanepi savivaldybėje. Tai nedidelė savivaldybė Pietų Estijoje, turinti 4790 gyventojų, jos plotas yra 524,49 km².

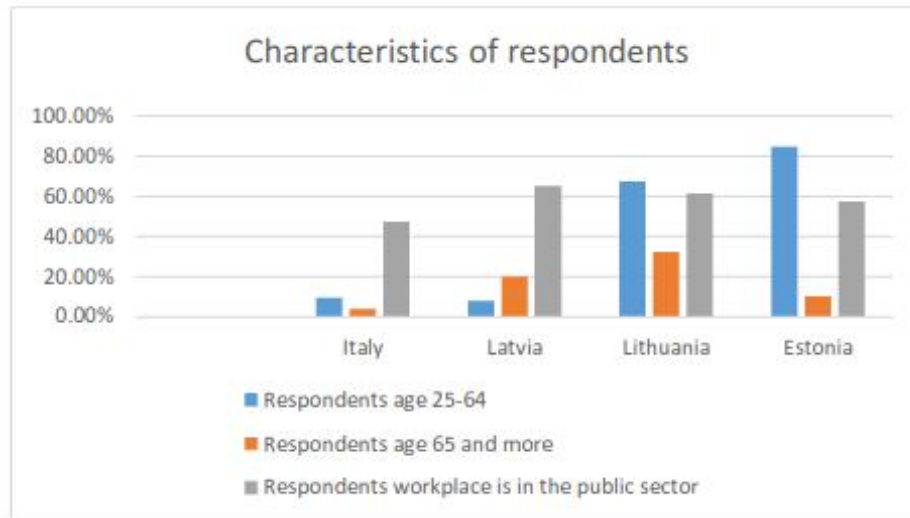
Italų apklausa buvo atlikta dviejose savivaldybėse – Romoje - Centrinėje Italijoje ir Novaroje - Šiaurės Italijoje. Romoje gyvena 2,78 mln. žmonių, jos plotas yra 1285 km². Novaroje gyvena 101 916 žmonių, jos plotas yra 103,05 km².

Respondentų charakteristikos

15 lentelė. Respondentų skaičius

Šalis	Respondentų skaičius
Italija	53
Latvija	66
Lietuva	158
Estija	80

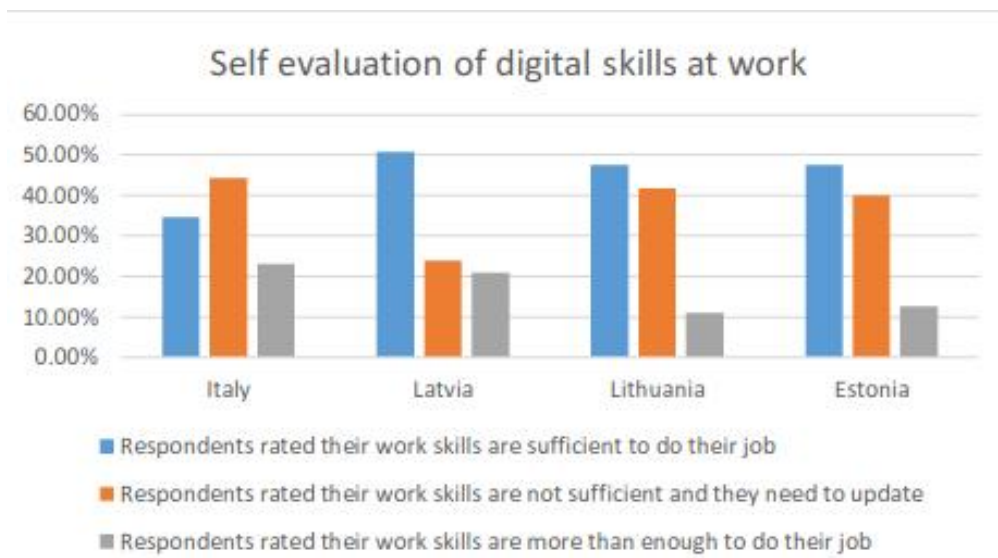
Didžioji dauguma respondentų visose šalyse buvo 25–64 metų amžiaus žmonės. Vyresnių nei 65 metų amžiaus respondentų daugiausia (32,1 proc.) apklausta Lietuvoje. Dauguma respondentų visose šalyse dirbo viešajame sektoriuje.

105 diagrama. Respondentų amžiaus grupės

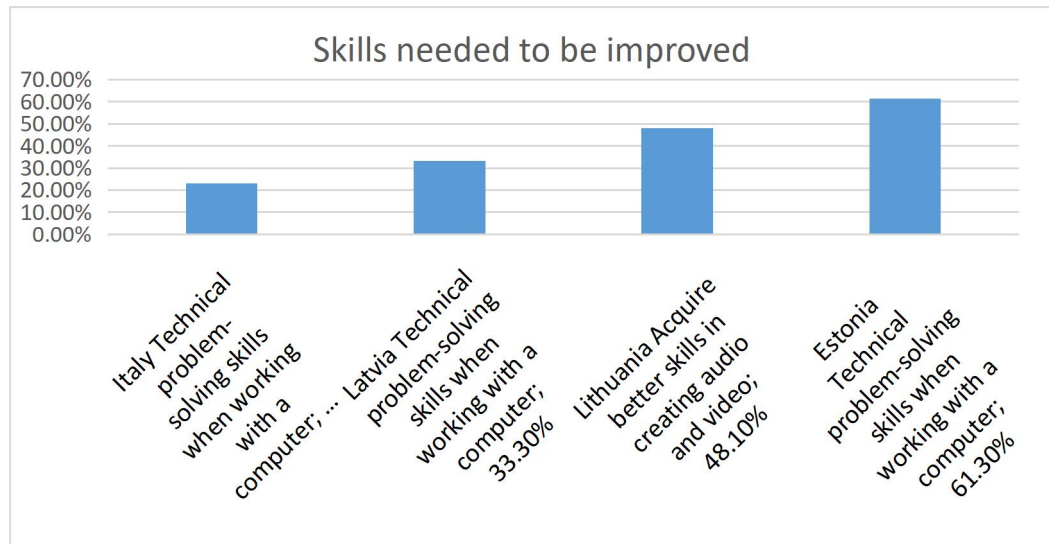
Skaitmeniniai įgūdžiai darbe

Kiek daugiau nei 20 proc. respondentų Latvijoje ir Italijoje gerai įvertino savo skaitmeninius įgūdžius (105 diagrama). Beveik pusė respondentų Latvijoje (50,7 proc.), Lietuvoje (47,4 proc.) ir Estijoje (47,5 proc.) savo darbo įgūdžius įvertino kaip pakankamus darbui atlikti. Daugiau nei 40 proc. apklaustųjų Italijoje (44,2 proc.), Lietuvoje (41,7proc.) ir Estijoje (40 proc.) įvertino savo darbo įgūdžius kaip nepakankamus ir pripažino, kad juos reikia atnaujinti. Latvija išsiskyrė tarp šalių partnerių - tik 23,9 proc. respondentų įvertino savo darbo įgūdžius kaip nepakankamus..

106 diagrama. Skaitmeniniai įgūdžiai darbe

Atsakant į klausimą „Ko, jūsų nuomone, turėtumėte išmokti, kad patobulintumėte savo skaitmenines kompetencijas darbe ir asmeniniame gyvenime“ buvo galima pateikti kelis pasirinkimus. 107 diagramoje matote populiariausius pasirinkimus pagal šalį.

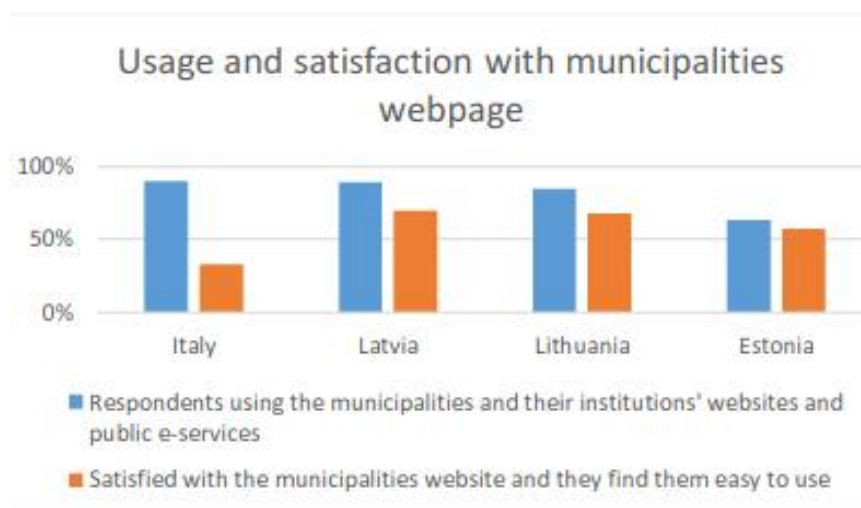

107 diagrama. Įgūdžiai, kuriuos reikia tobulinti

108 diagramoje matome, kad 90 proc. Italijos respondentų savivaldybių svetaines naudoja kaip informacijos šaltinį, Estijos respondentai savivaldybės svetaine naudojami mažiau nei Latvijos ir Lietuvos respondentai.

Latvijos ir Lietuvos respondentai yra labiau patenkinti savo savivaldybių svetainėmis nei respondentai iš Estijos ir Italijos. Tik 32,7 proc. italų respondentų yra patenkinti savivaldybių tinklapiais ir jiems patogų jais naudotis.

Savivaldybių ir jų įstaigų interneto svetainės bei viešosios el. paslaugos

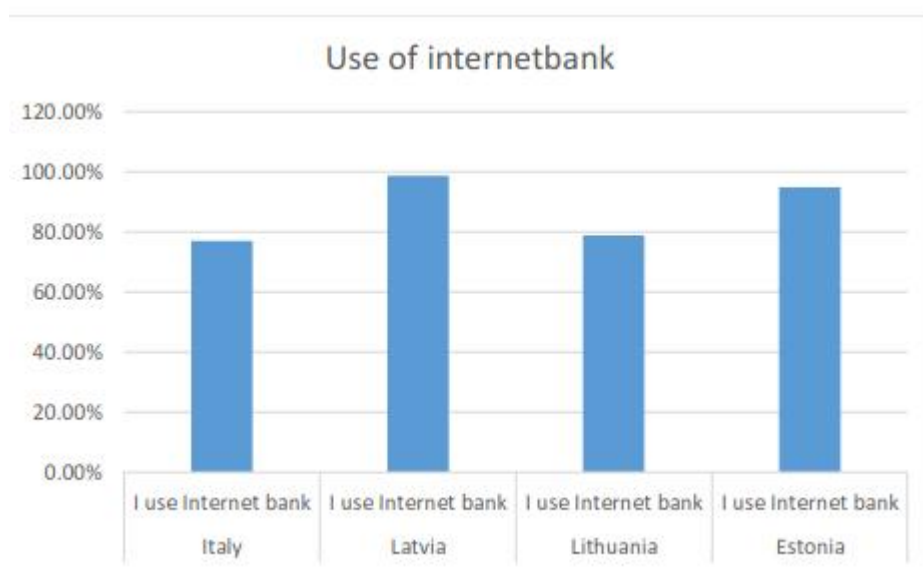

108 diagrama. Naudojimas ir pasitenkinimas savivaldybių tinklapiais

Elektroninių viešųjų paslaugų naudojimas

Atsakydami į klausimą apie elektronines viešąsias paslaugas respondentai galėjo pateikti kelis pasirinkimus. Atsakymai įvairiose šalyse skiriasi, nes šalys turi skirtingas e-viešąsias paslaugas. Pavyzdžiui, estai turi savitą e-sveikatos sistemą ir žmonėms nereikia nieko patiems daryti, kad gautų ligos pašalpas.

Visoms šalims būdinga tai, kad didžioji dauguma respondentų jose naudojami internetinio banko paslaugomis (žr. 109 diagramą). Kiti atsakymai įvairiose šalyse skiriasi, pavyzdžiui: 40,4 proc. italų respondentų pažymėjo, kad galėtų kreiptis dėl sveikatos priežiūros paslaugų virtualiai; 82,3 proc. estų respondentų teigė, kad jie naudojami elektroniniu parašu; 59,1proc. Latvijos respondentų gali pateikti elektroninį prašymą dėl ligos pašalpos; 43,6 proc. Lietuvos respondentų gali pasirašyti elektroniniu parašu.

109 diagrama. Interneto banko naudojimas

Informacinis ir duomenų raštingumas

Elektroniniai laiškai

Respondentai gan sėkmingai naudojami elektroniniu paštu: 92,4 proc. italų respondentų gali siųsti, atsakyti ir persiųsti el. laiškus, įskaitant 21,2 proc., kurie tai išmano gerai ir, jei reikia, gali paaiškinti kitiems. Tik negausi mažuma respondentų stokoja supratimo apie bendravimą ir bendradarbiavimą naudojantis el.paštu.

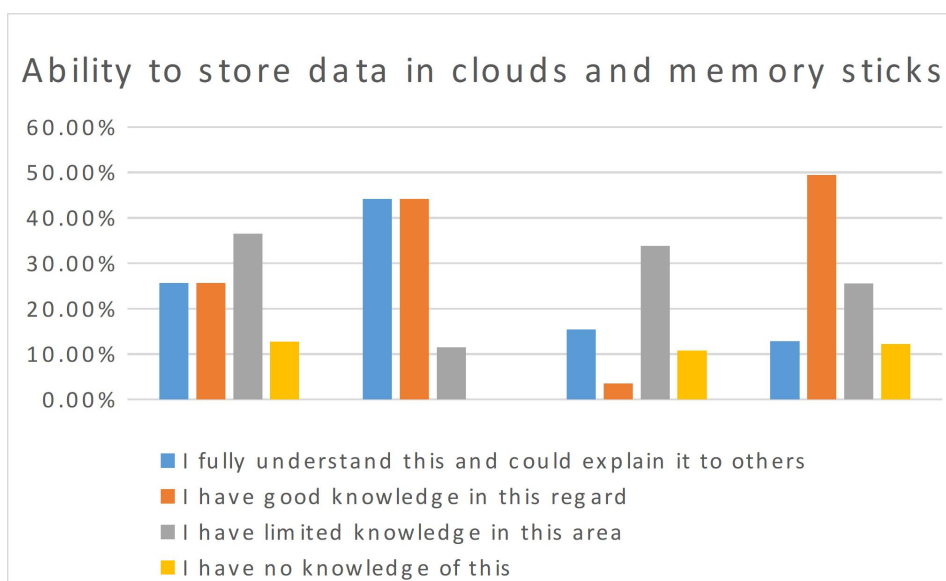
99 proc. Estijos respondentų gali siųsti, atsakyti ir persiųsti elektroninius laiškus, iš jų 47,5 proc. geba tai atlikti savarankiškai, 42,5 proc. tai gerai išmano ir gali instrukuoti kitus; 8,8 proc. tik iš dalies žino, kaip naudotis el.paštu ir tik vienas asmuo atsakė, kad nemoka to daryti.

57,6 proc. respondentų iš Latvijos gerai išmano apie elektroninį paštą ir moka paaiškinti kitiems, kaip juo naudotis; 36,4 proc. respondentų geba savarankiškai tvarkytis su elektroniniais laiškais.

Naudotis elektroniniu paštu moka 41,0 proc. Lietuvos respondentų, 47,4 proc. respondentų puikiai išmano, kaip tai atlikti, 10,9 proc. - turi menką supratimą ir tik 0,6 proc. nemoka naudotis elektroniniu paštu.

Atminties kortelės ir debesys

Respondentai visose šalyse gana gerai žino apie duomenų saugojimą debesyse ir USB laikmenose (žr. 110 diagramą).

110 diagrama. Gebėjimas saugoti duomenis debesyse ir atminties kortelėse

44,2 proc. respondentų iš Italijos mano, kad jų žinios ir gebėjimai yra geri, o 44,2 proc. teigia kad gerai tai supranta. 88,4 proc. respondentų nuolat naudojami atminties laikmenomis ir kitais įrenginiais, leidžiančiais lengvai saugoti duomenis.

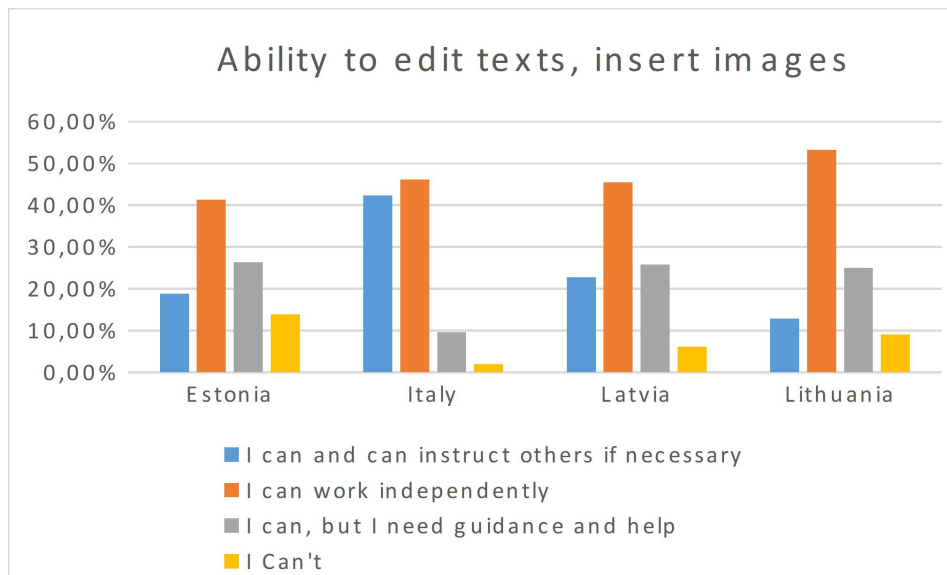
Pusė Estijos respondentų savo žinias ir įgūdžius šiuo aspektu vertina gerai arba labai gerai, kita pusė respondentų mano, kad jų gebėjimai yra menki arba jie jų visai neturi.

38,5 proc. Latvijos respondentų moka saugoti duomenis USB laikmenose ir/ar duomenų debesyse, 15,4 proc. Latvijos respondentų tai puikiai išmano ir galėtų paaiškinti kitiems, kaip tai atlikti.

Didžioji dalis Lietuvos respondentų – 49,4 proc. – geba saugoti duomenis USB laikmenose ir/ar duomenų debesyse. Deja, tik 12,8 proc. apklaustųjų tai puikiai išmano ir gali padėti kitiems tai atlikti.

Skaitmeninio turinio kūrimas

111 diagramoje pateikti respondentų atsakymai į teiginį „Moku kurti ir redaguoti tekstus, įterpti vaizdus“. Galime matyti, kad didelė dalis respondentų visose šalyse moka apdoroti tekstus.

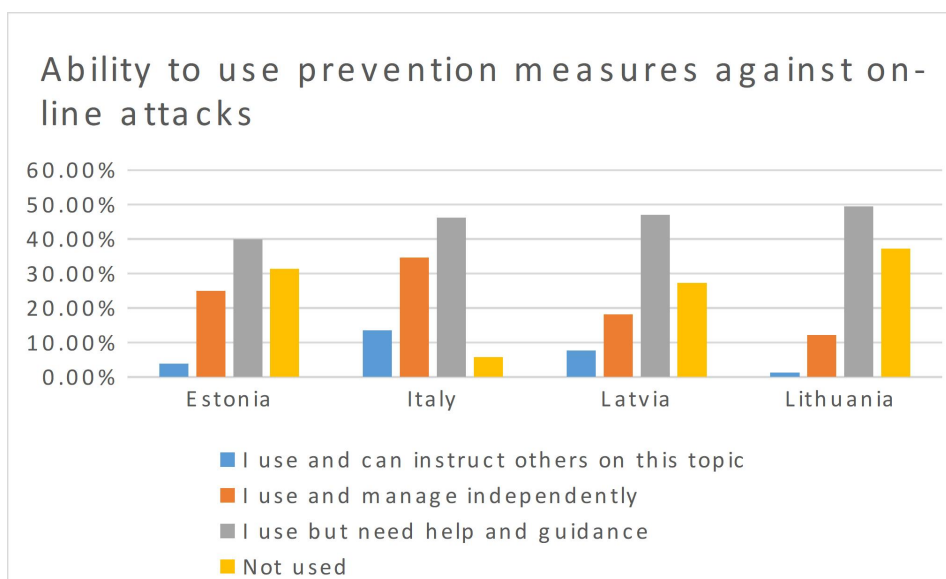

111 diagrama. Galimybė redaguoti tekstus, įterpti vaizdus

Saugumas

Dauguma respondentų visose šalyse tik su kitų asmenų pagalba gali užtikrinti savo kompiuterio saugumą nuo kibernetinių atakų.

Tačiau, kita vertus, 34,6 proc. respondentų iš Italijos ir 25 proc. Estijos respondentų savarankiškai naudoja prevencines priemones. Didžioji dauguma respondentų, 27,3 proc. Latvijoje ir 37,2 proc. Lietuvoje to visai nedaro.

112 diagrama. Gebėjimas naudoti prevencines priemones prieš kibernetines atakas

Išvados

Kiekvienoje šalyje turėtų būti tobulinami kompiuteriniai įgūdžiai, tokie kaip: techninių kompiuterio problemų sprendimas, garso ir vaizdo įrašų bei interneto puslapių kūrimas, naudojimas Excel programa, bendradarbiavimas kuriant dokumentus elektroninėje aplinkoje, duomenų debesų naudojimas, kompiuterių apsauga nuo kibernetinių nusikaltimų ir tt. Šie įgūdžiai nėra efektyviai naudojami kasdienėje veikloje ir suaugusieji menkai juos tesupranta.

Jei norite sužinoti, kokius jūsų savivaldybės gyventojų įgūdžius reikia tobulinti, galite naudotis MSAE projekte parengtomis anketomis, jas nukopijuoti ir, prireikus, pritaikyti ir kitiems įvairiems tikslams.

Skaitmeninių įgūdžių tyrimo anketa anglų kalba

https://docs.google.com/forms/d/1n8LgKb1ljm-F6P5LIWHXbWZAHU3POkgEtxtaNGXbE_4/copy

Skaitmeninių įgūdžių tyrimo anketa latvių kalba

https://docs.google.com/forms/d/11TQ6EVGLx8z7wIQeEvq28zyJpvFs_ylgse0TcJqVlzU/copy

Skaitmeninių įgūdžių tyrimo anketa lietuvių kalba

https://docs.google.com/forms/d/1huwfpEN-Zz_JRW1854beqyuwp9CGjav84UDM9VMQ1V0/copy

Skaitmeninių įgūdžių tyrimo anketa estų kalba

<https://docs.google.com/forms/d/1Nsf9w7tctdljmukXythONP6nHTazm710laNHElaPqhQ/copy>

Skaitmeninių įgūdžių tyrimo anketa italų kalba

<https://docs.google.com/forms/d/1dmJqndULDRlvdPdmgf7TLlvfqlGotH0dPqS12PmKRBo/copy>

Išvados ir rekomendacijos

Suaugusiųjų švietimas minimas visų šalių partnerių savivaldybių strateginiuose dokumentuose, savivaldybėse yra įvairių institucijų, siūlančių suaugusiųjų švietimą. Daugelis Baltijos šalių savivaldybių turi savo suaugusiųjų švietimo centrus, kai kuriose savivaldybėse yra specialistas, atsakingas už suaugusiųjų švietimą. Visų projekto šalių partnerių savivaldybėse turi galimybę naudotis ES fondų parama mokymams, tiek dirbantiems, tiek bedarbiams, o dauguma profesinio mokymo įstaigų siūlo profesinio mokymo programų modulius, kurie palengvina darbo rinkai reikalingų specialistų rengimą. Tačiau vis dar yra daug spragų ir savivaldybės turėtų dėti pastangas sustiprinti suaugusiųjų švietimo sistemą ir plėtoti suaugusiųjų švietimo galimybes skirtingoms tikslinėms grupėms:

- Senstanti visuomenė ir daugėjantis skaičius asmenų, kurių gebėjimai yra pasenę apsunkina galimybę visiems gyventojams pasiūlyti lanksčių mokymosi/tobulinimos galimybių, nes išteklių yra riboti.
- Gyventojų nepasirengimas mokytis ir įgyti kompleksinių žinių gali apsunkinti siekį įtraukti į mokymąsi daugiau suaugusiųjų, gali padidėti nedarbas ir silpnėti ekonomika.
- Neskaitant nacionalinės ir regioninės reikšmės plėtros centrų, suaugusiųjų švietimo pasiūla yra gana ribota.
- Valstybės nepajėgios sistemingai ir greitai remti rizikos grupių (žemo išsilavinimo, vyresnio amžiaus, specialiųjų ugdymosi poreikių ir kt.) asmenų mokymosi.
- Formalusis švietimas, mokymas ir perkvalifikavimas nepakankamai atitinka visuomenės ir darbo rinkos plėtros poreikius.
- Profesinio mokymo įstaigos nepakankamai atliepia įvairaus amžiaus ir poreikių suaugusiųjų reikmes. Profesinio mokymo praktikai vadovaujantys asmenys stokoja andragoginių kompetencijų.
- Turėtų būti nuosekliai plėtojama neformaliai įgytų žinių ir įgūdžių įteisinimo sistema.
- Negarantuojamas tvarus valstybės finansavimas neformaliajam suaugusiųjų švietimui.
- Neformalaus švietimo metodus taikantys kultūros ir sporto centrai, medicinos ir socialinės globos įstaigos, nevyriausybinės organizacijos turi geras suaugusiųjų motyvavimo ir įtraukimo į mokymą galimybes.

- Daugiau dėmesio turėtų būti skiriama SVV darbuotojų mokymosi galimybėms ir jaunų žmonių įtraukimui į darbo rinką bei suaugusiųjų, turinčių žemus bazinius įgūdžius, motyvacijos mokytis stiprinimui.
- Turėtų būti sumažinta žmonių, neturinčių profesinio išsilavinimo ar su pasenusiais įgūdžiais, dalis.
- Reikėtų skirti lėšų ir stengtis užtikrinti tinkamą skaitmeninį raštingumą visoms amžiaus grupėms.
- Siekiant skatinti savivaldybių ekonominę plėtrą, rekomenduojama:
 - ✓ didinti informuotumą apie skaitmenines technologijas ir skaitmeninių įgūdžių poreikį, siekiant palaikyti ir gerinti verslo našumą, produktyvumą ir įmonių vidaus organizaciją.
 - ✓ Skatinti prieigą prie skaitmeninių technologijų, ypač labai mažoms ir mažoms įmonėms. Paskolos, dotacijos ir kiti mechanizmai galėtų būti naudojami siekiant pagerinti ir remti prieigą prie skaitmeninių technologijų tiems, kurie turi daugiau sunkumų dėl prieigos prie informacinių technologijų.
 - ✓ išplėsti skaitmeninių įgūdžių prieinamumą per švietimo ir mokymo sistemą. Turėtų būti atnaujintos visų švietimo lygių ir sektorių programos, o skaitmeniniai įgūdžiai turėtų būti pagrindinių gebėjimų, reikalingų kiekviename švietimo lygmenyje, dalis.
 - ✓ Profesinėse arba sektorinėse organizacijose ir asociacijose skatinti prieigą prie skaitmeninių įgūdžių mokymų, skirtų įvairioms bet kokio pobūdžio darbo užduotims atlikti.
 - ✓ Įtraukti skaitmeninius įgūdžius į platesnę įgūdžių strategiją, į kurią įtraukiami kiti darbdaviams svarbūs įgūdžiai, pvz., minkštieji įgūdžiai ir bendravimo įgūdžiai.
 - ✓ Sudaryti skaitmeninių raštingumo įgūdžių įgijimo finansavimo galimybes asmeniškai kiekvienam besimokančiajam, o ne per įmones.
 - ✓ Sumažinti į skaitmeninio raštingumo skirtumus, ypatingą dėmesį atkreipiant į asmenų grupes, kurios neturi skaitmeninių įgūdžių ir todėl rizikuoja atsidurti atskirtyje ne tik darbo rinkoje, bet ir kasdieniniame gyvenime; tai dar labiau padidintų tų grupių socialinę ir ekonominę atskirtį.
- Siekiant skatinti suaugusiųjų švietimą, savivaldybėms patariama:
 - ✓ Organizuoti Koordinavimo grupes ar tinklus ir kuo plačiau bei matomai dalintis suaugusiųjų švietimo svarba visuose lygiuose.
 - ✓ Inicijuoti stažuotes, konferencijas ir kt.- renginius, kuriuose savivaldybės

neformaliojo suaugusiųjų švietimo atstovai galėtų pristatyti savo gerą patirtį.

- ✓ Organizuoti bendrus renginius su kaimyninėmis savivaldybėmis.
 - ✓ Dalintis gerą patirtimi per žiniasklaidą, socialinius tinklus, EPAL platformą.
 - ✓ Tirti ir tenkinti suaugusiųjų gyventojų mokymosi poreikius.
- Jei savivaldybėje nėra tinklo, patartina pradėti nuo pastangų sujungti suaugusiųjų švietimo atstovus ir kitas suaugusiųjų švietimu suinteresuotas šalis, surasti nacionalinio ir vietos lygmens lyderių, kurių „dega“ suaugusiųjų mokymusi ir yra šios srities lyderiai. Ministerijų ir kitų svarbių šalių įsitraukimas prisideda prie problemų suvokimo vietos lygmeniu, bet taip pat suteikia grįžtamąjį ryšį iš vietos lygmens į ministeriją, o tai yra papildoma vertė ministerijai.
 - Savivaldybėms patariama gerinti ryšius su aktyviais ir įsitraukusiais neformaliojo suaugusiųjų švietimo koordinatoriais įvairiose savivaldybėse, keistis gerą patirtimi tarp savivaldybių. Gerą šio vadovo praktiką gali perimti ir kitos šalių partnerių savivaldybės, įskaitant IT klausimyną, kurį galima nukopijuoti ir pritaikyti vietos savivaldybės poreikiams.
 - Kasmetinės suaugusiųjų mokymosi savaitės turėtų būti tinkama priemonė, skatinanti mokymosi visą gyvenimą svarbą visuomenėje.

Politikai ir suaugusiųjų švietėjai turėtų dėti pastangas, kad padidintų supratimą apie suaugusiųjų švietimą visais lygiais, turint omeny, kad: **„Išgyvens tik besimokanti planeta“**. (Paul Belanger)

Naudoti šaltiniai

Bērziņa, Inga. (2014) *Karjeras attīstības atbalsts un motivācijas mācīties veicināšana pieaugušajiem*. [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]. Available: http://www.muzizglitiba.lv/sites/default/files/04_Berzina_karjera.pdf

Birziņa, Rita. (2014) *Pieaugušo izglītības pieprasījums un piedāvājums*. [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]. Available: http://www.muzizglitiba.lv/sites/default/files/06_Birzina_piedavajums-un-pieprasijums.pdf

Fernāte, Andra. (2014) *Pieaugušo izglītības kvalitāte un tās nodrošinājums*. [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]. Available: http://www.muzizglitiba.lv/sites/default/files/06_Zin_PI_kvalitate_A_Fernate_2014_1.pdf

Fernāte, Andra. Birziņa, Rita. Kurlovičs, Gunārs. (2014) *Mūžizglītības un pieaugušo izglītības sistēma*. [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]. Available: http://www.muzizglitiba.lv/sites/default/files/07_zinojums_PI_sistema.pdf

Godiņš, Kristiāns. (2013) Latvijas administratīvi teritoriālo struktūru iesaiste pieaugušo izglītības pārraudzībā un īstenošanā. [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]. Available:

http://www.muzizglitiba.lv/sites/default/files/04_Pieauguso-izglitiba_regionais-limenis_KG_2013.pdf

Izglītības likums. [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]. Available: <https://likumi.lv/ta/id/50759-izglitibas-likums>

Izglītības un zinātnes ministrija.(2014) *Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014.-2020.gadam* . [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]. Available: <https://www.izm.gov.lv/lv/attistibas-planosanas-dokumenti>

Izglītības un zinātnes ministrija.(2020) *Izglītības attīstības pamatnostādnes 2021.-2027.gadam: projekta versija* . [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]. Available: https://www.izm.gov.lv/sites/izm/files/iap2027_projekta_versija_apspriesana_160720201_2.pdf

Izglītības un zinātnes ministrija. (2007) *Mūžizglītības politikas pamatnostādnes 2007.–2013.gadam*. [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]. Available: https://www.tip.edu.lv/media/files/Muzizglitibas_politikas_pamatnostadnes_2007.pdf

Izglītības un zinātnes ministrija . (2019) *OECD Latvijas Prasmju stratēģija. Novērtējums un rekomendācijas : kopsavilkums*. [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]. Available: https://www.izm.gov.lv/sites/izm/files/report-summary-lv1_0.pdf

Izglītības un zinātnes ministrija. (2016) *Pieaugušo izglītības pārvaldības modeļa ieviešanas plāns 2016.-2020. gadam*. [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]. Available: <https://likumi.lv/ta/id/281992-par-pieauguso-izglitibas-parvaldibas-modela-ieviesanas-planu-2016-2020-gadam>

Latvijas izaugsmes modelis : Cilvēks pirmajā vietā. (2005) [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]. Available: <https://likumi.lv/doc.php?id=217923>

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam. (2010) [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]. Available: <https://www.varam.gov.lv/lv/latvijas-ilgtspējigas-attistibas-strategiju-lidz-2030gadam-latvija2030>

Muraškovska, Ingrīda. (2012) Pieaugušā mūžmācīšanās izpēte. [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]. Available: <https://core.ac.uk/download/pdf/71754183.pdf>

Pārresoru koordinācijas centrs. (2009) *Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģija «Latvija 2030»* . [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]. Available: <https://www.pkc.gov.lv/lv/valsts-attistibas-planosana/latvijas-ilgtspējigas-attistibas-strategija>

Pārresoru koordinācijas centrs. (2012) *Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020.gadam*. [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]. Available: <https://www.pkc.gov.lv/lv/attistibas-planosana-latvija/nacionalais-attistibas-plans/nap2020>

Pārresoru koordinācijas centrs. (2020) *Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021-2027.gadam*. [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]. Available: <https://www.pkc.gov.lv/lv/nap2027>

Pīgozne, Tamāra. (2014) Pieaugušo izglītības resursi jauniešu bezdarba samazināšanai. [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]. Available: http://www.muzizglitiba.lv/sites/default/files/06_Pigozne_jauniesu-bezdarbs.pdf

Presentation materials of Deputy Executive Director of Dobeles Municipality Council - Gunārs Kurlovičs and Director of Dobeles PIUAC - Brigita Tivča, as well as provided information of Dobeles PIUAC training specialist Ginta Vendele - Renga and Dobeles PIUAC information specialist Evija Kalniņa were used for this description.

Information provided by Andra Bīlava – teacher of Latvian and world history, culturology, politics and law, adult education coordinator in Jaunpils and Vija Zīverte - head of the Development Department of Jaunpils County Council, Chairman of the Board of b-bas "Jaunpils RAC" Rats "".

DigComp 2.1 The Digital Competence Framework for Citizens with eight proficiency levels and examples of use Authors: Stephanie Carretero, Riina Vuorikari and Yves Puni. Available: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/3c5e7879-308f-11e7-9412-01aa75ed71a1/language-en>

Informative report "On medium and long-term labor market forecasts" 2020. Available at: <https://www.em.gov.lv/lv/media/598/download>

European Union (EU) Digital Economy and Society Index (DESI) <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi-latvia>

Latvian Digital Transformation Guidelines for 2021 - 2027
Available: <https://www.varam.gov.lv/lv/digitalas-transformacijas-pamatnostadnes-2021-2027gadam>

OECD reports on digital transformation Digitization in Latvia. Available: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/a58d1c1a-lv.pdf?expires=1621060404&id=id&accname=guest&checksum=0C8C15D2BBC570FD3D36B74CF28F9E2C>

Ministry of Environmental Protection and Regional Development (MEPRD) study.
Available: <https://mana.latvija.lv/e-indeksa-rezultati/>

Survey of Auce and Jēkabpils residents conducted in the MSAE project.

https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/lithuania_en [2020 12 18]

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/b7f45490007711e6bf4ee4a6d3cdb874?jfwid=f4nne5tdt> [2020 12 18]

<http://svietimotinklas.lt/wp-content/uploads/2019/03/NVSS-studija.pdf> [2020 12 15]

https://www.kpmc.lt/kpmc/wp-content/uploads/2015/08/law_on_non-formal_adult_education_and_continuing_learning_of_the_republic_of_lithuania.pdf [2020 12 12]

<https://osp.stat.gov.lt/lietuvos-svietimas-kultura-ir-sportas-2020/svietimas> [2020 12 10]

<https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=103cad31-9227-4990-90b0-8991b58af8e7#/> [2020 12 10]

http://smpf.lt/uploads/Prane%C5%A1imai/EPALE%20konferencija%202018%20Rugs%C4%97jis/1.%20GSteponavicius_NSS%20bkl%20savivaldybese%20apzvalga.pdf [2021 02 05]

<https://epale.ec.europa.eu/lt/resource-centre/content/suaugusiųjų-svietimo-finansavimo-situacija-savivaldybese-gereja> [2021 02 05]

https://www.smm.lt/uploads/documents/Veikla_strategija/VSS%20Seimui_2012-09-19.pdf [2020 12 15]

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.425517> [2020 12 15]

2021–2027 m. visuomenės visuomenės skaitmeninimo išankstinio poveikio vertinimo paslaugos. Galutinė ataskaita Vilnius 2020-04-17, UAB „Visionary Analytics“ https://www.visionary.lt/wp-content/uploads/2020/05/EIM-skaitmeninimas_galutine-ataskaita_suredaguota.pdf [accessed 27/05/ 2021]

Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Lietuvos Respublikos vyriausybės (2007). Savivaldybių institucijų teikiamų viešųjų elektroninių paslaugų tyrimas ataskaita. Vilnius. http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/fm/failai/Ataskaitos/BPD_vertinimo_ataskaitos/IVPK_18.pdf [accessed 02/06/2021]

Informacinės visuomenės plėtros 2014–2020 metų programos „Lietuvos Respublikos skaitmeninė darbotvarkė“ vertinimo kriterijų reikšmių pokyčių 2020 m. įvertinimo ataskaita. Prieiga per internetą <https://ivpk.lrv.lt> [accessed 10/06/2021]

Tarptautinis suaugusiųjų kompetencijų tyrimas PIAAC. Prieiga per internetą <http://piaac.lt/> [accessed 02/06/2021]

Europos audito rūmai (2021). ES veiksmi, skirti menkiems skaitmeniniams įgūdžiams tobulinti. Apžvalga LT Nr.02.

https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/RW21_02/RW_Digital_skills_LT.pdf [accessed 02/06/2021]

Brazdeikis V. (2017). Lithuania Country Report on ICT in Education.

<http://www.eun.org/documents/411753/839549/Country+Report+Lithuania+2017.pdf/dd707697-196e-4c33-ba03-254f3698ea23>

Jagelavičiūtė I. (2017). Skaitmeniniame XXI-ojo amžiaus pasaulyje 734 milijonai suaugusiųjų yra neraštingi. Prieiga per internetą <https://epale.ec.europa.eu/lt/content/skaitmeniniame-xxi-ojo-amziaus-pasaulyje-734-milijonai-suaugusiųjų-yra-nerastingi> [accessed 28/05/2021]

Lukošūnienė V., Merkys A. (2016). Praktinė andragogo knyga. Pagrindiniai gebėjimai, Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras. https://www.kpmc.lt/kpmc/wp-content/uploads/2016/11/Praktine_andragogo_knyga.pdf [accessed 25/05/2021]

Raginytė E., Paliulis N. K. (2009). Elektroninė valdžia Lietuvoje: savivaldos pjūvis. Verslas, vadyba ir studijos, 214 - 228 p. <https://osp.stat.gov.lt/skaitmenine-ekonomika-ir-visuomene-lietuvoje-2020/zmones-ir-verslas-internete> [accessed 26/05/2021]

<https://www.vz.lt/ismani-lietuva/inovatyvus-verslas/2020/10/10/lietuvas-ekonomikos-skaitmenizacijos-issukiai> [accessed 03/06/2021]

<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi-lithuania> [accessed 26/05/2021]

http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/fm/failai/Ataskaitos/BPD_vertinimo_ataskaitos/IVPK_18.pdf

Comparative Analysis report - Be Digital, <https://be-digital-project.eu/wp-content/uploads/2020/01/Be-Digital-Comparative-Analysis.pdf> [accessed 25/05/2021]

State Progress Strategy Lithuania 2030 (2019) <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.425517>

2021 - 2030 National Progress Plan (2020) <https://lrv.lt/lt/aktuali-informacija/xvii-vovernyste/strateginis-valdymas/2021-2030-m-nacionalinis-pazangos-planas>

National 2014–2020 Progress Program (2012) <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.439028>

Lithuanian Industrial Digitization Guide 2019–2030 (2019) <https://eimin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/verslo-aplinka/pramone/pramone-4-0/lietuvas-pramones-skaitmeninimo-kelrodis-2019-2030>

Lithuanian Artificial Intelligence Strategy (2019) [https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/DI_strategija_LT\(1\).pdf](https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/DI_strategija_LT(1).pdf)

Information Society Development Programs 2014–2020. Digital Agenda of the Republic of Lithuania ”(2014) <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/a66c0760b04011e3bf53dc70cf7669d9>

Regarding the approval of the Plan of Measures for the Implementation of the e-Government Concept (2004) <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.222092?jfwid=rivwzvpvg>

Selected indicators for Estonia, OECD, <https://data.oecd.org/dashboard/EN/EST> [2020 12 18]

Eesti Rahvastikupüramiid 2020, Eesti Statistikaamet, <https://www.stat.ee/rahvastikupyramiid/> [2020 12 20]

Hariduse üldandmed, Eesti Statistikaamet, https://andmed.stat.ee/et/stat/sotsiaalelu_haridus_hariduse-uldandmed/HTG09 [2020 12 18]

Adult Education Act, <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/523052019003/consolide/current>

Adult Education and Training, EURYDICE, https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/adult-education-and-training-24_en [2020 12 21]

“Elukestva õppe strateegia 2020”, Haridus- ja Teadusministeerumi koduleht, <https://www.hm.ee/sites/default/files/strateegia2020.pdf> [2020 12 22]

"Eesti 2035", Eesti Vabariigi Valitsuse koduleht, <https://valitsus.ee/strateegia-est-2035-arengukavad-ja-planeering/strateegia> [2021 01 18]

“Haridusvaldkonna arengukava 2035 eelnõu 29.10.2020”, Haridus – ja Teadusministeeriumi koduleht, https://www.hm.ee/sites/default/files/haridusvaldkonna_arengukava_2035_eelnou_29.10.2020_riigikokku.pdf; [2020 12 18]

“Elukestva õppe strateegia vahehindamise aruanne”, Haridus – ja Teadusministeeriumi koduleht, https://www.hm.ee/sites/default/files/1.elukestva_oppe_strateegia_vahehindamise_aruanne.pdf [2020 12 20]

New report shows digital skills are required in all types of jobs (DIGIBYTE | Publication 05 May 2017), European Commission, <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/new-report-shows-digital-skills-are-required-all-types-jobs>

The Digital Economy and Society Index, European Commission <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi>

Estonia in the Digital Economy and Society Index, European Commission, <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi-estonia>

KOV IT koordineerimine, Eesti Linnade ja Valdade Liit, <https://www.elvl.ee/kov-it-koordineerimine>

(Sources: *Monitoraggio*, 2018, INDIRE and Focus “*Principali dati della scuola – Avvio Anno* (Sources: *Monitoraggio*, 2018, INDIRE and Focus “*Principali dati della scuola – Avvio Anno Scolastico* 2018/2019”, settembre 2018)

<https://eacea.ec.europa.eu/eurydice/printpdf>

<https://www.mur.gov.it/it>

Digital Skills in Italy

<https://www.oecd.org/Skills-Outlook-Italy-IT>

Italy in the digital economy and Society Index

<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi-italy>

Italy National Strategy for digital skills

<https://digital-skills-jobs.europa.eu/en/actions/national-initiatives/national-strategies/italy-national-strategy-digital-skills>

National Coalition

<https://digital-skills-jobs.europa.eu/en/about/national-coalitions/italy-national-coalition-digital-skills-and-jobs-repubblica-digitale>

Italy's national skill plan

<https://www.morningfuture.com/en/2020/11/11/national-skills-plan/>

PNRR

<https://italiadomani.gov.it/en/Interventi/investimenti/competenze-digitali-di-base.html>

Academical articles about digital skills in Italy

https://scholar.google.it/scholar?q=digital+skills+in+italy&hl=it&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholar